

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρίζα Φουντοπούλου

Μαρία Γλύπη

Νικόλαος Κούκης

Ευφροσύνη Κωσταρά

Παγόνα Φασατάκη

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΒΙΟΙ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ' Γυμνασίου

Βιβλίο Μαθητή/
Μαθήτριας

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΒΙΟΙ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ' Γυμνασίου

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια	Άννα Μαρία Γεωργούση Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Ευδοξία Μπεκούλη Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογητής	Παντελεήμων Χιονίδης Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Ιωάννης Δαφνάς Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	Ευάγγελος Συρίγος Πτυχιούχος Γραφιστικής
Υπεύθυνη Διδακτικού Πακέτου για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής	Γεωργία Τσίγκα Σύμβουλος Β' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρίζα Φουντοπούλου   Μαρία Γλύπη
Νικόλαος Κούκης   Ευφροσύνη Κωσταρά   Παγώνα Φασατάκη

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΒΙΟΙ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Γ' Γυμνασίου

Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας

Συγγραφείς

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

Καθηγήτρια Μεθοδολογίας της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Ε.Κ.Π.Α.

Μαρία Κ. Γλύπη

Φιλολογος, Μ.Εδ.

Δρ. Νικόλαος Ι. Κούκης

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων

Δρ. Ευφροσύνη Ν. Κωσταρά

Φιλολογος

Δρ. Παγώνα Ν. Φασατάκη

Φιλολογος

Επιστημονική Επιμέλεια

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

Καθηγήτρια Μεθοδολογίας της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Ε.Κ.Π.Α.

Εκδότης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ Α.Ε.

Υπεύθυνος έργου
Επιμέλεια Έκδοσης
Εξώφυλλο

Κέλλυ Σαρρή Πασχαλίδη

Παιδαγωγός

Εικονογράφηση

Σχεδιαστική ομάδα των εκδόσεων
Γιάννης Σταμούλης

Ψηφιακά Μαθησιακά
Αντικείμενα
Σύλληψη - Δημιουργία -
Υλοποίηση

Συγγραφική ομάδα του βιβλίου

Τεχνική ομάδα των εκδόσεων

Καλώς ήρθες!

Με λένε Φίλαγρο και είχα ένα από τα πιο δημοφιλή ονόματα στη Μακεδονία της εποχής του Αλέξανδρου του Γ', γιου του Φίλιππου του Β', βασιλιά της Μακεδονίας, και της Ολυμπιάδας, κόρης του βασιλιά των Μολοσσών της Ηπείρου, Νεοπτόλεμου. Υπήρξα στρατιώτης του Αλέξανδρου στη μεγάλη εκστρατεία του στην Ασία και ήμουν παρών σε περιστατικά της ζωής του, τόσο την ώρα της μάχης, όσο και την ώρα της ανάπαυλας. Με την εμπειρία μου αυτή θα είμαι δίπλα σου, για να σε βοηθήω στη μελέτη του βιβλίου που κρατάς στα χέρια σου. Γράψε και το δικό σου όνομα για να γνωριστούμε!

.....

Πίνακας Περιεχομένων

Η ταυτότητα του βιβλίου σου	9
Ας Μιλήσουμε για τον Πλούταρχο	11
Η ζωή του	11
Η εποχή του	11
Το έργο του	12
Το είδος του έργου του	13
Πλούταρχος και Αλέξανδρος	14
Η πορεία/εκστρατεία του Αλέξανδρου	15
Ενότητα 1	
Η γέννηση και τα παιδικά χρόνια του Αλέξανδρου	17
Υποενότητα Α1 (3.5-4.2) Η γέννηση του Αλέξανδρου – Τα σωματικά του χαρακτηριστικά	18
Υποενότητα Α2 (4.8-4.9 5.1-5.4) Η σύνεση και η ωριμότητα του Αλέξανδρου	23
[Η Ευκτική Ενεργητικής Φωνής των βαρύτονων ρημάτων, Τα ουσιαστικά ό/ή παῖς και ἡ γυνή, Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση προτάσεων]	
Υποενότητα Α3 (6.1-6.8) Ο Βουκεφάλας, το αγαπημένο άλογο του Αλέξανδρου	30
[Η Ευκτική Μέσης Φωνής των βαρύτονων ρημάτων, Τα συνηρημένα ρήματα σε -άω/-ῶ]	
Υποενότητα Α4 (7.1-7.4) Αλέξανδρος και Αριστοτέλης I	37
[Τα παραθετικά των επιθέτων]	
Υποενότητα Α5 (8.1-8.3) Αλέξανδρος και Αριστοτέλης II	43
[Η Οριστική ή επαναληπτική αντωνυμία, Η απρόσωπη σύνταξη]	
Ενότητα 2	
Η άνοδος του Αλέξανδρου στον θρόνο	53
Υποενότητα Β (11.1, 14.1-14.9) Ο Αλέξανδρος στον θρόνο και η συνάντησή του με τον Διογένη	54
[Οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις]	
Ενότητα 3	
Η κατάκτηση της Μ. Ασίας – Η μάχη στον Γρανικό ποταμό	63
Υποενότητα Γ1 (15.1, 15.7, 16.1, 16.13, 16.17-16.19) Η διάβαση του Γρανικού ποταμού	64
[Τα παραθετικά των επιρρημάτων]	
Υποενότητα Γ2 (18.1-18.5) Ο Γόρδιος δεσμός	73
[Ο Αόριστος β']	
Ανασκόπηση – Εμπέδωση – Επανάληψη Ενοτήτων 1-3	80

Ενότητα 4

Η μάχη στην Ισσό – Η επικράτηση στη Συρία και την Αίγυπτο	85
Υποενότητα Δ1 (20.7-20.8, 20.10, 21.1-21.2) Η μάχη στην Ισσό.....	86
[Παθητικοί χρόνοι φωνηεντόληκτων και αφωνόληκτων ρημάτων, Η Παθητική Σύνταξη και το Ποιητικό Αίτιο]	
Υποενότητα Δ2 (26.1-26.7) Η ίδρυση της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου.....	96

Ενότητα 5

Η μάχη στα Γαυγάμηλα – Η κατάκτηση της Μεσοποταμίας και της Περσίας	101
Υποενότητα Ε (31.1, 31.6-31.7, 32.8-32.12, 34.1-34.4) Η μεγάλη αναμέτρηση	102
[Οι Δευτερεύουσες Επιρρηματικές Προτάσεις]	

Ενότητα 6

Ο χαρακτήρας του Αλέξανδρου	113
Υποενότητα ΣΤ1 (39.1,41.1-41.2, 42.3-42.4) Τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του Αλέξανδρου	114
Υποενότητα ΣΤ2 (42.7-42.10) Ένας ηγέτης με ψυχικό μεγαλείο	120
[Το μόριο «άν»]	

Ανασκόπηση – Εμπέδωση – Επανάληψη Ενοτήτων 4-6	126
---	------------

Ενότητα 7

Η πολιτική του Αλέξανδρου στις ανατολικές σατραπείες	133
Υποενότητα Ζ1 (47.1-47.2, 47.5-47.8) Ο Αλέξανδρος και οι Μακεδόνες – Ο γάμος με τη Ρωξάνη.....	134
Υποενότητα Ζ2 (47.9-47.12) Ηφαιστίωνας και Κρατερός, οι φίλοι του Αλέξανδρου	141

Ενότητα 8

Η εκστρατεία στην Ινδία	147
Υποενότητα Η (58.1-58.2, 61.1-62.3) Η μεγάλη απόφαση	148

Ενότητα 9

Ο θάνατος του Αλέξανδρου	155
Υποενότητα Θ (76.1-76.9) Το τέλος ενός σπουδαίου άνδρα.....	156
Τελική Ανασκόπηση – Εμπέδωση – Επανάληψη	165
Οι λέξεις που πρέπει να συγκρατήσω αυτήν τη σχολική χρονιά	174

Κεφάλι αγάλματος Αλέξανδρου, όπως θα ήταν όταν επισκέφθηκε την Αθήνα, το 338 π.Χ., Λεωχάρης, 2013, Μουσείο Ακρόπολης.

Πηγή: <https://www.theacropolismuseum.gr>

Ο Μέγας Αλέξανδρος στη μάχη του Γρανικού ποταμού, Γιάννης Νίκου 2003, 190 cm x 350 cm, λάδι σε καμβά, ιδιωτική συλλογή

Πηγή: <https://iannisnikou.gr>

Η ταυτότητα του βιβλίου σου

Δεν θα μιλήσω, όμως, άλλο για μένα, αλλά θα σου πω δυο λόγια για το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου.

Το βιβλίο αυτό αποκαλύπτει στοιχεία για τη ζωή και τη δράση του Αλέξανδρου του Γ΄ όπως τα κατέγραψε ο Πλούταρχος, ένας από τους βιογράφους του, και έχει, ως έναν από τους στόχους του, να συμπληρώσεις τις γνώσεις σου για αυτόν τον σπουδαίο άντρα. Εσύ, βέβαια, θα γνωρίζεις τον Αλέξανδρο τον Γ΄ ως «Μέγα Αλέξανδρο». Είναι μία ονομασία που του έδωσαν οι ιστορικοί σε μεταγενέστερο της εποχής του χρόνο, αναγνωρίζοντας το εύρος των κατορθωμάτων του. Ο Αλέξανδρος, για να σου θυμίσω όσα έχεις μάθει στο μάθημα της Ιστορίας, ανέλαβε, μετά τη δολοφονία του πατέρα του, να υλοποιήσει τα σχέδια εκείνου: μία μεγάλη εκστρατεία εναντίον των Περσών, οι οποίοι είχαν βλάψει τους Έλληνες στους Περσικούς πολέμους αλλά και στον Κορινθιακό πόλεμο. Από το 334 π.Χ., όταν ξεκίνησε η εκστρατεία του Αλέξανδρου, μέχρι το 323 π.Χ., όταν εκείνος πεθαίνει, ο μεγάλος αυτός στρατηλάτης έκανε προέλαση με τον στρατό του φτάνοντας μέχρι την Ινδία. Στην πορεία του, ο Αλέξανδρος ίδρυσε 16 πόλεις με το όνομα «Αλεξάνδρεια», σεβάστηκε τα έθνη που συνάντησε και τον πολιτισμό τους και διέδωσε την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό.

Ο Πλούταρχος ασχολήθηκε με τη ζωή και τη δράση του Αλέξανδρου, θεωρώντας, όπως ο ίδιος αναφέρει, ότι μέσω της μελέτης των βίων σπουδαίων ανδρών, παραδειγματιζόμαστε και αντλούμε τρόπους και πρότυπα συμπεριφοράς. Δεν περιορίστηκε, όμως, στην περιγραφή των μεγάλων μαχών και την καταγραφή πληροφοριών για τις πολιορκίες πόλεων εκ μέρους του Αλέξανδρου, αλλά προσπάθησε να αναδείξει το ήθος του με αφορμή ακόμη και μία ασήμαντη λέξη ή κάποιο ασήμαντο περιστατικό, γιατί πίστευε ότι η προσωπικότητα ενός ηγέτη έχει τη δύναμη να αλλάξει την πορεία των ιστορικών γεγονότων.

Το βιβλίο που κρατάς **δημιουργήθηκε και με έναν άλλο σκοπό:** να συνεχίσεις το ταξίδι σου στη **μελέτη της αρχαίας ελληνικής γλώσσας** (ως μιας προηγούμενης μορφής της νέας ελληνικής) και στη **σύγκριση των δύο μορφών της ελληνικής μας γλώσσας**, όχι, όμως, με τη χρήση αποσπασμάτων από διάφορα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, αλλά μέσω της ανάλυσης, επεξεργασίας, κατανόησης και ερμηνείας ενός μόνο κειμένου.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι έχουν επιλεγεί, από το σύνολο του βιβλίου που αφιέρωσε ο Πλούταρχος στον Αλέξανδρο, χωρία τα οποία:

- **αφενός**, βοηθούν τη σκιαγράφηση της προσωπικότητας του Αλέξανδρου και αναδεικνύουν θέματα που παραμένουν επίκαιρα μέχρι την εποχή μας, ώστε να προσφέρονται για σύγκριση της εποχής του Αλέξανδρου με τη δική μας και
- **αφετέρου**, υπηρετούν τόσο την επανάληψη ήδη γνωστών όσο και τη γνωριμία νέων γραμματικών και συντακτικών φαινομένων της αρχαίας ελληνικής, τα οποία διερευνώνται συγκριτικά με τη νέα ελληνική, ώστε να σου είναι σαφές ότι η ελληνική μας γλώσσα εξελίσσεται διαρκώς, μεν, παραμένει ενιαία, δε.

Οι Ενότητες του βιβλίου σου, οι οποίες ακολουθούν ύστερα από μια σύντομη Εισαγωγή που θα σε βοηθήσει να καταλάβεις τον χώρο και τον χρόνο εντός του οποίου ο Πλούταρχος γράφει καθώς και τον χώρο και χρόνο δράσης του Αλέξανδρου, είναι συνολικά εννιά. Στην αρχή καθεμίας από αυτές υπάρχει ένας **«Προοργανωτής»**, ο οποίος σε προσανατολίζει στον χώρο, τον χρόνο και τις εξελίξεις της πορείας του Αλέξανδρου προς το εσωτερικό της Ασίας αλλά, ταυτόχρονα, σε ενημερώνει για όσα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα θα συναντήσεις για πρώτη φορά και για όσα θα επαναλάβεις. Στο τέλος κάθε Ενότητας υπάρχει μία ακόμη σελίδα, ο **«Αποτιμητής»**, η οποία έχει τον τίτλο **«Για να δούμε τι μάθαμε...»** και με την οποία μπορείς να ελέγχεις τι έμαθες.

Κάποιες από τις Ενότητες του βιβλίου σου διακρίνονται σε Υποενότητες και κάποιες όχι. Όλες, όμως, περιλαμβάνουν το **Κείμενο στην αρχαία ελληνική γλώσσα**, την **προσπάθεια απόδοσής*** του στη νέα ελληνική με τη χρήση του Λεξιλογίου αλλά και του Λεξικού σου, ερωτήσεις κατάλληλες για την κατανόηση του

* Οι αποδόσεις του πρωτότυπου κειμένου έχουν αντληθεί από την ιστοσελίδα «Η Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα».

περιεχομένου, **πληροφορίες** για όσα αναφέρονται στο Κείμενο, **πίνακες περιγραφής** των νέων πληροφοριών, **επισημάνσεις σύγκρισης** της αρχαίας με τη νέα ελληνική, **δραστηριότητες** και **ασκήσεις** που θα σε βοηθήσουν **να θυμάσαι** όσα ήδη έχεις μάθει και **να κατανοείς** καλύτερα όσα θα μαθαίνεις. Στο πάνω μέρος της σελίδας, που λέγεται **κεφαλίδα**, θα μπορείς να βλέπεις, όταν το ξεχνάς, σε **ποια Ενότητα του βιβλίου βρίσκεσαι**. Στο κάτω μέρος της σελίδας, που λέγεται **υποσέλιδο**, θα βλέπεις πάντα το όνομα του συγγραφέα και τον τίτλο του έργου του (Αλέξανδρος Πλούταρχου) και θα θυμάσαι τον χώρο και τον χρόνο διεξαγωγής των γεγονότων της κάθε ενότητας. Το βιβλίο περιλαμβάνει επίσης τρεις **«Ανασκοπήσεις»**, δηλαδή τρεις μικρές επαναλήψεις όσων μαθαίνεις, ώστε να τα θυμάσαι καλύτερα, και **γλωσσάριο** με τις σημαντικότερες λέξεις που θα συναντήσεις.

Με τη βοήθεια του βιβλίου αυτού θα συνεχίσεις και θα ολοκληρώσεις, στο Γυμνάσιο, το ταξίδι σου στην Αρχαία Ελληνική Γραμματεία.

Μέρος της εικονογράφησης του βιβλίου αποτελούν πρωτότυπα έργα ζωγραφικής (ακρυλικό σε χαρτί) του Γιάννη Σταμούλη, τα οποία ο εικαστικός δημιούργησε αποκλειστικά για τον σκοπό αυτό.

Σου εύχομαι ένα δημιουργικό ταξίδι στη γνώση και μία καλή σχολική χρονιά!

*Λεξικό της
Αρχαίας
Ελληνικής
Γλώσσας*

*Συντακτικό της
Αρχαίας
Ελληνικής
Γλώσσας*

*Γραμματική
της Αρχαίας
Ελληνικής
Γλώσσας*

*Γραμματική
της Νέας
Ελληνικής
Γλώσσας*

*Ερμηνευτικό
Λεξικό της
Νέας Ελληνικής
Γλώσσας*

Ας Μιλήσουμε για τον Πλούταρχο

Η ζωή του

Ο Πλούταρχος γεννήθηκε στη Χαιρώνεια της Βοιωτίας γύρω στο 50 μ.Χ. και πέθανε γύρω στο 120 μ.Χ. Η οικογένειά του ήταν μία από τις ευκατάστατες οικογένειες της πόλης. Ο παππούς του, ο Λαμπρίας, ήταν μορφωμένος, όπως και ο πατέρας του, ο Αυτόβουλος. Η μητέρα του δεν αναφέρεται πουθενά, επομένως, εκτιμάται ότι πέθανε νέα. Ο ίδιος παντρεύτηκε την Τιμοξένα, με την οποία απέκτησαν τέσσερα αγόρια κι ένα κορίτσι, από τα οποία επιβίωσαν μόνο δυο αγόρια.

Ο Πλούταρχος από μικρός έδειξε την αγάπη του για τη μάθηση. Μετά τις πρώτες σπουδές του στη Χαιρώνεια, πήγε στην Αθήνα, για να φοιτήσει στην Ακαδημία έχοντας ως δάσκαλο τον φιλόσοφο Αμμώνιο. Η Αθήνα ήταν τότε ένα σημαντικό κέντρο μόρφωσης και ο Πλούταρχος είχε την ευκαιρία να γνωρίσει σπουδαίους φιλόσοφους και λόγιους. Εκτός από τη μάθηση, ο Πλούταρχος αγαπούσε και τα ταξίδια και έτσι ταξίδεψε σε πολλές ελληνικές πόλεις αλλά και στις Σάρδεις, στην Αλεξάνδρεια και στη Ρώμη, όπου γνώρισε νέους πολιτισμούς και εμπλούτισε τις γνώσεις του.

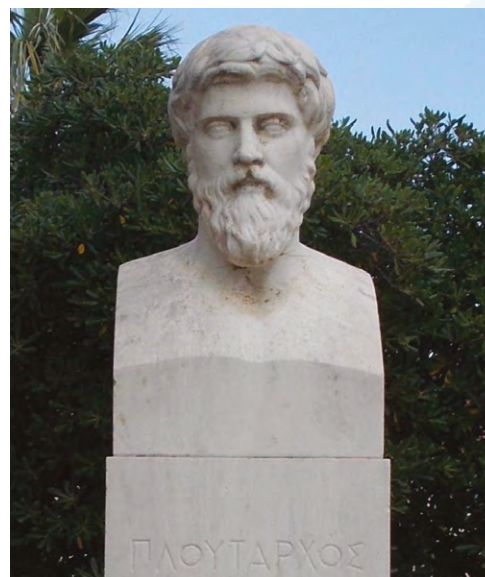
Κατά τον Πλούταρχο η συμμετοχή στα κοινά αποτελεί υψηλό χρέος του ανθρώπου, όπως και η κοινωνική προσφορά ανεξάρτητα από την ηλικία. Στη Χαιρώνεια κατείχε το αξίωμα του επώνυμου άρχοντα, αλλά έγινε γνωστός και έξω από την πατρίδα του, καθώς ανέλαβε το αξίωμα του υπάτου, περισσότερο, μάλλον, ως τιμητικό τίτλο παρά ως αξίωμα εξουσίας, γιατί ο ίδιος δεν το αναφέρει πουθενά στο έργο του. Τιμήθηκε, επίσης, με το αξίωμα του ιερέα στο μαντείο των Δελφών και διατήρησε σε όλη του τη ζωή το ιερατικό αξίωμα, αλλά σε μία εποχή που το μαντείο δεν είχε την παλιά του αίγλη.

Η εποχή του

Ο Πλούταρχος έζησε σε μία περίοδο αφομοίωσης της ελληνικής πνευματικής κληρονομιάς από τους Ρωμαίους. Το γεγονός του θαυμασμού και κυρίως της αποδοχής των κανόνων της ελληνικής ηθικής και φιλοσοφίας από τους πνευματικούς ανθρώπους της Ρώμης έδωσε στον Πλούταρχο την ευκαιρία να εντοπίσει και να προσδιορίσει τις ομοιότητες Ελλήνων και Ρωμαίων, εστιάζοντας στην έννοια της κοινότητας και της συλλογικής συνείδησης, όπως αυτή αναδύεται στο πλαίσιο του ελληνικού πολιτισμού. Χαρακτηριστική είναι η άποψή του ότι ο πολιτισμός αποτελεί μοχλό ιστορικής προόδου, όχι όμως οποιοσδήποτε πολιτισμός, αλλά ο αρχαίος ελληνικός, που άμεσοι κληρονόμοι του, σύμφωνα με τον ίδιο, υπήρξαν οι Ρωμαίοι.

Στην εποχή της ρωμαϊκής κυριαρχίας (τέλη 1ου και κατά τον 2ο αι. μ.Χ.) εντοπίζεται η περίοδος της φιλολογικής δράσης και απήχησης του Πλούταρχου, παράλληλα με την ακμή της ελληνικής φιλολογίας. Κατά την περίοδο αυτή, στη φιλοσοφία κυριαρχούν οι Στωικοί, οι Πλατωνικοί και οι Επικούρειοι και, όπως ήταν αναμενόμενο, οι απόψεις της εποχής επηρέασαν τα ενδιαφέροντα και τις ηθικές αντιλήψεις του Πλούταρχου. Ως πρακτικός στοχαστής που ήταν, μελέτησε περισσότερο τα θέματα της πλατωνικής ηθικής. Σε σχέση με τη στωική φιλοσοφία αποδεχόταν την αυτοκτονία και μάλιστα, αναφερόταν τιμητικά στην πράξη των αυτόχειρων που πέθαναν για να περιφρουρήσουν την τιμή τους, όπως για παράδειγμα ο Θεμιστοκλής, ο Δημοσθένης, ο Κλεομένης, ο Αντώνιος. Από την άλλη πλευρά, διαφωνούσε

Για να ξέρεις...

Ανδριάντας του Πλούταρχου στη Χαιρώνεια, την ιδιαίτερη πατρίδα του. 2013. Πηγή: <https://commons.wikimedia.org>

με τον επικούρειο υλισμό, όπως και με την αθεΐα που δίδασκαν οι Επικούρειοι, καθώς ο ίδιος πίστευε ότι υπάρχει θεός, αθανασία της ψυχής και μεταθανάτια ζωή.

Οι μελετητές του Πλούταρχου επισημαίνουν ότι σε όλο το έργο του δεν αναφέρει κάτι για τον χριστιανισμό, παρά το γεγονός ότι τον χαρακτήριζαν φιλόφρονες ιδέες, οι οποίες βρίσκονται πολύ κοντά στις αρχές της χριστιανικής θρησκείας. Ίσως να μην έγραψε τίποτε για τον χριστιανισμό, μολονότι γνώριζε την ύπαρξή του, προκειμένου να μη δυσανεχθεί τους ισχυρούς Ρωμαίους φίλους του.

Το έργο του

Ο Πλούταρχος ήταν πολυγραφότατος. Στα αρχαία χρόνια υπήρχαν συνολικά 260 έργα με το όνομά του, από τα οποία σώθηκαν 83. Ο Πλούταρχος ασχολήθηκε με τη φιλοσοφία, την ηθική, την ιστορία και την πολιτική και το έργο του χωρίζεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: α) τα Ηθικά και β) τους Βίους.

Τα «Ηθικά» ή «Moralia», τα οποία γράφτηκαν πρώτα χρονολογικά, είναι μία συλλογή από κείμενα που ασχολούνται με θέματα ηθικής, φιλοσοφίας, θρησκείας και πολιτικής και στα οποία ο Πλούταρχος αναπτύσσει τις δικές του απόψεις για την αρετή, τη σοφία και την ευτυχία.

Οι «Βίοι», οι οποίοι γράφτηκαν τις δύο τελευταίες δεκαετίες της ζωής του Πλούταρχου, είναι μία σειρά από ζεύγη βιογραφιών δύο σημαντικών ανδρών, ενός Έλληνα και ενός Ρωμαίου, και αποτελούν πολύτιμες πηγές για την ιστορία και τον πολιτισμό της αρχαιότητας.

Οι σωζόμενες βιογραφίες του, ζεύγη ή μη, οι σωζόμενοι «Βίοι» του Πλούταρχου, είναι:

1	Θησεύς - Ρωμύλος	14	Νικίας - Κράσσο
2	Λυκούργος - Νο(υ)μάς	15	Ευμένης - Σερτώριος
3	Σόλων - Ποπλικόλας	16	Αγησίλαος - Πομπήιος
4	Θεμιστοκλής - Κάμιλλος	17	Αλέξανδρος - Γάιος Καίσαρ
5	Περικλής - Φάβιος Μάξιμος	18	Φωκίων - Κάτων (ο νεώτερος)
6	Αλκιβιάδης - Γάιος Μάρκιος (ο Κοριολανός)	19	Άγις και Κλεομένης - Τιβέριος και Γάιος Γράκκος
7	Τιμολέων - Αιμίλιος Παύλος	20	Δημοσθένης - Κικέρων
8	Πελοπίδας - Μάρκελλος	21	Δημήτριος (ο πολιορκητής) - Αντώνιος
9	Αριστείδης - Μάρκος Κάτων (ο πρεσβύτερος)	22	Δίων - Βρούτος
10	Φιλοποίμην - Τίτος (Φλαμίνιος)	23	Αρταξέρξης
11	Πύρρος - Γάιος Μάριος	24	Άρατος
12	Λύσανδρος - Σύλλας	25	Γάλβας
13	Κίμων - Λούκουλλος	26	Άθων

Στους «Βίους» ο Πλούταρχος έδειξε προτίμηση σε πολιτικά πρόσωπα. Προφανώς, στο πλαίσιο της **ηθικής διαπαιδαγώγησης που επιχειρήσε με το έργο του** εν γένει, προσπάθησε μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα της πολιτικής ιστορίας να διδάξει ότι, όταν οι ηγέτες παραμελούν την αρετή, προκύπτουν δυσάρεστες καταστάσεις για τα άτομα και τους λαούς. Για τον λόγο αυτόν δεν παρέλειψε να δώσει και παραδείγματα «κακών» Ελλήνων και Ρωμαίων, με την πρόθεση να αναδείξει και πάλι τον θρίαμβο της αρετής.

Ο Πλούταρχος μελέτησε προηγούμενους συγγραφείς και δημιούργησε με τους «Βίους» του ένα πρωτότυπο έργο με παράλληλη περιγραφή σημαντικών προσωπικοτήτων Ελλήνων και Ρωμαίων αξιοποιώντας τη μέθοδο της σύγκρισης. Ωστόσο, το παράλληλο στοιχείο των «Βίων» είναι συμβατικό, εφόσον συγκρίνονται Έλληνες και Ρωμαίοι που έζησαν σε διαφορετική εποχή.

Το έργο του Πλούταρχου, με τον πυκνό λόγο, την πληθώρα ενίοτε δευτερευουσών και μετοχικών προτάσεων αλλά και την αναφορά του σε συνταρακτικά «γεγονότα», μύθους και ανέκδοτα, τα οποία ο συγγραφέας όχι μόνο αφηγείται και ερμηνεύει με δικό του τρόπο, αλλά και τα αιτιολογεί, είχε μεγάλη απήχηση

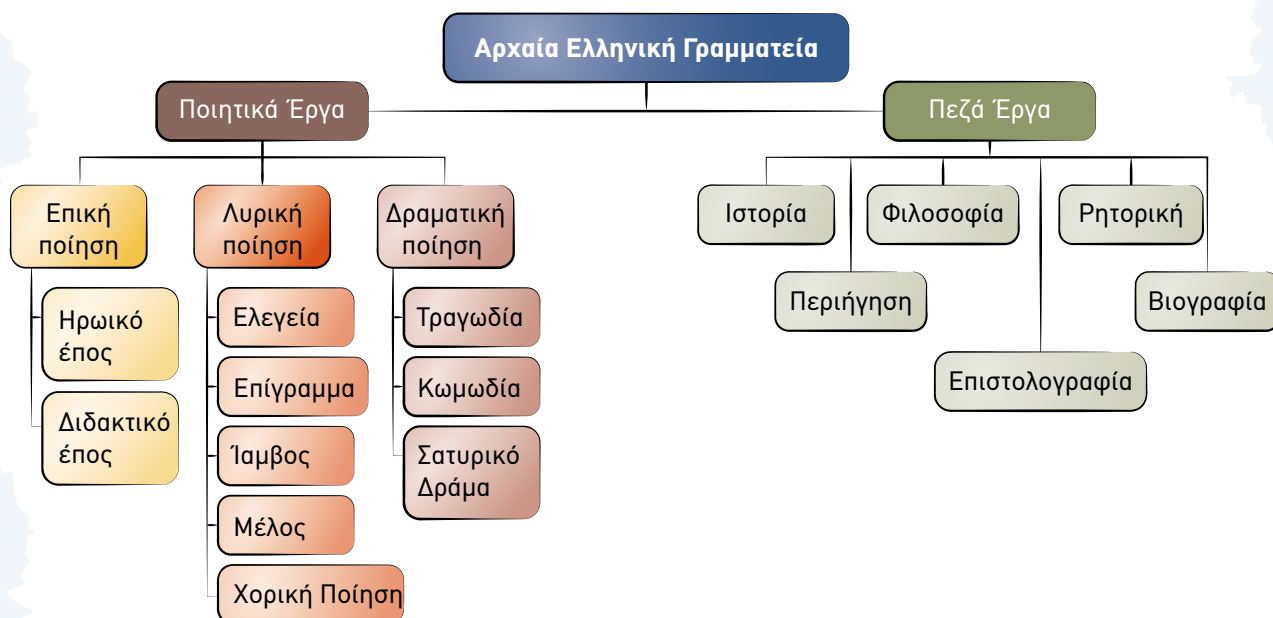
στην εποχή του. Από τη μία, οι σύγχρονοί του Έλληνες τον επαινούσαν, γιατί αναγέννησε στα κείμενά του τις ένδοξες σελίδες της ελληνικής ιστορίας, και, από την άλλη, οι Ρωμαίοι τον εκτιμούσαν, γιατί πρόβαλλε υποδειγματικά τους Ρωμαίους ήρωες και τις καλύτερες πτυχές της ιστορίας τους. Σπουδαίοι ρήτορες, λόγιοι, πολιτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες, ποιητές και λογοτέχνες, όπως οι αυτοκράτορες Μάρκος Αυρήλιος και Ιουλιανός, ο Κλήμης Αλεξανδρείας, ο Μέγας Βασίλειος, ο βυζαντινός Πατριάρχης Φώτιος, ο F. Rabelais, ο William Shakespeare, ο Γερμανός Johann von Goethe, ο Friedrich von Schiller και ο Μολιέρος είναι μερικοί μόνο από αυτούς που διάβασαν και επηρεάστηκαν από τα έργα του Πλούταρχου.

Το είδος του έργου του

Από το πρώτο ήδη κεφάλαιο του Αλέξανδρου ο ίδιος ο Πλούταρχος προσδιορίζει το γραμματειακό είδος του έργου του ως **βιογραφία**: «[1.2] Γιατί δε γράφουμε ιστορίες αλλά βίους· ούτε και στις πιο επιφανείς πράξεις υπάρχει απαραίτητα απόδειξη αρετής ή κακίας, αλλά πολλές φορές ένα πράγμα ασήμαντο, όπως μία λέξη ή ένα αστείο, δείχνει εμφανέστερα τον χαρακτήρα από ό,τι μάχες πολύνεκρες, οι πιο μεγάλοι πολεμικοί σχηματισμοί και πολιορκίες πόλεων.[1.3] Όπως ακριβώς, λοιπόν, οι ζωγράφοι παίρνουν τα χαρακτηριστικά από το πρόσωπο και από την έκφραση των ματιών, από τα οποία φαίνεται ο χαρακτήρας, δείχνοντας ελάχιστο ενδιαφέρον στα υπόλοιπα μέρη του σώματος, έτσι πρέπει να επιτραπεί και σε μας να επικεντρωθούμε περισσότερο στα σημεία της ψυχής και με αυτά να παρουσιάσουμε τη ζωή τού καθενός, αφήνοντας στους άλλους τα μεγάλα έργα και τους αγώνες.»

Ως είδος πεζού λόγου, όπως φαίνεται και στον «Πίνακα 1» («χαρτογράφησης» της αρχαίας ελληνικής γραμματείας μέχρι και τους πρώτους αιώνες μ.Χ.), η **βιογραφία** είναι η αφήγηση της ζωής ενός επιφανούς, σημαντικού προσώπου, συνήθως μιας ιστορικής προσωπικότητας. Η γραπτή αφήγηση της ζωής του δε γίνεται από τον ίδιο αλλά από κάποιο άλλο πρόσωπο που λέγεται βιογράφος. Προκειμένου να διασφαλισθεί η ποιότητα μιας βιογραφίας, δεν πρέπει αυτή να επιδιώκει μόνο την καταγραφή της προσωπικής ζωής του βιογραφούμενου, αλλά οφείλει να εμβαθύνει στις ιδιαιτερότητές του και σε όσα τον διακρίνουν, εξετάζοντάς τον σφαιρικά και στην εξελικτική του πορεία.

Το είδος της βιογραφίας αναπτύχθηκε κυρίως τον 4ο αι. π.Χ. και έφτασε στην ακμή του κατά τους Ελληνιστικούς Χρόνους. Ο πρώτος που έγραψε βιογραφία φαίνεται ότι ήταν ο Αριστόξενος ο Ταραντίνος (τέλη 4ου αι. π.Χ.), οι βιογραφίες του οποίου αποτέλεσαν πηγή μελέτης της πυθαγόρειας διδασκαλίας. Ο Πλούταρχος, ο οποίος έγραψε στα τέλη του 1ου και στον 2ο αι. μ.Χ. και ανήκει στη ρωμαϊκή περίοδο, όπως προκύπτει και από τον «Πίνακα 2», σίγουρα είχε μελετήσει τα έργα προηγούμενων αλλά και σύγχρονών του βιογράφων και

Πίνακας 1: Η χαρτογράφηση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας μέχρι και τον 2ο αι. μ.Χ.

οπωσδήποτε δανείστηκε μεθόδους για τη διαχείριση του υλικού του από αυτούς. Ωστόσο, το γεγονός ότι δε σώθηκαν κείμενα εκπροσώπων της ελληνιστικής βιογραφικής παράδοσης κάνει αδύνατη τη σύγκριση των «Βίων» με αυτά.

Ακόμη και αν η βιογραφία προϋπήρχε του Πλούταρχου, το βέβαιο είναι ότι ο ίδιος εισήγαγε στο είδος αυτό νέα στοιχεία, όπως ο παραλληλισμός δύο προσώπων, που κατέληγε να γίνεται παραλληλισμός δύο λαών. Οι «Βίοι» δεν περιλαμβάνουν μόνο ζευγάρια αλλά και ξεχωριστές μονογραφίες.

<p>Αρχαϊκή Περίοδος (Από τον 8ο αι. π.Χ. έως το τέλος των Περσικών πολέμων, 479 π.Χ.)</p>	<p>Αττική ή Κλασική Περίοδος (Από το τέλος των Περσικών πολέμων, 479 π.Χ. έως τον θάνατο του Αλέξανδρου, 323 π.Χ.)</p>	<p>Ελληνιστική ή Αλεξανδρινή Περίοδος (Από τον θάνατο του Αλέξανδρου, 323 π.Χ., έως τις αρχές της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, 31 π.Χ.)</p>	<p>Ρωμαϊκή Περίοδος (Από το 31 π.Χ., αρχές της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, έως το 330 μ.Χ., ίδρυση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας)</p>
--	---	---	---

Πίνακας 2: Από την Αρχαϊκή στη Ρωμαϊκή περίοδο.

Πλούταρχος και Αλέξανδρος

Ο Πλούταρχος δεν ήταν ο πρώτος που έγραψε για τη ζωή και τη δράση του Αλέξανδρου. Η προσωπικότητα του Αλέξανδρου, αμέσως μετά τον θάνατό του, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του είδους της αρχαίας βιογραφίας. Πολλοί ήταν αυτοί που θέλησαν να αναδείξουν με το έργο τους τη ζωή και τα στρατιωτικά του επιτεύγματα, με αποτέλεσμα τη συγγραφή πολλών βιογραφιών που συνέβαλαν σταδιακά στο να μεταμορφωθεί ο Μακεδόνας μονάρχης σε θρυλικό πρόσωπο. Οι βιογραφίες αυτές επηρέασαν και εξέλιξαν το βιογραφικό είδος. Κάτι αντίστοιχο παρατηρήθηκε και με τα γλυπτά πορτρέτα του Αλέξανδρου από τον Λύσιππο, τα οποία αποτέλεσαν στη συνέχεια πρότυπα για τους μεταγενέστερους καλλιτέχνες. Έτσι, ο Πλούταρχος δεν καινοτόμησε με τη συγγραφή της βιογραφίας του Μακεδόνα στρατηλάτη, αλλά συνέχισε την παράδοση του βιογραφικού είδους των προκατόχων του.

Στη βιογραφία του Πλούταρχου αποτυπώνεται η άποψη ότι ο Αλέξανδρος διέδωσε τον ελληνικό πολιτισμό στην Ανατολή, καθώς μέσω αυτού γνώρισαν την ελληνική παιδεία και τον ελληνικό πολιτισμό οι λαοί στις περιοχές της Ασίας από όπου πέρασε. Σύμφωνα με πολλούς ιστορικούς, ο Μακεδόνας στρατηλάτης δεν ξεκίνησε την εκστρατεία του με σκοπό την υποδούλωση ξένων εδαφών και την παγκόσμια κυριαρχία. Σίγουρα, όμως, επιθυμούσε την τιμωρία των Περσών για όσα δεινά είχαν προκαλέσει στους Έλληνες κατά τους Περσικούς πολέμους και τον Κορινθιακό πόλεμο. Ωστόσο, όπως αποκαλύπτεται από τη μελέτη των πηγών, κατά την εξέλιξη της εκστρατείας δεν άλλαζε μόνο ο αρχηγός της, αλλά και τα σχέδιά του, με αποτέλεσμα να αναδεικνύεται σταδιακά ο στόχος της δημιουργίας μιας παγκόσμιας αυτοκρατορίας από τις «Ηράκλειες Στήλες» έως την Ινδική θάλασσα.

Ένα από τα έργα που επηρέασαν τον Πλούταρχο ήταν τα «Ηθικά Νικομάχεια» του Αριστοτέλη. Στο έργο του «Περί της Αλεξάνδρου Τύχης ή Αρετής» ο Πλούταρχος υιοθετεί τις αριστοτελικές απόψεις, υποστηρίζοντας ότι ο κυβερνήτης πρέπει να συμπεριφέρεται στους Έλληνες «ηγεμονικώς» και στους βάρβαρους ως δεσπότης, τους πρώτους να τους υπερασπίζεται ως δικούς του ανθρώπους, ενώ τους άλλους να τους μεταχειρίζεται σαν ζώα ή φυτά. Κατά τον Πλούταρχο, ο Αλέξανδρος πίστευε ότι ήλθε στον κόσμο με τη θέληση των θεών σαν «αρμονιστής» όλων. Επομένως, χρησιμοποιούσε την πειθώ αλλά και τη δύναμη των όπλων, πρότεινε σε όλους να θεωρούν πατρίδα τους την υφήλιο, συγγενείς τους καλούς και ξένους τους κακούς, να διακρίνουν τους ανθρώπους όχι από την εξωτερική εμφάνιση και να βλέπουν στους Έλληνες την αρετή και στους βάρβαρους τα ελαττώματα.

Ο Πλούταρχος καταγράφει τη ζωή του Αλέξανδρου από τη γέννησή του μέχρι και τον θάνατό του, παρακολουθεί την εκστρατεία του στην Ανατολή μέχρι και την Ινδία και περιλαμβάνει περιγραφές περιστατικών που δε συναντώνται σε καμία άλλη σχετική πηγή, ώστε το βιβλίο του «Βίος Αλεξάνδρου» να είναι μία από τις πέντε δευτερογενείς πηγές άντλησης πληροφοριών για τον σπουδαίο αυτόν στρατηλάτη.

Τη ζωή και τη δράση του **Αλέξανδρου** (356 – 323 π.Χ.) ο Πλούταρχος την παραλληλίζει, εξάλλου, με εκείνη του **Γάιου Ιούλιου Καίσαρα** (100 – 44 π.Χ.). Και οι δύο άνδρες υπήρξαν σημαντικές προσωπικότητες της εποχής τους, με γενική μόρφωση και πολιτικο-στρατιωτική συγκρότηση και είχαν πολλές επιτυχίες εναντίον των αντιπάλων τους ως στρατιωτικοί ηγέτες. Η δράση τους άρχισε περίπου στην ίδια ηλικία, ήταν και οι δύο δημοφιλείς, αλλά ο Αλέξανδρος πέθανε νέος, ενώ ο Καίσαρας έζησε περισσότερα χρόνια. Ο Αλέξανδρος κατόρθωσε κάτι αδιανόητο για την εποχή του, με αποτέλεσμα να μετατραπεί σε θρύλο, ενώ ο Καίσαρας φιλοδοξούσε να γίνει ο «Μέγας Αλέξανδρος» της Ρώμης και να αφήσει παρόμοιο έργο στον λαό του, χωρίς, όμως, να τα καταφέρει.

Ο Χαιρώνειος βιογράφος εξυμνεί στο έργο του τον Μακεδόνα νεαρό βασιλιά, αλλά υπάρχουν και σημεία που κατακρίνει τις επιλογές και τις ενέργειές του. Σύμφωνα με τον βιογράφο, ο Αλέξανδρος αγαπούσε τα γράμματα, έτρεφε σεβασμό στον δάσκαλό του Αριστοτέλη και στις ελληνικές παραδόσεις και τον χαρακτήριζε η περηφάνια. Εντούτοις, οι αρετές του αυτές δεν αποτέλεσαν πάντα εμπόδιο για τη διενέργεια βίαιων και προκλητικών πράξεων, γεγονός, όμως, που κατά τον Πλούταρχο δεν υπονόμεισε το μεγαλείο και την ανωτερότητά του. Ο Πλούταρχος παρουσιάζει τον Αλέξανδρο ως «διαλλακτή» των λαών, επειδή ο Μακεδόνας στρατηλάτης αντιλήφθηκε σε μεγάλο βαθμό τη σημασία που είχε η πολιτική της ειρηνικής προσέγγισης, της ανταλλαγής ηθών και εθίμων, της ζύμωσης των πολιτισμών και της ουσιαστικής συνεργασίας ανάμεσα στους Έλληνες κατακτητές και τους ντόπιους πληθυσμούς.

Η πορεία/εκστρατεία του Αλέξανδρου

Ο Αλέξανδρος ξεκίνησε την πορεία/εκστρατεία του το 334 π.Χ. από την Πέλλα της Μακεδονίας έχοντας μαζί του 30.000 πεζούς και 5.000 ιππείς.

Η πορεία/εκστρατεία του, την οποία μπορείς να δεις στον χάρτη που ακολουθεί, ολοκληρώνεται σε τρεις φάσεις:

- **Α΄ φάση: 334-331 π.Χ.:** Ο Αλέξανδρος ξεκινά από την Πέλλα και φτάνει μέχρι την Αίγυπτο. Σε αυτή τη φάση περιλαμβάνονται η μάχη του Γρανικού (Μάιος 334 π.Χ.), η λύση του Γόρδιου δεσμού (333 π.Χ.), η μάχη στην Ισσό (333 π.Χ.) και η περαιτέρω νικηφόρα επέλαση μέχρι την άφιξή του στην Αίγυπτο, όπου ιδρύει την Αλεξάνδρεια (331 π.Χ.)
- **Β΄ φάση: 331-327 π.Χ.:** Ο Αλέξανδρος αποχωρεί από την Αίγυπτο, εισέρχεται στη Μεσοποταμία, καταλαμβάνει τη Βαβυλώνα, τα Σούσα, την Περσέπολη και καταδιώκει μέχρι τη Σογδιανή (το σημερινό Ουζμπεκιστάν) τους δολοφόνους του Δαρείου, τους οποίους και σκοτώνει. Σε αυτή τη φάση περιλαμβάνονται η μάχη στα Γαυγάμηλα (331 π.Χ.) και ο γάμος του με τη Ρωξάνη (327 π.Χ.) στη Σογδιανή.
- **Γ΄ φάση: 327-325 π.Χ.:** ο Αλέξανδρος κατευθύνεται προς την Ινδία. Προελαύνει νικηφόρα μέχρι τη Βόρεια Ινδία αλλά οι αντιδράσεις του στρατού, που έχει κουραστεί, τον υποχρεώνουν να πάρει τον δρόμο της επιστροφής. Πεθαίνει το 323 π.Χ. στη Βαβυλώνα.

Γάιος Ιούλιος Καίσαρ. Art History Museum, Vienna, Austria, Andrew Bossi, 2007

Πηγή: <https://commons.wikimedia.org>

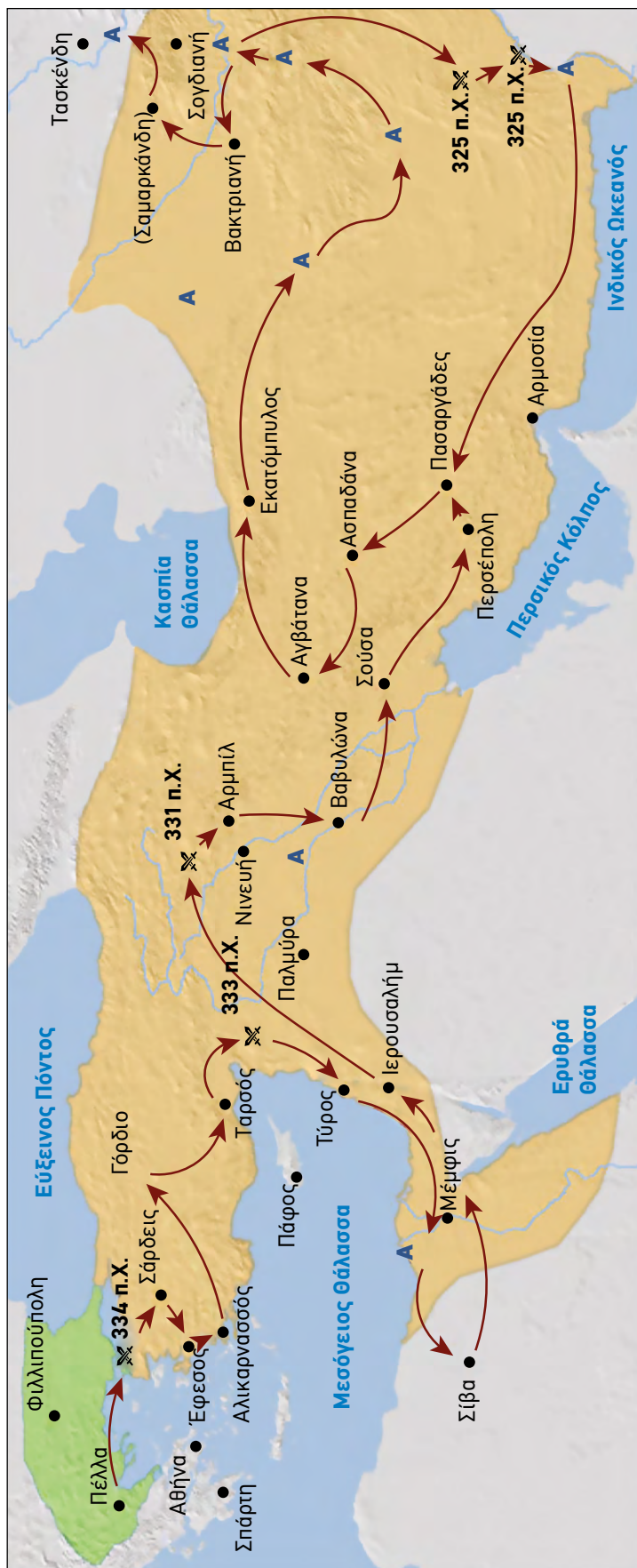

Ψηφιδωτό του Μεγάλου Αλεξάνδρου, περ. 100 π.Χ. House of the Faun, Πομπηία, 2014.

Πηγή: <https://commons.wikimedia.org>

Ο χάρτης της πορείας του Αλέξανδρου

Ενότητα 1 Η γέννηση και τα παιδικά χρόνια του Αλέξανδρου

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **Υποενότητα A1 (3.5-4.2)**
Η γέννηση του Αλέξανδρου - Τα σωματικά του χαρακτηριστικά
- **Υποενότητα A2 (4.8-4.9, 5.1-5.4)**
Η σύνεση και η ωριμότητα του Αλέξανδρου
- **Υποενότητα A3 (6.1-6.8)**
Ο Βουκεφάλας, το αγαπημένο άλογο του Αλέξανδρου
- **Υποενότητα A4 (7.1-7.4)**
Αλέξανδρος και Αριστοτέλης I
- **Υποενότητα A5 (8.1-8.3)**
Αλέξανδρος και Αριστοτέλης II

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στην Πέλλα της Μακεδονίας (Υποενότητες A1, A2, A3) και στη Μίεζα της Πέλλας (Υποενότητες A4, A5)

Πότε διαδραματίζονται όσα μελετάμε; Το 356 π.Χ. (γέννηση), στα 340-343 π.Χ. (παιδικά χρόνια)

Ποια είναι τα πρόσωπα που θα δούμε στην ενότητα αυτή; Αλέξανδρος, Φίλιππος, Αριστοτέλης

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **Θα γνωρίσουμε τον Αλέξανδρο, έναν σπουδαίο Έλληνα Μακεδόνα αρχηγό και στρατηλάτη. Θα πληροφορηθούμε** για τη γέννηση και τα παιδικά χρόνια του, τα σωματικά του χαρακτηριστικά, το αγαπημένο του άλογο, τον Βουκεφάλα, τη σύνεση και την ωριμότητά του καθώς και τη σχέση με το δάσκαλό του, τον φιλόσοφο Αριστοτέλη.
- ✓ **Θα ερμηνεύσουμε** τους παράγοντες που οδήγησαν στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του.
- ✓ **Θα συγκρίνουμε** τα συγκεκριμένα χωρία του κειμένου του Πλούταρχου με άλλες ιστορικές πηγές.
- ✓ **Θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη ν.ε. γλώσσα και θα διατυπώσουμε αξιολογικές κρίσεις για τις διάφορες και διαφορετικές αποδόσεις του α.ε. κειμένου.
- ✓ **Θα επαναλάβουμε**, με αφορμή το κείμενό μας, γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα που διδαχθήκαμε στην Α΄ και τη Β΄ Γυμνασίου.
- ✓ **Θα γνωρίσουμε** την ευκτική, την παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων, τα ουσιαστικά ή γυνή και ό/ή παῖς, τα παραθετικά των επιθέτων, την οριστική - επαναληπτική αντωνυμία αὐτός, αὐτή, αὐτό και την απρόσωπη σύνταξη.

Σπουδαία λόγια...

...ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν ταῖς περὶ τὰ ἄριστα ἐμπειρίας ἢ ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν.

(7.7 ...Εγὼ προσωπικά θα επιθυμούσα να ξεχωρίζω ως προς τις γνώσεις για τα πιο ωραία πράγματα παρά ως προς τη δύναμη).

...ἐγὼ Κῦρός εἰμι ὁ Πέρσαις κτησάμενος τὴν ἀρχήν. μὴ σὺν τῆς ὀλίγης μοι ταύτης γῆς φθονήσης ἢ τοῦμόν σῶμα περικαλύπτει.

(69.4...εγὼ εἶμαι ὁ Κύρος, που ἀπόκτησα τὴν ἐξουσία χάρι των Περσῶν. Μὴ με ζήλεψεις, λοιπόν, γιὰ τούτο τὸ λίγο χῶμα που σκεπάζει τὸ σῶμα μου).

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Πλούταρχο, Παράλληλοι Βίοι: Αλέξανδρος

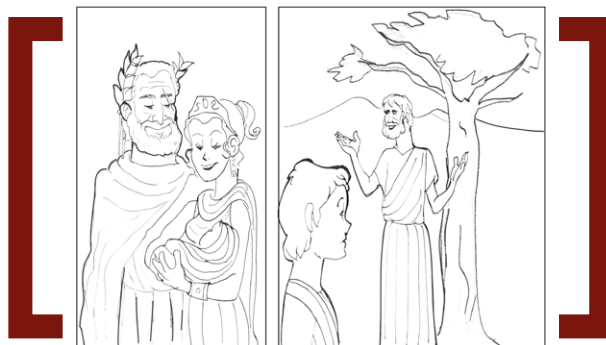
Α. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Για να
ξέρεις...

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στην πρώτη ενότητα του έργου του ο Πλούταρχος αναφέρεται στη γέννηση, την καταγωγή και τα παιδικά χρόνια του Αλέξανδρου. Η γέννηση του Αλέξανδρου συνέπεσε με συνταρακτικά αλλά και ένδοξα γεγονότα, που σύμφωνα με τους μάντιες της εποχής προμήνυαν τη λαμπρή πορεία του νεογέννητου. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Αλέξανδρου αποτυπώθηκαν από τον φημισμένο γλύπτη της εποχής, Λύσιππο. Η συνετή, εγκρατής, αλλά ταυτόχρονα ορμητική και αποφασιστική του φύση, τον έκανε να ξεχωρίσει από πολύ μικρή ηλικία. Προσπαθούσε να μαθαίνει με κάθε ευκαιρία έχοντας βάλει στόχο από μικρός να γίνει μέγας στρατηλάτης. Ιδιαίτερη αγάπη έτρεφε για το άλογό του, τον Βουκεφάλα, που την αντίθεση φύση του κατάφερε να δαμάσει με εντυπωσιακό τρόπο. Ο πατέρας του, Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας, φρόντισε για την άρτια αγωγή του, με δάσκαλο τον κορυφαίο φιλόσοφο, Αριστοτέλη, η επίδραση του οποίου υπήρξε καθοριστική για τη μετέπειτα πορεία του Αλέξανδρου.

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

1.1-3.4 Ο Πλούταρχος, στην εισαγωγή του έργου του για τη ζωή του Αλέξανδρου και του Ιούλιου Καίσαρα, δηλώνει ότι θα εστιάσει στην ψυχή των βιογραφούμενων προσώπων και ζητά συγγνώμη από το αναγνωστικό κοινό για την έλλειψη λεπτομερειών σχετικά με τις ένδοξες πράξεις τους, καθώς, όπως λέει, δε γράφει ιστορίες, αλλά βίους. Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι ο Αλέξανδρος από την πλευρά του πατέρα του, Φίλιππου, ήταν απόγονος του Ηρακλή, γενάρχη των Μακεδόνων, και από την πλευρά της μητέρας του, Ολυμπιάδας, ήταν απόγονος του Αιακού. Αφού μυήθηκε με τη νεαρή τότε Ολυμπιάδα στα μυστήρια της Σαμοθράκης, ο Φίλιππος την παντρεύτηκε. Τη νύχτα του γάμου τους η νύφη ονειρεύτηκε ότι έπεσε στην κοιλιά της κεραυνός που προκάλεσε φωτιά. Αργότερα, ο ίδιος ο Φίλιππος ονειρεύτηκε ότι έβαλε σφραγίδα, με απεικόνιση λιονταριού, στην κοιλιά της συζύγου του. Η Ολυμπιάδα, ως μυημένη στα Ορφικά μυστήρια, είχε πολύ στενή σχέση με τα φίδια, πράγμα που αναστάτωνα τον Φίλιππο. Ο Πλούταρχος αναφέρεται και στη γνωστή φημολογία της εποχής ότι ο Αλέξανδρος ήταν γιος του Άμμωνος Διός.

3.5 Έγεννήθη δ' οὖν Ἀλέξανδρος ἰσταμένου μηνὸς Ἑκατομβαιῶνος,¹ ὃν Μακεδόνες Λῶον καλοῦσιν, ἕκτη, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἐνεπρήσθη νεώς.² **3.6** ὧ γ' Ἡγησίας ὁ Μάγνης ἐπιπεφώνηκεν ἐπιφώνημα κατασβέσαι τὴν πυρκαϊάν ἐκείνην ὑπὸ ψυχρίας δυνάμενον· εἰκότως γὰρ ἕφη καταφλεχθῆναι τὸν νεών, τῆς

¹ Η γέννηση του Αλέξανδρου τον Ιούλιο του 356 π.Χ. συνδέθηκε με τρία σημαντικά γεγονότα, αλλά και πολλούς δρούλους, που συνάδουν με την εμβέλεια της προσωπικότητας του μεγάλου στρατηλάτη και κατά πολλούς προοιωνίζαν τη λαμπρή του πορεία.

² Η πυρπόληση του ναού της Αρτέμιδος στην Έφεσο προκλήθηκε για λόγους ματαιοδοξίας από τον Ηρόστρατο, που κατέστρεψε με την πράξη του αυτή ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου.

Ἄρτεμιδος ἀσχολουμένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μαίωσιν. 3.7 ὅσοι δὲ τῶν μάγων ἐν Ἐφέσῳ **διατρίβοντες** ἔτυχον, τὸ περὶ τὸν νεὸν **πάθος** ἠγούμενοι πάθους ἐτέρου σημεῖον εἶναι, **διέδεον**, τὰ πρόσωπα **τυπτόμενοι** καὶ βοῶντες ἄτην ἅμα καὶ συμφορὰν μεγάλην τῇ Ἀσίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην **τετοκένας**. 3.8 Φίλιππῳ δ' ἄρτι **Ποτειδαίαν ἤρηκότι** **τρεῖς ἤκον ἀγγελίαι** κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον· ἡ μὲν **Ἰλλυριοῦς** ἠττήσθαι μάχῃ μεγάλη διὰ Παρμενίωνος, ἡ δ' Ὀλυμπίασιν ἵππῳ κέλῃτι **γενικηκένας**, τρίτη δὲ **περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου γενέσεως**. 3.9 ἐφ' οἷς **ἠδόμενον** ὡς εἰκὸς ἔτι μᾶλλον οἱ **μάντις ἐπῆραν**, ἀποφαινόμενοι τὸν παῖδα τρισὶ νίκαις συγγεγεννημένον ἀνίκητον ἔσεσθαι. 4.1 Τὴν μὲν οὖν ἰδέαν τοῦ σώματος οἱ Λυσίππειοι³ μάλιστα τῶν ἀνδριάντων ἐμφαίνουσιν, ὑφ' οὗ μόνου καὶ αὐτὸς ἤξιον πλάττεσθαι. 4.2 καὶ γὰρ <δ> μάλιστα πολλοὶ **τῶν διαδόχων** ὕστερον καὶ τῶν φίλων ἀπεμιμοῦντο, τὴν τ' ἀνάτασιν τοῦ αὐχένος **εἰς εὐώνυμον ἡσυχῇ** κεκλιμένου καὶ τὴν ὑγρότητα τῶν ὀμμάτων, **διατετήρηκεν ἀκριβῶς ὁ τεχνίτης**.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

3.5 (αποδίδω τη φράση: Ἐγεννήθη δ' οὖν Ἀλέξανδρος) ..... στις ἑξί του μήνα Ἐκατομβαιώνα (αποδίδω τη φράση: ὃν Μακεδόνες Λῶον καλοῦσιν) .....
 ....., τὴν ἡμέρα που κᾶκε ὁ ναὸς τῆς Ἄρτεμης στὴν Ἐφεσο. 3.6 Με ἀφορμὴ αὐτὸ το γεγονός ὁ Ἡγησίας ἀπὸ τὴ Μαγνησία εἶχε πει μία ἐξυπνάδα τόσο κρύα που θα μπορούσε (αποδίδω τη φράση: κατασβέσαι τὴν πυρκαϊὰν ἐκείνην) .....· (αποδίδω τὸ ρῆμα ἔφη) ....., δηλαδή, ὅτι ἦταν ἀναμενόμενο να καεὶ ὁ ναὸς, (αποδίδω τη φράση: τῆς Ἄρτεμιδος ἀσχολουμένης) .....
 ..... με τὴ γέννηση τοῦ Αλέξανδρου. 3.7 Ὅσοι ἀπὸ τοὺς μάγους ἔτυχε τότε (αποδίδω τη μετοχὴ διατρίβοντες) ..... στὴν Ἐφεσο, πιστεύοντας ὅτι ἡ πυρπόληση τοῦ ναοῦ ἦταν σημάδι καὶ ἄλλης καταστροφῆς, (αποδίδω τὸ ρῆμα διέδεον) ....., (αποδίδω τη μετοχὴ τυπτόμενοι) ..... τὰ πρόσωπά τοὺς καὶ φωνάζοντας ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη (αποδίδω τὸ ἀπαρέμφατο τετοκένας) ..... καταστροφή καὶ μεγάλη συμφορὰ μαζί στὴν Ἀσία. 3.8 Στὸν Φίλιππο, που πρόσφατα εἶχε κυριεύσει τὴν Ποτίδαια, (αποδίδω τη φράση: τρεῖς ἤκον ἀγγελίαι) ..... τὴν ἴδια στιγμῇ· ἡ μία ὅτι (αποδίδω τὴ λέξη Ἰλλυριοῦς) .....
 ..... εἶχαν ἠττηθεὶ σε μεγάλη μάχη ἀπὸ τὸν Παρμενίωνα, ἡ ἄλλη ὅτι (αποδίδω τὸ ἀπαρέμφατο γενικηκένας) ..... στους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες με τὸ ἄλογό του καὶ τὴ τρίτη (αποδίδω τη φράση: περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου γενέσεως) ..... 3.9 Ἐπειδὴ ὁ Φίλιππος ἦταν ευχαριστημένος με ὅλα αὐτά, ὅπως ἦταν φυσικό, (αποδίδω τη φράση: οἱ μάντις ἐπῆραν) ....., ἰσχυριζόμενοι ὅτι τὸ παιδί θα εἶναι ἀνίκητο, ἀφοῦ συνέπεσε ἡ γέννησή του με τρεῖς νίκες. 4.1 Τὴ σωματικὴ διάπλαση τοῦ Αλέξανδρου ἀποδίδουν περισσότερο ἀπὸ ὅλους οἱ ἀνδριάντες τοῦ Λυσίππου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο καὶ μόνο ὁ ἴδιος ὁ Αλέξανδρος εἶχε αξίωση να γίνονται τὰ ἀγάλματά του. 4.2 Μάλιστα τὸ στοιχεῖο που πολλοὶ (αποδίδω τη φράση: τῶν διαδόχων) .....
 ..... μιμοῦνταν ἀργότερα, δηλαδή τὸ σῆκωμα τοῦ αὐχένα που εἶχε ελαφρὰ κλίση πρὸς τὰ ἀριστερά καὶ τὰ υγρά μάτια, (αποδίδω τη φράση: διατετήρηκεν ἀκριβῶς ὁ τεχνίτης) .....

³ Ονομαστός γλύπτης. Ὁ Αλέξανδρος τὸν ἐπέλεγε για να φιλοτεχνεῖ τὰ ἀγάλματά του.

Λεξιλόγιο

ἔφη < γ' εν. πρτ. φημί = ισχυρίζομαι

διατρίβοντες < μτχ. ενεστ. διατρίβω = περνώ τον καιρό μου (ν.ε. διδακτορική διατριβή)

τὸ πάθος = (εδώ: καταστροφή)

διέδδον < γ' πληθ. πρτ. διαδέω = τρέχω εδώ κι εκεί

τυπτόμενοι < μτχ. ενεστ. τύπτομαι = χτυπιέμαι (εδώ: χτυπώ το πρόσωπό μου)

τετοκένοι < απαρ. πρκ. τίκτω = φέρνω στον κόσμο, γεννώ (εδώ: προκαλώ)

Φιλίππῳ δ' ἄρτι Ποτειδαίαν ἤρηκότι = Στον Φίλιππο που πρόσφατα είχε κυριεύσει την Ποτίδαια

ἦκον < γ' πληθ. πρτ.(υπερσ.) ἦκω = έχω έρθει

ἠδόμενον < μτχ. ενεστ. ἠδομαι = ευχαριστιέμαι (πρβλ. ηδονή)

ἐπήραν < γ' πληθ. αορ. ἐπαίρω = ξεσηκώνω, παρακινώ (πρβλ. άρση, έπαρση)

εἰς εὐώνυμον < ό, ἡ εὐώνυμος-ον = αριστερός-η-ο (ετυμ. εὖ + ὄνομα-ευφημισμός)

ἡσυχῇ < επίρρ. = ήρεμα (εδώ: ελαφρά)

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποια γεγονότα συνέβησαν ταυτόχρονα με τη γέννηση του Αλέξανδρου και πώς ερμηνεύθηκαν αυτά; Πιστεύεις ότι σήμερα θα ερμηνεύονταν με τον ίδιο τρόπο ανάλογα γεγονότα;
2. Ποια χαρακτηριστικά του σώματος και ιδιαίτερα του προσώπου του Αλέξανδρου αναφέρει ο Πλούταρχος;
3. Εξήγησε τους λόγους για τους οποίους ο Αλέξανδρος ανέθετε σε προσωπικούς του καλλιτέχνες (γλύπτες, ζωγράφους, χαράκτες) την απεικόνιση της μορφής του.

II. Συγκρίνω διαφορετικές αποδόσεις του κειμένου

Να βρεις συγκλίσεις και αποκλίσεις στη χρήση της ελληνικής γλώσσας καθώς αυτή εξελίσσεται.

Κείμενο α.ε.	(1) Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας	(2) Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ. 1932. Βιβλιοθήκη Μεταφράσεων Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων Αθήνα: Έκδοσις Εφημερίδος «Ελεύθερος Άνθρωπος»
3.9 ἐφ' οἷς ἠδόμενον ὡς εἰκὸς ἔτι μᾶλλον οἱ μάντις ἐπήραν, ἀποφαινόμενοι τὸν παῖδα τρισὶ νίκαις συγγεννημένον ἀνίκητον ἔσεσθαι.	3.9 Τον Φίλιππο, ευχαριστημένο, όπως ήταν φυσικό, με όλα αυτά, ξεσήκωναν οι μάντις ακόμη περισσότερο, λέγοντας ότι το παιδί θα είναι αήττητο, αφού συνέπεσε η γέννησή του με τρεις νίκες.	3.9 Καθώς ήταν επόμενο, ο Φίλιππος έχάρη από αυτές τας ειδήσεις, την χαράν του δε αύξησαν ακόμα περισσότερο οι μάντις, οι οποίοι έλεγαν ότι το παιδί που εγεννήθηκε πάνω σε τρεις νίκας, θα ήτο ακατανίκητο.

Προτιμώ την απόδοση ..... γιατί .....

.....

.....

.....

.....

Β. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

Επανάληψη σε
ουσιαστικά,
επίθετα, αντωνυμίες

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους των λέξεων του κειμένου που ζητούνται (να βάλεις και το κατάλληλο άρθρο):

τοῦ μηνός	Δοτική ενικού	.....	Δοτική πληθυντικού	.....
τὰ πρόσωπα	Ονομαστική ενικού	.....	Γενική πληθυντικού	.....
τήν ανάτασιν	Κλητική ενικού	.....	Ονομαστική πληθυντικού	.....
ὄν	Γενική ενικού	.....	Δοτική πληθυντικού	.....
τήν ἡμέραν	Δοτική ενικού	.....	Αιτιατική πληθυντικού	.....
τὸ ἐπιφώνημα	Γενική ενικού	.....	Γενική πληθυντικού	.....
τῇ μάχῃ	Κλητική ενικού	.....	Αιτιατική πληθυντικού	.....
τήν ὑγρότητα	Ονομαστική ενικού	.....	Γενική πληθυντικού	.....
ὁ τεχνίτης	Δοτική ενικού	.....	Ονομαστική πληθυντικού	.....
τοῦ σώματος	Δοτική ενικού	.....	Δοτική πληθυντικού	.....

2. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους τύπους της Οριστικής του ρήματος **διατρίβω** στην Ενεργητική Φωνή:

	β' ενικό	α' πληθυντικό	γ' πληθυντικό
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ			
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ			
ΑΟΡΙΣΤΟΣ			
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ			
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ			

3. Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις με τον κατάλληλο κάθε φορά τύπο του ρ. εἰμί.

- Ψυχῶν σοφῶν τοῦτ' ..... φροντιστήριον.
- ..... μὲν Μιλήσιος, ἤκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε.
- Ὅρας οὖν ἡμᾶς, ὅσοι .....
- Οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ..... (γ'. πλ. πρτ.)
- Τὰς ἱερείας ὑπευθύνους ..... κελεύει ὁ νόμος
- Σὺ μὲν γ' οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ..... (πρτ.)

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες τάξεις. Ας τα ξαναθυμηθούμε!
Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη **Γραμματική** και το **Συντακτικό** σου! (ebooks.edu). Για να δούμε, τα θυμάσαι;

Ενότητα 1. Η γέννηση και τα παιδικά χρόνια του Αλέξανδρου

- Σύ διά τοῦτο ἄξιος ..... κολάσεως.
- Βούλονται ἐλέγχειν, ἵνα δεινοὶ ..... ὅταν ἐπιτύχωσιν (υποτ.)
- Ἐγὼ ἐπὶ σὲ πορευόσμαι οὐκ ἂν ..... (β' εν. υποτ.)
- Μετὰ φρονήσεως ἐπιτηδεύσομεν, ἵνα καὶ ἡμῖν αὐτοῖς φίλοι ..... (υποτ.)

Επανάληψη στο υποκείμενο του απαρεμφάτου

Επανάληψη στο υποκείμενο της μετοχής (drag and drop)

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Ἐγεννήθη δ' οὖν Ἀλέξανδρος (.....) ἱσταμένου μηνὸς Ἐκατομβαιῶνος, ὃν Μακεδόνες Λῶον καλοῦσιν, ἕκτη, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος ἐνεπρήσθη νεώς· ᾧ γ' Ἠγησίας (.....) ὁ Μάγνης ἐπιπεφώνηκεν ἐπιφώνημα (.....) κατασθέσαι τὴν πυρκαϊᾶν ἐκείνην ὑπὸ ψυχρίας δυνάμενον· εἰκότως γὰρ ἔφη καταφλεχθῆναι (.....) τὸν νεών, τῆς Ἀρτέμιδος ἀσχολουμένης περὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μαίωσιν. ὅσοι δὲ τῶν μάγων (.....) .....) ἐν Ἐφέσῳ (.....) διατρίβοντες ἔτυχον, τὸ περὶ τὸν νεών πάθος ἠγούμενοι (.....) πάθους ἐτέρου σημεῖον εἶναι, διέθεον, τὰ πρόσωπα τυπτόμενοι καὶ βοῶντες (.....) .....) ἄτην ἅμα καὶ συμφορὰν μεγάλην (.....) τῇ Ἀσίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τετοκέναί. Τὴν μὲν οὖν ἰδέαν (.....) τοῦ σώματος οἱ Λυσίππειοι μάλιστα (.....) τῶν ἀνδριάντων ἐμφαίνουσιν, ὑφ' οὗ μόνου καὶ αὐτὸς ἠξίου πλάττεσθαι (.....).

2. Να βρεις στο κείμενο επιρρηματικούς προσδιορισμούς (επιρρήματα και εμπρόθετους προσδιορισμούς) και να τους κατατάξεις στον παρακάτω Πίνακα ανάλογα με τη σημασία τους.

Επιρρηματικοί προσδιορισμοί (επιρρήματα και εμπρόθετοι προσδιορισμοί)					
Χρόνος	Τόπος	Τρόπος/Μέσο	Ποσό	Αιτία	Αναφορά

3. Να βρεις στις παραγράφους 3.6 και 4.2 του κειμένου δυο ομοιοπτωτους και δύο ετερόπτωτους προσδιορισμούς και να σημειώσεις τη λέξη που προσδιορίζει ο καθένας.

ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ .....
 ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ .....

Α. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

4.3-4.7 Ο ζωγράφος Απελλής ζωγράφησε τον Αλέξανδρο κεραυνοφόρο και τον απεικόνισε μελαμψό σε αντίθεση με την πραγματικότητα. Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι το σώμα του Αλέξανδρου απέπνεε ευωδιά, που οφειλόταν στη θερμή και φλογερή του κράση.

4.8 Έτι δ' ὄντος αὐτοῦ παιδός, ἢ τε σωφροσύνη⁴ διεφαίνετο τῷ πρὸς τᾶλλα ῥαγδαῖον ὄντα καὶ φερόμενον σφοδρῶς, ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὸ σῶμα δυσκίνητον εἶναι καὶ μετὰ πολλῆς πραότητος ἄπτεσθαι τῶν τοιούτων, ἢ τε φιλοτιμία παρ' ἡλικίαν ἐμβριδὲς εἶχε τὸ φρόνημα καὶ μεγαλόψυχον. **4.9** οὔτε γὰρ ἀπὸ παντός οὔτε πᾶσαν ἡγάπα δόξαν, ὡς Φίλιππος λόγου τε **δεινότητι** σοφιστικῶς **καλλωπιζόμενος**, καὶ τὰς ἐν Ὀλυμπία νίκας τῶν ἀρμάτων **ἐγχαράττων** τοῖς νομίμασιν.

4.10-4.11 Ο Αλέξανδρος δεν συμπαθούσε τους αθλητές και ο ίδιος, παρότι ήταν γρήγορος στο τρέξιμο, σπάνια συμμετείχε σε αθλητικούς αγώνες. Γι' αυτό και, ενώ διοργάνωνε κάθε άλλου είδους αγώνα, δεν είχε θεοπίσει έπαθλα για αθλητικές επιδόσεις.

5.1 Τοὺς δὲ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως πρέσβεις ἤκοντας ἀποδημοῦντος Φιλίππου ξενίζων καὶ γενόμενος συνήθης, οὕτως **ἐχειρώσατο τῇ φιλοφροσύνῃ** καὶ τῷ μηδὲν ἐρώτημα παιδικὸν ἐρωτῆσαι μηδὲ μικρὸν, **5.2** ἀλλ' ὁδῶν τε μήκη καὶ πορείας τῆς ἄνω τρόπον **ἐκπυθάνεσθαι**, καὶ περὶ αὐτοῦ βασιλέως ὁποῖος εἶη πρὸς τοὺς πολέμους, καὶ τίς ἢ Περσῶν ἀλκή καὶ δύναμις, **5.3** ὥστε **θαυμάζειν** ἐκείνους, καὶ τὴν λεγομένην Φιλίππου δεινότητα **μηδὲν ἠγεῖσθαι** πρὸς τὴν τοῦ παιδός ὀρηγὴν καὶ μεγαλοπραγμοσύνην. **5.4** ὡς ἂν γοῦν ἀπαγγελλεῖν Φίλιππος ἢ πόλιν ἐνδοξὸν ἤρηκῶς ἢ μάχην τινὰ περιβόητον **νεκικῶς, οὐ πάνυ φαιδρὸς ἦν ἀκούων**,⁵ ἀλλὰ **πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἔλεγεν**: «ὦ παῖδες, πάντα προλήφεται ὁ πατήρ, ἐμοὶ δ' οὐδὲν ἀπολείπει μεθ' ὑμῶν ἔργον ἀποδείξασθαι μέγα καὶ λαμπρόν».

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

4.8 Η σύνεσή του διαφαινόταν ήδη (αποδίδω τη φράση: ὄντος αὐτοῦ παιδός) .....
 ..... Αν και στα υπόλοιπα (φαινόταν) ότι ήταν ορμητικός και ασυγκράτητος, στις σωματικές απολαύσεις (φαινόταν) ότι ήταν συγκρατημένος και τις δοκίμαζε με πολλή ηπιότητα. Η φιλοδοξία του, παρά την ηλικία του, κρατούσε το φρόνημα σοβαρό και μεγαλόψυχο. **4.9** (αποδίδω τη φράση: οὔτε πᾶσαν ἡγάπα δόξαν) ..... οὔτε αυτή που προερχόταν από ο,τιδήποτε, όπως ο Φίλιππος, (αποδίδω τη μετοχή καλλωπιζόμενος) ..... (αποδίδω τη δοτική δεινότητι)

⁴ Ο Πλούταρχος αναφέρεται στην ηρεμία, την πραότητα, τη σεμνότητα, την αυτοσυγκράτηση και την αποφυγή της βίας που διέκριναν τον Αλέξανδρο κατά την παιδική του ηλικία. Προφανώς επιχειρεί να αντισταθμίσει την εικόνα που θα εμφανίσει ο Αλέξανδρος σε επόμενες δύσκολες φάσεις της ζωής του.

⁵ Η δίψα του Αλέξανδρου για κατακτήσεις, αλλά και η ώριμη σκέψη του είναι εμφανή χαρακτηριστικά του από τα πρώτα χρόνια της ζωής του.

.....του λόγου του, που έμοιαζε με εκείνη των Σοφιστών, και (αποδίδω τη μετοχή ἐγχαράττων) ..... στα νομίσματα τις νίκες των αρμάτων του στην Ολυμπία.
5.1 Όταν, κάποτε, επειδή απουσίαζε ο Φίλιππος, φιλοξενούσε τους πρέσβεις που είχαν έρθει (αποδίδω τη φράση: παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως) ..... και αφού απέκτησε οικειότητα μαζί τους, τους (αποδίδω τη φράση: ἐχειρώσατο τῇ φιλοφροσύνῃ) .....
 ..... τόσο πολύ και με το ότι δεν έκανε καμιά παιδική ούτε κουτή ερώτηση, **5.2** αλλά (με το ότι) επεδίωκε να πληροφορηθεί και τις αποστάσεις και τον τρόπο πορείας προς το εσωτερικό της Ασίας, και για τον ίδιο τον βασιλιά πώς αντιμετώπιζε τούς πολέμους και ποια ήταν η αμυντική και επιθετική δύναμη της Περσίας, **5.3** ώστε εκείνοι (αποδίδω το απαρέμφατο θαναμάζειν) .....
 και (αποδίδω τη φράση: μηδὲν ἠγεῖσθαι) ..... τη φημισμένη ρητορική ικανότητα του Φιλίππου μπροστά στην ορμή και την προοπτική του παιδιού για μεγάλα κατορθώματα. **5.4** Κάθε φορά που έφτανε είδηση ότι ο Φίλιππος ή είχε κυριεύσει κάποια ένδοξη πόλη ή (αποδίδω τη μετοχή νενικηκώς) ..... σε κάποια πολυσυζητημένη μάχη, (αποδίδω τη φράση: οὐ πάνυ φαιδρὸς ἦν ἀκούων) ....., αλλά (αποδίδω τη φράση: πρὸς τοὺς ἠλικιώτας ἔλεγεν) .....: «παιδιά, όλα θα τα κατακτήσει από πριν ο πατέρας μου, και σ' εμένα δεν θα αφήσει να επιτύχω μαζί σας κανένα λαμπρό και σπουδαίο έργο».

Λεξιλόγιο

δεινότητα < ἡ δεινότης-ητος = η ικανότητα

καλλωπιζόμενος < μτχ. ενεστ. καλλωπίζομαι = στολίζομαι (εδώ: καμαρώνω, υπερηφανεύομαι)

ἐχειρώσατο < γ' εν. αορ. α' χειρόομαι-οὔμαι = αιχμαλωτίζω (εδώ: γοητεύω)

ἐκπυνθάνεσθαι < απαρ. ενεστ. ἐκπυνθάνομαι = πληροφορούμαι

μηδὲν ἠγεῖσθαι < απαρ. ενεστ. ἠγέομαι-οὔμαι = θεωρώ ασήμαντη

φαιδρὸς < ὁ φαιδρὸς-ἄ-ὄν = χαρούμενος-η-ο

τοὺς ἠλικιώτας < ὁ ἠλικιώτης = ο συνομήλικος

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αλέξανδρου, όπως διαφαίνονται στην υποενότητα αυτή; Υπογράμμισε στο κείμενο σημεία που τα υποδηλώνουν.
2. Εξήγησε πώς τα παραπάνω χαρακτηριστικά προοικονομούν τη λαμπρή μετέπειτα πορεία του Αλέξανδρου.
3. Προσπάθησε να διακρίνεις στοιχεία συναγωνισμού στη σχέση πατέρα και γιου στην υποενότητα αυτή. Θεωρείς ότι είναι υγιής ο συναγωνισμός αυτός; Πώς τον ερμηνεύεις;

Παρατήρηση-
σχολιασμός
φωτογραφιών

Σύγκριση κειμένων-
Παραγωγή λόγου

Β. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... Ι

Η ευκτική ενεργητικής φωνής των βαρύτονων ρημάτων

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι όταν **θέλουμε να εκφράσουμε μία ευχή στη νέα ελληνική** χρησιμοποιούμε:

- Ευχετική Οριστική (άμποτε, είθε, μακάρι να, ας + Οριστική παρελθοντικού χρόνου): Μακάρι να μην τον γνώριζα.
- Ευχετική Υποτακτική, η οποία συνοδεύεται από τα μόρια άμποτε, είθε, μακάρι, ας (χωρίς το να): Ας πάει στο καλό.
- Προστακτική: Πήγαινε στο καλό!

Τα βαρύτονα ρήματα κλίνονται σαν το «λύω»! Κάνε μία επανάληψη!!!

Στην αρχαία ελληνική, για να εκφράσουμε μία ευχή χρησιμοποιούμε μία συγκεκριμένη έγκλιση, η οποία λέγεται Ευκτική. Η λέξη προέρχεται από το ρήμα «εύχομαι», ακριβώς για να δηλώσει ότι θέλω να ευχηθώ κάτι. **Η Ευκτική δε διασώθηκε ως έγκλιση στη νέα ελληνική, αλλά η χρήση της εξακολουθεί να υπάρχει, όπως καταλαβαίνεις!**

Η Ευκτική διακρίνεται σε:

- α) Ευχετική: δηλώνει ευχή που αναφέρεται στο παρόν ή στο μέλλον.
- β) Δυνητική: δηλώνει το δυνατόν ή πιθανό να συμβεί στο παρόν ή στο μέλλον και συνοδεύεται από το «άν» (στη νέα ελληνική το δυνατό ή πιθανό εκφράζεται με Οριστική και Υποτακτική)
- γ) Πλαγίου λόγου: συναντάται σε δευτερεύουσες προτάσεις (υποθετικές, χρονικές, αναφορικές).

➡ Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική

Να συγκρίνετε τους τρόπους με τους οποίους ευχόμαστε στην αρχαία και τη νέα ελληνική:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

.....

➡ **Ανοίγω τη ΓΑΕ και διαβάζω προσεκτικά το ρήμα «λύω», ώστε να μπορώ να απαντήσω στις ερωτήσεις που ακολουθούν:**

- Πόσοι και ποιοι χρόνοι της Ενεργητικής Φωνής του «λύω» έχουν Ευκτική (από Ενεστώτα έως Υπερσυντέλικο):.....

.....

- Πόσοι και ποιοι χρόνοι της Ενεργητικής Φωνής του «λύω» σχηματίζουν περιφραστικά την Ευκτική (από Ενεστώτα έως Υπερσυντέλικο):.....

.....

- Ποιοι είναι οι χαρακτηριστικοί δίφθογγοι (δίψηφα φωνήεντα) στους μονολεκτικούς τύπους της Ευκτικής; .....

.....

.....

Και πώς θα αναγνωρίζω την Ευκτική;

Ενότητα 1. Η γέννηση και τα παιδικά χρόνια του Αλέξανδρου

- Αφού διαβάσεις και μάθεις την Ευκτική Ενεστώτα του ρήματος εἶμι (η οποία σου δίνεται), χωρίς να ξεχνάς τις διαφοροποιήσεις που έχουν τα αφωνόληκτα ρήματα σε Μέλλοντα, Αόριστο και Παρακείμενο, όπως μπορείς να τις δεις παρακάτω, μπορείς να διατυπώσεις τον κανόνα σχηματισμού των περιφραστικών τύπων της Ευκτικής:

Ευκτική Ενεστώτα του ρ. εἶμι

εἶην
εἶης
εἶη
εἶμεν-εἶμεν
εἶητε-εἶτε
εἶσαν-εἶεν

Αφωνόληκτα ρήματα σε Μέλλοντα, Αόριστο και Παρακείμενο

Ενεστώτας	τάττοιμι	βλάπτοιμι	πείθοιμι
Μέλλοντας	τάξοιμι	βλάψοιμι	πείσοιμι
Αόριστος	τάξαιμι	βλάψαιμι	πείσαιμι
Παρακείμενος	τεταχώς-υῖα-ὄς εἶην	βεβλαφώς-υῖα-ὄς εἶην	πεπεικώς -υῖα-ὄς εἶην

Λαμβάνοντας υπόψη όσα διάβασες παραπάνω αλλά και με τη βοήθεια της Γραμματικής σου, προσπάθησε:

α) να συμπληρώσεις τον παρακάτω Πίνακα με την κλίση της Ευκτικής του ρήματος «κελεύω».

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος	
κελεύοιμι	κελεύσοιμι	κελεύσαιμι	κεκελεύκοιμι	κεκελευκώς-υῖα-ὄς εἶην
				κεκελευκότες-υῖαι-κότα εἶημεν

β) να σχηματίσεις και να κλίνεις στο τετράδιό σου, με τη βοήθεια της Γραμματικής και του Λεξικού σου, την Ευκτική όλων των χρόνων των ρημάτων «ξενίζω», «θαυμάζω», «ἀκούω» που συναντήσαμε στο κείμενο.

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... II

Τα ουσιαστικά «ὁ/ἡ παῖς» και ἡ γυνή

Στην **αρχαία ελληνική** τα ουσιαστικά «ὁ/ἡ παῖς» και «ἡ γυνή» θεωρούνται **ανώμαλα** και κλίνονται ως εξής:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον. ὁ/ἡ παῖς	οἱ/αἱ παῖδες
Γεν. τοῦ/τῆς παιδός	τῶν παίδων
Δοτ. τῷ/τῇ παιδί	τοῖς/ταῖς παισὶ
Αιτ. τὸν/τὴν παῖδα	τούς/τάς παῖδας
Κλητ. ὦ παῖ	ὦ παῖδες
Ον. ἡ γυνή	αἱ γυναῖκες
Γεν. τῆς γυναικός	τῶν γυναικῶν
Δοτ. τῇ γυναικὶ	ταῖς γυναιξὶ
Αιτ. τὴν γυναῖκα	τάς γυναῖκας
Κλητ. ὦ γύναι	ὦ γυναῖκες

- Να συμπληρώσεις τις παρακάτω φράσεις με τους κατάλληλους τύπους των ουσιαστικών «ὁ/ἡ παῖς» και «ἡ γυνή», ὥστε να προκύπτουν ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί.

«ὁ/ἡ παῖς»: τοῦ ἐπιμελοῦς....., οἱ σώφρονες ....., τὸν ἀγαθὸν .....
 τῶν ἀσθενῶν ..... , ὦ ἀῦθαδες ..... τοῖς φαιδροῖς .....
 «ἡ γυνή»: τῶν δικαίων ..... , τῇ σοφῇ ..... , οἱ συνεπεῖς .....
 ταῖς καλαῖς .....

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... III

Παρατακτική και Υποτακτική σύνδεση προτάσεων

ΘΥΜΑΜΑΙ ὅτι στη **νέα ελληνική** οι προτάσεις συνδέονται παρατακτικά και υποτακτικά:

Η παρατακτική σύνδεση των προτάσεων γίνεται με παρατακτικούς συνδέσμους, που μπορεί να είναι συμπλεκτικοί (και, οὔτε, μήτε), αντιθετικοί (αλλά, μα, παρά, ὅμως, ωστόσο, ενώ, μολονότι), διαχωριστικοί (ή, εἴτε), συμπερασματικοί (λοιπόν, ὥστε, ἄρα, επομένως).

Η υποτακτική σύνδεση των προτάσεων γίνεται με:

- υποτακτικούς συνδέσμους, που μπορεί να είναι ειδικοί (ὅτι, πῶς), χρονικοί (ὅταν, ἐνῶ, ἀφοῦ...), αιτιολογικοί (διότι, γιατί, ἐπειδὴ), υποθετικοί (αν, εἴαν), τελικοί (να, για να), αποτελεσματικοί (ὥστε), ἐνδοαστικοί (μη, μήπως), ἐναντιωματικοί/παραχωρητικοί (αν και, και αν) και το συγκριτικό/ βουλευτικό «να»
- αναφορικές ἀντωνυμίες (που, ο οποίος, ὅσος, ὅποιος...) και ἐρωτηματικές (τι, ποιος, πόσος)
- αναφορικά ἐπιρρήματα (ὅπου, ὅπως...) και ἐρωτηματικά (πού, πῶς, πότε...)

Στην **αρχαία ελληνική**

Η **παρατακτική σύνδεση** των προτάσεων (η σύνδεση ὁμοίων προτάσεων) γίνεται με **παρατακτικούς συνδέσμους**:

- συμπλεκτικούς: **τε, καί, οὔτε, μήτε – οὔδέ, μηδέ**
- ἀντιθετικούς: **μέν, δέ, μέντοι, ὅμως, ἀλλά...**

- διαζευκτικούς: ἢ, ἢτοι, εἴτε...
- συμπερασματικούς: ἄρα, δή, δήτα, οὖν, τοίνυν...
- αιτιολογικούς: γὰρ

Η **υποτακτική σύνδεση** των προτάσεων (η σύνδεση διαφορετικών προτάσεων) γίνεται με:

I. υποτακτικούς συνδέσμους:

- ειδικούς: ὅτι, ὡς
- ενδοιαστικούς: μὴ, ὅπως μὴ, μὴ οὐ
- χρονικούς: ὡς ὅτε, ἠνίκα, ὀπηνίκα, ἐπεὶ, ἐπειδή, ἕως, μέχρι, πρὶν...
- αιτιολογικούς: ὅτι, ὡς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδή
- υποθετικούς: εἰ, εἰάν, ἄν
- τελικούς: ἵνα, ὅπως, ὡς
- αποτελεσματικούς: ὡς, ὥστε
- εναντιωματικούς/παραχωρητικούς: εἰ καὶ, ἄν καὶ - καὶ εἰ, καὶ ἄν...

II. αναφορικές και **ερωτηματικές αντωνυμίες** (ὅς, ὅσπερ, ὅστις, οἷος, ὅσος / τίς, ποῖος, πόσος...)

III. αναφορικά και **ερωτηματικά επιρρήματα** (οὔ, οἷ, ὅποι, ὡς, ὥσπερ, ὅπως / ποῦ, πῶς, πότε...)

Σωστό ή
Λάθος: -
συνηρημενα
ρηματα

➔ Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική

Σημείωσε τις ομοιότητες και διαφορές της παρατακτικής και υποτακτικής σύνδεσης προτάσεων ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

.....

➔ **Εξασκούμε** στην αναγνώριση της παρατακτικής και υποτακτικής σύνδεσης των προτάσεων με τη βοήθεια του Συντακτικού μου:

1. Να σημειώσεις το είδος της σύνδεσης στις παρακάτω περιόδους αξιοποιώντας τον παραπάνω Πίνακα. Να αιτιολογήσεις την επιλογή σου.

<ul style="list-style-type: none"> - Ἡμεῖς οὔτε ἐδικασάμεθα οὔτε ἐφύγομεν. - Ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δηλόν ἐστι ὅτι τὸ ζῆν ἐστι χαλεπὸν. - Ἐπορεύετο δ' ἐκτὸς πόλεως ἵνα στρατεύοι. - Ἡ γῆ πάντα τὰ ἀγαθὰ φύει τε καὶ τρέφει. - Ἀγάπα μὲν τὸ παρὸν, ζῆται δὲ τὸ βέλτιστον. - Τίς οὕτως εὐήθης ὥστε ἀγνοεῖ τὸν πόλεμον δεῦρο ἕξοντα; 	<ul style="list-style-type: none"> - Οἱ ἑλληνικοὶ νόμοι ἐπιμέλονται πῶς ἀγαθοὶ οἱ πολῖται ἔσονται. - Ψηφίζεται ὁ δῆμος, ἐπεὶ Κριτίας εἶπεν τὸν νεκρὸν κρίνειν τοῦ φυγομαχεῖν. - Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάδωμεν. - Πάνυ μὲν οὐκ ἠθελεν, ὅμως δ' ἠναγκάσθη. - Οὐκ ἄξιόν ἐστι φοβεῖσθαι, ὅτι πολέμιοι τυγχάνουσι ὄντες πολλοί. - Λέγεις ἢ σιωπὴν ἔχεις;
---	---

2. Να βρεις στην παράγραφο 5.4 του κειμένου την παρατακτική ή/και υποτακτική σύνδεση προτάσεων αναφέροντας την αρχή και το τέλος της κάθε πρότασης, τον παρατακτικό ή υποτακτικό σύνδεσμο που τις συνδέει καθώς και το είδος της σύνδεσης.

Διάκριση παρατακτικής και υποτακτικής σύνδεσης προτάσεων (drag and drop)

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να μεταφέρεις τους παρακάτω τύπους στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

- του βασιλέως .....
- τήν πόλιν .....
- του παιδός .....
- ταῖς ἡδοναῖς .....
- τὰ μήκη .....
- ὁ πατήρ .....
- τῶν ἀρμάτων .....
- ἡ δύναμις .....

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη *Γραμματική* και το *Συντακτικό* σου! (ebooks.edu)

2. Να συμπληρώσεις στην ίδια πτώση τα υπόλοιπα γένη των επιθέτων μαζί με το άρθρο τους:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
.....	τῆς πολλῆς	.....
.....	.....	τὸ ἐμβριθές (αιτ.)
οἱ συνήθειες	.....	.....
τῷ φαιδρῷ	.....	.....
.....	.....	τοῦ μεγάλου
.....	.....	τοῖς λαμπροῖς

3. Να συμπληρώσεις τα απαρέμφατα και τις μετοχές των υπόλοιπων χρόνων:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
ἐγχαράττων			
ἄπτεσθαι			

4. Σκέψου μερικές παράγωγες και σύνθετες λέξεις των ουσιαστικών «παῖς» και «γυνή» στη νέα ελληνική:

.....
 .....

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Ἔτι δ' ὄντος (.....) αὐτοῦ (.....)
 παιδός, ἢ τε σωφροσύνη (.....) διεφαίνετο τῷ πρὸς τᾶλλα ῥαγδαῖον
 ὄντα καὶ φερόμενον σφοδρῶς, ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὸ σῶμα δυσκίνητον εἶναι καὶ μετὰ πολλῆς (.....
 .....)
 .....) πραότητος ἄπτεσθαι τῶν τοιούτων, ἢ τε φιλοτιμία παρ' ἡλικίαν ἐμβρι-

δὲς εἶχε τὸ φρόνημα καὶ μεγαλόψυχον. οὔτε γὰρ ἀπὸ παντὸς οὔτε πᾶσαν ἠγάπα δόξαν (.....), ὡς Φίλιππος λόγου τε δεινότητι σοφιστικῶς καλλωπιζόμενος, καὶ τὰς ἐν Ὀλυμπία νίκας τῶν ἀρμάτων (.....) ἐγγαράττων (.....) τοῖς νομίμασιν. ὁσάκις γοῦν ἀπαγγελθεὶς Φίλιππος (.....) ἢ πόλιν ἔνδοξον (.....) ἤρηκώς ἢ μάχην τινὰ περιβόητον νενικηκώς, οὐ πάνυ φαιδρὸς (.....) ἦν ἀκούων, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας (.....) ἔλεγεν· «ὦ παῖδες, πάντα (.....) προλήψεται ὁ πατήρ, ἐμοὶ δ' οὐδὲν ἀπολείπει μεθ' ὑμῶν (.....) ἔργον ἀποδείξασθαι μέγα καὶ λαμπρόν».

Υποενότητα A3 (6.1-6.8) Ο Βουκεφάλας, το αγαπημένο άλογο του Αλέξανδρου

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

5.5-5.8 Ο Αλέξανδρος δεν επεδίωκε τις απολαύσεις ούτε τα πλούτη, αλλά στηριζόταν στις δικές του δυνάμεις και επιθυμούσε να αναλάβει την εξουσία, που θα τον οδηγούσε σε πολέμους, περιπέτειες και προσωπικές κατακτήσεις. Τη διαπαιδαγώγηση του Αλέξανδρου, τα πρώτα χρόνια της ζωής του, είχαν αναλάβει ο Λεωνίδας, συγγενής της Ολυμπιάδας, και ο Λυσίμαχος από την Ακαρνανία.

6.1 Ἐπεὶ δὲ Φιλονίκου τοῦ Θεσσαλοῦ τὸν Βουκεφάλαν⁶ ἀγαγόντος ὄνιον τῷ Φιλίππῳ τρισκαίδεκα ταλάντων, κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον δοκιμάσοντες τὸν ἵππον, ἐδόκει τε **χαλεπὸς εἶναι** καὶ **κομιδῇ** δύσχρηστος, οὐτ' ἀναβάτην **προσιέμενος** οὔτε φωνῆν ὑπομένων τινὸς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ἀπάντων κατεξανιστάμενος, **6.2** **δυσχεραίνοντος** δὲ τοῦ Φιλίππου καὶ **κελεύοντος** ἀπάγειν ὡς παντάπασιν ἄγριον καὶ **ἀκόλαστον**, παρὼν ὁ Αἰέξανδρος εἶπεν· «**οἶον** ἵππον ἀπολλούσι, δι' ἀπειρίαν καὶ μαλακίαν χρῆσασθαι μὴ δυνάμενοι,» τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ Φίλιππος ἐσιώπησε· **6.3** πολλάκις δ' αὐτοῦ παραφθεγγομένου καὶ περιπαθοῦντος, «**ἐπιτιμᾶς σὺ**» ἔφη «**πρεσβυτέροις** ὡς τι πλέον αὐτὸς εἰδὼς ἢ μᾶλλον **ἵππῳ χρῆσασθαι** δυνάμενος;» **6.4** «τούτῳ γοῦν» ἔφη «**χρησαίμην** ἂν ἐτέρου βέλτιον». «ἂν δὲ μὴ χρήσῃ, **τίνα δίκην τῆς προπετείας ὑφέξεις;**» «ἐγὼ νῆ Δί'» εἶπεν «**ἀποτείσω** τοῦ ἵππου τὴν τιμὴν». **6.5** γενομένου δὲ γέλωτος, εἶδ' ὀρισμοῦ πρὸς ἀλλήλους εἰς τὸ ἀργύριον, εὐθὺς **προσδραμῶν τῷ ἵππῳ** καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον, ὡς **ἔοικεν** ἐννοήσας ὅτι τὴν σκιὰν προπίπτουσαν καὶ σαλευομένην ὀρῶν πρὸ αὐτοῦ διαταράττειτο. **6.6** μικρὰ δ' οὕτως παρακαλπᾶσας καὶ **καταψήσας**, ὡς ἑώρα πληρούμενον θυμοῦ καὶ πνεύματος, **ἀπορρίψας** ἡσυχῇ τὴν **χλαμύδα** καὶ μετεωρίσας αὐτόν, ἀσφαλῶς **περιέβη**. **6.7** καὶ μικρὰ μὲν περιλαβὼν ταῖς ἡνίαις τὸν χαλινόν, **ἄνευ πληγῆς καὶ σπαραγμοῦ** προσανέστειλεν· ὡς δ' ἑώρα τὸν ἵππον ἀφεικότα τὴν ἀπειλήν, ὀργῶντα δὲ πρὸς τὸν δρόμον, ἀφείς ἐδίωκεν, ἤδη φωνῇ θραυστέρα καὶ ποδὸς κρούσει χρώμενος. **6.8** τῶν δὲ περὶ τὸν Φίλιππον ἦν ἀγωνία καὶ σιγὴ τὸ πρῶτον· ὡς δὲ κάμψας ὑπέστρεψεν ὀρθῶς σοβαρὸς καὶ **γεγηθῶς**, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνηλάλαξαν,⁷ ὁ δὲ πατήρ καὶ δακρυῦσαι τι λέγεται πρὸς τὴν χαράν, καὶ καταβάντος αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας «ὦ παῖ» **φάναι**, «ζήτει σεαυτῷ βασιλείαν ἴσῃν· **Μακεδονία γάρ σ' οὐ χωρεῖ**».

⁶ Το άλογο από τη Θεσσαλία δαμάστηκε με «στρατηγικό» τρόπο από τον Αλέξανδρο και έμελλε να γίνει ο αχώριστός του σύντροφος στη μάχη.

⁷ Η εξυπνάδα και η τόλμη του Αλέξανδρου εντυπώσιασαν τόσο τους παρευρισκόμενους, όσο και τον ίδιο τον Φίλιππο, που συγκινημένος προσέβη στην προφητική ρήση για την εξέλιξη της πορείας του γιου του.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και [ηλεκτρονικού](http://ebooks.edu) (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

6.1 Όταν, αφού ο Φιλόνικος ο Θεσσαλός είχε φέρει στον Φίλιππο τον Βουκεφάλα για να τον αγοράσει για τριάντα τάλαντα, (αποδίδω τη φράση: κατέβησαν εις τὸ πεδῖον δοκιμάσοντες τὸν ἵππον) .....
 ....., φαινόταν (αποδίδω τη φράση: χαλεπὸς εἶναι) .....
 ....., και απολύτως δύσκολο να το αντιμετωπίσει κάποιος, (αποδίδω τη φράση: οὐτ' ἀναβάτην προσιέμενος) .....
 ....., ούτε (αποδίδω τη φράση: φωνὴν ὑπομένων τινὸς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον) ..... Αλλά αγρίευε με όλους. **6.2** Και ενώ ο Φίλιππος (αποδίδω τις μετοχές δυσχεραίνοντος και κελεύοντος) ..... να απομακρύνουν (το άλογο), επειδή κατά τη γνώμη του ήταν πάρα πολύ άγριο και ατίθασο, ο Αλέξανδρος, που ήταν παρών, είπε: (αποδίδω τη φράση: οἷον ἵππον ἀπολλύουσι) «.....
 ....., επειδή δεν μπορούν να το χειριστούν από απειρία και μαλθακότητα». Αρχικά (αποδίδω τη φράση: ὁ Φίλιππος ἐσιώπησε) ..... **6.3** Επειδή όμως ο Αλέξανδρος επαναλάμβανε τα ίδια πολλές φορές και βρισκόταν σε ταραχή, ο Φίλιππος είπε: (αποδίδω τη φράση: ἐπιτιμᾶς σὺ πρεσβυτέροις) «.....
 ....., επειδή πιστεύεις ότι ξέρεις κάτι περισσότερο ο ίδιος ή επειδή μπορείς (αποδίδω τη φράση: ἵππῳ χρήσασθαι) .....» **6.4** «Αυτό τουλάχιστον» είπε «θα μπορούσα να το χειριστώ καλύτερα από άλλον». «Αν όμως δεν το χειριστείς, (αποδίδω τη φράση: τίνα δίκην τῆς προπετείας ὑφέξεις;) .....» (αποδίδω το ρήμα ἀποτείσω) «.....
 ....., μα τον Δία» είπε «την αξία του αλόγου». **6.5** Άρχισε τότε γέλιο· στη συνέχεια όμως, αφού συμφώνησαν μεταξύ τους το τίμημα, (αποδίδω τη φράση: προσδραμῶν τῷ ἵππῳ) .....
 ....., και έπιασε τα χαλινάρια, έστρεψε (το άλογο) προς τον ήλιο, επειδή κατάλαβε, όπως φαίνεται, ότι (το άλογο) (αποδίδω τη φράση με τη εξής σειρά: διαταράττοιο ὄρων τὴν σκιὰν προπίπτουσαν καὶ σαλευομένην πρὸ αὐτοῦ) .....
 ..... **6.6** Και, αφού έτρεξε για λίγο δίπλα στο άλογο κρατώντας τα χαλινάρια, ενώ αυτό κάλπαζε, και το χάιδεψε, καθώς το έβλεπε να είναι γεμάτο θυμό και αγριάδα, (αποδίδω τη φράση: ἀπορρίψας ἠσυχῆ τὴν χλαμύδα) .....
 και πήδηξε, κάθισε σταθερά επάνω του. **6.7** Και αφού τράβηξε ελαφριά με τα λουριά το χαλινάρι (αποδίδω τη φράση: ἄνευ πληγῆς καὶ σπαραγμοῦ προσανέστειλεν)..... Και επειδή έβλεπε ότι το άλογο σταμάτησε να είναι απειλητικό και ήταν έτοιμο να τρέξει, χαλάρωσε τα χαλινάρια και το άφησε να τρέξει, φωνάζοντας πια πιο δυνατά και χτυπώντας το με τα πόδια. **6.8** Στην αρχή ο Φίλιππος και οι ακόλουθοί του είχαν αγωνία και σιωπούσαν· μόλις όμως έστριψε και γύρισε πίσω σοβαρός και χαρούμενος, όλοι ζητωκραύγασαν· (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: καὶ λέγεται δακρυσαΐ τι ὁ δὲ πατὴρ πρὸς τὴν χαράν και ὅτι του εἶπε, αφού κατέβηκε από το άλογο και τον φίλησε: «παιδί μου, να ζητήσεις βασίλειο ισάξιο με σένα. (αποδίδω τη φράση: Μακεδονία γάρ σ' οὐ χωρεῖ) .....».

Λεξιλόγιο

χαλεπὸς < ὁ χαλεπὸς-ἡ-ὄν = δύσκολος-η-ο (εδώ: ατίθασο ενν. το άλογο)

κομιδῆ < επίρρ. = απολύτως (εδώ: εντελώς)

προσιέμενος < αρσ. μτχ. ενεστ. προσίεμαι = αφήνω να έρθει κάποιος κοντά, επιτρέπω (εδώ: δέχομαι)

ἀκόλαστον < ὁ, ἡ ἀκόλαστος, τὸ ἀκόλαστον = ατίθασος-η-ο

οἷον < οἶος-α-ον, αναφ. αντ. = (εδώ: τι είδους)

χρήσασθαι < απαρ. αορ. χρήομαι-χρῶμαι = χρησιμοποιώ (εδώ: χειρίζομαι)

τῆς προπετείας < ἡ προπέτεια = η αυθάδεια

ὕφέξεις < β' εν. μελλ. ὑπέχω = υφίσταμαι

ἀποτείσω < α' εν. μελλ ἀποτίνω = πληρώνω

εἶδ' < εἶτα (επιρρ.) = έπειτα

προσδραμῶν < μτχ. αορ. β' προστρέχω = τρέχω δίπλα σε κάποιον

ἔοικεν < ἔοικα (πρκ. με σημασία Ενεστώτα) = φαίνομαι

καταψήσας < μτχ. ενεστ. καταψάω = χαϊδεύω

ἀπορρίψας < μτχ. αορ. απορρίπτω = απορρίπτω (εδώ: βγάζω)

περιέβη < γ' εν. αόρ. β περιβαίνω = βαδίζω ολόγυρα (εδώ: καθίζω) (πρβλ. βάση, βάδρο, βήμα, πρόβατο)

σπαραγμοῦ < ὁ σπαραγμός = το σπιρούνισμα

γεγηθώς < μτχ. πρκ. γηθέω = χαίρομαι

φάναι < απαρ. ενεστ. φημί = λέω, ισχυρίζομαι (πρβλ. φήμη, προφήτης, Φωνή)

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, ο Βουκεφάλας προσήλκυσε την προσοχή του Αλέξανδρου;
2. Να καταγράψεις τα βήματα με τα οποία ο Αλέξανδρος κατάφερε να ιππεύσει τον Βουκεφάλα. Τι δηλώνει για την προσωπικότητά του η τακτική που ακολούθησε;
3. Να συγκρίνεις και να αιτιολογήσεις τις αντιδράσεις του Φιλίππου σε σχέση με τον Αλέξανδρο στην αρχή και στο τέλος της συγκεκριμένης σκηνής.

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) για τη σχέση του Αλέξανδρου και του Βουκεφάλα, όπως την περιγράφει ο Αρριανός στο έργο του «Αλεξάνδρου Ἀνάβασις»:

Ἀρριανοῦ, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου*
ὃς ἀπέθανεν αὐτοῦ, 5.19.5 οὐ βληθεὶς πρὸς οὐδενός, ἀλλὰ ὑπὸ καύματος τε καὶ ἡλικίας (ἦν γὰρ ἀμφὶ τὰ τριάκοντα ἔτη) καματηρὸς γενόμενος, πολλὰ δὲ πρόσθεν ξυγκαμῶν τε καὶ συγκινδυνεύσας Ἀλεξάνδρῳ, ἀναβαινόμενος τε πρὸς μόνου Ἀλεξάνδρου [ὁ Βουκεφάλας οὗτος], ὅτι τοὺς ἄλλους πάντας ἀπηξίου ἀμβάτας, καὶ μεγέθει μέγας καὶ τῷ θυμῷ γενναῖος. σημεῖον δὲ οἱ ἦν βοὸς κεφαλῆ ἐγκεχαραγμένη, ἐφ' ὅτῳ καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο λέγουσιν ὅτι ἔφερον· οἱ δὲ λέγουσιν ὅτι λευκὸν σῆμα εἶχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, μέλας ὢν αὐτός, ἐς βοὸς κεφαλὴν μάλιστα εἰκασμένον. 5.19.6 οὗτος ὁ ἵππος ἐν τῇ Οὐξίων χώρα ἀφανὴς ἐγένετο Ἀλεξάνδρῳ, καὶ Ἀλέξανδρος προσεκήρυξεν ἀνὰ τὴν χώραν πάντας ἀποκτενεῖν Οὐξίους, εἰ μὴ ἀπάξουσιν αὐτῷ τὸν ἵππον· καὶ ἀπήχθη εὐθὺς ἐπὶ τῷ κηρύγματι.	[ο Βουκεφάλας] ο οποίος πέθανε εκεί, όχι γιατί λαβώθηκε στη μάχη, αλλά επειδή κατέρρευσε από τη ζέστη και τη μεγάλη ηλικία (γιατί ήταν τριάντα περίπου ετών). Προηγουμένως υπέφερε πολλούς κόπους και κινδύνους μαζί με τον Αλέξανδρο, ο οποίος ήταν και ο μόνος που τον ἵππευε, γιατί [αυτός ο Βουκεφάλας] δεν ανεχόταν κανέναν άλλο ιππέα, ἄλογο μεγαλόσωμο και θαρραλέο. Και έφερε ως διακριτικό σημάδι ένα κεφάλι βοδιού χαραγμένο, από το οποίο λένε ότι πήρε το όνομα τούτο. Άλλοι όμως λένε ότι, ενώ ήταν μαύρο, είχε στο κεφάλι του ένα λευκό σημάδι που έμοιαζε πάρα πολύ με κεφάλι βοδιού. Το ἄλογο αυτό έχασε ο Αλέξανδρος στη χώρα των Ουξίων· διακήρυξε τότε σε όλη την περιοχή ότι θα σκοτώσει όλους τους Ουξίους, αν δεν του φέρουν το ἄλογο του. Και του το έφεραν πίσω αμέσως μετά τη διακήρυξη.

*Όπου δεν αναφέρεται η πηγή, η νεοελληνική απόδοση έγινε από τη συγγραφική ομάδα.

Παρατήρηση-
σχολιασμός
ζωγραφικού
πίνακα

Σύγκριση
κειμένων-
Παραγωγή
λόγου

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... Ι

Η ευκτική μέσης φωνής των βαρύτονων ρημάτων

- Ανοίγω τη ΓΑΕ και διαβάζω το ρήμα προσεκτικά «λύομαι», ώστε να μπορώ να απαντήσω στις ερωτήσεις που ακολουθούν:
- Πόσοι και ποιοι χρόνοι της Μέσης Φωνής του «λύω» έχουν Ευκτική (από Ενεστώτα έως Υπερσυντέλικο); .....
- Πόσοι και ποιοι χρόνοι της Μέσης Φωνής του «λύω» σχηματίζουν περιφραστικά την Ευκτική (από Ενεστώτα έως Υπερσυντέλικο); .....
- Ποιοι είναι οι χαρακτηριστικοί δίφθογοι (δίψηφα φωνήεντα) στους μονολεκτικούς τύπους της Ευκτικής; .....
- Θυμήσου την Ευκτική Ενεστώτα του ρήματος είμί, καθώς και τις διαφοροποιήσεις που έχουν τα αφωνόληκτα ρήματα σε Μέλλοντα, Αόριστο και Παρακείμενο (δες σελ. 26). Μπορείς τώρα να διατυπώσεις τον κανόνα σχηματισμού των περιφραστικών τύπων της Ευκτικής στον Παρακείμενο της Μέσης Φωνής; .....

➔ **Λαμβάνοντας υπόψη όσα διάβασες παραπάνω αλλά και με τη βοήθεια της Γραμματικής σου, προσπάθησε:**

α) να συμπληρώσεις τον παρακάτω Πίνακα με την κλίση της Ευκτικής του ρήματος «κελεύομαι»:

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
κελευοίμην	κελευσοίμην	κελευσαίμην	κεκελευμένος-η-ον είην
			κεκελευμένοι-αι-α είημεν

β) Να σχηματίσεις και να κλίνεις στο τετράδιό σου, με τη βοήθεια της Γραμματικής και του Λεξικού σου, την Ευκτική όλων των χρόνων των ρημάτων «ξενίζομαι», «θαυμάζομαι», «ακούομαι» που συναντήσαμε στο κείμενο.

Επανάληψη στις εγκλίσεις φωνηεντόληκτων και αφωνόληκτων ρημάτων

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... II

Τα συνηρημένα ρήματα σε -άω/-ῶ

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι στη **νέα ελληνική**:

Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας, τα οποία στο πρώτο πρόσωπο της Οριστικής του Ενεστώτα τονίζονται στη λήγουσα, διακρίνονται σε δύο ομάδες (τάξεις).

α) Στην πρώτη τάξη ανήκουν τα ρήματα που στην Ενεργητική Φωνή λήγουν σε -ώ / -άω, -άς, -ά / -άει και στην Παθητική -ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται, π.χ. αγαπώ / -άω, αγαπάς, αγαπά / -άει και αγαπιέμαι, αγαπιέσαι, αγαπιέται.

β) Στη δεύτερη τάξη ανήκουν τα ρήματα που οι καταλήξεις Ενεστώτα των τριών πρώτων προσώπων της Ενεργητικής Φωνής τους είναι -ώ, -είς, -εί και της Παθητικής -ούμαι, -είσαι, -είται, π.χ. θεωρώ, θεωρείς, θεωρεί και θεωρούμαι, θεωρείσαι, θεωρείται.

Στην **αρχαία ελληνική**, τα αντίστοιχα ρήματα, όσα, δηλαδή, στο πρώτο πρόσωπο της Οριστικής του Ενεστώτα τονίζονται στη λήγουσα, παίρνουν περισπωμένη (-ῶ) και λέγονται **περισπώμενα**. Λέγονται, όμως, και **συνηρημένα, επειδή οι καταλήξεις τους προκύπτουν από τη συναίρεση (την ένωση) δύο φωνηέντων: του Φωνήεντος που υπάρχει πριν την κατάληξη με το Φωνήεν της κατάληξης. Το φαινόμενο της συναίρεσης ισχύει μόνο για τον Ενεστώτα (σε όλες τις εγκλίσεις) και τον Παρατατικό και στις δύο φωνές.**

Τα συνηρημένα ρήματα διακρίνονται σε **τρεις κατηγορίες (τάξεις)**:

- Όσα λήγουν σε -άω, το οποίο γίνεται -ῶ,
- όσα λήγουν σε -έω, το οποίο γίνεται -ῆ και
- όσα λήγουν σε -όω, το οποίο γίνεται -ῶ.

Η ΠΡΩΤΗ ΤΑΞΗ ΤΩΝ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ (σε -άω/ῶ)

Τα ρήματα, τα οποία τελειώνουν σε -άω (π.χ. τιμάω, αγαπάω) συναιρούν (ενώνουν) ως εξής το -α του θέματός τους με τα φωνήεντα των καταλήξεων του Ενεστώτα και του Παρατατικού:

α + ε = α (μακρό) ή α + η = α (μακρό)

α + ει = α (μακρό) ή α + η = α (μακρό)

α + ο = ω ή α + ω = ω α + ου = ω

α + οι = φ

➔ **Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική**

Σημείωσε τις ομοιότητες και διαφορές των ρημάτων που τελειώνουν σε -άω/-ῶ, ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

➔ **Ανοίγω** τη ΓΑΕ, **διαβάζω** προσεκτικά το ρήμα «(τιμάω) τιμῶ» και το ρήμα «(τιμάομαι) τιμῶμαι» και στη συνέχεια συμπληρώνω, έχοντας ανοικτή τη Γραμματική, τη **συνηρημένη κλίση** του Ενεστώτα (σε όλες τις εγκλίσεις) και του Παρατατικού του ρήματος «(ἀγαπάω) ἀγαπῶ» και στις δύο φωνές:

Ενεργητική Φωνή του ρ. ἀγαπάω-ἀγαπῶ

Χρόνοι	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
Ενεστώτας	ἀγαπῶ	ἀγαπῶ	ἀγαπῶμι	— ἀγάπα	ἀγαπᾶν	ὁ ἀ..... ἡ ἀ..... τὸ ἀ.....
Παρατατικός	Οριστική					
	(Ενικός αριθμός) ἡγάπων			(Πληθυντικός αριθμός) ἡγαπ.....		

Μέση Φωνή του ρ. ἀγαπάομαι-ἀγαπῶμαι

Χρόνοι	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
Ενεστώτας	ἀγαπῶμαι	ἀγαπῶμαι	ἀγαπῶμην	— ἀγαπῶ	ἀγαπᾶσθαι	ὁ ἀ..... ἡ ἀ..... τὸ ἀ.....
Παρατατικός	Οριστική					
	(Ενικός αριθμός) ἡγαπῶμην			(Πληθυντικός αριθμός) ἡγαπ.....		

➔ Σχημάτισε και κλίνε στο τετράδιό σου, με τη βοήθεια της Γραμματικής και του Λεξικού σου, τον **συνηρημένο Ενεστώτα** (σε όλες τις εγκλίσεις) και τον **συνηρημένο Παρατατικό** των ρημάτων «νικάω-νικῶ», «ὀράω-ὀρῶ», «ἐρωτάω-ρωτῶ» «ἐξαπατάω-ἐξαπατῶ» και στις δύο φωνές.

Εξάσκηση στα
συνηρημένα ρήματα σε άω

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ **Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους**

1. Να εντοπίσεις στο κείμενο τύπους που αντιστοιχούν στα είδη των αντωνυμιών του παρακάτω Πίνακα και να τους τοποθετήσεις στο σωστό πλαίσιο.

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη *Γραμματική* και το *Συντακτικό* σου! (ebooks.edu)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Προσωπικές	Δεικτικές	Αόριστες	Ερωτηματικές

2. Να εντοπίσεις στις παραγράφους 6.7 και 6.8 του κειμένου ουσιαστικά α΄, β΄ και γ΄ κλίσης. Στη συνέχεια να τα μεταφέρεις στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
3. Να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους:

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
	ἐδίωκεν				
διαταράττειτο					
			ἀπορρίψας		

4. Να τοποθετήσεις για καθένα από τους παρακάτω τύπους του κειμένου την ομόρριζή του λέξη στη ν.ε ώστε να ολοκληρωθεί το νόημα στις ακόλουθες προτάσεις:

- κατέβησαν:** Ανέβηκε στον ..... και βούτηξε στη θάλασσα.
χρήσασθαι: Ανακυκλώστε όλα τα ..... αντικείμενα.
πληγῆς: Έντονες καταιγίδες θα ..... την περιοχή την νύχτα, σύμφωνα με το δελτίο καιρού.
ἀγωνία: Ο Αριστοτέλης ήταν ..... του Αλέξανδρου.
παῖ: Εργάζεται ως ..... σκύλων γιατί αγαπά τα ζώα.

➔ **Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα**

Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/έκφρασης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Ἐπεὶ δὲ Φιλονίκου τοῦ Θεσσαλοῦ τὸν Βουκεφάλαν ἀγαγόντος ὄνιον τῷ Φιλίππῳ τρισκαίδεκα ταλάντων, κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον (.....) δοκιμάσοντες (.....) τὸν ἵππον, ἐδόκει τε χαλεπὸς (.....) εἶναι καὶ κομιδῇ δύσχρηστος, οὗτ' ἀναβάτην προσιέμενος οὔτε φωνὴν (.....) ὑπομένων τινὸς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον, ἀλλ' ἀπάντων κατεξανιστάμενος, δυσχεραίνοντος δὲ τοῦ Φιλίππου καὶ κελεύοντος ἀπάγειν (.....) ὡς παντάπασιν ἄγριον καὶ ἀκόλαστον, παρὼν ὁ Ἀλέξανδρος (.....) εἶπεν· «οἷον ἵππον ἀπολλύουσι, δι' ἀπειρίαν (.....).

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

7.1 Καθορῶν δὲ τὴν φύσιν αὐτοῦ δυσνίκητον μὲν οὖσαν, ἐρίσαντος μὴ βιασθῆναι, ῥαδίως δ' ἀγομένην ὑπὸ λόγου πρὸς τὸ δέον, αὐτός τε πείθειν ἐπειρᾶτο μᾶλλον ἢ προστάττειν, **7.2** καὶ τοῖς περὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐγκύκλια παιδευταῖς οὐ πάνυ τι πιστεύων τὴν ἐπιστάσιαν αὐτοῦ καὶ κατάρτισιν, ὡς μείζονος οὖσαν πραγματείας καὶ κατὰ τὸν Σοφοκλέα πολλῶν χαλινῶν ἔργον οἰάκων θ' ἅμα, μετεπέμψατο τῶν φιλοσόφων τὸν ἐνδοξότατον καὶ λογιώτατον Ἀριστοτέλην, καλὰ καὶ πρέποντα διδασκάλια τελέσας αὐτῷ. **7.3** τὴν γὰρ Σταγειριτῶν πόλιν, ἐξ ἧς ἦν Ἀριστοτέλης, ἀνάστατον ὑπ' αὐτοῦ γεγεννημένην συνώκισε πάλιν, καὶ τοὺς διαφυγόντας ἢ δουλεύοντας τῶν πολιτῶν ἀποκατέστησε. **7.4** σχολὴν μὲν οὖν αὐτοῖς καὶ διατριβὴν τὸ περὶ Μίεζαν⁸ Νυμφαῖον ἀπέδειξεν, ὅπου μέχρι νῦν Ἀριστοτέλους ἔδρας τε λιθίνας καὶ ὑποσκίους περιπάτους⁹ δεικνύουσιν.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και ηλεκτρονικού (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

7.1 Επειδή ο Φίλιππος διέβλεπε ότι η φύση του Αλέξανδρου ήταν (αποδίδω το επίθετο δυσνίκητον) .....
 ..... και ότι δεν υπέκυπτε στη βία (αποδίδω τη μετοχή ἐρίσαντος) .....
 ..... αλλά ότι κατευθυνόταν στο σωστό με βάση τη λογική, (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: ἐπειρᾶτο αὐτός τε πείθειν μᾶλλον ἢ προστάττειν) .....
7.2 Και τη φροντίδα και την κατάρτισή του, επειδή κατά τη γνώμη του ήταν υπόθεση σπουδαιότερης σημασίας και σύμφωνα με τον Σοφοκλή (ήταν υπόθεση που) χρειαζόταν δεξιότητες και δύναμη για να υλοποιηθεί, δεν την εμπιστεύτηκε στους δασκάλους της μουσικής και των βασικών μαθημάτων αλλά έστειλε και κάλεσε τον πιο φημισμένο και σοφό από τους φιλοσόφους, τον Αριστοτέλη, καταβάλλοντάς του σημαντικά και αντάξιά του δίδακτρα. **7.3** (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: συνώκισε πάλιν τὴν πόλιν γὰρ Σταγειριτῶν, ἐξ ἧς ἦν Ἀριστοτέλης, γεγεννημένην ὑπ' αὐτοῦ ἀνάστατον) .....
 ..... επανέφερε όλους όσοι από τους πολίτες είχαν εξοριστεί και απελευθέρωσε όλους όσοι είχαν γίνει δούλοι. **7.4** Όρισε ως χώρο μαθημάτων και τόπο διαμονής γι' αυτούς το Νυμφαῖο στην περιοχή της Μίεζας, όπου μέχρι και σήμερα (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: δεικνύουσιν ἔδρας τε λιθίνας Ἀριστοτέλους) ..... και (τόπος) σκιερούς για τον περίπατο.

⁸ Πόλη κοντά στην Πέλλα και τόπος όπου ο Αλέξανδρος διδάχτηκε φιλοσοφία από τον Αριστοτέλη.

⁹ Είναι γνωστό ότι στον Αριστοτέλη άρεσε να διδάσκει κάνοντας περίπατο.

Λεξιλόγιο

έρισαντος < μτχ. αορ. έριζω = καυγαδίζω, τσακώνομαι (πρβλ. εριστικός, έριδα)

ράδιως < επιρρ. = εύκολα

τὰ ἐγκύκλια < ό, ή ἐγκύκλιος, τὸ ἐγκύκλιον = κυκλικός-η-ο (εδώ: συνήθης), βασικός (ν.ε. η εγκύκλια παιδεία, η βασική παιδεία)

πάνυ < επίρρ. = πολύ

οιάκων < ό οϊαξ-ακος = το τιμόνι

ἀνάστατον < ἀνάστατος-ος-ον = κατεστραμμένος-η-ο

συνώκισε < αόρ. ρ. συνοικῶ = διαμένω/κατοικῶ μαζί (εδώ: χίτζω πάλι)

ὑποσκίους < ό, ή ὑπόσκιος, τὸ ὑπόσκιον = ο σκιερός-ή-ό

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Με ποιον τρόπο ο Φίλιππος φρόντισε την εκπαίδευση του Αλέξανδρου και με ποιο σκεπτικό οδηγήθηκε σε αυτή την επιλογή;
2. Να αναφέρεις τις ενέργειες ανταμοιβής του Φίλιππου στον Αριστοτέλη για τη διδασκαλία του Αλέξανδρου και να τις σχολιάσεις.
3. Με βάση τις πληροφορίες του κειμένου για τον χώρο εκπαίδευσης του Αλέξανδρου, κάνε τη σχετική έρευνα και συγκέντρωσε περισσότερα στοιχεία. Στη συνέχεια να συγκρίνεις με το δικό σου σχολείο και να διατυπώσεις τα σχόλιά σου.

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων), στο οποίο θα περιγράφεις μία διαφορετική (σε σχέση με το κείμενο της ενότητας) εικόνα του Αλέξανδρου, όπως την παραθέτει ο Αρριανός στο έργο του «Άλεξάνδρου Άνάβασις»:

Άρριανού, Άλεξάνδρου Άνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>4.8.7...καὶ Ἀλέξανδρον οὐκέτι φέρειν τοῦ Κλείτου τὴν παροιμίαν τε καὶ ὕβριν, ἀλλὰ ἀναπηδᾶν γὰρ ξὺν ὀργῇ ἐπ' αὐτόν, κατέχεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ξυμπινόντων. Κλείτον δὲ οὐκ ἀνίεναι ὑβρίζοντα. Ἀλέξανδρος δὲ ἐβόα ἄρα καλῶν τοὺς ὑπασπιστάς· οὐδενὸς δὲ ὑπακούοντος ἐς ταῦτα ἔφη καδεστηκέναι Δαρείῳ, ὅποτε πρὸς Βῆσσου τε καὶ τῶν ἀμφὶ Βῆσσον ξυλληφθεὶς ἤγετο οὐδὲν ἄλλο ὅτι μὴ ὄνομα ὦν βασιλέως· οὐκουν ἔτι οἴους τε εἶναι κατέχειν αὐτὸν τοὺς ἐταίρους, ἀλλ' ἀναπηδήσαντα γὰρ οἱ μὲν λόγῃην ἀρπάσαι λέγουσι τῶν σωματοφυλάκων τινὸς καὶ ταύτη παίσαντα Κλείτον ἀποκτείνει.</p>	<p>Ο Αλέξανδρος δεν μπόρεσε πλέον να υπομείνει την λόγω μέθης αλαζονική και ανάρμοστη συμπεριφορά του Κλείτου, αλλά οργισμένος πήδησε επάνω του, τον συγκράτησαν όμως οι συμπότες. Ο Κλείτος ωστόσο δεν σταμάτησε να συμπεριφέρεται με αυθάδεια. Έτσι ο Αλέξανδρος άρχισε να φωνάζει καλώντας τους υπασπιστές. Επειδή όμως κανένας δεν υπάκουε, είπε ότι είχε καταντήσει όπως ο Δαρείος τότε που τον έφερνε αιχμάλωτο ο Βήσσος και οι άνδρες του Βήσσου, και δεν ήταν παρά στο όνομα μονάχα βασιλιάς. Δεν μπορούσαν, επομένως, οι εταίροι να συγκρατήσουν άλλο τον Αλέξανδρο. Τινάχτηκε επάνω και άρπαξε, όπως λένε μερικοί, τη λόγχη από κάποιο σωματοφύλακα και με αυτήν χτύπησε και σκότωσε τον Κλείτο.</p>

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ...

Τα παραθετικά των επιθέτων

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι στη **νέα ελληνική**:

Τα επίθετα προσδίδουν ένα χαρακτηριστικό στα ουσιαστικά που προσδιορίζουν, αλλά έχουν και τη δυνατότητα **να συγκρίνουν μόνο δύο ουσιαστικά** μεταξύ τους, **να συγκρίνουν ένα ουσιαστικό με άλλα του ίδιου είδους ή και να αναγνωρίζουν ότι ένα ουσιαστικό έχει μία ιδιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό**. Κάθε φορά που τα επίθετα χρησιμοποιούνται για να συγκρίνουν ή να αναγνωρίσουν σε πολύ μεγάλο βαθμό μία ιδιότητα ενός ουσιαστικού, τότε διακρίνονται σε **βαθμούς** (ανάλογα με το αν συγκρίνουν δύο ουσιαστικά ή περισσότερα όμοια) και έχουν ιδιαίτερες καταλήξεις. Οι βαθμοί αυτοί είναι δύο: **ο Συγκριτικός και ο Υπερθετικός και ονομάζονται παραθετικά του επιθέτου**, ενώ το επίθετο που δηλώνει απλώς την ιδιότητα λέμε ότι βρίσκεται σε **Θετικό βαθμό**.

Ως προς τις **καταλήξεις των παραθετικών** των επιθέτων ισχύουν τα εξής:

- Ο Συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται είτε περιφραστικά (με το «πιο» και το επίθετο σε Θετικό βαθμό) είτε μονολεκτικά (με την προσθήκη του επιθήματος -ό(ύ)τερος, -η, -ο και σπανιότερα του -έστερος, -η, -ο στο θέμα)
- Ο Υπερθετικός βαθμός σχηματίζεται είτε περιφραστικά (α) με την προσθήκη του άρθρου στο μονολεκτικό ή/και στον περιφραστικό τύπο του Συγκριτικού βαθμού β) με την προσθήκη του «πολύ» ή του «πέρα πολύ» στο Θετικό βαθμό) είτε μονολεκτικά (με την προσθήκη του επιθήματος -ότατος, -η, -ο στο θέμα)

Στην **αρχαία ελληνική** τα επίθετα προσδίδουν ένα χαρακτηριστικό στα ουσιαστικά που προσδιορίζουν, αλλά έχουν και τη δυνατότητα να **συγκρίνουν μόνο δύο ουσιαστικά** μεταξύ τους, **να συγκρίνουν ένα ουσιαστικό με άλλα του ίδιου είδους ή και να αναγνωρίζουν ότι ένα ουσιαστικό έχει μία ιδιότητα σε πολύ μεγάλο βαθμό**. Κάθε φορά που τα επίθετα χρησιμοποιούνται για να συγκρίνουν ή να αναγνωρίσουν σε πολύ μεγάλο βαθμό μία ιδιότητα ενός ουσιαστικού, τότε διακρίνονται σε βαθμούς (ανάλογα με το αν συγκρίνουν δύο ουσιαστικά ή περισσότερα όμοια) και έχουν ιδιαίτερες καταλήξεις. Οι βαθμοί αυτοί είναι δύο: **ο Συγκριτικός και ο Υπερθετικός και ονομάζονται παραθετικά του επιθέτου**, ενώ το επίθετο που δηλώνει απλώς την ιδιότητα λέμε ότι βρίσκεται σε **Θετικό βαθμό**.

Τα παραθετικά των επιθέτων σχηματίζονται και **περιφραστικά** και **μονολεκτικά**.

Οι **περιφραστικοί τύποι** τους σχηματίζονται στον **Συγκριτικό βαθμό** με την προσθήκη του επιρρήματος μάλλον στον Θετικό βαθμό (**μάλλον + Θετικός βαθμός**, π.χ. μάλλον δίκαιος) και στον **Υπερθετικό βαθμό** με την προσθήκη του επιρρήματος μάλιστα στον Θετικό βαθμό (**μάλιστα + Θετικός βαθμός**, π.χ. μάλιστα δίκαιος).

Οι **μονολεκτικοί τύποι** των παραθετικών των επιθέτων σχηματίζονται ως εξής:

Επίθετα β' κλίσης (όσα λήγουν σε -ος, -η, -ον και -ος, -α, -ον)

- Στον **Συγκριτικό βαθμό** προσθέτουν την κατάληξη **-ότερος, -ότερα, -ότατον** ή **-ώτερος, -ωτέρα, -ώτερον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. δικαιότερος, δικαιότερα, δικαιότερον αλλά σοφώτερος, σοφώτερα, σοφώτερον)
- Στον **Υπερθετικό βαθμό** προσθέτουν την κατάληξη **-ότατος, -οτάτη, -ότατον** ή **-ώτατος, -ωτάτη, -ώτατον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. δικαιοτάτος, δικαιοτάτη, δικαιοτάτον **αλλά** σοφώτατος, σοφώτάτη, σοφώτατον)

Και πώς ξέρω πότε γράφονται με -ο και πότε με -ω;

Να θυμάμαι ότι:

- **Γράφονται με -ω** όταν πριν από την κατάληξη προηγείται **βραχύχρονη συλλαβή** (π.χ. νέος, νεώτερος, νεώτατος).

Όμως, τα επίθετα κενός, ξένος, στενός εξαιρούνται. Θα περιμέναμε να γράφονται με -ω αλλά γράφονται με -ο (κενός, κενότερος, κενότατος/ξένος, ξενότερος, ξενότατος/στενός, στενότερος, στενότατος)

- **Γράφονται με -ο όταν πριν από την κατάληξη προηγείται μακρόχρονη συλλαβή, δύο ή περισσότερα σύμφωνα, διπλό σύμφωνο** (π.χ. ξηρός, ξηρότερος, ξηρότατος/σφοδρός, σφοδρότερος, σφοδρότατος)
- Τα **επίθετα με δίχρονο** πριν την κατάληξη γράφονται:

με -ο

- α) όσα είναι σύνθετα με β' συνθετικό μία από τις λέξεις: θυμός, κίνδυνος, κῦρος, λύπη, νίκη, τιμή, ψυχή π.χ. ἀτιμος, ἀτιμότερος, ἀτιμότατος
- β) τα: ἀνιαρός, ἀκρατος, ἰσχυρός, λιτός, τρανός, φλύαρος, ψιλός

με -ω

- όσα λήγουν σε:
-ιος, -ικος, -ιμος, -ινος, -αρος,
-υρός (εκτός από το ισχυρός),
-αλος, -ανος, -αρος, -ατος, -ακος

Επίθετα που λήγουν σε -ύς, -εῖα, -ύ (π.χ. βαρύς-βαρεῖα-βαρύ)

- Στον Συγκριτικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-ύτερος, -υτέρα, -ύτερον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. βαρύτερος, βαρυτέρα, βαρύτερον)
- Στον Υπερθετικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-ύτατος, -υτάτη, -ύτατον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. βαρύτατος, βαρυτάτη, βαρύτατον)

Επίθετα που λήγουν σε -ής, -ής, -ές (ἀληθής-ἀληθής-ἀληθές)

- Στον Συγκριτικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-έστερος, -εστέρα, -έστερον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. ἀληθέστερος, ἀληθεστέρα, ἀληδέστερον)
- Στον Υπερθετικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-έστατος, -εστάτη, -έστατον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. ἀληθέστατος, ἀληθεστάτη, ἀληδέστατον)

Επίθετα που λήγουν σε -ας, -αινα, -αν (π.χ. μέλας-μέλαινα-μέλαν)

- Στον Συγκριτικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-άντερος, -αντέρα, -άντερον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. μελάντερος, μελαντέρα μελάντερον)
- Στον Υπερθετικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-άντατος, -αντάτη, άντατον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. μελάντατος, μελαντάτη, μελάντατον)

Επίθετα που λήγουν σε -εις, -εσσα, -εν (π.χ. χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν)

- Στον Συγκριτικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-έστερος, -εστέρα, -έστερον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. χαριέστερος, χαριεστέρα, χαριέστερον)
- Στον Υπερθετικό βαθμό προσθέτουν την κατάληξη **-έστατος, -εστάτη, -έστατον** στο θέμα του Θετικού βαθμού (π.χ. χαριέστατος, χαριεστάτη, χαριέστατον)

Υπάρχουν και άλλες κατηγορίες παραθετικών επιθέτων, τις οποίες μπορείς να διαβάσεις στη Γραμματική σου.

➔ **Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική**

Σημείωσε τις ομοιότητες και διαφορές των παραθετικών των επιθέτων ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ:.....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ:.....

.....

➔ **Προσπαθώ να εξασκηθώ** στα παραθετικά των επιθέτων συμπληρώνοντας τα παρακάτω με τη χρήση της Γραμματικής μου **προσέχοντας** την ορθογραφία.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
τῷ νέῳ		
τοῦ συνήθους		
τὴν σαφεῖ		
	τὸν σεμνότερον	
		τῷ εὐδαιμονεστάτῳ (ουδ)
τὴν βαρεῖαν		
τῆς φίλης		
	τὸ δᾶττον	

➔ **Εντοπίζω** στην παράγραφο 7.2 του κειμένου πέντε επίθετα και **γράφω** τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς (μαζί με το κατάλληλο άρθρο).

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

Επανάληψη στα
παραθετικά των
επιθέτων

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο):

τὴν πόλιν	Γενική ενικού	.....		
	Γενική πληθυντικού	.....		
οὔσαν	Δοτική ενικού	.....		
	Αιτιατική πληθυντικού	.....		
τὴν κατάρτισιν ἧς	Ονομαστική ενικού	.....	Δοτική πληθυντικού	.....
	Γενική πληθυντικού	.....	Αιτιατική πληθυντικού	.....
τῶν πολλῶν	Γενική ενικού	.....	Αιτιατική πληθυντικού	.....
			Δοτική πληθυντικού	.....
τῶν πολιτῶν	Κλητική ενικού	.....		

2. Να εντοπίσεις στην παρακάτω πρόταση έναν ουρανικόληκτο και έναν οδοντικόληκτο ρηματικό τύπο. Στη συνέχεια και να τους μεταφέρεις στο β' ενικό όλων των εγκλίσεων του Ενεστώτα και του Αορίστου στη Φωνή που βρίσκονται.

«καὐτός τε πείθειν ἐπειρᾶτο μᾶλλον ἢ προστάττειν»

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ ουραν.				
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ οδοντ.				
ΑΟΡΙΣΤΟΣ ουραν.				
ΑΟΡΙΣΤΟΣ οδοντ.				

3. Να επιλέξεις τη λειτουργία (κυριολεκτική ή μεταφορική) με την οποία χρησιμοποιούνται στα παρακάτω χωρία οι φράσεις:

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

- πολλῶν χαλινῶν ἔργον .....
.....
- μέχρι νῦν Ἀριστοτέλους ἔδρας λιθίνας δεικνύουσιν .....
.....

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Καθορῶν (.....) δὲ τὴν φύσιν αὐτοῦ (.....)
.....) δυσνίκητον (.....) μὲν οὔσαν, ἐρίσαντος μὴ βιασθῆναι, ῥαδίως δ' ἀγομέ-

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη *Γραμματική* και το *Συντακτικό* σου! (ebooks.edu)

Σωστό ή
Λάθος -
Ευκτική

νην ὑπὸ λόγου πρὸς τὸ δέον, αὐτὸς τε πειθεῖν (.....) ἐπει-
 ρᾶτο μᾶλλον ἢ προσάπτειν, καὶ τοῖς περὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐγκύκλια παιδευταῖς οὐ πάνυ τι πιστεύων τὴν
 ἐπιστάσιαν αὐτοῦ καὶ κατάρτισιν, ὡς μείζονος οὖσαν πραγματείας καὶ κατὰ τὸν Σοφοκλέα πολλῶν χαλινῶν
 ἔργον οἰάκων δ' ἅμα, μετεπέμψατο τῶν φιλοσόφων τὸν ἐνδοξότατον (.....
 .....) καὶ λογιώτατον Ἀριστοτέλην (.....), καλὰ καὶ πρέποντα
 διδασκάλια (.....) τελέσας αὐτῷ. τὴν γὰρ Σταγειριτῶν πόλιν, ἐξ ἧς
 ἦν Ἀριστοτέλης, ἀνάστατον (.....) ὑπ' αὐτοῦ (.....
 .....) γεγεννημένην συνώκισε πάλιν, καὶ τοὺς διαφυγόντας (.....
 ....) ἢ δουλεύοντας τῶν πολιτῶν (.....) ἀποκατέστησε. σχολὴν μὲν
 οὖν αὐτοῖς καὶ διατριβὴν τὸ περὶ Μίεξαν Νυμφαῖον ἀπέδειξεν, ὅπου μέχρι νῦν (.....
 .....) Ἀριστοτέλους ἔδρας τε λιθίνας καὶ ὑποσκίους περιπάτους δεικνύουσιν.

2. Να συνδέσεις παρατακτικά ή υποτακτικά τις παρακάτω προτάσεις αξιοποιώντας τις λέξεις που σου δίνονται.
 Στη συνέχεια να γράψεις το είδος της σύνδεσης.

[μὲν, δὲ, ὅτι, ὅσοι, ὡς, καί]

- Εὗ γὰρ ἴστε (=γνωρίζετε), ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ... τρεῖς εἰσὶ πολιτεῖαι. ....
- Δῆλον ἐστὶ ..... Σωκράτης οὐκ ἀδικεῖ τὴν πόλιν. ....
- ..... δὲ τὸν θάνατον διέφυγον, πολλαχοῦ ἐκινδύνευσαν. ....
- Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεύς, μέγας ἐπωνομάζετο ..... ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. ....
- Τούτους ..... ἐξείργει ἀπὸ τοῦ θήματος, τούτους ..... ἀπαγορεύει μὴ δημηγορεῖν. ....

Υποενότητα Α5 (8.1-8.3) Αλέξανδρος και Αριστοτέλης II

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

7.5-7.9 Ο Αλέξανδρος διδάχθηκε από τον Αριστοτέλη –εκτός των άλλων– και μαθήματα βαθύτερου και μυστικού περιεχομένου για το ευρύ κοινό. Έτσι, διαμαρτυρήθηκε στον δάσκαλό του, όταν πληροφορήθηκε ότι αυτός είχε εκδώσει βιβλία που αποκάλυπταν και σε άλλους αυτές τις γνώσεις, καθώς ήθελε να είναι ο μόνος που τα γνωρίζει. Ο Αριστοτέλης τον καθησύχασε λέγοντας ότι το έργο του «Μετά τα Φυσικά» αφορά πολύ λίγους μορφωμένους ανθρώπους.

8.1 Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ φιλιατρῆιν Ἀλεξάνδρῳ προστρίψασθαι μᾶλλον ἐτέρων Ἀριστοτέλης. οὐ γὰρ μόνον τὴν θεωρίαν ἠγάπησεν, ἀλλὰ καὶ νοσοῦσιν ἐβοήθει τοῖς φίλοις, καὶ συνέταττε θεραπειὰς τινὰς καὶ διαίτας, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν λαβεῖν ἔστιν. **8.2** ἦν δὲ καὶ φύσει φιλόλογος καὶ φιλαναγνώστης, καὶ τὴν μὲν Ἰλιάδα τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς ἐφόδιον¹⁰ καὶ νομίζων καὶ ὀνομάζων, ἔλαβε μὲν Ἀριστοτέλους διορθώσαντος ἦν ἐκ τοῦ νάρθηκος¹¹ καλοῦσιν, εἶχε δ' αἶε μετὰ τοῦ ἐγχειριδίου κειμένην ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ὡς Ὀνησίκριτος ἰστόρηκε. **8.3** τῶν δ' ἄλλων βιβλίων οὐκ εὐπορῶν ἐν τοῖς ἄνω τόποις, Ἄρπαλον ἐκέλευσε πέμψαι, κάκεινος

¹⁰ Οι ομηρικοί ήρωες αποτέλεσαν έμπνευση για τον Αλέξανδρο και ειδικότερα ο Αχιλλέας, τον οποίο ο στρατηλάτης τον είχε ως πρότυπο ανδρείας.

¹¹ Ξύλινη κυλινδρική θήκη για φύλαξη πολύτιμων αντικειμένων.

ἔπεμψεν αὐτῷ τὰς τε Φιλίστου βίβλους καὶ τῶν Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους καὶ Αἰσχύλου τραγωδιῶν **συχνάς**, καὶ Τελέστου καὶ Φιλοξένου διδυράμβους.

8.4-10.7 Ο Αλέξανδρος, καθώς μεγάλωνε, επεδείκνυε ιδιαίτερη ανδρεία μα και εξυπνάδα. Διακρινόταν τόσο για τις επιδόσεις του στις μάχες όσο και για τον τρόπο που διαχειριζόταν τις καταστάσεις. Η ισχυρή προσωπικότητά του αποτελούσε συχνά λόγο σύγκρουσης με τον πατέρα του, ο οποίος, μάλιστα, θεωρώ- ντας ότι ο Αλέξανδρος δεχόταν κακές επιρροές, απομάκρυνε από το παλάτι τη μητέρα του, Ολυμπιάδα, και κάποιους στενούς φίλους του. Μετά τη δολοφονία του Φίλιππου, και ενώ η Ολυμπιάς είχε επιστρέ- ψει στο παλάτι, ο Αλέξανδρος επανέφερε τους εξόριστους φίλους του στη Μακεδονία.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κει- μένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

8.1 Έχω τη γνώμη ότι ο Αριστοτέλης ήταν αυτός που περισσότερο από τους άλλους (αποδίδω την παρα- κάτω φράση με την εξής σειρά: προστρίψασθαι Ἀλεξάνδρῳ τό φιλιατρειῖν) .....
 ..... Γιατί δεν αγάπησε μόνο την ιατρική στη θεωρία, αλλά (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: καὶ ἐβοήθει τοῖς νοσοῦσιν φίλοις) ....
 ....., και έγγραφε συνταγές για κάποιες θεραπείες και συστάσεις διατροφής, όπως μπορεί να καταλάβει κάποιος από τις επιστολές. **8.2** Ο Αλέξανδρος ήταν από τη φύση του λάτρης του λόγου και φιλιαναγνώστης. (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σει- ρά: εἶχε δ' αἰεὶ μετὰ τοῦ ἔγχχειριδίου κειμένην ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ὡς Ὀνησίκριτος ἰστόρηκε, καὶ τὴν μὲν Ἰλιάδα) .....
 .....την οποία ονομάζουν «εκ του νάρθηκος» και την έλαβε από τον Αριστοτέλη που την διόρθωσε, επειδή την θεωρούσε και την ονόμαζε εφόδιο για την πολεμική αρετή. **8.3** Επειδή στους μακρινούς τόπους της Ασίας δεν είχε άλλα βιβλία, (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ἐκέλευσε Ἄρπαλον πέμψαι) .....
 ..... Και εκείνος του έστειλε τα βιβλία του Φίλιππου και (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: καὶ συχνάς τῶν τραγωδιῶν Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους καὶ Αἰσχύλου) .....
 ..... και διδυράμβους του Τελέστου και του Φιλόξενου.

Λεξιλόγιο

προστρίψασθαι < απαρ. αορ. προστρίβομαι = εμπνέω, επιβάλλω σε κάποιον

ἔστιν < απρόσωπο ρήμα = είναι δυνατόν

τοῦ νάρθηκος < **ὁ νάρθηξ-ηκος** = μικρή δίκη φτιαγμένη από το ψηλό καλαμώδες φυτό νάρθηξ

ἐγχχειριδίου < τό ἐγχχειρίδιον = μαχαίρι

τὸ προσκεφάλαιον = μαξιλάρι

συχνάς < επίδ. συχνός-ή-όν = πολύς

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Για ποιες περιοχές της γνώσης έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον ο Αλέξανδρος; Υπογράμμισε τα σημεία του κειμένου που δηλώνουν το ενδιαφέρον του για αυτές.
2. Ποια θέση είχαν τα βιβλία στη ζωή του Αλέξανδρου και πώς, κατά τη γνώμη σου, συνέβαλαν στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του;
3. Ποιο νέο στοιχείο της προσωπικότητας του Αλέξανδρου σου έκανε εντύπωση σε αυτή την υποεπότητα; Αιτιολόγησε την άποψή σου.

II. Σχολιάζω την αγάπη του Αλέξανδρου για τα βιβλία

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) για την αξία που έδινε ο Αλέξανδρος στα ομηρικά έπη και ιδιαίτερα στην Ιλιάδα.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ Άλέξανδρος (26.1-2)	Απόδοση κειμένου
26.1 Κιβωτίου δέ τινος αὐτῷ προσενεχθέντος, οὗ πολυτελέστερον οὐδὲν ἐφάνη τοῖς τὰ Δαρείου χρήματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς παραλαμβάνουσιν, ἠρώτα τοὺς φίλους, ὅ,τι δοκοίη μάλιστα τῶν ἀξίων σπουδῆς εἰς αὐτὸ καταδέσθαι. 26.2 πολλὰ δὲ πολλῶν λεγόντων, αὐτὸς ἔφη τὴν Ἰλιάδα φρουρήσειν ἐνταῦθα καταδέμενος· καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀξιοπίστων μεμαρτυρήκασιν.	Όταν κάποια φορά έφεραν στον Αλέξανδρο ένα κιβώτιο, που κανένα δεν ήταν πιο πολυτελές κατά τη γνώμη αυτών που παρέλαβαν τα χρήματα και τις αποσκευές του Δαρείου, αυτός ρωτούσε τους φίλους του τι έκριναν ότι ήταν το πιο σημαντικό πράγμα, ώστε να το φυλάξει μέσα σε αυτό. Έλεγαν πολλοί διάφορα, αλλά ο ίδιος είπε ότι θα βάλει εδώ μέσα και θα φυλάξει την Ιλιάδα. Και είναι αρκετοί αυτοί από τους αξιόπιστους που το έχουν επιβεβαιώσει.

III. Συγκρίνω διαφορετικές αποδόσεις του κειμένου

Να βρεις συγκλίσεις και αποκλίσεις στη χρήση της ελληνικής γλώσσας καθώς αυτή εξελίσσεται.

Κείμενο α.ε.	(1) Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας	(2) Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ. 1932. Βιβλιοθήκη Μεταφράσεων Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων Αθήνα: Έκδοσις Εφημερίδος «Ελευθέρος Άνθρωπος»
8.2 ἦν δὲ καὶ φύσει φιλόλογος καὶ φιλαναγνώστης, καὶ τὴν μὲν Ἰλιάδα τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς ἐφόδιον καὶ νομίζων καὶ ὀνομάζων, ἔλαβε μὲν Ἀριστοτέλους διορθώσαντος ἦν ἐκ τοῦ νάρθηκος καλοῦσιν	8.20 Αλέξανδρος ήταν από τη φύση του φίλος της λογοτεχνίας και της μάθησης και αγαπούσε και το διάβασμα. Την Ιλιάδα τη θεωρούσε και την ονόμαζε εφόδιο της πολεμικής αρετής: την είχε πάρει από τον Αριστοτέλη, που την είχε διορθώσει, και είναι αυτή που ονομάζουν «εκ του νάρθηκος».	Αλλά και φύσει φιλόλογος και φιλομαθής και φιλαναγνώστης ήτο ο Αλέξανδρος, και την Ιλιάδα, που την εθεωρούσε και την έλεγε εφόδιο πολεμικής αρετής, έλαβε διωρθωμένην από τον Αριστοτέλη. Η Ιλιάς αυτή είναι εκείνη που την ονομάζουν "του νάρθηκος".

Προτιμώ την απόδοση ..... γιατί .....

.....

.....

.....

.....

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... I

Η οριστική ή επαναληπτική αντωνυμία

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι οριστικές αντωνυμίες στη **νέα ελληνική** ονομάζονται αυτές που διακρίνουν κάτι από άλλα όμοιά του και είναι:

- Το επίθετο ο ίδιος, η ίδια, το ίδιο
- Το επίθετο μόνος, μόνη, μόνο (μόνος μου, μόνη μου, μόνο μου...)

Στην **αρχαία ελληνική**:

Η αντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό** είναι **οριστική ή επαναληπτική**.

- Οριστική** είναι η αντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό** όταν χρησιμεύει για να ξεχωρίσει κάτι από κάποια άλλα: αὐτὸς Περικλῆς ἠγόρευσε (= ο ίδιος ο Περικλής έβγαλε λόγο).
- Επαναληπτική** είναι η αντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό** όταν χρησιμεύει για να επαναλάβει κάτι που αναφέρθηκε πιο πριν: ἐκέλευον αὐτοὺς καὶ τοὺς Κερκυραίους στρατεύειν. Η επαναληπτική αντωνυμία συναντάται μόνο στις πλάγιες πτώσεις.

Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική

Σημείωσε τις ομοιότητες και διαφορές της οριστικής-επαναληπτικής αντωνυμίας ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

Οι μαθητές εντοπίζουν και χαρακτηρίζουν την αντωνυμία αὐτός - ή - ό

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

.....

Προσπαθώ να εξασκηθώ στην οριστική/επαναληπτική αντωνυμία συμπληρώνοντας τα παρακάτω με τη χρήση της Γραμματικής μου.

- Ψάξε στις παρακάτω περιόδους και βρες την οριστική-επαναληπτική αντωνυμία. Προσπάθησε να την αποδώσεις ανάλογα με το είδος της.
  - Χαλκὴν ἀσπίδα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ εἶχεν.
  - Οὗτος αὐτὸς ἐκὼν κατέπεμψε τριακόσια τάλαντα τῷ δήμῳ.
  - Τοῦ πατρός με μάγειρον διδάξαντος αὐτὸς ἰατρικὴν τέχνην ὑπελαβόμην.
  - Φανήσεται ὁ αὐτὸς ἀνὴρ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τυχὸν δὲ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ ὅτι στεφανοῦται ἀρετῆς ἔνεκα.

2. Να εντοπίσεις στο κείμενο και στο παράλληλο κείμενο Πλούταρχου Αλέξανδρος **26.1-2** την Οριστική-επαναληπτική αντωνυμία, να διακρίνεις το είδος της σε κάθε περίπτωση και να την αποδώσεις ανάλογα:

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ ..... ΕΙΔΟΣ ..... ΑΠΟΔΟΣΗ .....

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ ..... ΕΙΔΟΣ ..... ΑΠΟΔΟΣΗ .....

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... II

Η απρόσωπη σύνταξη

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι στη **νέα ελληνική** υπάρχει μία κατηγορία ρημάτων που χρησιμοποιούνται στο γ' ενικό και εκφράσεων που σχηματίζονται με το γ' ενικό του ρήματος «είμαι» και ένα ουσιαστικό ή επίθετο και ονομάζονται **απρόσωπα ρήματα** και **απρόσωπες εκφράσεις**. Το υποκείμενό τους είναι συνήθως ένα αφηρημένο ουσιαστικό ή μία ολόκληρη πρόταση. Ο τρόπος που συντάσσονται τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις λέγεται **απρόσωπη σύνταξη** (π.χ. **Είναι σίγουρο** ότι έχεις δίκιο. **Λέγεται** ότι θα επέλθουν αλλαγές.).

Αρκετά συχνά δίπλα στο απρόσωπο ρήμα ή στην απρόσωπη έκφραση υπάρχει ένας προσδιορισμός σε πτώση **γενική**, που δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το απρόσωπο ρήμα.

Στην **αρχαία ελληνική** υπάρχει επίσης το φαινόμενο της **απρόσωπης σύνταξης**. Υπάρχουν:

- **απρόσωπα ή τριτοπρόσωπα ρήματα** που βρίσκονται στο γ' ενικό πρόσωπο και
- **απρόσωπες εκφράσεις** που σχηματίζονται:

είτε με το ρήμα *ἔστι* και ένα αφηρημένο ουσιαστικό ή το ουδέτερο ενός επιθέτου ή μιας μετοχής: *καλὸν ἔστι, καιρὸς ἔστι*

είτε με το ρήμα *ἔχει* και ένα τροπικό επίρρημα: *εὐμενῶς ἔχει*.

Μπορείς να βρεις και να διαβάσεις στο Συντακτικό σου τα/τις κυριότερα/κυριότερες ρήματα/απρόσωπες εκφράσεις.

Αρκετά συχνά δίπλα σε απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις υπάρχει μία δοτική πτώση (ονόματος ή αντωνυμίας, συνήθως προσωπικής), η οποία λέγεται **δοτική προσωπική** και **δηλώνει το πρόσωπο** στο οποίο αναφέρεται το ρήμα ή για το οποίο υπάρχει ή γίνεται κάτι.

Και πώς συντάσσονται τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις;

Να ξέρεις ότι:

Το **υποκείμενο** των απρόσωπων ρημάτων και απρόσωπων εκφράσεων συνήθως είναι:

- **ένα άнарθρο απαρέμφατο, το οποίο μπορεί να είναι τελικό (να...) ή ειδικό (ότι...).** Σε αυτήν την περίπτωση το υποκείμενο του απαρεμφάτου βρίσκεται σε πτώση αιτιατική και έχουμε ετεροπροσωπία:

απρόσωπο ρήμα

υποκείμενο του ρήματος

ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμότερους εἶναι

υποκείμενο του απαρεμφάτου

- **μία δευτερεύουσα πρόταση (ειδική, πλάγια ερωτηματική ή ενδοιαστική):**

ρήμα (απρόσωπη έκφραση)

καλῶς ἔχει ὅτι σὺ μὲν φιλοσοφεῖς

υποκείμενο του ρήματος
(δευτερεύουσα ειδική πρόταση)

➔ **Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική**

Σημείωσε τις ομοιότητες και διαφορές της απρόσωπης σύνταξης ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

.....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

.....

.....

➔ **Προσπαθώ να εξασκηθώ** στην απρόσωπη σύνταξη συμπληρώνοντας τα παρακάτω με τη χρήση του Συντακτικού και του Λεξικού μου.

1. Να εντοπίσεις τα/τις απρόσωπα ρήματα/απρόσωπες εκφράσεις στα παρακάτω παραδείγματα και να βρεις το υποκείμενο τους, υπογραμμίζοντας και τη δοτική προσωπική, όπου υπάρχει:

- Οὐ γὰρ πᾶσαν δεῖ ζητεῖν ἡδονήν.
- Οὐδεὶς κίνδυνός ἐστι μή τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν βάλῃ.
- Τῶν λόγων τούτους χρῆ δικαιοτάτους ἡγεῖσθαι.
- Οὐ δίκαιόν ἐστι τὴν ὀργὴν ἀπομνημονεύειν.
- Χαλεπὸν ἐστι πόλει τοῦ κινδύνου τούτου φεύγειν.
- Ῥαδίως ἔχει αὐτοῖς γελᾶν καὶ εἰπεῖν ἅπαντα.
- Δῆλον ἐστὶν ὅτι οὐκ ἂν ἔλεγεν, εἰ μή ἐπίστευεν ἀληθῆ εἶναι ταῦτα.
- Ἐν πολέμῳ πολλάκις φανερόν ἐστι ὅτι τό ἀποθανεῖν ῥᾶον ἂν τις ἐκφύγοι.
- Οὐ συμφέρει τοῖς τυράννοις φρονήματα μεγάλα ἐγγίγνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις.

*Διάκριση
προσωπικής και
απρόσωπης σύνταξης*

2. Στην παράγραφο **8.1** υπάρχουν τα ρήματα **δοκεῖ** και **ἔστιν**. Να βρεις ποιο λειτουργεῖ ως προσωπικό και ποιο ως απρόσωπο, τεκμηριώνοντας την επιλογή σου.

δοκεῖ .....

ἔστιν .....

*Σωστό ή Λάθος:
- Παραθετικά
επιθέτων και
απρόσωπη σύνταξη*

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να εντοπίσεις στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου ένα πρωτόκλιτο, ένα δευτερόκλιτο και ένα τριτόκλιτο ουσιαστικό και να το γράψεις στις πλάγιες πτώσεις του άλλου αριθμού:

«οὐ γὰρ μόνον τὴν θεωρίαν ἠγάπησεν, ἀλλὰ καὶ νοσοῦσιν ἐβοήθει τοῖς φίλοις, καὶ συνέταττε θεραπείας τινὰς καὶ διαίτας, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν λαβεῖν ἔστιν. ἦν δὲ καὶ φύσει φιλόλογος καὶ φιλιαναγνώστης»

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!**

A κλίση	B κλίση	Γ κλίση
Γεν.	Γεν.	Γεν.
Δοτ.	Δοτ.	Δοτ.
Αιτ.	Αιτ.	Αιτ.

2. Να μεταφέρεις τους παρακάτω τύπους στο ζητούμενο πρόσωπο της Ευκτικής όλων των χρόνων στη Φωνή που βρίσκονται.

	προστρίψασθαι β' ενικό	συνέταττε β' πληθυντικό	έκέλευσε γ' πληθυντικό	ἔπεμψεν α' ενικό
	ΕΥΚΤΙΚΗ			
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ				
ΑΟΡΙΣΤΟΣ				
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ				

3. Να εντοπίσεις στο κείμενό σου λέξεις ομόρριζες με το επίθετο φίλος-η-ον. Να εξηγήσεις τη σημασία τους. Γράψε μερικές σύνθετες λέξεις της νέας ελληνικής με α' ή β' συνθετικό το επίθετο αυτό.

.....

.....

.....

.....

.....

➔ **Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα**

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):
 Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ φιλιατρεῖν (.....) Ἀλεξάνδρῳ (.....) προστρίψασθαι μᾶλλον ἐτέρων Ἀριστοτέλης. οὐ γὰρ μόνον τὴν θεωρίαν ἠγάπησεν, ἀλλὰ καὶ νοσοῦσιν ἐβοήθει τοῖς φίλοις, καὶ συνέταττε θεραπείας τινὰς (.....) καὶ διαίτας, ὡς ἐκ τῶν ἐπιστολῶν λαβεῖν (.....) ἔστιν. ἦν δὲ καὶ φύσει φιλόλογος (.....) καὶ φιλιαναγώστης. καὶ τὴν μὲν Ἰλιάδα τῆς πολεμικῆς ἀρετῆς ἐφόδιον καὶ νομίζων καὶ ὀνομάζων, ἔλαβε μὲν Ἀριστοτέλους διορθώσαντος ἦν ἐκ τοῦ νάρθηκος καλοῦσιν, εἶχε δ' αἰεὶ (.....) μετὰ τοῦ ἐγχειριδίου (.....) κειμένην ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον (.....), ὡς Ὀνησίκριτος ἱστορῆκε· τῶν δ' ἄλλων βιβλίων οὐκ εὐπορῶν ἐν τοῖς ἄνω τόποις, ἄρπαλλον (.....) ἐκέλευσε πέμπειν (.....), κάκεῖνος ἔπεμψεν αὐτῷ τὰς τε Φιλίστου βίβλους καὶ τῶν Εὐριπίδου καὶ Σοφοκλέους καὶ Αἰσχύλου τραγωδιῶν συχνὰς, καὶ Τελέστου καὶ Φιλοξένου (.....) διδυράμβους.

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ **Ας θυμηθούμε:**

1. Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αλέξανδρου τα πρώτα χρόνια της ζωής του;
2. Να διαλέξεις μία τριάδα οριζόντια, κάθετη ή διαγώνια και να γράψεις αυτό που ζητείται.

γ' ενικό Οριστικής Ενεστώτα του ρ. ἀγαπῶ	Συγκριτικός βαθμός του επιθ. ἡ ἀσθενής	γ' πληθυντικό Ευκτικής Αορίστου του ρ. καθορίζω
Υπερθετικός βαθμός του επιθ. ὁ θαρῦς	β' ενικό Οριστικής Παρατατικού του ρ. νικῶ	Συγκριτικός βαθμός του επιθ. τὸ πτωχόν
γ' πληθυντικό Ευκτικής Μέλλοντα του ρ. πειθῶμαι	Υπερθετικός βαθμός του επιθ. ἡ εὐδαίμων	γ' πληθυντικό Οριστικής Ενεστώτα του ρ. πειρῶμαι

➔ **Ας συζητήσουμε:**

Μπορείς να παρουσιάσεις σε ένα κείμενο, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την εφημερίδα του σχολείου σου, το γεγονός της εξημέρωσης του Βουκεφάλα από τον Αλέξανδρο, ώστε να ενημερωθούν οι αναγνώστες;

Συμπλήρωση ρουμπρίκας για την Ενότητα 1

Συμπληρώνουμε τον πίνακα αξιολογώντας τις γνώσεις που αποκτήσαμε στην Ενότητα 1:

Στη συνέχεια, συγκρίνουμε στην ολομέλεια του τμήματός μας τους πίνακες που συμπληρώθηκαν και σκεφτόμαστε τρόπους βελτίωσης των γνώσεών μας.

Γνώσεις/Κριτήρια	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Γνωρίζω να διακρίνω τους παρατακτικούς από τους υποτακτικούς συνδέσμους;					
Μπορώ να αιτιολογήσω γιατί τα απρόσωπα ρήματα λέγονται και τριτοπρόσωπα;					
Γνωρίζω να βρίσκω το υποκείμενο των απροσώπων ρημάτων και εκφράσεων;					
Γνωρίζω πώς κλίνονται τα παραθετικά των επιθέτων;					
Μπορώ να διακρίνω την ταυτοπροσωπία από την ετεροπροσωπία;					
Γνωρίζω πότε μια μετοχή είναι συνημμένη και πότε απόλυτη;					
Μπορώ να εντοπίζω τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς (επιρρήματα και εμπρόθετους προσδιορισμούς) σε ένα αρχαίο απόσπασμα;					
Μπορώ να εντοπίζω τους ομοιόπτωτους και τους ετερόπτωτους προσδιορισμούς σε ένα αρχαίο απόσπασμα καθώς και τις λέξεις που αυτοί προσδιορίζουν;					
Γνωρίζω με ποιο τρόπο να βρίσκω το υποκείμενο του απαρεμφάτου στην απρόσωπη σύνταξη;					
Γνωρίζω πώς να κλίνω ένα ρήμα (φωνηεντόληκτο ή αφωνόληκτο) στην ευκτική ενεργητικής και μέσης φωνής;					
Γνωρίζω τι εκφράζει ένα ρήμα που βρίσκεται σε ευκτική έγκλιση;					
Μπορώ να διακρίνω την οριστική από την επαναληπτική αντωνυμία;					
Γνωρίζω τις πτώσεις στις οποίες απαντάται η επαναληπτική αντωνυμία;					

➔ **Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:**

3 - 2 - 1

3 πράγματα που έμαθα		
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα		
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη		

Παιχνίδι γνώσεων 1

Ενότητα 2 Η άνοδος του Αλέξανδρου στον θρόνο

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

• Υποενότητα Β (11.1, 14.1-14.9)

Ο Αλέξανδρος στον θρόνο και η συνάντησή του με τον Διογένη

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στην Κόρινθο

Πότε διαδραματίζονται όσα μελετάμε; Το 336 π.Χ.

Ποια πρόσωπα συναντά ο Αλέξανδρος στην ενότητα αυτή; Τον κυνικό φιλόσοφο Διογένη

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** γεγονότα κατά τα πρώτα χρόνια διακυβέρνησης του Αλέξανδρου,
- ✓ **θα ερμηνεύσουμε** τη στάση του Αλέξανδρου απέναντι στον Διογένη,
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη ν.ε. γλώσσα,
- ✓ **θα μελετήσουμε** τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις,
- ✓ **θα ασκηθούμε** στον εντοπισμό και χαρακτηρισμό των δευτερευουσών ονοματικών προτάσεων,
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα μάθαμε για την υποτακτική και παρατακτική σύνδεση των προτάσεων,
- ✓ **θα επαναλάβουμε** την κλίση των ουσιαστικών που μελετήσαμε στην Α' και τη Β' Γυμνασίου.

Σπουδαία λόγια...

πρὸς τοῦτο λέγεται τὸν Ἀλέξανδρον...θαυμάσαι... τὴν ὑπεροφίαν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἀνδρός (14.5, *λένε πως ο Αλέξανδρος...θαύμασε την υπερηφάνεια και τη μεγαλοσύνη του άνδρα*)

...ἀοιδίμους καὶ περιβοήτους κατεργασόμενον πράξεις. (14.9, *...θα κατόρθωνε πράγματα άξια να γίνουν τραγούδια και περιβόητα*)

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Υποενότητα Β (11.1, 14.1-14.9) Ο Αλέξανδρος στον θρόνο και η συνάντησή του με τον Διογένη

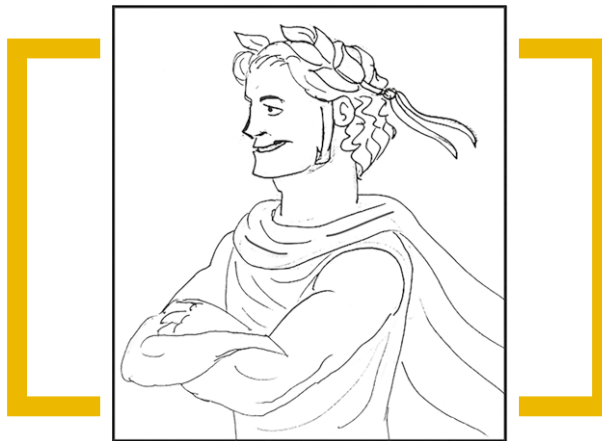
A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Για να
ξέρεις...

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Μετά τη δολοφονία του Φιλίππου, ο Αλέξανδρος αναλαμβάνει την εξουσία σε ηλικία μόλις είκοσι ετών. Επιθυμώντας να εδραιώσει τη δύναμη και την εξουσία του, θα στραφεί εναντίον των βαρβαρικών κινήματων αλλά και των Θηβαίων, προκαλώντας τους καταστροφές και απώλειες. Την ίδια στιγμή, η απόφασή του να απελευθερώσει την Τιμόκλεια στη Θήβα, η μετριοπαθής του στάση απέναντι στην Αθήνα, η οποία τάχθηκε υπέρ των Θηβαίων, αλλά και η ανοχή του απέναντι στον κυνικό φιλόσοφο Διογένη, ο οποίος τον προσέβαλε, αναδεικνύουν ξεχωριστά και ίσως ανατρεπτικά στοιχεία της προσωπικότητάς του, που είδαμε, αλλά και θα δούμε στη συνέχεια, να περιγράφονται από τον Πλούταρχο.

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

11.1 Παρέλαβε μὲν οὖν ἔτη γεγονῶς εἴκοσι τὴν βασιλείαν, φθόνους μεγάλους καὶ δεινὰ μίση καὶ κινδύνους πανταχόθεν ἔχουσαν.

11.2-13.5 Εξαιτίας του νεαρού της ηλικίας του, οι Μακεδόνες θεώρησαν ότι ο Αλέξανδρος θα έπρεπε να φερθεί συνετά, εγκαταλείποντας κάθε προσπάθεια επιβολής στην Ελλάδα αλλά και προσεγγίζοντας μετριοπαθώς τους βαρβάρους. Ο ίδιος, ωστόσο, θεώρησε ότι όφειλε να εδραιώσει τη δύναμη και την εξουσία του. Έτσι, αφενός περιορίσε τα βαρβαρικά κινήματα νικώντας τον βασιλιά των Τριβαλλών¹, αφετέρου κινήθηκε εναντίον των επαναστατημένων Θηβαίων. Η ήττα της Θήβας από τις δυνάμεις του υπήρξε ολοκληρωτική και η καταστροφή της πόλης ολοσχερής. Ξεχωρίζει, ωστόσο, το περιστατικό με την Τιμόκλεια, η οποία, αν και σκότωσε έναν αξιωματούχο του Αλέξανδρου, αφέθηκε ελεύθερη από εκείνον, ως ένδειξη σεβασμού στη γενναιότητα και την ευθύτητά της απέναντί του, όταν συνελήφθη. Από την άλλη, επισημαίνεται η στάση του απέναντι στους Αθηναίους, οι οποίοι επικροτούσαν την επανάσταση των Θηβαίων. Η Αθήνα όχι μόνο δεν τιμωρήθηκε για τη στάση της αυτή, αλλά, αντίθετα, θεωρήθηκε από τον Αλέξανδρο διάδοχός του στα ελληνικά πράγματα, αν σε εκείνον συνέβαινε κάτι. Λέγεται, μάλιστα, ότι ο Αλέξανδρος μετάνιωσε μετέπειτα για τη σκληρότητά του σε βάρος των Θηβαίων.

14.1 Εἰς δὲ τὸν Ἰσθμὸν² τῶν Ἑλλήνων συλλεγέντων, καὶ ψηφισαμένων ἐπὶ Πέρσας μετ' Ἀλεξάνδρου στρατεύειν, ἡγεμὼν ἀνηγορεύθη. **14.2** πολλῶν δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων ἀπηντηκότων αὐτῷ καὶ συ-

¹ Οι Τριβαλλοί ζούσαν στη σημερινή Νότια Σερβία.

² Βρέθηκε στον Ισθμό κατά την πρώτη επίσκεψή του στην Ελλάδα, το 336 π.Χ..

νηδομένων, ἤλπιζε καὶ Διογένην τὸν Σινωπέα³ ταῦτο ποιήσειν, **διατρίβοντα** περὶ Κόρινθον. **14.3** ὡς δ' ἐκεῖνος ἐλάχιστον Ἀλεξάνδρου λόγον ἔχων ἐν τῷ Κραναίῳ σχολὴν ἤγεν, αὐτὸς ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν· ἔτυχε δὲ κατακείμενος ἐν ἡλίῳ. **14.4** καὶ μικρὸν μὲν ἀνεκάθισεν, ἀνθρώπων τοσούτων ἐπερχομένων, καὶ διέβλεψεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. **ὡς δ' ἐκεῖνος ἀσπασάμενος καὶ προσειπὼν αὐτὸν ἠρώτησεν, εἴ τις οὐ τυγχάνει δεόμενος, «μικρὸν» εἶπεν· «ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετάστηθι».** **14.5** πρὸς τοῦτο λέγεται τὸν Ἀλέξανδρον οὕτω διατεθῆναι καὶ θαυμάσαι καταφρονηθέντα τὴν ὑπεροφίαν καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ἀνδρός, ὥστε τῶν περὶ αὐτὸν ὡς **ἀπήεσαν διαγελώντων καὶ σκωπτόντων, «ἀλλὰ μὴν ἐγὼ»** εἶπεν **«εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦμην, Διογένης ἂν ἦμην».** **14.6** Βουλόμενος δὲ τῷ θεῷ **χρήσασθαι** περὶ τῆς στρατείας, ἤλθεν εἰς **Δελφούς**· καὶ κατὰ τύχην ἡμερῶν ἀποφράδων οὐσῶν, ἐν αἷς οὐ νενόμισται θεμιστεύειν, πρῶτον μὲν ἔπεμπε παρακαλῶν τὴν πρόμαντιν. **14.7** ὡς δ' ἀρνούμενης καὶ προἰσχομένης τὸν νόμον αὐτὸς ἀναβάς βία πρὸς τὸν ναὸν εἴλκεν αὐτήν, ἥ δ' ὡσπερ ἐξητημένη τῆς σπουδῆς εἶπεν· **«ἀνίκητος εἶ ὦ παῖ,»** τοῦτ' ἀκούσας ὁ Ἀλέξανδρος οὐκέτ' ἔφη χρῆζειν ἐτέρου μαυτεύματος, **ἀλλ' ἔχειν ὃν ἐβούλετο παρ' αὐτῆς χρησμόν.** **14.8** Ἐπεὶ δ' ὤρμησε πρὸς τὴν στρατείαν, ἄλλα τ' ἐδόκει σημεῖα παρὰ τοῦ δαιμονίου γενέσθαι, καὶ τὸ περὶ Λεῖβηδρα τοῦ Ὀρφέως ξόανον (ἦν δὲ κυπαρίττινον) ἰδρῶτα πολὺν ὑπὸ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἀφῆκε. **14.9** φοβουμένων δὲ πάντων τὸ σημεῖον, Ἀρίστανδρος ἐκέλευε θαρρεῖν, ὡς ἀοιδίμους καὶ περιβοήτους κατεργασόμενον πράξεις, αἱ πολὺν ἰδρῶτα καὶ πόνον ὑμνοῦσι ποιηταῖς καὶ μουσικοῖς παρέξουσι.

Συμπληρώσω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

11.1 Ανέβηκε, λοιπόν, σε ηλικία είκοσι χρόνων στο θρόνο, (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ἔχουσαν φθόγγους μεγάλους καὶ δεινὰ μίση καὶ κινδύνους πανταχόθεν) .....**14.1** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: συλλεγέντων τῶν Ἑλλήνων εἰς δὲ τὸν Ἴσθμόν, καὶ ψηφισαμένων στρατεύειν ἐπὶ Πέρσας μετ' Ἀλεξάνδρου, ἀνηγορευθῆ ἡγεμῶν) .....**14.2** Καθὼς πολλοί, καὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι, που τον εἶχαν συναντήσει, του ἔδιναν συγχαρητήρια, (αποδίδω την παρακάτω φράση: ἤλπιζε καὶ Διογένην τὸν Σινωπέα ταῦτο ποιήσειν, διατρίβοντα περὶ Κόρινθον) .....**14.3** Εκείνος ὁμως ξεκουραζόταν στο Κράναιο, ελάχιστα ενδιαφερόμενος για τον Αλέξανδρο· γι' αυτό πήγε ο ίδιος ο Αλέξανδρος σ' αὐτόν, που ἔτυχε να εἶναι ξαπλωμένος στον ἡλιο. **14.4** Καὶ καθὼς τόσοὶ ἄνθρωποι ἔρχονταν πρὸς το μέρος του, ἀνακάθισε λίγο καὶ κοίταξε πρὸς τὸν Αλέξανδρο. (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ὡς δ' ἐκεῖνος ἀσπασάμενος καὶ προσειπὼν αὐτὸν ἠρώτησεν, εἴ τις οὐ τυγχάνει δεόμενος, εἶπεν: «μικρὸν (τι δέομαι), ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετάστηθι») .....**14.5** Λένε πως ο Αλέξανδρος ἐνοχλήθηκε ἀπὸ αὐτό καὶ, μολονότι ἐνίωσε ταπεινωμένος, θαύμασε τὴν υπερηφάνεια καὶ τὴν μεγαλοσύνη του ἄνδρα τόσο πολὺ, ὥστε, καθὼς ἐφευγαν καὶ οἱ (ἄνδρες) τῆς ἀκολουθίας του γελοῦσαν συνεχῶς καὶ κοροῖδευαν, εἶπε (αποδίδω την παρακάτω φράση: ἀλλὰ μὴν ἐγὼ, εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦμην, Διογένης ἂν ἦμην): «.....»

³ Πρόκειται για τον διάσημο κυνικό φιλόσοφο, Διογένη, καταγόμενο από τη Σινώπη, όπου πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του. Ωστόσο, ο Διογένης επισκέφθηκε και την Κόρινθο. Η ιστορία της συνάντησης των δύο ανδρών είναι αναμφίβολα φανταστική. Στόχος είναι να αναδειχθεί ο χαρακτήρας του Αλέξανδρου. Σε άλλη πηγή (Διογένης ο Λαέρτιος 6.79) αναφέρεται ότι ο Διογένης και ο Αλέξανδρος ίσως πέθαναν την ίδια ημέρα, αν και πιθανότατα ο θάνατος του Διογένη μπορεί να τοποθετεί σε μεταγενέστερο χρόνο.

14.6 (αποδίδω την παρακάτω φράση: Βουλόμενος δὲ τῷ θεῷ χρήσασθαι περὶ τῆς στρατείας, ἦλθεν εἰς Δελφούς) .....
 Αλλά κατά τύχη, επειδή εκείνες οι ημέρες ήταν αποφράδες και ήταν καθιερωμένο να μη δίνονται χρησμοί, έστειλε πρώτα αγγελιαφόρο για να καλέσει την μάντισσα. **14.7** Καθώς όμως εκείνη αρνιόταν και επικαλούνταν τον νόμο ως δικαιολογία, ανέβηκε ο ίδιος στον ναό και την έσερνε με τη βία· τότε εκείνη, σαν να είχε καταβληθεί από τη βία, είπε: «Είσαι ανίκητος, παιδί μου». Σαν άκουσε αυτό ο Αλέξανδρος είπε ότι δεν χρειαζόταν πια άλλο χρησμό, αλλά ότι είχε τον χρησμό που ήθελε από αυτήν. **14.8** Όταν ξεκίνησε για την εκστρατεία, ανάμεσα σε άλλα σημάδια που έκαναν την εμφάνισή τους από τον θεό, ήταν και η μεγάλη εφίδρωση εκείνες τις ημέρες του ξόανου του Ορφέα –ήταν κυπαρισσένιο– στα Λείβηδρα. **14.9** Και ενώ όλοι φοβούνταν με το σημάδι, ο Αρίστανδρος συνιστούσε να έχουν δάρρος, γιατί ο Αλέξανδρος θα κατόρθωνε πράγματα άξια να γίνουν τραγούδια και περιβόητα, τέτοια που θα προκαλέσουν πολύν ιδρώτα και κόπο στους ποιητές και στους μουσικούς που θα τα υμνήσουν.

Λεξιλόγιο

ἀνηγορεύθη < γ' εν. παθ. αορ. του ρ. ἀναγορεύομαι = ανακηρύσσομαι δημόσια

διατρίβοντα < μτχ. ενεστ. του ρ. διατρίβω = σπαταλώ, δαπανώ, περνάω χρόνο

ἀσπασάμενος < μτχ. αορ. του ρ. ἀσπάζομαι = υποδέχομαι ευχάριστα, χαιρετώ (πρβλ. ασπασμός = φιλικός χαιρετισμός)

προσειπών < μτχ. αορ. β' του ρ. προσλέγω = προσφωνώ

δεόμενος < μτχ. ενεστ. (μέσης φωνής) του ρ. δέομαι = στερούμαι, έχω ανάγκη από

μετάστηθι < β' εν. προστακτ. αορ. β' του ρ. μεθίστημι = μεταβάλλω (εδώ: απομακρύνομαι)

ἀπήεσαν < γ' πληθ. παρατ. του ρ. ἀπέρχομαι = αποχωρώ, αναχωρώ

διαγελώντων < μτχ. ενεστ. του ρ. διαγελάω- ῶ = γελάω εις βάρος κάποιου

σκωπτόντων < μτχ. ενεστ. του ρ. σκώπτω = περιγελώ, χλευάζω

ἀλλὰ μὴν = αλλά όμως

χρήσασθαι < απαρ. αορ. του ρ. χρῶμαι = ρωτώ ή συμβουλευόμαι
 θεό ή μαντείο

Παρατήρηση-
 σχολιασμός
 ζωγραφικού πίνακα

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αλέξανδρου εντοπίζεις στα συγκεκριμένα χωρία; Υπογράμμισέ τα στο κείμενό σου.
2. Πώς θα αιτιολογούσες τη συμπεριφορά του απέναντι στην Τιμόκλεια και τον Διογένη, δεδομένης της διάθεσής του να εδραιωθεί και να διασφαλίσει την εξουσία του; Ήταν αναμενόμενη;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων), συγκρίνοντας τον τρόπο που παρουσιάζεται η συνάντηση Αλέξανδρου – Διογένη από τον Πλούταρχο και από τον Αρριανό. Τι ομοιότητες και τι διαφορές μπορείς να εντοπίσεις;

Ἀρριανουῦ, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>7.2.1-7.2.2 ἐπεὶ καὶ Διογένην τὸν ἐκ Σινώπης θαυμάσαι λέγεται, ἐν Ἰσθμῷ ἐντυχὼν τῷ Διογένηι κατακειμένῳ ἐν ἡλίῳ, ἐπιστὰς σὺν τοῖς ὑπασπισταῖς καὶ τοῖς πεζεταῖροις καὶ ἐρόμενος εἴ του δέοιτο· ὁ δὲ Διογένης ἄλλου μὲν ἔφη δεῖσθαι οὐδενός, ἀπὸ τοῦ ἡλίου δὲ ἀπελθεῖν ἐκέλευσεν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. οὕτω τοι οὐ πάντα ἔξω τοῦ ἐπινοεῖν τὰ κρεῖττω ἦν Ἀλέξανδρος, ἀλλ' ἐκ δόξης γὰρ δεινῶς ἐκρατεῖτο.</p>	<p>Γιατί και τον Διογένη, που ήταν από τη Σινώπη, λένε ότι θαύμασε, όταν τον συνάντησε στον Ισθμό ξαπλωμένο στον ήλιο και στάθηκε μπροστά του με τους υπασπιστές του και τους πεζεταίρους και τον ρώτησε αν είχε ανάγκη από τίποτε. Ο Διογένης είπε ότι δεν είχε ανάγκη από τίποτε, ζήτησε όμως να απομακρυνθούν από τον ήλιο ο Αλέξανδρος και εκείνοι που ήταν μαζί του. Έτσι, λοιπόν, ο Αλέξανδρος, παρόλο που δεν του έλειπε καθόλου η ικανότητα να αντιλαμβάνεται τα σωστά, κατεχόταν όμως από υπερβολική φιλοδοξία.</p>

*Ο Αλέξανδρος
συναντά την
Τιμόκλεια*

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ...

Οι δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι οι «δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις» στη **νέα ελληνική**:

- α) εξαρτώνται από κύρια πρόταση, π.χ. Νομίζω ότι *θα βρεθεί λύση*.
- β) χρησιμοποιούνται όπως και τα ονόματα (γι' αυτό χαρακτηρίζονται ως ονοματικές), δηλαδή ως *υποκείμενα*, ως *αντικείμενα*, ως *επεξήγηση*, π.χ.: Φαίνεται *πως θα βρέξει* (ως Υποκείμενο).
- γ) ως προς το είδος τους (με βάση τη σημασία τους) μπορεί να είναι: *ειδικές, βουλευτικές, ενδοιαστικές, πλάγιες ερωτηματικές, αναφορικές*, π.χ.: Αναρωτιέμαι *γιατί δεν ήρθε σήμερα* (πλάγια ερωτηματική).
- δ) εισάγονται με υποτακτικούς συνδέσμους: οι *ειδικές* με τους ειδικούς συνδέσμους *ότι, πως*, οι *βουλευτικές* με τον σύνδεσμο *να*, οι *ενδοιαστικές* με τους διστακτικούς συνδέσμους *μη(ν), μήπως*, οι *πλάγιες ερωτηματικές* με ερωτηματικές αντωνυμίες, ερωτηματικά επιρρήματα ή συνδέσμους, (όπως για π.χ. *ποιος, πού, γιατί*), οι *αναφορικές* με αναφορικές αντωνυμίες, (όπως για π.χ. *που, όποιος, όπου, όπως*), π.χ.: Πρόσεξε *μη σε ξεγελάσει δεύτερη φορά*.

Στην **αρχαία ελληνική** οι **δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις** εξαρτώνται από κύρια πρόταση, χρησιμοποιούνται στον λόγο όπως και τα ονόματα, δηλαδή ως *υποκείμενα*, ως *αντικείμενα*, ως *κατηγορούμενα*, ως *ονοματικοί προσδιορισμοί*. Στις ονοματικές προτάσεις εντάσσονται **οι ειδικές, οι ενδοιαστικές, οι πλάγιες ερωτηματικές** και σε κάποιες περιπτώσεις **οι αναφορικές προτάσεις**, οι οποίες εισάγονται με υποτακτικούς συνδέσμους (βλέπε αναλυτικά στον Πίνακα που ακολουθεί).

➔ Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική

Σημείωσε έως τέσσερις ομοιότητες ή/και διαφορές σχετικά με τις «**δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις**» ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

➔ Διαβάζω τον παρακάτω Πίνακα και στη συνέχεια προσπαθώ να εξασκηθώ στην αναγνώριση των δευτερευουσών ονοματικών προτάσεων με τη βοήθεια παραδειγμάτων που θα βρω στο Συντακτικό μου. Συμβουλευόμαι και τη Γραμματική μου, όπου χρειαστεί:

Είδος Πρότασης	Εισαγωγή	Λειτουργία
ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΠΟΔΙΔΟΝΤΑΙ ότι..., πως..., δηλαδή ότι...	<ul style="list-style-type: none"> • ὅτι (εκφράζουν αντικειμενική κρίση) • ὡς (εκφράζουν υποκειμενική κρίση) 	<p>Αντικείμενο σε ρήματα <u>λεκτικά, γνωστικά, αισθητικά, δεικτικά</u></p> <p>Υποκείμενο σε <u>απρόσωπα ρήματα</u> ή <u>απρόσωπες εκφράσεις</u> που έχουν την <u>ίδια σημασία με τα παραπάνω ρήματα</u></p> <p>Επεξήγηση σε όρο της πρότασης που προηγείται, συνήθως σε <u>δεικτική αντωνυμία ουδέτερου γένους</u></p>
ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΙΔΟΝΤΑΙ μήπως...	<ul style="list-style-type: none"> • μή, ὅπως μη (εκφράζουν φόβο μήπως γίνει κάτι ανεπιθύμητο) • μή οὐ (εκφράζουν φόβο μήπως δεν γίνει κάτι επιθυμητό) 	<p>Αντικείμενο σε ρήματα που δηλώνουν <u>φόβο, δισταγμό, ανησυχία</u></p> <p>Υποκείμενο σε <u>απρόσωπα ρήματα</u> ή <u>απρόσωπες εκφράσεις</u> που έχουν <u>ανάλογη σημασία με τα παραπάνω ρήματα</u></p> <p>Επεξήγηση σε όρο της πρότασης που προηγείται, συνήθως σε <u>δεικτική αντωνυμία ουδέτερου γένους</u></p>
ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΙΔΟΝΤΑΙ μήπως...αν..., εάν-ή..., ποιο από τα δύο-ή..., εάν-ή...	<ul style="list-style-type: none"> • εἰ (μήπως, αν) εάν, ἄν, ἤν (αν), εἰ - ἤ (εάν - ή), πότερον (πότερα) - ἤ (ποιο από τα δύο - ή), εἴτε - εἵτε (εάν - ή) (εκφράζουν ολική άγνοια) • ερωτηματικές ή αναφορικές αντωνυμίες (εκφράζουν μερική άγνοια) • ερωτηματικά ή αναφορικά επιρρήματα (εκφράζουν μερική άγνοια) 	<p>Αντικείμενο σε ρήματα που σημαίνουν <u>ρωτώ, απορώ, γνωρίζω, ερευνώ, εξετάζω, δείχνω, προσπαθώ, λέω, υποστηρίζω</u></p> <p>Υποκείμενο σε <u>απρόσωπα ρήματα</u> ή <u>απρόσωπες εκφράσεις</u> που έχουν <u>ανάλογη σημασία με τα παραπάνω ρήματα</u></p> <p>Επεξήγηση σε όρο της πρότασης που προηγείται, συνήθως σε <u>δεικτική αντωνυμία ουδέτερου γένους</u></p>
ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΑΠΟΔΙΔΟΝΤΑΙ ο οποίος..., που..., όσος..., όποιος..., τέτοιος...	<ul style="list-style-type: none"> • αναφορικές αντωνυμίες 	<ul style="list-style-type: none"> • Υποκείμενο • Αντικείμενο • Κατηγορούμενο • Ομοιόπτωτος προσδιορισμός • Ετερόπτωτος προσδιορισμός

1. Υπογράμμισε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις στο κείμενό σου και προσπάθησε να τις αναγνωρίσεις συμβουλευόμενος/ή τον παραπάνω Πίνακα.

2. Στις παρακάτω περιόδους λόγου να εντοπίσεις τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και να αναγνωρίσεις το είδος τους. Στη συνέχεια, προσπάθησε να αποδώσεις τις περιόδους στη ν.ε.:

- Πολὺν μὲν φόβον ἡμῖν παρείχετε μή τι πάδητε.
- Οὗτος εἶπεν ὅτι ὁ Σωκράτης ἐπιστολὴν γράφει.
- Καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς.
- Οὗτος δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι βούλοιο μὲν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι
- Ἐρωτᾷ πότερον βούλεται εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν.
- Ἐθαύμαζεν ὁ Λύσανδρος ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἶη.

Ενότητα 2. Η άνοδος του Αλέξανδρου στον θρόνο

- Ταῦτ' οὖν περί μου δέδοικε μὴ διαφθαρῶ.
- Ἦρετο εἴ τις ἐμοῦ σοφώτερος εἴη.
- Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται.
- Ἔτυχεν ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να μεταφέρεις τα παρακάτω ουσιαστικά του κειμένου μας στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού, προσθέτοντας το κατάλληλο άρθρο (όπου λείπει) και σημειώνοντας σε ποια κλίση ανήκει το καθένα:

		Κλίση
τὴν βασιλείαν		
..... μίση		
..... κινδύνους		
..... ἡγεμὼν		
..... ἡλίφ		
..... πράξεις		
..... ποιηταῖς		
..... μουσικοῖς		

2. Να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους. Για τους αρχικούς χρόνους του ρήματος μπορείς να συμβουλευθείς το Λεξικό σου:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ἐπορεύετο				
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
ΑΟΡΙΣΤΟΣ Α΄					
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ					

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

1. Να διαβάσεις προσεκτικά το κείμενο της ενότητας και να κυκλώσεις σε αυτό τους παρατακτικούς και υποτακτικούς συνδέσμους, χρησιμοποιώντας άλλο χρώμα για το κάθε είδος.
2. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξη/έκφρασης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

14.1 Εἰς δὲ τὸν Ἰσθμὸν τῶν Ἑλλήνων (.....) συλλεγόντων, καὶ ψηφισαμένων ἐπὶ Πέρσας μετ' Ἀλεξάνδρου στρατεύειν (.....) ἡγεμῶν (.....) ἀνηγορεύθη. 14.2 πολλῶν (.....) δὲ καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων ἀπνητηκότων αὐτῷ καὶ συνηδομένων, ἤλπιξε καὶ Διογένην τὸν Σινωπέα ταῦτ' ποιήσῃν (.....), διατρίβοντα περὶ Κόρινθον. 14.3 ὡς δ' ἐκεῖνος ἐλάχιστον Ἀλεξάνδρου λόγον ἔχων ἐν τῷ Κρανείῳ σχολὴν ἤγεν, αὐτὸς ἐπορεύετο πρὸς αὐτόν· ἔτυχε δὲ κατακείμενος ἐν ἡλίῳ (.....). 14.4 καὶ μικρὸν μὲν ἀνεκάδισεν, ἀνθρώπων τοσοῦτων ἐπερχομένων, καὶ διέβλεψεν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον. ὡς δ' ἐκεῖνος ἀσπασάμενος καὶ προσειπὼν αὐτὸν ἠρώτησεν, εἴ τις (.....) τυγχάνει δεόμενος, «μικρὸν» εἶπεν· «ἀπὸ τοῦ ἡλίου (.....) μετὰσθηδι».

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ Ἀς θυμηθούμε:

1. Ποια είναι τα είδη των δευτερευουσών ονοματικών προτάσεων και ο συντακτικός ρόλος της καθεμίας από αυτές; Με βοηθάει η νέα ελληνική και πώς, ώστε να διακρίνω τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις στο αρχαίο ελληνικό κείμενο;

➔ Ἀς προβληματιστούμε:

Ποια ήταν η στάση του Αλέξανδρου απέναντι στους Θηβαίους και τους βαρβάρους; Πώς την κρίνω; Να θυμηθώ ότι, σύμφωνα με το κείμενό μου, ο ίδιος μετέπειτα μετάνιωσε για τη στάση του.

Εξάσκηση στους συνδέσμους

Επανάληψη στην κλίση ουσιαστικών

Απόδωσε σωστά τις φράσεις

Διαδίκτυακή επίσκεψη Μουσείων

Γραμματική αναγνώριση τύπων (Drag and drop)

Ας διορθώσουμε τα λάθη

Δευτερεύουσες Ονοματικές Προτάσεις

Γίνετε δημοσιογράφοι

➔ Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:

3 - 2 - 1

3 πράγματα που έμαθα		
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα		
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη		

ΗΞΕΡΕΣ ΟΤΙ...

Το όνομα «**Αλέξανδρος**» είναι σύνθετο από το ρήμα «**ἀλέξω**», που σημαίνει αποκρούω αλλά και προστατεύω. Σημαίνει: «**αυτός που προστατεύει**» τους άνδρες, αποκρούοντας τους εχθρούς.

Το ρήμα «**ἀλέξω**» το συναντάμε και στις λέξεις αλεξίσφαιρο, αλεξικέραυνο, αλεξήλιο, αλεξίπτωτο.

Ενότητα 3 Η κατάκτηση της Μ. Ασίας – Η μάχη στον Γρανικό ποταμό

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **Υποενότητα Γ1 (15.1, 15.7, 16.1, 16.13, 16.17-16.19)**
Η διάβαση του Γρανικού ποταμού
- **Υποενότητα Γ2 (18.1-18.5)**
Ο Γόρδιος δεσμός

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στον Γρανικό ποταμό (Υποενότητα Γ1), στην πόλη Γόρδιο (Υποενότητα Γ2)

Πότε διαδραματίζονται όσα μελετάμε; Στα 334-333 π.Χ.

Ποιοι βρίσκονται στο πλευρό του Αλέξανδρου; Οι πιστοί του ακόλουθοι και στρατιώτες

Σπουδαία λόγια...

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** γεγονότα της εκστρατείας του Αλέξανδρου κατά των Περσών.
- ✓ **θα μελετήσουμε** όσα διαδραματίστηκαν κατά τη μάχη στον Γρανικό ποταμό.
- ✓ **θα ερμηνεύσουμε** τη στάση του Αλέξανδρου απέναντι στο στράτευμά του.
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη ν.ε. γλώσσα.
- ✓ **θα μελετήσουμε** τα παραθετικά των επιρρημάτων και τον Αόριστο β' Ενεργητικής και Μέσης Φωνής και θα ασκηθούμε στον σχηματισμό τους.
- ✓ **θα συγκρίνουμε** τον Αόριστο β' με τον Αόριστο α'.
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα γνωρίζουμε για τα παραθετικά των επιθέτων.

τοῖς δὲ λαμβάνουσι καὶ δεο-
μένοις προθύμως ἐχαρίζετο
(15.6, Σε ὅσους ὁμως τα
ἐπαίρναν καὶ τα χρειάζο-
νταν, τα χάριζε πρόθυμα.)

...τῷ λύσαντι τὸν δεσμὸν
εἴμαρται βασιλεῖ γενέσθαι
τῆς οἰκουμένης. (18.2, ...
ὅποιος θα ἔλυνε τον κόμπο,
ἦταν γραφτό να γίνει βασι-
λιάς της οἰκουμένης)

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Για να
ξέρεις...

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αλέξανδρος, επιχειρώντας να εδραιώσει τη δύναμη και την εξουσία του, στρέφεται κατά των Περσών. Αν και με περιορισμένες δυνάμεις, διασφαλίζοντας την υποστήριξη και την αφοσίωση των στρατευμάτων του, διαβαίνει τον Ελλήσποντο και κατευθύνεται προς τον Γρανικό ποταμό. Αν και το εγχείρημά του αυτό θα αποδειχθεί επικίνδυνο, τελικά θα τα καταφέρει. Ανίκητος θα προχωρήσει κατακτώντας τις Σάρδεις, την Αλικαρνασσό και τη Μίλητο, υποτάσσοντας πολλές ακόμα πόλεις στο πέρασμά του. Φτάνοντας στο Γόρδιο, θα λύσει τον γόρδιο δεσμό, έναν κόμπο από φλοιό κρανιάς που έδενε το άρμα του Γόρδιου, πατέρα του Μίδα και αρχαίου βασιλέα της Φρυγίας.

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

15.1 Τῆς δὲ στρατιᾶς τὸ πλῆθος οἱ μὲν ἐλάχιστον λέγοντες τρισμυρίους πεζοὺς καὶ τετρακισχιλίους ἵππεις, οἱ δὲ πλείστον πεζοὺς μὲν τετρακισμυρίους καὶ τρισχιλίους, ἵππεας δὲ πεντακισχιλίους ἀναγράφουσιν.

15.2-15.6 Οι δυνάμεις του Αλέξανδρου ήταν εξαιρετικά περιορισμένες σε σχέση με αυτές των Περσών. Περιορισμένη ήταν και η διαθεσιμότητα σε τρόφιμα. Φρόντισε, ωστόσο, να εξασφαλίσει για όλους τους συντρόφους του είτε έσοδα είτε εκτάσεις γης πριν αποπλεύσουν, φτάνοντας στο σημείο να τους μοιράσει σχεδόν το σύνολο της βασιλικής περιουσίας, κρατώντας για τον εαυτό του μόνο τις ελπίδες που έτρεφε για την εκστρατεία του. Μόλις το πληροφορήθηκαν αυτό, πολλοί από τους συντρόφους του παραιτήθηκαν από όσα τους είχε χαρίσει. Κι όσους όμως δεν παραιτήθηκαν, τους φρόντισε με προθυμία.

15.7 Τοιαύτη μὲν <οὔν> ὀρηκῆ καὶ παρασκευῆ διανοίας τὸν Ἑλλήσποντον διεπέρασεν· ἀναβάς δ' εἰς Ἴλιον, ἔδυσσε τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τοῖς ἥρωσιν ἔσπεισε.

15.8-15.9 Πέρα από τις θυσίες, ο Αλέξανδρος απέδωσε τιμές στη μνήμη του Αχιλλέα, εκφράζοντας το θαυμασμό του για τον ηρωισμό και τη γενναιότητά του.

16.1 Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Δαρείου στρατηγῶν μεγάλην δύναμιν ἠδροικότων καὶ παρατεταγμένων ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Γρανικοῦ, μάχεσθαι μὲν ἴσως ἀναγκαῖον ἦν, ὥσπερ ἐν πύλαις τῆς Ἀσίας, περὶ τῆς εἰσόδου καὶ ἀρχῆς·

16.2-16.12 Το βάθος του ποταμού προκάλεσε φόβο στους στρατιώτες. Ο Αλέξανδρος, όμως, θεώρησε ότι, εφόσον είχε διαβεί τον Ελλήσποντο, θα μπορούσε να περάσει και τον Γρανικό ποταμό. Η μάχη ήταν σκληρή, δόθηκε σώμα με σώμα, ενώ ο ίδιος ο Αλέξανδρος κινδύνευσε πολύ.

16.13 οὐ μὴν ὑπέστησαν εὐρώστως οὐδὲ πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἔφυγον τραπόμενοι πλὴν τῶν μισθοφόρων Ἑλλήνων· οὗτοι δὲ πρὸς τινὶ λόφῳ συστάντες, ἦτουν τὰ πιστὰ τὸν Ἀλέξανδρον.

16.14-16.16 Οι απώλειες του στρατεύματός του, συγκριτικά με αυτές των Περσών, ήταν μηδαμινές, ενώ δεν παρέλειψε να τιμήσει όσους χάθηκαν στη μάχη.

16.17 κοινούμενος δὲ τὴν νίκην τοῖς Ἑλλήσιν,² ἰδίᾳ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις ἔπεμψε τῶν αἰχμαλώτων τριακοσίας ἀσπίδας, κοινῇ δὲ τοῖς [ἄλλοις] λαφύροις ἐκέλευσεν ἐπιγράψαι φιλοτιμοτάτην ἐπιγραφὴν· **16.18** «Ἀλέξανδρος [ὁ] Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνες πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων.» **16.19** ἐκπώματα δὲ καὶ πορφύρας καὶ ὅσα τοιαῦτα τῶν Περσικῶν ἔλαβε, πάντα τῇ μητρὶ πλὴν ὀλίγων ἔπεμψεν.

17.1-17.8 Ο Αλέξανδρος παρέμεινε ανίκητος και στη συνέχεια, κατακτώντας τις Σάρδεις, την Αλικαρνασό, τη Μίλητο και υποτάσσοντας πολλές ακόμα πόλεις στο πέρασμά του. Πολλά περιστατικά της περιόδου αυτής, είτε πραγματικά είτε όχι, φαίνεται να επηρεάζουν σπουδαίους συγγραφείς της αρχαιότητας, όπως, για παράδειγμα, η χάλκινη πινακίδα της Λυκίας, η υποχώρηση της θάλασσας στην Παμφυλία, αλλά και η κατασκευή της Κλίμακας από τον Αλέξανδρο, το μόνο γεγονός που επιβεβαιώνεται από τον ίδιο.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και [ηλεκτρονικού](http://ebooks.edu) (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

15.1 Όσο για το σύνολο του στρατεύματος, άλλοι λένε ότι είχε τουλάχιστον (αποδίδω την παρακάτω φράση: τρισμυρίους πεζούς και τετρακισχιλίους ἰππεῖς) .....
....., άλλοι αναφέρουν το πολύ (αποδίδω την παρακάτω

¹ Ο Διόδωρος αναφέρει (Ο Μέγας Αλέξανδρος και οι διάδοχοί του, 17.17.3, 18.1) ότι η επίσκεψη του Αλέξανδρου στην Τροία συνοδεύτηκε από θυσία στην Αθηνά και απόδοση τιμών σε ήρωες, όπως ο Αχιλλέας, ο Αίας, κ.ά. Από την άλλη, ο Αρριανός αναφέρει (Αναβ. 1.11.7) θυσίες στην Αθηνά και στον Πρίαμο. Σε κάθε περίπτωση, αυτή η επίσκεψη στην Τροία ίσως αποβλέπει στο να αποκαλυφθεί η διάθεση του νεαρού βασιλιά προς τους θεούς. Από την άλλη, ο Αλέξανδρος γνώριζε βασικές τεχνικές της προπαγάνδας, άρα ίσως αυτή ήταν μία εξ αυτών.

² Πρόκειται για μία διπλωματική κίνηση προς τους Έλληνες, ακόμα μία τακτική που ο Αλέξανδρος, αν και άπειρος, ακολουθεί, αναδεικνύοντας έτσι τις ικανότητές του.

φράση: πεζοὺς μὲν τετρακισμυρίους καὶ τρισχιλίους, ἰππέας δὲ πεντακισχιλίους) .....
 ..... **15.7** Με τέτοια λοιπὸν
 ορμή και με τέτοιους σκοπούς προετοιμασμένος πέρασε ο Αλέξανδρος τον Ελλήσποντο. (αποδίδω την παρακάτω φράση: ἀναβάς δ' εἰς Ἴλιον, ἔδυσσε τῇ Ἀθηνᾶ καὶ τοῖς ἥρωσιν ἔσπεισε) .....
 ..... **16.1** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Δαρείου στρατηγῶν ἠδραιοκότων μεγάλην δύναμιν καὶ παρατεταγμένων ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Γρανικοῦ, ἴσως ἀναγκαῖον ἦν μάχεσθαι μὲν περὶ τῆς εἰσόδου καὶ ἀρχῆς) .....
 ..... σαν να βρίσκονταν στις πύλες της Ασίας. **16.13** Οι Πέρσες όμως δεν αντιστάθηκαν σθεναρά ούτε και για πολὺν χρόνον, (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ἀλλ' ἔφυγον (οἱ Πέρσες) τραπόμενοι πλὴν τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων · οὔτοι δὲ συστάντες πρὸς τινι λόφῳ, ἦτουν τὰ πιστὰ τὸν Ἀλέξανδρον) ....
 ..... **16.17** Θέλοντας να κάνει γνωστή τη νίκη του στους Ἕλληνας, ἔστειλε χωριστὰ στους Αθηναίους τριακόσιες ασπίδες και στα ἄλλα γενικά λάφυρα διέταξε να γράψουν ἀπὸ κοινού τη φιλόδοξη ἐπιγραφή **16.18** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά): Ἀλέξανδρος [ὁ] Φιλίππου καὶ οἱ Ἕλληνας πλὴν Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν βαρβάρων τῶν κατοικούντων τὴν Ἀσίαν) .....
 ..... **16.19** Ποτήρια, πορφύρες και ὅσα τέτοια περσικά αντικείμενα πήρε, τα ἔστειλε ὅλα, ἐκτὸς ἀπὸ λίγα, στη μητέρα του.

Λεξιλόγιο

πλεῖστον < υπερθ. βαθμὸς του επιρ. πολὺ (πολὺ - πλεόν - πλεῖστον/πλεῖστα)
ἀναγράφουσι < γ' πληθ. ενεστ. του ρ. ἀναγράφω = χαράσσω, εγγράφω, καταχωρῶ το ὄνομα (για πρόσωπα)
τοιαύτη < δοτ. ενικού, δηλ., της δεικτικής αντωνυμίας τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (= τέτοιος,-α,-ο)
παρασκευῆ < ἡ παρασκευή, -ῆς = προετοιμασία (πρβλ. προπαρασκευή = προετοιμασία)
διανοίας < ἡ διάνοια-ας = σκέψη, πρόθεση, σκοπός, αντίληψη
ἔσπεισε < γ' ενικ. αορ. α' του ρ. σπένδω = κάνω σπονδή/θύσια μαζί με κάποιον
Ἐν δὲ τούτῳ (τῷ χρόνῳ) = στο μεταξύ, την ἴδια στιγμή
ἠδραιοκότων < μτχ. πρκ. του ρ. ἀδροῖζω = συγκεντρώνω
ἀναγκαῖον ἦν < ἀναγκαῖόν ἐστι (ἀπρόσωπη ἔκφραση) = εἶναι ἀνάγκη
εὐρώστως < επιρ. δετικού βαθμοῦ = σθεναρά, δυνατά
τραπόμενοι < μτχ. αορ. β' του ρ. τρέπω = στρέφω
συστάντες < μτχ. αορ. β' του ρ. συνίστημι = συγκεντρώνω, συσπειρώνω
ἦτουν < γ' εν. πρτ. ε.φ. του ρ. αἰτέω-ῶ = ζητῶ
(τὰ) πιστὰ < (τὸ) πιστόν, ως ουσιαστικό = ἐγγύηση, ἐνέχυρο, ἀσφάλεια
ἴδια < επιρ. δετικού βαθμοῦ = ξεχωριστά, ἰδιαίτερως, κατ'ἴδιαν
φιλοτιμοτάτην < υπερθ. βαθμὸς, αιτ. ενικ., δηλ., του επιθ. φιλότιμος, -ον
(τὰ) ἐκπώματα < (τὸ) ἔκπωμα = ποτήρι, μεγάλο κύπελλο

Μελέτη
 διαφορετικῶν
 αποδόσεων

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Με ποιον τρόπο διαφύλαξε ο Αλέξανδρος το ηθικό των στρατιωτών του; Πώς κρίνετε αυτήν την επιλογή του;
2. Πώς ερμηνεύεις την απόφαση του Αλέξανδρου να εμπλακεί σε μάχη παρά το περιορισμένο μέγεθος των δυνάμεων που διέθετε;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Διαβάζω το παρακάτω ποίημα του Κ. Καβάφη, σημειώνω τα επιτεύγματα της εκστρατείας του Αλέξανδρου, τα οποία ο ποιητής θεωρεί σημαντικά, και σχολιάζω την άποψή του για τους Σπαρτιάτες. Τι ενέπνευσε τον Καβάφη και έγραψε αυτό το ποίημα κατά την άποψή σου;

«Στα 200 π.Χ.»

Μπορούμε κάλλιστα να φανταστούμε
πώς θ' άδιαφόρησαν παντάπασι στην Σπάρτη
για την έπιγραφήν αυτή. «Πλήν Λακεδαιμονίων»,
μά φυσικά. Δέν ήσαν οί Σπαρτιάται
για να τους όδηγούν και για να τους προστάζουν
σάν πολυτίμους ύπηρέτας. Άλλωστε
μιά πανελλήνια έκστρατεία χωρίς
Σπαρτιάτη βασιλέα γι' άρχηγό
δέν θα τους φαίνονταν πολλής περιωπής.
Ά βεβαιότατα «πλήν Λακεδαιμονίων».

Είναι κι αυτή μιá στάσις. Νιώθεται.

Έτσι, πλήν Λακεδαιμονίων στον Γρανικό·
και στην Ίσσο μετά· και στην τελειωτική
τήν μάχη, όπου έσαρώθη ό φοβερός στρατός
που στ' Άρβηλα συγκέντρωσαν οί Πέρσαι:
που άπ' τ' Άρβηλα ξεκίνησε για νίκη, κι έσαρώθη.

Κι άπ' την δαυμάσια πανελλήνιαν έκστρατεία
τήν νικηφόρα, την περιλαμπρη,
τήν περιλάλητη, την δοξασμένη
ώς άλλη δέν δοξάσθηκε καμιά,
τήν άπαράμιλλη: βγήκαμ' έμεις·
έλληνικός καινούριος κόσμος, μέγας.

Έμεις· οί Άλεξανδρείς, οί Άντιοχείς,
οί Σελευκείς, κι οί πολυάριθμοι
έπίλοιποι Έλληνες Αιγύπτου και Συρίας,
κι οί έν Μηδία, κι οί έν Περσίδι, κι όσοι άλλοι.
Μέ τες έκτεταμένες έπικράτειες,
μέ την ποικίλη δράση των στοχαστικων προσαρ μογών.
Και την Κοινήν Έλληνική Λαλιά
ώς μέσα στην Βακτριανή την πήγαμεν, ως τους Ίνδους.

Για Λακεδαιμονίους να μιλούμε τώρα!

Παρατήρηση-σχολιασμός
ζωγραφικού πίνακα

Εξάσκηση σε ομόρριζα

Β. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ...

Τα παραθετικά των επιρρημάτων

ΘΥΜΑΣΑΙ ότι τα «επιρρήματα» στη **νέα ελληνική**:

- α) είναι άκλιτες λέξεις που προσδιορίζουν κυρίως ρήματα, αλλά και άλλα μέρη του λόγου, και δηλώνουν διάφορες σχέσεις, όπως χρόνο, τόπο, τρόπο κ.ά. Διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: τοπικά, χρονικά, τροπικά, ποσοτικά και βεβαιωτικά, διστακτικά, αρνητικά, π.χ. πάνω, τώρα, μάταια, πολύ, μάλιστα
- β) οι δύο βασικές καταλήξεις τους είναι -α και -ως, π.χ. μακριά, διαρκώς

Επίσης, τα «παραθετικά των επιρρημάτων» στη **νέα ελληνική**:

- α) έχουν, όπως και τα επίθετα, δύο βαθμούς σύγκρισης, τον Συγκριτικό και τον Υπερθετικό, οι οποίοι λέγονται παραθετικά (Συγκριτικός-Υπερθετικός), π.χ. καλά-καλύτερα-άριστα
- β) μπορεί να είναι μονολεκτικά (η μορφή του επιρρήματος και στους τρεις βαθμούς είναι ίδια με τον τύπο του επιθέτου στην ονομαστική πληθυντικού του ουδέτερου του αντίστοιχου βαθμού), π.χ. χαμηλά-χαμηλότερα-χαμηλότερα ή/και περιφραστικά (Συγκριτικός: πιο+ο τύπος του Θετικού βαθμού του επιρρήματος, Υπερθετικός: πολύ+ο τύπος του Θετικού βαθμού του επιρρήματος), π.χ. χαμηλά-πιο χαμηλά-πολύ χαμηλά

Στην **αρχαία ελληνική** τα **επιρρήματα** είναι άκλιτες λέξεις που προσδιορίζουν κυρίως ρήματα και φανερώνουν τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό, βεβαίωση ή άρνηση κ.λπ. **Διακρίνονται** σε τοπικά, χρονικά, τροπικά, ποσοτικά, βεβαιωτικά, διστακτικά, αρνητικά και **λήγουν** σε -ως, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις.

Τα παραθετικά των επιρρημάτων είναι δύο, όπως και των επιθέτων, δηλαδή ο Συγκριτικός και ο Υπερθετικός βαθμός, και σχηματίζονται είτε μονολεκτικά είτε περιφραστικά με τους εξής τρόπους:

ΜΟΝΟΛΕΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

- Τα **επιρρήματα που λήγουν σε -ως** και παράγονται από επίθετα (π.χ. δικαίως<δίκαιος) σχηματίζουν: α) τον Συγκριτικό βαθμό τους δανειζόμενα το ουδέτερο γένος του Συγκριτικού βαθμού του επιθέτου στον ενικό αριθμό και την αιτιατική πτώση χωρίς το άρθρο:

δικαίως – **δικαιότερον**
 ↑
 δίκαιος – **τό δικαιότερον**

- και β) τον Υπερθετικό βαθμό τους δανειζόμενα το ουδέτερο γένος του Υπερθετικού βαθμού του επιθέτου στον πληθυντικό αριθμό και την αιτιατική πτώση χωρίς το άρθρο:

δικαίως – **δικαιότατα**
 ↑
 δίκαιος – **τα δικαιότατα**

ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΑ ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΩΝ

Τα παραθετικά των επιρρημάτων εκφέρονται μερικές φορές περιφραστικά με τα «**μᾶλλον, μάλιστα**» και τον Θετικό βαθμό του επιρρήματος:

δικαίως – **μᾶλλον δικαίως** – **μάλιστα δικαίως**

Κάποιες **ιδιαίτερες κατηγορίες παραθετικών των επιρρημάτων** είναι:

α) ορισμένα ανώμαλα

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
εὖ	ἄμεινον	ἄριστα
	βέλτιον	βέλτιστα
	κρεῖττον	κράτιστα
ὀλίγον	μειῖον	ὀλίγιστα
	ἔλαττον	ἐλάχιστα
	ἥττον	ἥκιστα
πολύ	πλέον	πλεῖστα (ἢ πλεῖστον)
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα

β) ορισμένα τοπικά επιρρήματα, τα οποία παίρνουν τις καταλήξεις -τέρω, -τάτω:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
ἄνω	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
ἄπωθεν	ἀπωτέρω	ἀπωτάτω
ἐγγύς	ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω
	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
	ἔγγιον	ἔγγιστα
ἔξω	ἐξωτέρω	ἐξωτάτω
ἔσω	ἐσωτέρω	ἐσωτάτω
κάτω	κατωτέρω	κατωτάτω
πόρρω	πορρωτέρω	πορρωτάτω
πέρα	περαιτέρω	

γ) ορισμένα χρονικά επιρρήματα, τα οποία παίρνουν τις καταλήξεις -(αί)τερο(ν), -(αί)τατα:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
πάλαι	παλαιότερον	παλαιάτατα
πρωί	πρωιαίτερον	πρωιαίτατα
	πρφαίτερον	πρφαίτατα
ὀψέ	ὀψιαίτερον	ὀψιαίτατα

➔ **Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική**

Σημείωσε έως τέσσερις ομοιότητες ή/και διαφορές των παραθετικών των επιρρημάτων ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

.....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

.....

.....

➔ Προσπαθώ να εξασκηθώ στην αναγνώριση και τον σχηματισμό των παραθετικών των επιρρημάτων με τη χρήση της Γραμματικής μου:

1. Εντόπισε στο κείμενό σου τα επιρρήματα ή/και σχημάτισε από τα επίθετα του κειμένου σου τα αντίστοιχα επιρρήματα και στη συνέχεια προσπάθησε να σχηματίσεις τους άλλους βαθμούς τους, συμβουλευόμενος/η τους παραπάνω Πίνακες και τη Γραμματική σου.
2. Να σχηματίσεις τα παραθετικά των επιρρημάτων που λείπουν στον παρακάτω Πίνακα, συμβουλευόμενος/η όσα μελέτησες νωρίτερα, αλλά και τη Γραμματική σου, όπου χρειάζεται:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
		δικαιότατα
	μειῖον	
ἐνδόξως		
		σεμνότατα
σωφρόνως		
ἀφθόνως		
	εὐδαιμονέστερον	
ἀληθῶς		
		ἀτυχέστατα
	συνηθέστερον	

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να σχηματίσεις τα παραθετικά των αρσενικών επιθέτων που λείπουν στον παρακάτω Πίνακα συμβουλευόμενος/η όσα μελέτησες νωρίτερα αλλά και τη Γραμματική σου, όπου χρειάζεται. Κατόπιν, να επιλέξεις τρία από αυτά και να τα μεταφέρεις στα άλλα δύο γένη σε όλους τους βαθμούς.

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
(ὁ) πτωχός		
	(ὁ) ἀκρατέστερος	
		(ὁ) γενναιότατος
		(ὁ) ἀπλούστατος
(ὁ) λάλος		
	(ὁ) φιλαίτερος	
		(ὁ) ἔχθιστος
	(ὁ) βελτίων	
(ὁ) αἰσχρὸς		

2. ἀναγράφουσιν, διεπέρασεν. ἔθυσσε, ἔπεμψε, ἔθυσσε, ἐκέλευσε: νὰ ἀναγνωρίσεις τὰ παραπάνω ρήματα καὶ νὰ κάνεις χρονικὴ ἀντικατάσταση σὲ καθένα ἀπὸ αὐτά.

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικὰ φαινόμενα:

1. Νὰ διαβάσεις προσεκτικὰ τὸ κείμενο καὶ νὰ υπογραμμίσεις τὶς μετοχές. Μπορεῖς νὰ ἀναγνωρίσεις τὸ εἶδος τους;
2. Νὰ συμπληρώσεις τὰ πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τὴ συντακτικὴ θέση τῆς υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρὶς νὰ ξεχνάς ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς πρέπει νὰ εἶναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο τοῦ τάδε ρήματος):

16.1 Ἐν δὲ τούτῳ τῶν Δαρείου (.....) στρατηγῶν μεγάλην δύναμιν ἠθροικότων καὶ παρατεταγμένων ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Γρανικοῦ (.....), μάχεσθαι μὲν ἴσως ἀναγκαῖον ἦν, ὥσπερ ἐν πύλαις τῆς Ἀσίας, περὶ τῆς εἰσόδου καὶ ἀρχῆς· 16.17 κοινούμενος δὲ τὴν νίκην τοῖς Ἑλλησιν (.....), ἰδίᾳ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις (.....) .....) ἔπεμψε τῶν αἰχμαλώτων (.....) τριακοσίας ἀσπίδας (.....), κοινῇ δὲ τοῖς [ἄλλοις] λαφύροις ἐκέλευσεν ἐπιγράψαι (.....) .....) φιλοτιμοτάτην ἐπιγραφήν·

Υποενότητα Γ2 (18.1-18.5) Ο Γόρδιος δεσμός

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

➔ Αναγιγνώσκω τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ κείμενο

18.1 Μετὰ ταῦτα Πισιδῶν τε τοὺς ἀντιστάντας ἤρει, καὶ Φρυγίαν ἐχειροῦτο· 18.2 καὶ Γόρδιον πόλιν, ἔστιαν Μίδου τοῦ παλαιοῦ γενέσθαι λεγομένην, παραλαβὼν, τὴν δρυλουμένην ἄμαξαν εἶδε, φλοιῶ κρᾶνί-
ας ἐνδεδεμένην, καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ πιστευόμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουσεν, ὡς τῷ λύσαντι τὸν δεσμὸν εἵμαρται βασιλεῖ γενέσθαι τῆς οἰκουμένης. 18.3 οἱ μὲν οὖν πολλοὶ φασι, τῶν δεσμῶν τυφλὰς ἐχόντων τὰς

ἀρχὰς καὶ δι' ἀλλήλων πολλάκις **σκολιοῖς** ἐλιγμοῖς ὑποφερομένων, τὸν Ἀλέξανδρον ἀμχανοῦντα λῦσαι, διατεμεῖν τῇ μαχαίρᾳ τὸ σῦναμμα, καὶ πολλὰς ἐξ αὐτοῦ κοπέντος ἀρχὰς φανῆναι. **18.4** Ἀριστόβουλος δὲ καὶ **πάνυ** λέγει **ῥαδίαν** αὐτῷ γενέσθαι τὴν λύσιν, **ἐξελόντι** τοῦ ῥυμοῦ τὸν ἔστορα καλούμενον, ᾧ συνείχετο τὸ ζυγόδεσμον, εἶδ' οὕτως **ὑφελκύσαντι** τὸν ζυγόν. **18.5** Ἐντεῦθεν Παφλαγόνας τε καὶ Καππαδόκας **προσαγαγόμενος**, καὶ τὴν Μέμνονος ἀκούσας τελευτήν, ὃς τῶν ἐπὶ θαλάττῃ Δαρείου στρατηγῶν **ἐπίδοξος** ἦν Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ **πράγματα** καὶ μυρίας **ἀντιλήψεις** καὶ **ἀσχολίας** **παρέξειν**, ἐπερρώσθη πρὸς τὴν ἄνω στρατείαν μᾶλλον.

18.6-20.6 Ενώ ο Αλέξανδρος ενθαρρυσμένος οργάνωνε την προέλασή του στην Ασία, ο Δαρείος, κατεβαίνοντας από τα Σούσα, είχε πειστεί, βασιζόμενος σε ένα όνειρό του, ότι ο ίδιος και οι δυνάμεις του θα είναι ο μεγάλος νικητής της αναμέτρησης με τον Αλέξανδρο. Ο Αλέξανδρος, ευρισκόμενος στην Κιλικία, θα αρρωστήσει πολύ σοβαρά. Κανένας, πλην του Ακαρνάνα, στενού του φίλου, δε θα τολμήσει να τον βοηθήσει, από φόβο. Ο Ακαρνάνας, ωστόσο, παίρνοντας το ρίσκο θα του χορηγήσει φάρμακο, που, παρά τις αντιρρήσεις και επιφυλάξεις των Μακεδόνων, θα αποδειχθεί σωτήριο. Συνεχίζοντας την πορεία τους, Δαρείος και Αλέξανδρος θα κινηθούν ο ένας εναντίον του άλλου. Ο Δαρείος, αρχικά, και παρά τις παραινήσεις του Αμύντα, εξόριστου Μακεδόνα, θα αποφασίσει να αντιμετωπίσει τον Αλέξανδρο στα στενά και όμι σε πεδινό χώρο. Σύντομα, η απόφασή του αυτή αποδεικνύεται λανθασμένη, κάτι που και ο ίδιος θα αντιληφθεί.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

18.1 Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ νίκησε ὅσους ἀπὸ τοὺς Πισίδες ἀντιστάθηκαν καὶ υπέταξε τὴ Φρυγία. **18.2** (ἀποδίδω τὴν παρακάτω φράση με τὴν ἐξῆς σειρά: καὶ παραλαβὼν Γόρδιον πόλιν, λεγομένην γενέσθαι ἐστὶν ἄν Μίδου τοῦ παλαιοῦ, εἶδε τὴν θρυλουμένην ἄμαξαν, ἐνδεδεμένην φλοιῷ κρανίας, καὶ ἤκουσεν λόγον ἐπ' αὐτῇ πιστευόμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ὡς εἴμαρται γενέσθαι τῷ λύσαντι τὸν δεσμὸν βασιλεῖ τῆς οἰκουμένης) .....

..... **18.3** Ἐπειδὴ οἱ κόμποι εἶχαν κρυμμένη τὴν ἀρχὴν τοὺς καὶ ἦταν μπερδεμένοι στο βάθος πολλὰς φορὲς μεταξύ τοὺς με δύσκολες θηλιές (ἀποδίδω τὴν παρακάτω φράση με τὴν ἐξῆς σειρά: οἱ μὲν οὖν πολλοὶ φασὶ τὸν Ἀλέξανδρον διατεμεῖν τὸ σῦναμμα τῇ μαχαίρᾳ ἀμχανοῦντα λῦσαι, καὶ φανῆναι πολλὰς ἀρχὰς ἐξ αὐτοῦ κοπέντος) .....

....., **18.4** Ὁ Ἀριστόβουλος ὅμως λέει ὅτι γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο ἦταν πολὺ εὐκόλο τὸ λύσιμο τοῦ Γόρδιου δεσμοῦ, γιὰτὶ ἔβγαλε ἀπὸ τὸ τιμόνι τὸν καλούμενο «ἔστορα» (πάσσαλο), με τὸν ὁποῖο συγκρατιόταν ὁ κόμπος καὶ, τραβώντας τὸ ἀπὸ κάτω, ἔλυσε τὸν ζυγόν. **18.5** Ἀπὸ ἐκεῖ, ἀφοῦ πῆρε με τὸ μέρος τοὺς τοὺς Παφλαγόνες καὶ τοὺς Καππαδόκες καὶ ἐνημερώθηκε γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Μέμνονα, (ἀποδίδω τὴν παρακάτω φράση με τὴν ἐξῆς σειρά: ὃς τῶν ἐπὶ θαλάττῃ Δαρείου στρατηγῶν ἐπίδοξος ἦν παρέξειν Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ πράγματα καὶ μυρίας ἀντιλήψεις καὶ ἀσχολίας) .....

....., πήρε ακόμη περισσότερο θάρρος για την προέλασή του στο εσωτερικό της Ασίας.

Λεξιλόγιο

ἐχειροῦτο < γ' ενικ. παρατ. μ.φ. του ρ. χειρόομαι-οῦμαι = εξουσιάζω, καταφέρνω, υποτάσσω

ἐστίαν < ἡ ἐστία,-ας = το σπίτι (εδώ: πρωτεύουσα)

ἐνδεδεμένην < μτχ. παρακ. μ.φ. του ρ. ἐνδέομαι- οῦμαι = δένομαι πάνω, προσδένομαι

εἴμαρται < γ' ενικ. παρακ. μ.φ. του ρ. μείρομαι = ἔχω πεπρωμένο, λαμβάνω μερίδιο από τη δόξα (πρβλ. εἰμαρμένη = μοίρα, πεπρωμένο)

σκολιοῖς < δοτ. πληθ. αρσ. γένος του επιθ. ὁ σκολιός-ά-όν = περιπεπλεγμένος, λοξός, στρεβλός

ἀμηχανοῦντα < μτχ. ενεστ. ε.φ. του ρ. ἀμηχανέω-ῶ = βρίσκομαι σε αμηχανία

πάνυ = πολύ, υπερβολικά, εντελώς

ῥάδιαν < αιτ. ενικ. δηλ. γένος του επιθ. ῥάδιος -α-ον = εύκολος

ἐξελόντι < μτχ. αορ. β' του ρ. ἐξαίρω= σηκώνω πάνω, υψώνω

ὑφελκύσαντι < μτχ. αορ. ε.φ. του ρ. ὑφέλκω = αποσπώ, σύρω μαλακά

προσαγαγόμενος < μτχ. αορ. β' μ.φ. του ρ. προσάγω = ἔλκω προς εμένα

ἐπίδοξος ἦν < ἐπίδοξος εἰμί = σκοπεύω να κάνω κάτι

πράγματα παρέξειν < πράγματα παρέχω = δημιουργώ προβλήματα

ἀντίληψις < ἀντίληψις = λήψη ενός πράγματος ως ανταπόδοση (εδώ: αξίωση, απαίτηση)

ἀσχολίας < ἀσχολία = εμπόδιο

ἐπερρώσθη < γ'. ενικ. παθ. αόρ. του ρ. ἐπιρρώνυμι = δυναμώνω, ενθαρρύνω

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Πώς έλυσε ο Αλέξανδρος τον γόρδιο δεσμό;
2. Μέχρι σήμερα χρησιμοποιούμε τη φράση «γόρδιος δεσμός». Μπορείς να σκεφτείς ή να αναζητήσεις σε κάποιο λεξικό σε ποια περίπτωση την χρησιμοποιούμε και γιατί; Συνδέεται με το περιστατικό που μελετήσαμε στις παραγράφους 18.1-18.5 και με ποιον τρόπο;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

1. Ο Αρριανός στο έργο του «Αλεξάνδρου Ανάβασις» (2.3.6-2.38) αναφέρεται επίσης στο περιστατικό που διαδραματίστηκε στο Γόρδιο. Μελετάμε προσεκτικά τα δύο αποσπάσματα, ένα του Αρριανού και ένα του Πλούταρχου. Κατόπιν συνθέτουμε ένα κείμενο παρουσίασης του περιστατικού, περίπου 100-150 λέξεις, αποτυπώνοντας τυχόν διαφορές στην απόδοση του περιστατικού από τους δύο συγγραφείς και επιχειρηματολογώντας για τον λόγο που μπορεί να συμβαίνει αυτό.

Δημιουργία
εννοιολογικού
χάρτη

<p>Άρριανός, Άλεξάνδρου Άνάβασις (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)</p>	<p>Πλούταρχος, Αλέξανδρος (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)</p>
<p>[2.3.6] [...] Κυκλοφορούσε ακόμα η εξής παράδοση σχετικά με την άμαξα: Όποιος θα έλυne τον ζυγόδεσμό της, αυτός ήταν πεπρωμένο να εξουσιάζει την Ασία. [2.3.7] Ο ζυγόδεσμος αυτός ήταν κατασκευασμένος από φλοιό κρνιαίας και δεν φαινόταν ούτε η αρχή ούτε το τέλος του. Ο Αλέξανδρος δεν μπορούσε να βρει τρόπο να λύσει τον ζυγόδεσμο, αλλά δεν ήθελε να τον αφήσει και άλυτο, μήπως αυτό προκαλέσει κάποια αναταραχή στον κόσμο. Άλλοι συγγραφείς αναφέρουν ότι χτύπησε με το ξίφος του τον ζυγόδεσμο, τον έκοψε και είπε ότι τον έλυσε· ο Αριστόβουλος όμως λέει ότι ο Αλέξανδρος, αφού αφαίρεσε από τον άξονα τον μικρό πάσσαλο, που ήταν ένα ξύλινο καρφί περασμένο πέρα-πέρα μέσα στον άξονα για να συγκρατεί τον ζυγόδεσμο, τράβηξε τον ζυγόδεσμο έξω από τον άξονα. [2.3.8] Εγώ πάντως δεν είμαι σε θέση να βεβαιώσω, με ποιό τρόπο έλυσε ο Αλέξανδρος τον ζυγόδεσμο. Αυτός όμως και η συνοδεία του απομακρύνθηκαν από την άμαξα με την πεποίθηση ότι είχε εκπληρωθεί ο χρησμός ο σχετικός με το λύσιμο του ζυγόδεσμου. Και πράγματι εκείνη τη νύχτα βροντές και αστραπές το επιβεβαίωσαν· γι' αυτό την επόμενη μέρα ο Αλέξανδρος πρόσφερε θυσία στους θεούς που φανέρωσαν τα θεϊκά σημάδια και το λύσιμο του ζυγόδεσμου.</p>	<p>[18.2] Και αφού κυρίευσε την πόλη Γόρδιο, που λέγεται ότι ήταν η πατρίδα του αρχαίου Μίδα, είδε την ξακουστή άμαξα, που ήταν δεμένη με φλοιό κρνιαίας, και άκουσε γι' αυτήν κάτι που πίστευαν οι βάρβαροι, πως, όποιος θα έλυne τον κόμπο, ήταν γραφτό να γίνει βασιλιάς της οικουμένης. [18.3] Οι περισσότεροι λοιπόν λένε ότι, επειδή οι κόμποι είχαν κρυμμένη την αρχή τους και ήταν μπερδεμένοι στο βάθος πολλές φορές μεταξύ τους με δύσκολες θηλιές, ο Αλέξανδρος, αδυνατώντας να τους λύσει, τους έκοψε με το μαχαίρι· έτσι με το κόψιμο αποκαλύφθηκαν πολλές άκρες τους. [18.4] Ο Αριστόβουλος όμως λέει ότι για τον Αλέξανδρο ήταν πολύ εύκολο το λύσιμο του Γόρδιου δεσμού, γιατί έβγαλε από το τιμόνι τον καλούμενο «έστορα» (:πάσσαλο), με τον οποίο συγκρατιόταν ο κόμπος, και τραβώντας τον από κάτω, έλυσε τον ζυγό.</p>

2. Παρακάτω μπορούμε να διαβάσουμε τις παραγράφους 17.1-17.8 (παρατίθεται τόσο το πρωτότυπο κείμενο όσο και η απόδοσή του στα ν.ε.). Πρόκειται για απόσπασμα που στο βιβλίο μας παρατίθεται περιληπτικά. Ποιοι μύθοι βλέπουμε να περιγράφονται σχετικά με την προέλασή του στη Μ. Ασία. Ας υπογραμμίσουμε φράσεις στη ν.ε. απόδοση, στις οποίες στηριζόμαστε για να απαντήσουμε. Κατόπιν αναζητούμε τις φράσεις αυτές στο πρωτότυπο.

Πλούταρχος, Ἀλέξανδρος (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)	Απόδοση κειμένου (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)
<p>[17.1] Οὗτος ὁ ἀγὼν μεγάλην εὐθύς ἐποίησε τῶν πραγμάτων μεταβολὴν πρὸς Ἀλέξανδρον, ὥστε καὶ Σάρδεις, τὸ πρόσχημα τῆς ἐπὶ θαλάσῃ τῶν βαρβάρων ἡγεμονίας, παραλαβεῖν καὶ τᾶλλα προστίθεσθαι. [17.2] μόνη δ' Ἀλικαρνασσὸς ἀντέστη καὶ Μίλητος, ἃς ἐλὼν κατὰ κράτος καὶ τὰ περὶ αὐτὰς πάντα χειρωσάμενος, ἀμφίβολος ἦν πρὸς τὰ λοιπὰ τῇ γνώμῃ. [17.3] καὶ πολλάκις μὲν ἔσπευδε Δαρεῖω συμπεσὼν ἀποκινδυνεῦσαι περὶ τῶν ὄλων, πολλάκις δὲ τοῖς ἐπὶ θαλάσῃ πράγμασι καὶ χρήμασι διενοεῖτο πρῶτον οἷον ἐνασκήσας καὶ ῥώσας αὐτόν, οὕτως ἀναβαίνειν ἐπ' ἐκείνον. [17.4] Ἔστι δὲ τῆς Λυκίας κρήνη παρὰ τὴν Ξανθίων πόλιν, ἧς τότε λέγουσιν αὐτομάτως περιτραπίεσης καὶ ὑπερβαλούσης ἐκ θυδοῦ δέλτον ἐκπεσεῖν χαλκῆν, τύπους ἔχουσαν ἀρχαίων γραμμάτων, ἐν οἷς ἐδηλοῦτο παύσεσθαι τὴν Περσῶν ἀρχὴν ὑφ' Ἑλλήνων καταλυθεῖσαν. [17.5] τούτοις ἐπαρθεῖς, ἠπείγετο τὴν παραλίαν ἀνακαθήρασθαι μέχρι τῆς Φοινίκης καὶ Κιλικίας. [17.6] ἡ δὲ τῆς Παμφυλίας παραδρομὴ πολλοῖς γέγονε τῶν ἱστορικῶν ὑπόθεσις γραφικὴ πρὸς ἔκπληξιν καὶ ὄγκον, ὡς δεῖα τινὶ τύχῃ παραχωρήσασαν Ἀλεξάνδρῳ τὴν θάλασσαν, ἄλλως αἰεὶ τραχεῖαν ἐκ πελάγους προσφερομένην, σπανίως δὲ ποτε λεπτοῦς καὶ περιηχεῖς ὑπὸ τὰ κρημνώδη καὶ παρερρωγότα τῆς ὀρεινῆς πάγους διακαλύπτουσιν. [17.7] δηλοῖ δὲ καὶ Μένανδρος, ἐν κωμῳδίᾳ παίζων πρὸς τὸ παράδοξον· ὡς Ἀλεξανδρῶδες ἤδη τοῦτο· κἂν ζητῶ τινα, αὐτόματος οὗτος παρέσται· κἂν διελθεῖν δηλαδὴ</p>	<p>[17.1] Αυτή η μάχη άλλαξε αμέσως πάρα πολύ τα πράγματα υπέρ του Αλέξανδρου, ώστε να πάρει και τις Σάρδεις, την προωθημένη θέση για την ηγεμονία των βαρβάρων στη θάλασσα, και να προσθέσει και άλλες πόλεις. [17.2] Οι μόνες που αντιστάθηκαν ήταν η Αλικαρνασσός και η Μίλητος, τις οποίες κυριεύσε εξ εφόδου, και, όταν υπέταξε όλες τις γύρω περιοχές, βρισκόταν μεταξύ δύο επιλογών. [17.3] Έτσι, πολλές φορές έσπευδε να συγκρουστεί με τον Δαρείο και να βάλει σε κίνδυνο τα πάντα, ενώ πολλές φορές πάλι σκεφτόταν, αφού πρώτα ασκηθεί και ενισχυθεί με τις παραθαλάσσιες περιοχές και συγκεντρώσει χρήματα, τότε να προχωρήσει προς το εσωτερικό εναντίον εκείνου. [17.4] Υπάρχει στη Λυκία μια πηγή κοντά στην πόλη Ξάνθο, που λένε ότι τότε άλλαξε ροή από μόνη της και, καθώς ξεχειλίσαι, έβγαλε από το βάθος της χάλκινη πινακίδα με αρχαία γράμματα, με τα οποία δηλωνόταν ότι θα πάψει η κυριαρχία των Περσών, αφού θα έχει καταλυθεί από τους Έλληνες. [17.5] Επηρασμένος από αυτά, βιαζόταν να καθαρίσει την παραλιακή ζώνη μέχρι τη Φοινίκη και την Κιλικία. [17.6] Η διέλευση μέσα από την Παμφυλία έγινε για πολλούς ιστορικούς υπόθεση για εκπληκτικά και ογκώδη συγγράμματα, ότι δηλαδή από κάποια θεϊκή παρέμβαση η θάλασσα υποχώρησε στον Αλέξανδρο, ενώ όλο τον άλλο καιρό έρχεται ορμητικά από το πέλαγος και σπάνια κάποτε αποκαλύπτει τους αιχμηρούς και βροντερούς βράχους κάτω από τα απότομα και κομμένα πλευρά των βουνών. [17.7] Αυτό δηλώνει και ο Μένανδρος σε μια κωμωδία του, αστειευόμενος με αυτή την παραδοξότητα.</p>

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ...

Ο αόριστος β´

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι στη **νέα ελληνική** ο Αόριστος είναι ο χρόνος με τον οποίο δηλώνουμε κάτι στιγμιαίο/συνοπτικό, το οποίο έγινε στο παρελθόν χωρίς συνέχεια ή επανάληψη.

Ωστόσο, υπάρχουν κάποιοι ρηματικοί τύποι, οι οποίοι έχουν επιβιώσει από την αρχαία ελληνική, όπως, για παράδειγμα, ο Αόριστος του ρήματος «παράγω» > παρήγαγα ή/και η λέξη «παρελθόν», στους οποίους χρησιμοποιείται η ρίζα ενός δευτέρου Αορίστου, που υπήρχε στην αρχαία ελληνική και έφτασε μέχρι σήμερα. Είναι ο Αόριστος β´ (δευτέρος Αορίστου), που έχει διασωθεί μόνο σε κάποιες νεοελληνικές λέξεις, όπως οι παραπάνω.

Στην **αρχαία ελληνική**, εκτός από τον Αόριστο που ήδη γνωρίζουμε (λύω > έλυσα), υπήρχε και ένας δευτέρος Αόριστος (**ο Αόριστος β´**), ο οποίος σχηματίζεται και στην Ενεργητική και στη Μέση Φωνή:

- **χωρίς** το χαρακτήρα -σ-,
- **με τα φωνήεντα -ο- και -ε-** στην κατάληξη, αντί του -α-,
- **με τις καταλήξεις του Παρατατικού** στην Οριστική και
- **με τις καταλήξεις του Ενεστώτα** στις άλλες εγκλίσεις.

ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΩ ΟΤΙ:

- Το θέμα του Αορίστου β´ (χωρίς την αύξηση και την κατάληξη) είναι πάντοτε **βραχύχρονο** (π.χ. βάλλω>βάλω),
- Τα προσφύματα, που ίσως υπάρχουν στον Ενεστώτα, **αφαιρούνται** κατά τον σχηματισμό του Αορίστου β´ (π.χ. λαμβάνω>έλαβον)

Ο Αόριστος β´, Ενεργητικός και Μέσος, **κλίνεται** ως εξής:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
				ΜΕΤΟΧΗ
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ἔβαλ-ον	βάλ-ω	βάλ-οιμι	–	βαλ-εῖν
ἔβαλ-εσ	βάλ-ης	βάλ-οις	βάλ-ε	
ἔβαλ-ε	βάλ-η	βάλ-οι	βαλ-έτω	βαλ-ών
ἐβάλ-ομεν	βάλ-ομεν	βάλ-οιμεν	–	βαλ-οὔσα
ἐβάλ-ετε	βάλ-ητε	βάλ-οιτε	βάλ-ετε	βαλ-όν
ἔβαλ-ον	βάλ-ωσι	βάλ-οιεν	βαλ-όντων	
ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ				
ἐβαλ-όμην	βάλ-ωμαι	βαλ-οίμην	–	βαλ-έσθαι
ἐβάλ-ου	βάλ-η	βάλ-οιο	βαλ-οῦ	
ἐβάλ-ετο	βάλ-ηται	βάλ-οιτο	βαλ-έσθω	
ἐβαλ-όμεθα	βαλ-όμεθα	βαλ-οίμεθα	–	βαλ-όμενος
ἐβάλ-εσθε	βάλ-ησθε	βάλ-οισθε	βάλ-εσθε	βαλ-ομένη
ἐβάλ-οντο	βάλ-ωνται	βάλ-οιντο	βαλ-έσθων	βαλ-όμενον

Επανάληψη στον
αόριστο Α
και αόριστο Β

ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΑΚΟΜΑ:

- Το **Απαρέμφατο** και η **Μετοχή** του **ενεργητικού Αορίστου β'**, είτε απλά είτε σύνθετα, τονίζονται στη **λήγουσα**: βαλεῖν – περιβαλεῖν / βαλών – περιβαλών
- Το **δεύτερο ενικό της Προστακτικής του ενεργητικού Αορίστου β'** των ρημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὕρισκω, ὄρω καὶ λαμβάνω τονίζεται στη λήγουσα: εἶπέ, ἔλθε, εὐρέ, ἰδέ, λαβέ, όταν είναι απλά. Όταν είναι σύνθετα, ο τόνος ανεβαίνει: πρόσειπε, ἄπελθε, ἔξευρε, ἔπιδε, παράλαβε.
- Το **Απαρέμφατο** του **μέσου Αορίστου β'** τονίζεται στην **παραλήγουσα**.
- Το **δεύτερο ενικό της Προστακτικής του μέσου Αορίστου β'**, εάν είναι **πολυσύλλαβο** – απλό ή σύνθετο – τονίζεται στη **λήγουσα**. Εάν είναι **μονοσύλλαβο** και συντίθεται με **δισύλλαβη πρόθεση, ανεβάξει** τον τόνο: ἐσχόμεν -σχού, παράσχου

➔ **Προσπαθώ να εξασκηθώ** στο σχηματισμό του Αορίστου β' με βάση όσα διάβασα παραπάνω και με τη χρήση της Γραμματικής μου:

1. Εντόπισε τους τύπους Αορίστου β' που υπάρχουν στο κείμενό σου και προσπάθησε να τους αναγνωρίσεις.
2. Στο κείμενό σου υπάρχει ο τύπος Αορίστου β' *διατεμεῖν*. Πρόκειται για Απαρέμφατο Ενεργητικής Φωνής του ρ. διατέμνω <διά+τέμνω. Ο Αορίστος β' του ρ. τέμνω διαμορφώνεται ως εξής: ἔτεμον. Συμπλήρωσε στον παρακάτω Πίνακα την κλίση του ενεργητικού και μέσου Αορίστου β':

Ενεργητική Φωνή						
	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
α' εν.						
β' εν.						
γ' εν.						
α' πληθ.						
β' πληθ.						
γ' πληθ.						

Μέση Φωνή						
	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
α' εν.						
β' εν.						
γ' εν.						
α' πληθ.						
β' πληθ.						
γ' πληθ.						

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να μεταφέρεις τις παρακάτω προτάσεις στον άλλο αριθμό από αυτόν που βρίσκονται οι όροι τους:

α. Καὶ λόγον ἐπ’ αὐτῇ πιστευόμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουσεν.

.....
 .....
 .....

β. Ὃς ἐπίδοξος ἦν.

.....
 .....

γ. Τὴν θρυλουμένην ἄμαξαν εἶδε.

.....
 .....

2. Να αναγνωρίσεις και να κλίνεις τις παρακάτω αντωνυμίες και στους δύο αριθμούς του γένους που βρίσκονται: ταῦτα, αὐτῆ, ᾧ.

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

18.3 οἱ μὲν οὖν πολλοὶ φασι, τῶν δεσμῶν ..... τυφλὰς ἐχόντων ..... τὰς ἀρχὰς καὶ δι’ ἀλλήλων πολλακίς σκολοῖσις ἔλιγμοῖς ..... ὑποφερομένων .....
 ....., τὸν Ἀλέξανδρον ἀμηχανοῦντα λύσαι .....
 ....., διατεμεῖν ..... τῇ μαχαίρᾳ τὸ σῦναμμα, καὶ πολλὰς ἐξ αὐτοῦ κοπέντος ἀρχὰς ..... φανῆναι. **18.5** Ἐντεῦθεν Παφλαγόνας τε καὶ Καππαδόκας προσαγαγόμενος, καὶ τὴν Μέμμονος ἀκούσας .....
 ..... τελευτήν, ὃς τῶν ἐπὶ θαλάττῃ Δαρείου στρατηγῶν ἐπίδοξος ἦν Ἀλεξάνδρῳ πολλὰ πράγματα καὶ μυρίας ἀντιλήψεις ..... καὶ ἀσχολίας ..... παρέξεν, ἐπερρώσθη πρὸς τὴν ἄνω στρατείαν μᾶλλον.

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ Ας θυμηθούμε:

Πόσα είδη Αορίστου έχουμε συναντήσει μέχρι στιγμής στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών; Μπορείς να περιγράψεις το κάθε είδος σε μία παράγραφο πέντε γραμμών;

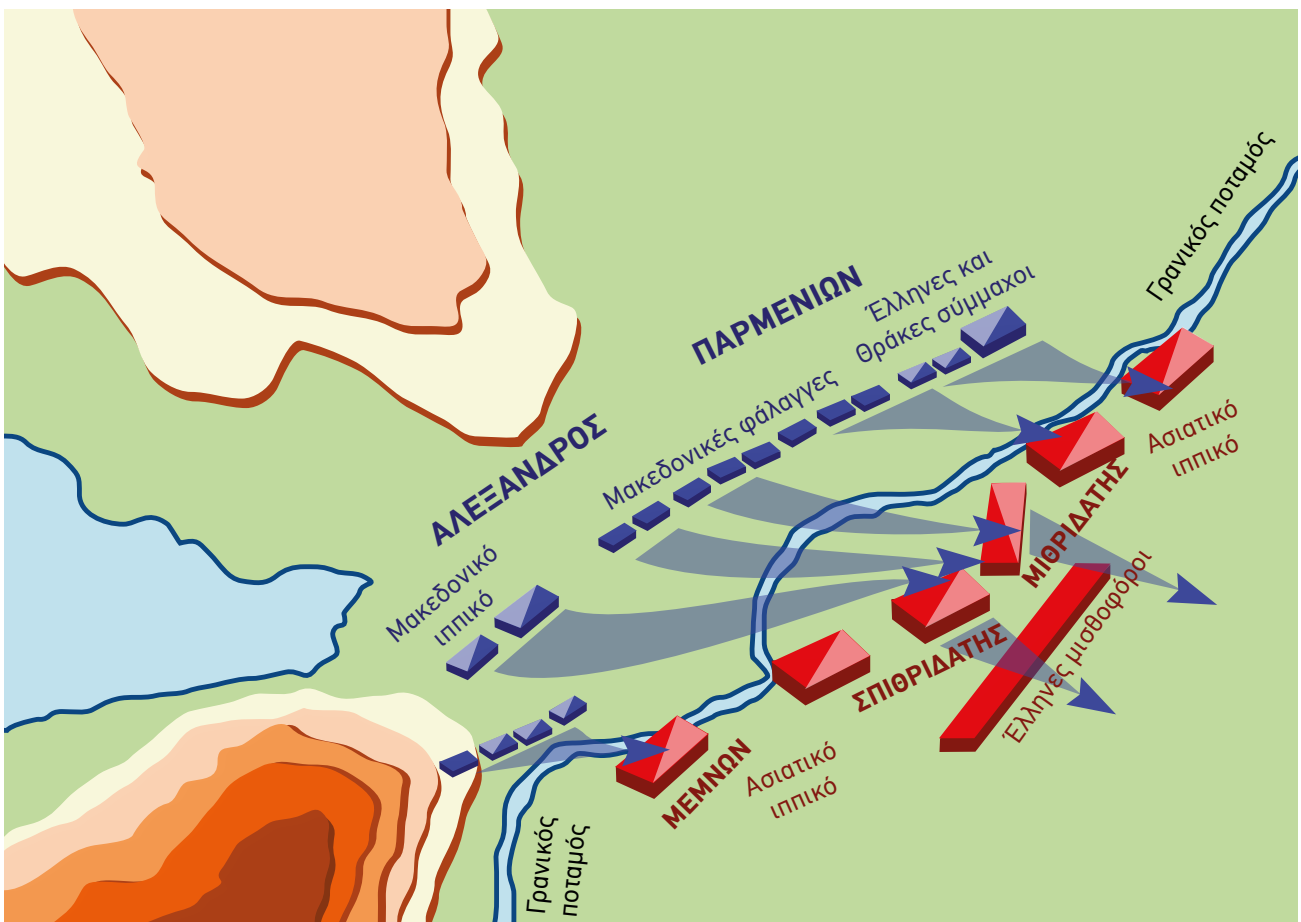
➔ **Ας συγκρίνουμε:**

Ας αναζητήσουμε λέξεις και φράσεις στο πρωτότυπο κείμενο, οι οποίες χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα στον λόγο με αυτούσια ή σχεδόν αυτούσια σημασία. Τις κυκλώνουμε στο κείμενό μας και συζητάμε τι μας κάνει αυτό να σκεφτόμαστε για την ελληνική γλώσσα.

➔ **Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:**

3 - 2 - 1

3 πράγματα που έμαθα		
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα		
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη		

Η παράταξη των αντίπαλων στρατευμάτων στον Γρανικό ποταμό.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ – ΕΜΠΕΔΩΣΗ – ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ 1-3

Μόλις ολοκληρώσαμε τις Ενότητες 1, 2 και 3. Είναι, λοιπόν, η κατάλληλη στιγμή να διαπιστώσουμε τι μάθαμε σε αυτές:

- ✓ για τη γέννηση και τα παιδικά χρόνια του Αλέξανδρου
- ✓ για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του και τη σχέση του με τον δάσκαλό του, Αριστοτέλη, αλλά και με το άλογό του, Βουκεφάλα
- ✓ για την ανάληψη της εξουσίας μετά τον θάνατο του Φιλίππου σε ηλικία μόλις είκοσι ετών
- ✓ για την Ευκτική
- ✓ για την κλίση του ουσιαστικού ό/ή παῖς και ἡ γυνή
- ✓ για τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων
- ✓ την οριστική-επαναληπτική αντωνυμία αὐτός, αὐτή, αὐτό
- ✓ για τα συνηρημένα α΄ τάξης, καθώς και για τον Αόριστο β΄
- ✓ για την απρόσωπη σύνταξη
- ✓ για τη σύνδεση των προτάσεων αλλά και τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις

αλλά και να θυμηθούμε:

- ✓ γραμματικά φαινόμενα που διδαχθήκαμε στην Α΄ και τη Β΄ Γυμνασίου
- ✓ συντακτικά φαινόμενα που διδαχθήκαμε στην Α΄ και τη Β΄ Γυμνασίου

A. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΑΣ

1. Αξιοποιώντας το παρακάτω σύντομο απόσπασμα του Πλούταρχου, αλλά και τις γνώσεις σου από όσα μελέτησες τόσο σχετικά με τη σχέση του Αλέξανδρου με τον Αριστοτέλη όσο και με την στάση του κατά την προετοιμασία της εκστρατείας του, προσπάθησε να συνθέσεις ένα σύντομο κείμενο (έως 200 λέξεων), αναπτύσσοντας όσα το παρακάτω απόσπασμα παρουσιάζει.

«Απερίσκεπτος, λοιπόν, και βιαστικός ο Αλέξανδρος, καθώς κινήθηκε προς τόσο σπουδαίο εγχείρημα έχοντας μηδαμινούς πόρους; Όχι βέβαια. Ποιος, άλλωστε, ξεκίνησε ποτέ με μεγαλύτερα και ωραιότερα εφόδια μεγαλοψυχίας, σύνεσης, σωφροσύνης και ανδρείας, με τα οποία τον είχε οπλίσει η φιλοσοφία για την εκστρατεία του; Προχωρούσε, λοιπόν, προς τους Πέρσες έχοντας πάρει περισσότερα εφόδια από τον δάσκαλό του Αριστοτέλη παρά από τον πατέρα του Φίλιππο.» (Πλουτ. Ηθικ., 327Ε).

2. Στο παρακάτω απόσπασμα από το έργο του «Περί της Αλεξάνδρου Τύχης ή Αρετής» ο Πλούταρχος παρουσιάζει στοιχεία σχετικά με την παιδική ηλικία του Αλέξανδρου και την προσωπικότητά του. Με τη βοήθεια όσων περιγράφονται εδώ, αλλά και όσων μελέτησες στην Ενότητα 1, κατάγραψε σε ένα σύντομο συνθετικό κείμενο (περίπου 150 λέξεων) στοιχεία που φανέρωναν εξαρχής ότι ο Αλέξανδρος θα εξελιχθεί σε έναν σπουδαίο στρατηγό και βασιλιά.

Πλούταρχου, Περί τῆς Ἀλεξάνδρου Τύχης ἢ Ἀρετῆς – Λόγος Β, 342b.c.	Απόδοση κειμένου
<p>τοῦτον ἐκ παιδὸς ἔμφυτον ἔχων ἔρωτα συντρεφόμενον καὶ συναυξανόμενον, ὡς ἀφικοντο πρέσβεις παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως πρὸς Φίλιππον, ὁ δ' οὐκ ἔνδημος ἦν, φιλοφρονούμενος καὶ ξενίζων αὐτοὺς Ἀλέξανδρος οὐδὲν ἠρώτα παιδικόν, οἷον οἱ ἄλλοι, περὶ τῆς χρυσοῦς ἀναδενδράδος ἢ τῶν κρεμαστῶν κήπων ἢ πῶς ὁ βασιλεὺς κεκόσμηται, ἀλλ' ὅλος ἐν τοῖς κυριωτάτοις ἦν τῆς ἡγεμονίας, διαπυνθανόμενος πόση δύναμις ἡ Περσῶν, ποῦ τεταγμένοι βασιλεὺς ἐν ταῖς μάχαις διαγωνίζεσθαι (καθάπερ Ὀδυσσεὺς ἐκεῖνος, ποῦ δὲ οἱ ἔντεα κεῖται ἀρήια, ποῦ δὲ οἱ ἵπποι;) τίνας ὁδοὶ βραχυτάται τοῖς ἄνω πορευόμενοι ἀπὸ θαλάττης· ὥστε τοὺς ξένους ἐκπεπληγχαὶ καὶ λέγειν ὡς “ὁ παῖς οὗτος βασιλεὺς μέγας, ὁ δ' ἡμέτερος πλούσιος.”</p>	<p>Καθὼς λοιπὸν εἶχε ἔμφυτο ἀπὸ τὴν παιδική του ηλικία αὐτὸν τὸν πόθο νὰ μεγαλῶνει μαζί του καὶ νὰ συναυξάνεται, ὅταν κάποτε ἔφτασαν στὸν Φίλιππο πρέσβεις ἀπὸ τὸν βασιλιά τῶν Περσῶν, κι ἐκεῖνος (ο Φίλιππος) ἀπουσίαζε, στὶς φιλοφρονήσεις καὶ τὴ φιλοξενία τοὺς ο Αλέξανδρος δε ρωτοῦσε τίποτα τὸ παιδικό, ὅπως οἱ ἄλλοι, γιὰ τὴ χρυσὴ δηλαδὴ ἀμπέλο καὶ τοὺς κρεμαστοὺς κήπους, ἢ πῶς ἦταν λαμπροφορεμένοι ο Πέρσης βασιλιάς, ἀλλὰ ἦταν ολόκληρος ἐπικεντρωμένος στα σπουδαιότερα θέματα (τοῦ Περσικοῦ) βασιλείου, ρωτώντας νὰ μάθει πόση εἶναι ἡ δύναμη τῶν Περσῶν, ποῖα θέση στὸ στράτευμα παίρνει ὁ βασιλιάς τὴν ὥρα τῆς μάχης, (ὅπως ὁ γνωστός Ὀδυσσεὺς που ρωτοῦσε «Ποῦ εἶναι τὰ πολεμικὰ του ὅπλα, ποῦ τὰ ἀλόγὰ του»), ποιοὶ εἶναι οἱ συντομότεροι δρόμοι γι' αὐτοὺς που πορεύονται πρὸς τὸ εσωτερικὸ τῆς Ἀσίας ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα· οἱ ξένοι ἐμείναν ἐκπληκτοὶ καὶ ἔλεγαν: «Αὐτὸς ὁ νέος εἶναι μεγάλος βασιλιάς, ἐνῶ ὁ δικὸς μας εἶναι πλούσιος».</p>

3. Ἀφοῦ μελετήσεις τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα καὶ τὴν ἀπόδοσή του, προσπάθησε νὰ συνθέσεις ἓνα σύντομο κείμενο (ἕως 100 λέξεων), συγκρίνοντας ὅσα ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος γιὰ τὴ μάχη στὸν Γρανικὸ ποταμὸ με ὅσα ἀναφέρει γιὰ τὸ ἴδιο θέμα ὁ Ἀρριανὸς στὸ ἔργο του «Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις». Συζήτησε στὴν τάξη σου ποῦ οἱ περιγραφὲς τῶν δύο συγγραφέων συμπίπτουν καὶ ποῦ διαφοροποιούνται. Γιατί ἀραγε συμβαίνει αὐτό;

Ἀρριανοῦ, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>1.13.3 «Ἐμοὶ δοκεῖ, βασιλεῦ, ἀγαθὸν εἶναι ἐν τῷ παρόντι καταστρατοπεδεῦσαι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τῇ ὄχθῃ ὡς ἔχομεν. τοὺς γὰρ πολεμίους οὐ δοκῶ τολμήσειν πολλὴ τῷ πεζῷ λειπομένους πλησίον ἡμῶν αὐλισθῆναι, καὶ ταῦτη παρέξειν ἔωθεν εὐπετῶς τῷ στρατῷ διαβαλεῖν τὸν πόρον· ὑποφθάσομεν γὰρ αὐτοὶ περάσαντες πρὶν ἐκεῖνους εἰς τάξιν καθίστασθαι. 1.13.4 νῦν δὲ οὐκ ἀκινδύνως μοι δοκοῦμεν ἐπιχειρήσειν τῷ ἔργῳ, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἐν μετώπῳ διὰ τοῦ ποταμοῦ ἄγειν τὸν στρατόν. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτοῦ ὄραται βαθέα, αἱ δὲ ὄχθαι αὐταὶ ὄρας ὅτι ὑπερύψηλοι καὶ κρημνώδεις εἰσὶν αἱ αὐτῶν. 1.13.5 ἀτάκτως τε οὖν καὶ κατὰ κέρας, ἤπερ ἀσθενέστατον, ἐκβαίνουσιν ἐπικείσονται εἰς φάλαγγα ξυντεταγμένοι τῶν πολεμίων οἱ ἵππεῖς· καὶ τὸ πρῶτον σφάλμα ἔς τε τὰ παρόντα χαλεπὸν καὶ ἐς τὴν ὑπὲρ παντὸς τοῦ πολέμου κρίσιν σφαιρόν». 1.13.6 Ἀλέξανδρος δέ, «ταῦτα μὲν», ἔφη, «ὦ Παρμενίων, γιγνώσκω· αἰσχύνομαι δέ, εἰ τὸν μὲν Ἑλλήσποντον διέβην εὐπετῶς, τοῦτο δέ, σμικρὸν ῥέυμα, –οὕτω τῷ ὀνόματι τὸν Γρανικὸν ἐκφαυλίσας,– εἴρξει ἡμᾶς τὸ μὴ οὐ διαθῆναι ὡς ἔχομεν. 1.13.7 καὶ τοῦτο οὔτε πρὸς Μακεδόνων τῆς δόξης οὔτε πρὸς τῆς ἐμῆς ἐς τοὺς κινδύνους ὀξύτητος ποιούμαι· ἀναθαρρήσειν τε δοκῶ τοὺς Πέρσας ὡς ἀξιωμαχοῦς Μακεδόσιν ὄντας, ὅτι οὐδὲν ἄξιον τοῦ σφῶν δέους ἐν τῷ παραυτίκα ἔπαθον».</p>	<p>1.13.3 «Μου φαίνεται καλὸ, βασιλιά μου, νὰ στρατοπεδεύσουμε γιὰ τὴν ὥρα στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, ὅπως εἴμαστε. Γιατί, νομίζω, ὅτι οἱ ἐχθροὶ μας, που υστεροῦν πολὺ στὸ πεζικό, δε θὰ τολμήσουν νὰ διανυκτερεύσουν κοντά μας· ἔτσι θὰ μας δοθεῖ τὸ πρῶτὴ ευκαιρία νὰ περάσουμε με ευκολία τὸ ποτάμι, γιατί θὰ προλάβουμε νὰ το διαβούμε, πρὶν παραταχθοῦν οἱ Πέρσες. 1.13.4 Τώρα, ὅμως, νομίζω ὅτι θὰ διατρέξουμε μεγάλο κίνδυνο, ἀν ἐπιχειρήσουμε τὴ διάβασή του, γιατί δεν εἶναι δυνατό νὰ οδηγήσουμε μέσα ἀπὸ τὸν ποταμὸ τὸν στρατὸ μας ἀναπτυγμένο σε ευρὺ μέτωπο, ἐπειδὴ σε πολλὰ σημεῖα του φαίνεται βαθύς καὶ, ὅπως βλέπεις, οἱ ὄχθες του εἶναι πανύψηλες, σε μερικὰ μάλιστα σημεῖα, καὶ ἀπόκρημνες. 1.13.5 Καθὼς, λοιπὸν, εμεῖς θὰ βγαίνουμε ἀπὸ τὸ ποτάμι χωρὶς τάξη καὶ ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, σε σχηματισμὸ δηλαδὴ που εἶναι πολὺ ἀδύνατος, θὰ μας ἐπιθεθοῦν οἱ ἱππεῖς τοῦ ἐχθροῦ ἀναπτυγμένοι κατὰ μέτωπο· καὶ ἡ πρώτη αὐτὴ ἀποτυχία θὰ εἶναι καὶ γιὰ τὸ παρὸν δυσάρεστη καὶ γιὰ τὴν ὅλη ἐκβασὴ τοῦ πολέμου ἐπικίνδυνη». 1.13.6 Ὁ Αλέξανδρος ἀπάντησε: «Τὰ γνωρίζω αὐτά, Παρμενίων. Ντρέπομαι ὅμως, νὰ μας ἐμποδίσει τὸ μικρὸ αὐτὸ ρεῦμα –ὅπως υποτιμητικὰ ὀνόμασε τὸν Γρανικὸ– νὰ το διαβούμε τώρα ἀμέσως, ὅπως εἴμαστε, ἐνῶ τόσο εὐκόλα περάσαμε τὸν Ἑλλήσποντο. 1.13.7 Μια τέτοια ἀναβολὴ τὴν θεωρῶ ἀνάξια καὶ γιὰ τὴν πολεμικὴ δόξα τῶν Μακεδόνων καὶ γιὰ τὴ δική μου ευψυχία στους κινδύνους. Ἐχω ἀκόμη τὴ γνώμη ὅτι θὰ ἀναθαρρήσουν οἱ Πέρσες καὶ θὰ νομίσουν ὅτι εἶναι σε θέση νὰ ἀντιμετωπίσουν σε μάχη τοὺς Μακεδόνες, ἐφόσον τώρα δε θὰ πάθουν τίποτε που νὰ δικαιολογεῖ τὸν φόβο τους».</p>

4. Ο Αλέξανδρος δεν ξεχνά μετά την επιχείρηση στον Γρανικό ποταμό τη μητέρα του. Αναφέρει ο Πλούταρχος στην παράγραφο 16.9 ότι «ἐκπώματα δὲ καὶ πορφύρας καὶ ὅσα τοιαῦτα τῶν Περσικῶν ἔλαβε, πάντα τῇ μητρὶ πλὴν ὀλίγων ἔπεμψεν». Αναλογιζόμενος/η τη σχέση με τη μητέρα του καθώς και τη σχέση με τους στρατιώτες που τον ακολουθούσαν, τι συναισθήματα σου προκαλούνται για τον μεγάλο στρατηλάτη μας; Ποια πλευρά του εαυτού του και του χαρακτήρα του τονίζει ο Πλούταρχος και γιατί;

B. Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΜΑΣ

1. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό ασρ. β'	ἔλαχε					ὁ ἡ τὸ
β' πληθ. ασρ. β'						

	ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
γ' ενικό ευκτικής			βλάψαι	
α' πληθ. ευκτικής				

2. Ας θυμηθείς όσα μελέτησες σχετικά με τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων:

α) Συμπλήρωσε τα κενά στον παρακάτω Πίνακα με τον ίδιο τύπο των τριών βαθμών των επιθέτων που δίνονται:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
		ἀσθενέστατον
χαλεπὸν		
		φιλοτιμοσάτην

β) Σχημάτισε για τα τρία αυτά επίθετα τα αντίστοιχα επιρρήματα και στους τρεις βαθμούς:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

γ) Κατόπιν, κλίνε τη φράση του κειμένου «φιλοτιμοτάτην ἐπιγραφὴν» σε ενικό και πληθυντικό αριθμό, ώστε να θυμηθείς και την κλίση των ουσιαστικών που διδάχθηκες σε προηγούμενη τάξη.

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική		
Γενική		
Δοτική		
Αιτιατική		
Κλητική		

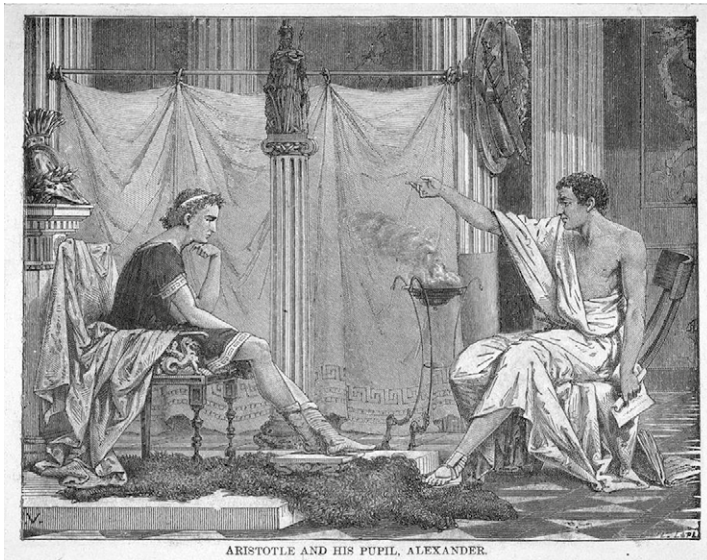
3. Στο απόσπασμα από το «Περί της Αλεξάνδρου Τύχης ή Αρετής» του Πλούταρχου, που διάβασες παραπάνω, εντόπισε τύπους του ουσιαστικού *ὁ/ἡ* παιῶν και μετάφερέ τους στον άλλο αριθμό.
4. Αναγνώρισε γραμματικά τον τύπο «διαγελώντων» (14.5). Κατόπιν, κλίνε τον Ενεστώτα Οριστικής και Προστακτικής σε όλα τα πρόσωπα ενικού και πληθυντικού αριθμού.

Γ. ΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΜΑΣ

1. Κάνε τη σύνταξη της παρακάτω περιόδου: «Ἐμοὶ δοκεῖ, βασιλεῦ, ἀγαθὸν εἶναι ἐν τῷ παρόντι καταστρατοπεδεῦσαι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τῇ ὄχθῃ ὡς ἔχομεν». Τι παρατηρεῖς για τη σύνταξη του «δοκεῖ»;
2. Στις παρακάτω προτάσεις εντόπισε παρατακτικούς ή υποτακτικούς συνδέσμους και αναγνώρισέ τους:
  1. Ἦ πείδεσθε Ἄνύτῳ ἢ μή.
  2. Διέμεινα δ' ἐγὼ καὶ οὐ προῦδωκ' ἐμαυτόν.
  3. Τὸ χρήσιμον ἄρα καλὸν ἐστὶ.
  4. Οὗτος ὁ κίνδυνος, μὴ ὑπὸ ἡδονῆς ἠττηθῶμεν.
  5. Πέμπει στρατιώτας, ὅπως βοηθήσωσι τῇ πόλει.
  6. Ἐπεὶ ἤκουσε, ἀπῆλθεν.
3. Στις παρακάτω περιόδους λόγου: α) εντόπισε τις δευτερεύουσες ονομαστικές προτάσεις, β) κύκλωσε πώς εισάγονται και από πού εξαρτώνται, γ) αναγνώρισε το είδος τους, δ) εντόπισε τον συντακτικό τους ρόλο, και ε) προσπάθησε να τις αποδώσεις στη νέα ελληνική. Στην προσπάθεια αυτή θα σε βοηθήσει το Συντακτικό, καθώς και οι Πίνακες για τις δευτερεύουσες ονομαστικές προτάσεις του βιβλίου σου:

1. Βασιλεὺς ἤκουσεν ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν.
  2. Ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ δέομαι.
  3. Ἐλαβεν στρατιώτας, οἱ πάντες ἀγαθοὶ ἦσαν.
  4. Ἐλογιζόμεν, ὅτι καὶ τούτου τοῦ ἀνδρὸς Ἀλέξανδρος σοφώτερος ἐστί.
  5. Ξενοφῶν ἐρωτᾷ Κῦρον εἴ τι παραγγέλλει.
  6. Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθῃ.
  7. Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.
  8. Ἀλέξανδρος εἶπεν ὅτι αὐτὸς εἶμι ὃν ζητεῖς.
  9. Ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεούς.
  10. Κῦρος ἤρετο τίς ὁ δόρυβος εἷη.
4. Στις παρακάτω περιόδους λόγου αναγνώρισε τη συντακτική θέση όλων των λέξεων και απόδωσε τις περιόδους στη ν.ε.:
1. Ἐνίκησαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τούς τούτων προγόνους.
  2. Ταῦτα οὐκ ὠμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί.
  3. Ὅρα ἐστὶ ἀπιέναι ἡμᾶς.
  4. Δῆλον ἐστὶ ὅτι κινδυνεύουσιν οἱ ἐπιτήδειοι.
  5. Νομίζω τοῦτο οὐκ ἂν ἀληθές εἶναι.
  6. Τὸ ἀδικεῖν μείζον κακόν ἐστὶ τοῦ ἀδικεῖσθαι.
  7. Κῦρος ἐπυνθάνετο, ποίοις οὐ χρή θηρίοις πελάζειν και ποῖα χρή θαρροῦντα διώκειν.
  8. Ὁ παῖς οὗτος βασιλεὺς μέγας, ὁ δ' ἡμέτερος πλούσιος.

Ο Αλέξανδρος με τον δάσκαλό του, Αριστοτέλη.
Louis Figuiet, Paris, 1866.
Πηγή: <https://commons.wikimedia.org>

Επανάληψη στην κλίση
ουσιαστικών

Γίνετε δημοσιογράφοι

Απόδωσε σωστά τις
φράσεις

Ενότητα 4 Η μάχη στην Ισσό – Η επικράτηση στη Συρία και την Αίγυπτο

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- Υποενότητα Δ1 (20.7-20.8, 20.10, 21.1-21.2)

Η μάχη στην Ισσό

- Υποενότητα Δ2 (26.1-26.7)

Η ίδρυση της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στην Ισσό (Υποενότητα Δ1), στην Αίγυπτο (Υποενότητα Δ2)

Πότε διαδραματίζονται όσα μελετάμε; Στα 333-332 π.Χ.

Ποιοι βρίσκονται στο πλευρό του Αλέξανδρου; Οι πιστοί του ακόλουθοι και στρατιώτες

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** τη στρατηγική του Αλέξανδρου στη μάχη στην Ισσό και θα την αξιολογήσουμε.
- ✓ **θα κατανοήσουμε** τα γεγονότα που προηγήθηκαν και οδήγησαν στην ίδρυση της Αλεξάνδρειας.
- ✓ **θα αξιολογήσουμε** την προσωπικότητα του Αλέξανδρου, κυρίως με βάση τη στάση του απέναντι στην οικογένεια του Δαρείου.
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική.
- ✓ **θα σχηματίσουμε** τους παθητικούς χρόνους φωνηεντόληκτων και αφωλόληκτων ρημάτων.
- ✓ **θα μιλήσουμε** για την παθητική σύνταξη και το ποιητικό αίτιο και θα ασκηθούμε στην αναγνώριση και τον σχηματισμό τους.
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα μάθαμε για τον Αόριστο β'.

Σπουδαία λόγια...

ἐστρατήγησε δὲ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης ὑπαρχόντων πρὸς τὸ νικῆσαι βέλτιον (20.7, καλύτερα ὅμως ἀπὸ τὴν προσφορὰ τῆς τύχης, ὅσον ἀφορὰ στὴ νίκη, συνετέλεσε ἡ στρατηγικὴ τοῦ ἰκανότητα.)

οὐκ οὐκ ἀργὸς οὐδ' ἀσύμβολος αὐτῷ συστρατεύειν ἔοικεν Ὅμηρος. (26.3, δεν ἦταν, ὅπως φαίνεται, ὁ Ὅμηρος ἀχρηστος οὔτε κάποιος που δεν συνεισέφερε σ' αὐτὸν στὴν ἐκστρατεία)

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Α. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αλέξανδρος στη μάχη στην Ισσό θα στεφθεί για ακόμα μία φορά θριαμβευτής, όχι από τύχη, αλλά ως αποτέλεσμα μιας εξαιρετικής στρατηγικής που θα ακολουθήσει, αντιμετωπίζοντας τις χιλιάδες των στρατιωτών του Δαρείου. Ο Δαρείος δε θα αιχμαλωτιστεί, αλλά θα πιαστούν αιχμάλωτες η μητέρα, η γυναίκα και οι κόρες του Δαρείου. Η αντιμετώπισή τους από τον Αλέξανδρο θα είναι υποδειγματική, αναδεικνύοντας τον μοναδικό του χαρακτήρα, την αυτοσυγκράτησή του αλλά και τον σεβασμό του προς τον αντίπαλο. Παράλληλα, μετά από πολλές περιπέτειες και δοκιμασίες, ο Αλέξανδρος θα δούμε να αποφασίζει την ίδρυση της Αλεξάνδρειας, μιας πόλης που θα αναδεικνυόταν αυτάρκης και πηγή πλούτου για όσους την κατοικούσαν.

Για να ξέρεις...

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

20.7 Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὸν μὲν τόπον ἢ τύχη παρέσχεν, ἐστρατήγησε δὲ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης ὑπαρχόντων πρὸς τὸ νικῆσαι βέλτιον, **20.8** ὅς γε τοσοῦτῳ πλήθει τῶν βαρβάρων λειπόμενος, ἐκείνοις μὲν οὐ παρέσχε κυκλωσιν, αὐτὸς δὲ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ὑπερβαλὼν καὶ γενόμενος κατὰ κέρας, φυγὴν ἐποίησε τῶν καθ' αὐτὸν βαρβάρων, ἐν πρώτοις ἀγωνιζόμενος, ὥστε τρωθῆναι¹ ξίφει τὸν μηρόν, ὡς μὲν Χάρης φησὶν ὑπὸ Δαρείου (συμπεσεῖν γὰρ αὐτοὺς εἰς χεῖρας).

20.9 Ο Αλέξανδρος δε θα αναφέρει σε γράμμα του προς τον Αντίπατρο ποιος τον τραυμάτισε, παρά μόνο ότι χτυπήθηκε από σπαθί στον μηρό.

20.10 νικήσας δὲ λαμπρῶς, καὶ καταβαλὼν ὑπὲρ ἑνδεκα μυριάδας τῶν πολεμίων, Δαρεῖον μὲν οὐχ εἶλε, τέτταρας σταδίους ἢ πέντε προλαβόντα τῇ φυγῇ, τὸ δ' ἄρμα καὶ τὸ τόξον αὐτοῦ λαβὼν ἐπανῆλθε·

20.11-20.13 Το βαρβαρικό στρατόπεδο θα λεηλατηθεί, πλην της λαμπρής σκηνής του Δαρείου που παραχωρείται στον Αλέξανδρο. Εκεί ο Αλέξανδρος θα θαυμάσει τον πλούτο και τη χλιδή της σκηνής του.

21.1 Τρεπομένῳ δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ φράζει τις ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἀγομένας μητέρα καὶ γυναῖκα Δαρείου καὶ θυγατέρας δύο παρθένους ἰδούσας τὸ ἄρμα καὶ τὰ τόξα κόπτεσθαι καὶ θρηνεῖν, ὡς ἀπολωλό-

¹ Η πληγή αυτή αποτελεί ιστορικό γεγονός.

τος ἐκείνου. **21.2** συχνὸν οὖν ἐπισχὼν χρόνον Ἀλέξανδρος, καὶ ταῖς ἐκείνων τύχαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἑαυτοῦ συμπαθῆς γενόμενος, πέμπει Λεοννάτον,² ἀπαγγέλλαι κελεύσας ὡς οὔτε Δαρεῖος **τέθνηκεν** οὔτ' Ἀλέξανδρον δεδιέναι **χρή**. Δαρεῖω γὰρ ὑπὲρ ἡγεμονίας πολεμεῖν, ἐκείναις δὲ πάνθ' ὑπάρξειν ὧν καὶ Δαρεῖου βασιλεύοντος ἤξιούντο.

21.3-25.8 Όχι μόνο τις σεβάστηκε, αλλά τους επέτρεψε να θάψουν τους νεκρούς τους, εξασφάλισε για εκείνες όσες περιποιήσεις είχαν ήδη και ακόμα περισσότερες, τις σεβόταν, τις κρατούσε ασφαλείς και, αν και αναγνώριζε ότι οι γυναίκες της Περσίας ήταν από τις ομορφότερες, η αυτοκυριαρχία και η σωφροσύνη του ήταν για εκείνον αυτό που όφειλε πρωτίστως να διαφυλάξει. Ο Αλέξανδρος, παρότι ανίκητος και σκληρός κατά τη διάρκεια της μάχης, στην καθημερινότητα διακρινόταν από απόλυτο σεβασμό προς όλους, ειδικά προς τις γυναίκες, φροντίζοντας μάλιστα να τιμωρεί σκληρά όσους στο παρελθόν είχαν ασεβήσει σε βάρος τους. Εγκρατής στο φαγητό και σε κάθε είδους απόλαυση, επιχειρούσε να κυριαρχεί στον εαυτό του και να παραμένει προσηλωμένος στους στόχους του. Όταν δεν πολεμούσε, του άρεσε να συζητά, να γράφει, να κυνηγά, απέδιδε τιμές στους θεούς και φρόντιζε να μην αδικεί ποτέ και κανέναν, όταν όλοι μαζί έτρωγαν και έπιναν. Μόνο που συχνά, λόγω της αυταρχικότητάς του, παρυσυρόταν από τις κολακείες, κάτι που ενοχλούσε κάποιους από τους ακολούθους του. Μετά τη μάχη στην Ισσό και τη νίκη του, ακολούθησε η πολιορκία της Τύρου για περίπου επτά μήνες. Κατά τη διάρκεια των μηνών αυτών, πολλά όνειρα προμήνυαν τη νίκη του και την κυριαρχία του επί αυτής. Η πολιορκία της Τύρου ήταν σκληρή, αλλά στέφθηκε με επιτυχία. Κατόπιν, ο Αλέξανδρος κινήθηκε προς τη Γάζα, την οποία επίσης κατέλαβε, όπως ήδη προμήνυαν οι οίωνοι. Από εκεί έστειλε πολλά λάφυρα στην Ολυμπιάδα, στην Κλεοπάτρα, στους φίλους του, καθώς και στον Λεωνίδα, τον παιδαγωγό του.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

20.7 Η τύχη πρόσφερε στον Αλέξανδρο τον κατάλληλο τόπο· καλύτερα όμως από την προσφορά της τύχης, όσον αφορά στη νίκη, συνετέλεσε η στρατηγική του ικανότητα, **20.8**· (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ὅς γε λειπόμενος τῶν βαρβάρων τοσοῦτῳ πλήθει, οὐ μὲν παρέσχε κύκλωσιν ἐκείνοις) .....

....., απεναντίας, ο ίδιος με το δεξιό άκρο της παράταξής του, υπερφαλαγγίζοντας το αριστερό του εχθρού και ευρισκόμενος στα πλάγια, (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: φυγὴν ἐποίησε τῶν καθ' αὐτὸν βαρβάρων, ἀγωνιζόμενος ἐν πρώτοις, ὥστε φησὶν τρωθῆναι ὑπὸ Δαρεῖου ξίφει τὸν μηρόν, ὡς μὲν Χάρης (φησί) (ἔτυχε συμπεσεῖν γὰρ αὐτοὺς εἰς χεῖρας) .....

..... **20.10** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: νικήσας δὲ λαμπρῶς, καὶ καταβαλὼν ὑπὲρ ἔνδεκα μυριάδας τῶν πολεμίων, οὐχ εἶλε μὲν Δαρεῖον, προλαβόντα τῇ φυγῇ τέτταρας σταδίους ἢ πέντε, ἐπανῆλθε τὸ δ' ἄρμα καὶ τὸ τόξον αὐτοῦ λαβὼν) .....

..... **21.1** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: Τρεπομένῳ δὲ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ φράζει τις κόπτεσθαι καὶ

² Πρόσωπο κοντά στη βασιλική οικογένεια. Λέγεται ότι συνεκπαιδεύτηκε με τον Αλέξανδρο και ήταν ανάμεσα σε αυτούς που σκότωσαν τον Πausανία, δολοφόνο του Φιλίππου.

θρηνεῖν μητέρα καὶ γυναῖκα Δαρείου καὶ θυγατέρας δύο παρθένας ἰδούσας τὸ ἄρμα καὶ τὰ τόξα, ἀγομένας ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις, ὡς ἀπολωλότος ἐκείνου) .....

..... **21.2** Ο Αλέξανδρος λοιπόν, μένοντας σιωπηλός για αρκετή ώρα, λυπημένος πιο πολύ για την τύχη εκείνων παρά χαρούμενος για τη δική του, έστειλε τον Λεοννάτο με τη διαταγή να τους αναγγείλει ότι ούτε ο Δαρείος έχει σκοτωθεί ούτε αυτές πρέπει να φοβούνται τον Αλέξανδρο, γιατί αυτός πολεμά εναντίον του Δαρείου για την ηγεμονία, ενώ εκείνες θα έχουν τα πάντα για τα οποία θεωρούνταν άξιες όσο ήταν βασιλιάς ο Δαρείος.

Λεξιλόγιο

λειπόμενος < λείπομαι τινός = είμαι κατώτερος από κάποιον

παρέσχεν κύκλωσιν < παρέχω κύκλωσιν = παρατάσσω το στρατό έτσι, ώστε να περικυκλώσω τον εχθρό
φυγὴν ἐποίησε < ποιῶ φυγὴν = τρέπω σε φυγή

τρωθῆναι < απρμφ. παθ. αορ. α΄ του ρ. τιτρώσκω = τραυματίζω

συμπεσεῖν γὰρ αὐτοὺς εἰς χεῖρας < συμπίπτω εἰς χεῖρας = συγκρούομαι

εἶλε < γ΄ ενικ. αορ. β΄ του ρ. αἰρέω-ῶ = κυριεύω, συλλαμβάνω

προλαβόντα < μτχ. αορ. β΄ του ρ. προλαμβάνω = λαμβάνω εκ των προτέρων (εδώ: απομακρύνομαι)

ἐπανῆλθε < γ΄ ενικ. αορ. β΄ του ρ. ἐπανέρχομαι = επανέρχομαι, επιστρέφω

τρεπομένῳ < μτχ. ενεστ. του ρ. τρέπομαι = στρέφομαι (ε.φ. τρέπω = στρέφω)

ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἀγομένας < ἄγομαι ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις = οδηγούμαι σε αιχμαλωσία

κόπτεσθαι < κόπτομαι = χτυπώ τον εαυτό μου λόγω θλίψης

ὡς ἀπολωλότος < μτχ. ενργ. πρκ. του ρ. ἀπόλλυμι ή ἀπολλύω με σημασία μέσης διάδεσης και υποκειμενικής αιτιολογίας = πιστεύοντας ότι είχε χαθεί

ἐπισχόν < μτχ. αορ. β΄ του ρ. ἐπέχω = περιμένω, αναμένω

συμπαθῆς < ὀ, ή συμπαθῆς (επιθ.) = πονόψυχος, που μοιράζεται τα ίδια συναισθήματα (πρβλ. συμπάσχω)

γενόμενος < μτχ. αορ. β΄ του ρ. γίνομαι = γίνομαι, παράγομαι, λαμβάνω χώρα κ.ά.

τέθνηκεν < γ΄ ενικ. πρκ. του ρ. θνήσκω = πεθαίνω

χρή < απρόσωπο ρήμα, ενεστ. = είναι αναγκαίο, πρέπει (χρή + απρμφ. = πρέπει να....)

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποιον ρόλο αναλάμβανε ο Αλέξανδρος κατά τη διάρκεια της μάχης, σύμφωνα με όσα περιγράφονται στην παράγραφο 20.8; Πώς πιστεύετε ότι αυτό επηρέαζε την εικόνα που το στράτευμά του είχε για εκείνον;
2. Μετά την αιχμαλωσία της οικογένειας του Δαρείου, ο Αλέξανδρος σύμφωνα με το α.ε. κείμενο «...πέμπει Λεοννάτον, ἀπαγγεῖλαι κελεύσας ὡς οὔτε Δαρειῶς τέθνηκεν οὔτ' Ἀλέξανδρον δεδιέναι χρή». Πώς κρίνετε αυτή του τη στάση; Τι αναδεικνύει για τον χαρακτήρα του;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) αναφορικά με τη στάση του Αλέξανδρου προς την οικογένεια του Δαρείου, όπως την εξιστορεί ο Αρριανός στο έργο του «Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις»:

Άρριανού, Άλεξάνδρου Άνάβασις	Απόδοση κειμένου Πηγή (Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)
<p>2.12.3 ἀλλὰ λέγουσί τινες τῶν τὰ Ἀλεξάνδρου γραψάντων τῆς νυκτὸς αὐτῆς, ἢ ἀπὸ τῆς διώξεως τῆς Δαρείου ἐπανῆκεν, ἐς τὴν σκηνὴν παρελθόντα αὐτὸν τὴν Δαρείου, ἣτις αὐτῷ ἐξηρημένη ἦν, ἀκούσαι γυναικῶν οἰμωγῆν καὶ ἄλλον τοιοῦτον θόρυβον οὐ πόρρω τῆς σκηνῆς· 2.12.4 πυθέσθαι οὖν αἵτινες γυναῖκες καὶ ἀνδ' ὅτου οὕτως ἐγγὺς παρασκηνοῦσι· καὶ τινα ἐξαγγεῖλαι, ὅτι· ὦ βασιλεῦ, ἡ μήτηρ τε καὶ ἡ γυνὴ Δαρείου καὶ οἱ παῖδες, ὡς ἐξηγγέλθη αὐταῖς ὅτι τὸ τόξον τε τοῦ Δαρείου ἔχεις καὶ τὸν κίνδυνον τὸν βασιλικὸν καὶ ἡ ἀσπίς ὅτι κεκόμισται ὀπίσω ἡ Δαρείου, ὡς ἐπὶ τεθνεῶτι Δαρεῖφ ἀνομιώζουσι. 2.12.5 ταῦτα ἀκούσαντα Ἀλέξανδρον πέμψαι πρὸς αὐτὰς Λεοννάτον, ἓνα τῶν ἐταίρων, ἐντειλάμενον φράσαι ὅτι ζῆ Ἀλεγεῖος, τὰ δὲ ὄπλα καὶ τὸν κίνδυνον ὅτι φεύγων ἀπέλιπεν ἐπὶ τῷ ἄρματι καὶ ταῦτα ὅτι μόνον ἔχει Ἀλέξανδρος, καὶ Λεοννάτον παρελθόντα ἐς τὴν σκηνὴν τά τε περὶ Δαρείου εἰπεῖν καὶ ὅτι τὴν θεραπείαν αὐταῖς ξυγχωρεῖ Ἀλέξανδρος τὴν βασιλικὴν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ καλεῖσθαι βασιλίσσας, ἐπεὶ οὐδὲ κατὰ ἔχθραν οἱ γενέσθαι τὸν πόλεμον πρὸς Δαρεῖον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀσίας διαπεπολεμηῖσθαι ἐννόμως.</p>	<p>2.12.3 Μερικοί μάλιστα ιστορικοί από αυτούς που έγραψαν για τα κατορθώματα του Αλέξανδρου αναφέρουν ότι τη νύχτα που επέστρεψε από την καταδίωξη του Δαρείου μπήκε ο ίδιος στη σκηνή του Δαρείου, που την είχαν κρατήσει για προσωπικό του λάφυρο· λένε ότι άκουσε γυναικείους θρήνους, καθώς και άλλο παρόμοιο θόρυβο, όχι μακριά από τη σκηνή· 2.12.4 ζήτησε λοιπόν να μάθει ποιες είναι οι γυναίκες αυτές και γιατί μένουν σε τόσο γειτονική σκηνή. Τότε κάποιος του απάντησε: «Βασιλιά μου, η μητέρα, η γυναίκα και τα παιδιά του Δαρείου, μόλις πληροφορήθηκαν ότι βρίσκονται στα χέρια σου το τόξο του Δαρείου και το βασιλικό του πανωφόρι και ότι έχουν φέρει στο στρατόπεδο και την ασπίδα του, θρηγούν, γιατί νομίζουν ότι έχει σκοτωθεί ο Δαρείος. 2.12.5 Όταν πληροφορήθηκε αυτά ο Αλέξανδρος, έστειλε στη βασιλική οικογένεια τον Λεοννάτο, έναν από τους εταίρους, με την εντολή να της ανακοινώσει ότι ζει ο Δαρείος, ότι τα όπλα και το πανωφόρι του τα άφησε στο άρμα του, καθώς έφευγε, και ότι αυτά μονάχα είχε ο Αλέξανδρος. Ο Λεοννάτος, μπήκε στη σκηνή των γυναικών και ανέφερε τα σχετικά με τον Δαρείο, λέγοντας ακόμη ότι ο Αλέξανδρος, τους επέτρεπε να διατηρήσουν τη βασιλική ακολουθία τους και τις άλλες τιμές, καθώς και το δικαίωμα να ονομάζονται βασιλίσσες, γιατί δεν ανέλαβε τον πόλεμο εναντίον του Δαρείου από προσωπική έχθρα προς αυτόν, αλλά τον πολέμησε νόμιμα για την κυριαρχία της Ασίας.</p>

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... I

Παθητικοί χρόνοι φωνηεντόληκτων και αφωνόληκτων ρημάτων

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι στη **νέα ελληνική τα ρήματα** έχουν δύο φωνές: την Ενεργητική και την Παθητική. Η **Παθητική Φωνή** χρησιμοποιείται για να δηλώσουμε τον δέκτη μιας ενέργειας ή την ίδια την ενέργεια (π.χ. Το φαγητό ετοιμάστηκε από τη μητέρα). Οι χρόνοι της Παθητικής Φωνής είναι οκτώ.

Στην **αρχαία ελληνική**:

- οι **Φωνές** των ρημάτων είναι δύο: η **Ενεργητική και η Μέση**,
- οι **Διαθέσεις** των ρημάτων, οι οποίες δηλώνουν την κατάσταση του υποκειμένου, είναι τέσσερις: η **Ενεργητική, η Μέση, η Παθητική και η Ουδέτερη**,
- τα ρήματα Μέσης και Παθητικής Διάθεσης, δηλαδή **τα μέσα και παθητικά ρήματα**, έχουν όλους τους χρόνους **ίδιους, εκτός από τον Μέλλοντα και τον Αόριστο**,
- ο **παθητικός Μέλλοντας** και ο **παθητικός Αόριστος** έχουν, σε κάποια ρήματα, **δύο τύπους**: τον παθητικό Μέλλοντα α' και β' και τον παθητικό Αόριστο α' και β'.

Παρατήρηση-
σχολιασμός
ζωγραφικού
πίνακα

Σύγκριση
Αλέξανδρου
και Ιουλίου
Καίσαρα

ΝΑ ΠΡΟΣΕΞΩ ΟΤΙ:

- Ο **παθητικός Μέλλοντας α'** **σχηματίζεται** όταν προσθέσω το πρόσφυμα – **θή** – ανάμεσα στο θέμα και την κατάληξη του μέσου Μέλλοντα (π.χ. λύ-σομαι > λυ – **θή** – σομαι) και κλίνεται ως εξής:

Ενότητα 4. Η μάχη στην Ισσό – Η επικράτηση στη Συρία και την Αίγυπτο

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
λυθήσομαι λυθήση (-σει) λυθήσεται λυθησόμεθα λυθήσεσθε λυθήσονται	λυθησοίμην λυθήσοιο λυθήσοιτο λυθησοίμεθα λυθήσοισθε λυθήσοιντο	λυθήσεσθαι	λυθησόμενος λυθησομένη λυθησόμενον

- Ο **παθητικός Αόριστος α'** σχηματίζεται όταν προσθέσω το πρόσφυμα -θη- μετά από το θέμα και κλίνεται ως εξής:

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
έλύθην έλύθης έλύθη έλύθημεν έλύθητε έλύθησαν	λυθῶ λυθῆς λυθῆ λυθῶμεν λυθῆτε λυθῶσι	λυθείην λυθείης λυθείη λυθείμεν λυθείτε λυθείεν	– λύθητι λυθήτω – λύθητε λυθέντων	λυθῆναι	λυθείς λυθείσα λυθέν

- Ο **παθητικός Μέλλοντας β'** και ο **παθητικός Αόριστος β'** σχηματίζονται χωρίς το -θ- αλλά μόνο με την προσθήκη **του -η-** ανάμεσα στο θέμα και την κατάληξη και κλίνονται ως εξής:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
					ΜΕΤΟΧΗ
Μέλλοντας	γραφ-ή-σομαι γραφ-ή-σει/ γραφ-ή-ση γραφ-ή-σεται γραφ-η-σόμεθα γραφ-ή-σεσθε γραφ-ή-σονται		γραφ-η-σοίμην γραφ-ή-σοιο γραφ-ή-σοιτο γραφ-η-σοίμεθα γραφ-ή-σοισθε γραφ-ή-σοιντο		γραφ-ή-σεσθαι γραφ-η-σόμενος γραφ-η-σομένη γραφ-η-σόμενον
Αόριστος	ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γραφ-ῶ γραφ-ῆς γραφ-ῆ γραφ-ῶμεν γραφ-ῆτε γραφ-ῶσι	γραφ-εῖην γραφ-εῖης γραφ-εῖη γραφ-εῖμεν γραφ-εῖητε γραφ-εῖσαν	– γράφ-η-δι γραφ-ή-τω – γράφ-η-τε γραφ-έ-ντων/ γραφ-ή-τωσαν	γραφ-ῆ-ναι γραφ-εῖς γραφ-εῖσα γραφ-έν

ΚΑΙ ΚΑΤΙ ΑΚΟΜΑ:

- Τι γίνεται όμως όταν το θέμα λήγει σε σύμφωνο και συναντά το πρόσφυμα -θη-:

Σχηματισμός παθητικού Μέλλοντα α' και παθητικού Αορίστου α' όταν το θέμα λήγει σε σύμφωνο:		
π, β, πτ + θη → φθη + σομαι	λειπ + θη + σομαι → λειφθήσομαι	ἐλείφθην
κ, γ, ττ/σσ + θη → χθη + σομαι	κηρύττ + θη + σομαι → κηρυχθήσομαι	ἐκηρύχθην
τ, δ, θ, ζ + θη → σθη + σομαι	πεισ + θη + σομαι → πεισθήσομαι	ἐπέισθην

Λαμβάνοντας υπόψη όσα διάβασες παραπάνω αλλά και με τη βοήθεια της Γραμματικής σου, προσπάθησε να σχηματίσεις τους παθητικό Μέλλοντα β' και παθητικό Αόριστο β' του ρ. βλάπτομαι, συμπληρώνοντας τους Πίνακες.

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
Παθητικός Μέλλοντας β'	βλαθήσομαι					
Παθητικός Αόριστος β'	έβλάβην					

2. Στο κείμενό σου υπάρχει το Απαρέμφατο παθητικού Αορίστου α' τρωθῆναι. Συνεργάσου με τον/την διπλανό/ή σου, ώστε να συμπληρώσετε μαζί τον Πίνακα που ακολουθεί.

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
α' εν.				-
β' εν.				
γ' εν.				
α' πληθ.				-
β' πληθ.				
γ' πληθ.				
Απαρέμφατο	τρωθῆναι			
Μετοχή				

Παρατήρηση και διόρθωση γραμματικών τύπων

Μελέτη διαφορετικών αποδόσεων

Σχέση του Αλέξανδρου με τους φίλους και συντρόφους του

Παρακάτω μπορούμε να διαβάσουμε τις παραγράφους 19.1-19.10 (παρατίθεται τόσο το πρωτότυπο κείμενο όσο και η απόδοσή του στα ν.ε.). Πρόκειται για απόσπασμα που στο βιβλίο μας παρατίθεται περιληπτικά. Πώς αντιμετώπιζε ο Αλέξανδρος την τόλμη αλλά και την αποφασιστικότητα όσων θεωρούσε πιστούς συντρόφους και φίλους του; Ας υπογραμμίσουμε φράσεις στη ν.ε. απόδοση, στις οποίες στηριζόμαστε για να απαντήσουμε. Κατόπιν, αναζητούμε τις φράσεις αυτές στο πρωτότυπο.

<p>Πλούταρχος, Άλέξανδρος (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)</p>	<p>Απόδοση κειμένου (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)</p>
<p>[19.1] Ἐτι δὲ μᾶλλον ἐδάρρησε καταγνοὺς δειλίαν Ἀλεξάνδρου, πολὺν χρόνον ἐν Κιλικίᾳ διατρίψαντος. [19.2] ἦν δ' ἡ διατριβὴ διὰ νόσον, ἦν οἱ μὲν ἐκ κόπων, οἱ δ' ἐν τῷ τοῦ Κύδνου ῥεύματι λουσαμένῳ «καὶ» καταπαγέντι προσπεσεῖν λέγουσι. [19.3] τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἰατρῶν οὐδεὶς ἐδάρρει βοηθεῖν, ἀλλὰ τὸν κίνδυνον οἴομενοι πάσης ἰσχυρότερον εἶναι βοηθείας, ἐφοβοῦντο τὴν ἐκ τοῦ σφαλῆναι διαβολὴν πρὸς τοὺς Μακεδόνας· [19.4] Φίλιππος δ' ὁ Ἀκαρνὰν μοχθηρὰ μὲν ἑώρα τὰ περὶ αὐτὸν ὄντα, τῇ δὲ φιλίᾳ πιστεύων, καὶ δεινὸν ἠγούμενος εἰ κινδυνεύοντι μὴ συγκινδυνεύσει, μέχρι τῆς ἐσχάτης πείρας βοηθῶν καὶ παραβαλλόμενος, ἐπεχείρησε φαρμακείᾳ καὶ συνέπεισεν αὐτὸν ὑπομῆναι καὶ πειεῖν, σπεύδοντα ῥωσθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον. [19.5] ἐν τούτῳ δὲ Παρμενίων ἔπεμψεν ἐπιστολὴν ἀπὸ στρατοπέδου, διακελευόμενος αὐτῷ φυλάξασθαι τὸν Φίλιππον, ὡς ὑπὸ Δαρείου πεπεισμένον ἐπὶ δωρεαῖς μεγάλαις καὶ γάμῳ θυγατρὸς ἀνελεῖν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνοὺς καὶ μηδενὶ δείξας τῶν φίλων ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον ὑπέθηκεν. [19.6] ὡς δὲ τοῦ καιροῦ παρόντος εἰσῆλθε μετὰ τῶν ἐταίρων ὁ Φίλιππος, τὸ φάρμακον ἐν κύλικι κομίζων, ἐκείνῳ μὲν ἐπέδωκε τὴν ἐπιστολήν, αὐτὸς δὲ τὸ φάρμακον ἐδέξατο προθύμως καὶ ἀνυπόπτως, [19.7] ὥστε δαυμαστὴν καὶ θεατρικὴν τὴν ὄψιν εἶναι, τοῦ μὲν ἀναγινώσκοντος, τοῦ δὲ πίνοντος, εἶδ' ἅμα πρὸς ἀλλήλους ἀποβλεπόντων οὐχ ὁμοίως, ἀλλὰ τοῦ μὲν Ἀλεξάνδρου φαιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ διακεχυμένῳ τὴν πρὸς τὸν Φίλιππον εὐμένειαν καὶ πίστιν ἀποφαίνοντος, [19.8] ἐκείνου δὲ πρὸς τὴν διαβολὴν ἐξισταμένου, καὶ ποτὲ μὲν θεοκλυτοῦντος καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνατείνοντος τὰς χεῖρας,</p>	<p>[19.1] Ο Δαρείος ενθαρρύνθηκε ακόμη περισσότερο, επειδή καταλόγισε δειλία στον Αλέξανδρο για την επί πολὺν χρόνο καθυστέρησή του στην Κιλικία. [19.2] Η καθυστέρηση, ὁμως, αυτή οφειλόταν σε αρρώστια, για την οποία ἄλλοι λένε ότι προήλθε από κούραση, ἄλλοι πάλι ότι προσβλήθηκε, επειδή λούστηκε στα παγωμένα νερά του Κύδνου. [19.3] Κανένας γενικά γιατρός δεν τολμούσε να του προσφέρει βοήθεια, ἀλλὰ νομίζοντας ότι ο κίνδυνος ήταν μεγαλύτερος από κάθε παροχή βοήθειας, φοβούνταν μήπως, αν αποτύχαιναν, κατηγορούσαν από τους Μακεδόνες. [19.4] Ο Φίλιππος, ὁμως, ο Ακαρνάνας ἐβλεπε ότι η κατάσταση της υγείας του ήταν ἀσχημη· ἔτσι, βασιζόμενος στη φιλία του με τον Αλέξανδρο και θεωρώντας ἀπαράδεκτο εἴαν δεν συμεριζόταν τον κίνδυνο με τον Αλέξανδρο βοηθώντας τον με ὅλες τις γνώσεις του και στέκοντας στο πλευρό του, ετοίμασε φάρμακο και, καθὼς ἐκείνος βιαζόταν να γίνει καλά για τον πόλεμο, κατόρθωσε να τον πείσει να το ανεχθεῖ και να το πιει. [19.5] Στο μεταξύ, του ἔστειλε γράμμα ο Παρμενίων ἀπὸ το στρατόπεδο, συιστώντας του να προφυλαχθεῖ ἀπὸ τον Φίλιππο, επειδή τάχα εἶχε εξαγοραστεῖ ἀπὸ τον Δαρεῖο να σκοτώσει τον Αλέξανδρο, με ἀντάλλαγμα μεγάλες δωρεές και γάμο με την κόρη του. Ο βασιλιάς, ἀφού διάβασε το γράμμα, το ἔβαλε κάτω ἀπὸ το μαξιλάρι του χωρὶς να το δείξει σε κανέναν ἀπὸ τους φίλους του. [19.6] Και ὅταν ἦρθε η στιγμή και μπήκε μέσα με τους φίλους του βασιλιά ο Φίλιππος, φέρνοντας το φάρμακο μέσα σε μια κύλικα, ο Αλέξανδρος του ἔδωσε το γράμμα, ἐνὼ ο ἴδιος πήρε το φάρμακο χωρὶς κανένα δισταγμό και καμὶάν υποψία. [19.7] Το ἀποτέλεσμα ἦταν να παρουσιαστεῖ ἕνα θεῆμα παράξενο σαν σε θεῆατρο, ο ἕνας να διαβάζει και ο ἄλλος</p>

<p>Πλούταρχος, Ἀλέξανδρος (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)</p>	<p>Απόδοση κειμένου (Πηγή: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα)</p>
<p>ποτὲ δὲ τῇ κλίνῃ περιπίπτοντος καὶ προσέχειν αὐτῷ. [19.9] τὸ γὰρ φάρμακον ἐν ἀρχῇ κρατῆσαν τοῦ σώματος οἷον ἀπέωσε καὶ κατέδυσεν εἰς βάθος τὴν δύναμιν, ὥστε καὶ φωνὴν ἐπιλιπεῖν καὶ τὰ περὶ τὴν αἴσθησιν ἀσαφῆ καὶ μικρὰ κομιδῆ γενέσθαι, λιποθυμίας ἐπιπεσούσης. [19.10] οὐ μὴν ἀλλὰ ταχέως ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ ραΐσας, αὐτὸν ἐπέδειξε τοῖς Μακεδόσιν· οὐ γὰρ ἐπαύοντο πρὶν ἰδεῖν τὸν Ἀλέξανδρον ἀθυμοῦντες.</p>	<p>να πίνει. Ἐπειτα αλληλοκοιτάχτηκαν, ὄχι ὅμως με τον ἴδιο τρόπο· ο Αλέξανδρος με πρόσωπο χαρούμενο που ἔδειχνε προς ὅλους την εὖνοια και εμπιστοσύνη του προς τον Φίλιππο. [19.8] ἐκεῖνος ξαφνιασμένος ἀπὸ τη συκοφαντία και τη μια επικαλούμενος τους θεοὺς και σηκώνοντας τα χέρια στον ουρανό, την ἄλλη πέφτοντας στο κρεβάτι και ζητώντας ἀπὸ τον Αλέξανδρο να διατηρήσει την καλή του διάθεση και να στηρίζεται σ' αὐτόν. [19.9] Γιατί στην αρχὴ το φάρμακο ἐπέδρασε δυνατὰ στο σώμα, σαν να ὠθησε μακριὰ και ἔσβησε εντελῶς τη δύναμή του, ὥστε να χαθεῖ ἡ φωνὴ του και οι αισθήσεις του γενικά να μη λειτουργοῦν, ἀφού λιποθύμησε. [19.10] Αλλὰ με τη βοήθεια του Φιλίππου συνήλθε γρήγορα και, ἀφού ἔγινε καλά, παρουσιάστηκε στους Μακεδόνες, οι οποίοι δεν ἔπαυσαν να ανησυχοῦν πρὶν να τον δουν.</p>

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ... II

Η παθητική σύνταξη και το ποιητικό αίτιο

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι στη **νέα ελληνική**, όταν το ρήμα μιας πρότασης είναι παθητικό, έχουμε **παθητική σύνταξη** και τότε η πρόταση αποτελείται από το ρήμα (παθητική διάθεση), το υποκείμενο (αυτός που δέχεται την ενέργεια) και το **ποιητικό αίτιο** (από όπου απορρέει η ενέργεια που δέχεται το υποκείμενο): π.χ. Ο κήπος καλλιεργείται από τον Γιάννη.

Η παθητική σύνταξη μετατρέπεται σε ενεργητική, όταν το ρήμα αποκτά ενεργητική διάθεση, το ποιητικό αίτιο γίνεται υποκείμενο του ρήματος και το υποκείμενο της παθητικής σύνταξης γίνεται αντικείμενο του ενεργητικού ρήματος: π.χ. Ο Γιάννης καλλιεργεί τον κήπο.

Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται συνήθως με από + αιτιατική.

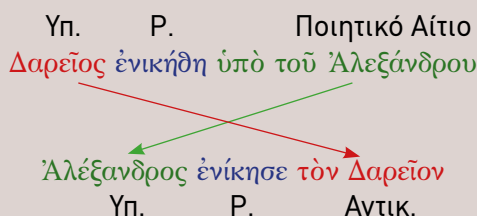
Όπως και στη **νέα ελληνική**, έτσι και στην **αρχαία ελληνική** συναντάται η **παθητική σύνταξη**. Το **ρήμα** των προτάσεων που συντάσσονται σύμφωνα με την παθητική σύνταξη βρίσκεται σε παθητική **διάθεση**, το **υποκείμενο** του ρήματος **δέχεται την ενέργεια που δηλώνει το ρήμα** και η έννοια του ρήματος συμπληρώνεται με έναν προσδιορισμό που δηλώνει, κυρίως, το πρόσωπο από το οποίο παθαίνει κάτι το υποκείμενο. Ο προσδιορισμός αυτός λέγεται **ποιητικό αίτιο και εκφέρεται**:

- κυρίως με: **ὑπό + γενική**
- σπανιότερα με: **ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς + γενική**

Η **μετατροπή της παθητικής σύνταξης σε ενεργητική** ακολουθεί τους ίδιους κανόνες με εκείνους της νέας ελληνικής:

- το ρήμα μετατρέπεται σε ενεργητική διάθεση,
- το ποιητικό αίτιο γίνεται υποκείμενο του ρήματος,
- το υποκείμενο του ρήματος της παθητικής σύνταξης γίνεται αντικείμενο

Για παράδειγμα:

➔ **Λαμβάνοντας υπόψη** όσα διάβασες παραπάνω, αλλά και με τη βοήθεια του Συντακτικού σου, υπογράμμισε το ποιητικό αίτιο στις παρακάτω προτάσεις και στη συνέχεια μετάτρεψε την παθητική σύνταξη των προτάσεων σε ενεργητική, με τη χρήση των ρημάτων που βρίσκονται σε παρένθεση, όπου σου δίνονται:

- α. Ἀλέξανδρος ἐτρώθη ὑπὸ τοῦ Δαρείου (τιτρώσκω = τραυματίζω).
- β. Οἱ νέοι ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ Σωκράτους.
- γ. Ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι ἀπέθανον (κτείνω = σκοτώνω).
- δ. Οἱ κήρυκες ἐπέμφθησαν ὑπὸ Λακεδαιμονίων.
- ε. Οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.
- στ. Ἀλέξανδρος ἐδανύμασθη ὑπὸ πλείστων ἀνθρώπων.
- ζ. Αἱ σπονδαί ἐλύθησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων.
- η. Ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ἐσώθη.
- θ. Τροία ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐκυριεύθη.
- ι. Βουκεφάλας ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἠγαπήθη.

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ **Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους:**

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τον τύπο του κάθε ουσιαστικού του κειμένου στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού (μαζί με το κατάλληλο άρθρο όπου λείπει):

- πλήθει .....
- κύκλωσιν .....
- βαρβάρων .....
- ξίφει .....
- τῶν πολεμίων .....
- τῆ φυγῆ .....
- γυναῖκα .....
- μητέρα .....
- τὸ ἄρμα .....
- χρόνον .....

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

2. Να σχηματίσετε τους άλλους βαθμούς των παρακάτω επιθέτων/επιρρημάτων στον ίδιο ακριβώς τύπο: βέλτιον, τὸ εὐώνυμον, λαμπρῶς, συμπαδῆς

➔ **Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα:**

Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

νικήσας ..... δὲ λαμπρῶς, καὶ καταβαλὼν .....

..... ὑπὲρ ἑνδεκα μυριάδας τῶν πολεμίων .....

....., Δαρεῖον μὲν οὐχ εἶλε, τέτταρας σταδίους ἢ πέντε προλαβόντα τῆ φυγῆ, τὸ δ' ἄρμα .....

..... καὶ τὸ τόξον ..... αὐτοῦ

λαβὼν ..... ἐπανῆλθε·

Υποενότητα Δ2 (26.1-26.7) Η ίδρυση της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Αναγιγνώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

26.1 Κιβωτίου δέ τινος αὐτῶ προσενεχθέντος, οὗ πολυτελέστερον οὐδὲν ἐφάνη τοῖς τὰ Δαρείου χρήματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς παραλαμβάνουσιν, ἠρώτα τοὺς φίλους, ὅ,τι δοκοίη μάλιστα τῶν ἀξίων σπουδῆς εἰς αὐτὸ καταδέσθαι. **26.2** πολλὰ δὲ πολλῶν λεγόντων, αὐτὸς ἔφη τὴν Ἰλιάδα φρουρήσειν ἐνταῦθα **καταδέμενος**³· καὶ ταῦτα μὲν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀξιοπίστων μεμαρτυρήκασιν. **26.3** εἰ δ', ὅπερ Ἀλεξανδρεῖς λέγουσιν Ἡρακλείδῃ πιστεύοντες, ἀληθές ἐστιν, οὐκ οὐκ ἀργὸς οὐδ' ἀσύμβολος αὐτῷ συστρατεύειν **ἔοικεν** Ὅμηρος. **26.4** λέγουσι γὰρ ὅτι τῆς Αἰγύπτου κρατήσας, ἐβούλετο πόλιν³ μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον Ἑλληνίδα **συνοικίσας** ἐπόνυμον ἑαυτοῦ **καταλιπεῖν**, καὶ τινα τόπον γνώμη τῶν ἀρχιτεκτόνων ὅσον οὐδέπω διεμετρεῖτο καὶ περιέβαλλεν. **26.5** εἶτα **νύκτωρ** κοιμώμενος ὅπιν εἶδε θαυμαστήν· ἀνὴρ πολὺς εὖ μάλα τὴν κόμην καὶ **γεραρὸς** τὸ εἶδος ἔδοξεν αὐτῷ παραστὰς λέγειν τὰ ἔπη τάδε· νῆσος ἔπειτά τις ἔστι πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ, Αἰγύπτου **προπάροιθε**³· Φάρον δέ **κικλήσκουσιν**. **26.6** εὐθύς οὖν ἐξαναστὰς ἐβάδιζεν ἐπὶ τὴν Φάρον, ἣ τότε μὲν ἔτι νῆσος ἦν τοῦ Κανωβικοῦ μικρὸν ἀνωτέρω στόματος, νῦν δὲ διὰ χώματος **ἀνείληπται** πρὸς τὴν ἥπειρον. **26.7** ὡς οὖν εἶδε τόπον εὐφυῖα διαφέροντα (ταινία γάρ ἐστιν ἰσθμῶ πλάτος ἔχοντι σύμμετρον ἐπικεικῶς **διείργουσα** λίμνην τε πολλὴν καὶ θάλασσαν ἐν λιμένι μεγάλῳ **τελευτῶσαν**), εἰπὼν ὡς Ὅμηρος ἦν ἄρα τὰ ἄλλα θαυμαστὸς, καὶ σοφώτατος ἀρχιτέκτων, ἐκέλευσε διαγράψαι τὸ σχῆμα τῆς πόλεως **τῷ τόπῳ συναρμόττοντας**.

26.8-30.14 Αποφασισμένος ο Αλέξανδρος να ιδρύσει την Αλεξάνδρεια, αψηφά κάθε δυσκολία, αφού η πόλη αυτή, σύμφωνα με τους μάντεις, θα ήταν πλούσια σε αγαθά και ικανή να συντηρήσει τους ανθρώπους που θα την κατοικούσαν. Προστάζει, έτσι, να ξεκινήσει το χτίσιμο της πόλης, ενώ ο ίδιος ταξιδεύει προς το ναό του Άμμωνα, ένα ταξίδι δύσκολο και επικίνδυνο, που για ακόμα μία φορά θα επιβεβαίωνε το ορμητικό και ανυποχώρητο του χαρακτήρα του. Φτάνοντας στον ναό, θα απαντηθούν από τον θεό δύο πολύ σημαντικά για εκείνον ερωτήματα: ότι οι δολοφόνοι του Φιλίππου έχουν πια τιμωρηθεί αλλά και ότι ο ίδιος (ο Αλέξανδρος) θα καταφέρει να κυριαρχήσει σε όλον τον κόσμο. Εκεί μάλιστα θα ισχυριστεί, με βάση τα λόγια του προφήτη, ότι ο ίδιος, ως άριστος μεταξύ άλλων, δεν μπορεί παρά να είναι παιδί του Δία. Η εντύπωση αυτή, περί της θεϊκής του ταυτότητας, δεν είχε βέβαια άλλο σκοπό παρά να επηρεάζει και να περιορίζει τους άλλους, φίλους και αντιπάλους του, αφού ο Αλέξανδρος είχε πλήρη επίγνωση της ταυτότητάς του. Επιστρέφοντας από την Αίγυπτο στη Φοινίκη, ο Αλέξανδρος θα διοργανώσει λαμπρούς αγώνες και θυσίες. Σε ένα αίτημα του Δαρείου να παραδοθεί και να υποχωρήσει, ωστόσο, ο Αλέξανδρος θα απαντήσει αρνητικά, επιβεβαιώνοντάς του ή ότι θα βαδίσει εναντίον του ή ότι, αν ο Δαρείος παραδοθεί, θα έχει ευνοϊκή μεταχείριση. Εν τω μεταξύ, η γυναίκα του Δαρείου θα πεθάνει. Τότε όμως ο θαλαμηπόλος Τιρέως θα περιγράψει τις συνθήκες διαβίωσης των γυναικών κοντά στον Αλέξανδρο, οδηγώντας τελικά τον Δαρείο να ευχηθεί ή να διατηρήσει την κυριαρχία του ή, αν την χάσει, τότε να μην εξουσιάζει άλλος κανείς παρά μόνο ο Αλέξανδρος.

³ Η ίδρυση της Αλεξάνδρειας τοποθετείται πριν την επίσκεψη του Αλέξανδρου στον ναό του Άμμωνα.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και [ηλεκτρονικού](http://ebooks.edu) (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

26.1 Όταν κάποτε έφεραν στον Αλέξανδρο ένα κιβώτιο, από το οποίο κανένα δεν ήταν πολυτελέστερο στα μάτια αυτών που παρέλαβαν τα χρήματα και τις αποσκευές του Δαρείου, ρωτούσε τους φίλους του τι κατά τη γνώμη τους ήταν πιο σημαντικό να βάλει μέσα σε αυτό. **26.2** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: πολλά δὲ πολλῶν λεγόντων, αὐτὸς ἔφη τὴν Ἰλιάδα φρουρήσειν ἐνταῦθα καταδέμενος) .....

.....

.....

Και είναι αρκετοί αυτοί από τους αξιόπιστους που το έχουν επιβεβαιώσει. **26.3** Εάν είναι αλήθεια αυτό που λένε Αλεξανδρινοί, πιστεύοντας τον Ηρακλείδη, δεν ήταν, όπως φαίνεται, ο Όμηρος άχρηστος ούτε κάποιος που δεν συνεισέφερε σ' αυτόν στην εκστρατεία. **26.4** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: λέγουσι γὰρ ὅτι, κρατήσας τῆς Αἰγύπτου, ἐβούλετο καταλιπεῖν πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον Ἑλληνίδα συνοικίας ἐπώνυμον ἑαυτοῦ, καὶ τινα τόπον γνώμη τῶν ἀρχιτεκτόνων διεμετρεῖτο καὶ περιέβαλλεν ὅσον οὐδέπω) .....

.....

.....

..... **26.5** Αργότερα, είδε νύχτα στον ύπνο του ένα παράξενο όνειρο· του φάνηκε πως ένας άνδρας με κάτασπρα μαλλιά και με σεβάσμιο πρόσωπο στάθηκε κοντά του και του είπε τα εξής λόγια: υπάρχει συνεχόμενο ένα νησί στην πολυτρικυμισμένη θάλασσα μπροστά από την Αίγυπτο· Φάρο το ονομάζουν. **26.6** Πετάχτηκε λοιπόν επάνω αμέσως και βάδιζε προς τη Φάρο, που τότε ήταν ακόμη νησί λίγο πιο πάνω από το Κανωβικό στόμιο, ενώ σήμερα έχει ενωθεί με προσχώσεις με τη στεριά. **26.7** Μόλις λοιπόν είδε τον ξεχωριστό από τη φύση αυτόν τόπο –είναι μία λωρίδα που με ισθμό ίδιου πλάτους παντού χώριζε τη μεγάλη λίμνη και τη θάλασσα, η οποία καταλήγει σε μεγάλο λιμάνι– (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: εἰπὼν ὡς Ὅμηρος ἦν ἄρα τὰ τ' ἄλλα θαυμαστός, καὶ σοφώτατος ἀρχιτέκτων, ἐκέλευσε διαγράψαι τὸ σχῆμα τῆς πόλεως τῷ τόπῳ συναρμόττοντας) .....

.....

.....

.....

Λεξιλόγιο

καταθέμενος < μτχ. αορ. β'. του ρ. κατατίθεμαι = τοποθετώ, βάζω κατά μέρος, καταδέτω
ὄπερ < αναφορική αντωνυμία, αντί του ὅσπερ = ακριβώς αυτό που
ἀργός < ὁ ἀργός, -ή, -όν (συνηρ. του ἀ-εργός) = αυτός που δεν μοχθεί, άχρηστος
ἔοικεν < γ' ενικ. παρακ. του ρ. ἔοικα = είμαι όμοιος, φαίνομαι
συνοικίσαζ < μτχ. αορ. του ρ. συνοικίζω = ιδρύω πόλη
νύκτωρ < επίρ. χρονικό = κατά τη διάρκεια της νύκτας (από το ουσ. νύξ, νυκτός, ἦ = η νύχτα)
γεραρός < ὁ γεραρός, -ά, -όν (ρ. γεραίρω) = αυτός που έχει σεβάσμιο παρουσιαστικό, μεγαλοπρεπής, ηγεμονικός
προπάροιθε < πρόθεση = μπροστά, εμπρός από
κικλήσκουσιν < γ' πληθ. ενεστ. του ρ. κικλήσκω = ονομάζω, αποκαλώ, προστάζω, διατάζω
άνειληπται < γ' ενικ. παρακ. του ρ. ανάλαμβάνομαι
διείργουσα < μτχ. ενεστ. δηλ. του ρ. διείργω = διαχωρίζω, κρατώ ξεχωριστά
τελευτώσαν < μτχ. ενεστ. δηλ. του ρ. τελευτάω-ῶ = πεθαίνω, τελειώνω, καταλήγω
τῷ τόπῳ < ὁ τόπος = σύμφωνα με το περιβάλλον
συναρμόττοντας < μτχ. ενεστ. του ρ. συναρμόττω αντί συναρμόζω = συναρμολογώ, προσαρμόζω, συνάπτω με ακρίβεια (εδώ: αμετάβατο και σημαίνει τους αρμόδιους)

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

1. Τι πιστεύεις ότι συμβόλιζε η Αλεξάνδρεια για τον ιδρυτή της; Ταίριαζε στην προσωπικότητά του η απόφασή του να την ιδρύσει με όσα μέχρι τώρα έχεις μελετήσει και συμπεράνει για τον χαρακτήρα του Αλέξανδρου;
2. Ο Αλέξανδρος, τόσο στην Ενότητα αυτή όσο και σε προηγούμενες, βλέπουμε να βασίζεται και να επηρεάζεται από οiwονούς, όνειρα και προφητείες. Πώς το αιτιολογείς αυτό, για έναν στρατηγό που είδαμε νωρίτερα ότι δεν ήταν η τύχη που τον καθόριζε και τον οδηγούσε αλλά η μεθοδικότητα και η στρατηγική του;

B. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να αναγνωρίσεις τους παρακάτω ρηματικούς τύπους και να τους αντικαταστήσεις χρονικά: περιέβαλλεν, ἐβάδιζεν, ἐκέλευσε.
2. Χρησιμοποίησε το Συντακτικό σου, βρες τις προθέσεις της αρχαίας ελληνικής, σύνθεσε με αυτές το ρήμα «βάλλω», δώσε τη σημασία της κάθε σύνθετης λέξης που προκύπτει και φτιάξε μία πρόταση στη νέα ελληνική για κάθε μία από τις σύνθετες λέξεις.

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις.

Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου! (ebooks.edu)

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

- λέγουσι γὰρ ὅτι, κρατήσας ..... τῆς Αἰγύπτου, ἐβούλετο καταλιπεῖν ..... πόλιν ..... μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον Ἑλληνίδα συνοικίσας ..... ἐπώνυμον ἑαυτοῦ, καί τινα τόπον γνῶμη ..... τῶν ἀρχιτεκτόνων ..... διεμετρεῖτο καὶ περιέβαλλεν ὅσον οὐδέπω
- εἰπὼν ..... ὡς Ὅμηρος ἦν ἄρα τά τ' ἄλλα θαυμαστὸς ..... καὶ σοφώτατος ἀρχιτέκτων ....., ἐκέλευσε διαγράψαι τὸ σχῆμα τῆς πόλεως τῷ τόπῳ (τούς) συναρμόττοντας .....

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ Ας θυμηθούμε:

- Ανακαλώντας περιστατικά που μελετήσαμε σε προηγούμενη Ενότητα (λ.χ. με την Τιμόκλεια, με τον Διογένη, κ.λπ.) αλλά και σε αυτήν (λ.χ. τη στάση του απέναντι στην οικογένεια του Δαρείου), τι συμπεραίνουμε για τις αρχές και τις αξίες που διέπνεαν τον Αλέξανδρο; Πριν ξεκινήσεις τη μελέτη της βιογραφίας του, είχες φανταστεί ότι θα είχε επιδείξει αυτή τη συμπεριφορά;
- Ο Πλούταρχος γράφει τη βιογραφία του Αλέξανδρου. Ας εντοπίσουμε δύο στοιχεία στην ενότητα αυτή που επιβεβαιώνουν ότι πρόκειται για κείμενο βιογραφικό και όχι ιστορικό.

➔ Ας συγκρίνουμε:

Ας αναζητήσουμε λέξεις και φράσεις στο πρωτότυπο κείμενο, οι οποίες χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα στον λόγο με αυτούσια ή σχεδόν αυτούσια σημασία. Τις κυκλώνουμε στο κείμενό μας και συζητάμε τι μας κάνει αυτό να σκεφτόμαστε για την ελληνική γλώσσα.

Ενότητα 4. Η μάχη στην Ισσό - Η επικράτηση στη Συρία και την Αίγυπτο

Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:

3 - 2 - 1

3 πράγματα που ανακάλυψα για τον Αλέξανδρο και δεν είχα φανταστεί		
2 πράγματα που είδα να συνδέουν την αρχαία με τη νέα ελληνική		
1 πράγμα που ανυπομονώ να ανακαλύψω για τον Αλέξανδρο στη συνέχεια		

Επανάληψη στην κλίση ουσιαστικών

Γίνετε δημοσιογράφοι

Εξάσκηση στα ομόρριζα

Απόδωσε σωστά τις φράσεις

Ενότητα 5 Η μάχη στα Γαυγάμηλα – Η κατάκτηση της Μεσοποταμίας και της Περσίας

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- Υποενότητα Ε (31.1, 31.6-31.7, 32.8-32.12, 34.1-34.4)
Η μεγάλη αναμέτρηση

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στα Γαυγάμηλα, δυτικά του Ευφράτη ποταμού

Πότε διαδραματίζονται όσα μελετάμε; Το 331 π.Χ.

Ποια είναι τα πρόσωπα που θα δούμε στην ενότητα αυτή; Αλέξανδρος, Δαρείος, Παρμενίων, Μαζαίος, Θεόφιλος, Ελικών, Αρίστανδος, Φάυλλος και ο Βουκεφάλας

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** την αποφασιστική μάχη του Αλέξανδρου εναντίον των Περσών.
- ✓ **θα ερμηνεύσουμε** τις ενέργειες και τις επιλογές του Αλέξανδρου με βάση το χωροχρονικό πλαίσιο.
- ✓ **θα συγκρίνουμε** τα συγκεκριμένα χωρία του κειμένου του Πλούταρχου με άλλες ιστορικές πηγές.
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική.
- ✓ **θα διατυπώσουμε** αξιολογικές κρίσεις για τις διάφορες και διαφορετικές αποδόσεις του α.ε. κειμένου.
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα μάθαμε για τις δευτερεύουσες προτάσεις.
- ✓ **θα μελετήσουμε** τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις.

Σπουδαία λόγια...

... οὐ κλέπτω τήν νίκην
(31.12, ...δεν κλέβω τη νίκη.)

...οὐ μόνον δὲ πρὸ τῆς μάχης, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον ἐπεδείξατο μέγαν καὶ συνεστηκότα τῷ λογίζεσθαι καὶ θαρρεῖν ἑαυτὸν (32.4, ...καὶ ὄχι μόνο πριν ἀπὸ τῆς μάχης, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ἀγῶνα ἀπέδειξε ὅτι ἦταν πολὺ λογικὸς καὶ θαρραλέος)

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Υποενότητα Ε (31.1, 31.6-31.7, 32.8-32.12, 34.1-34.4) Η μεγάλη αναμέτρηση

Α. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Για να ξέρεις...

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Δαρείος ο Γ', παρά την ήττα στην Ισσό, έχει ακόμα μεγάλες δυνάμεις. Πριν τη μάχη, προτείνει στον Αλέξανδρο να κρατήσει τα εδάφη δυτικά του Ευφράτη, που είχε ήδη κατακτήσει, και να συνάψουν συνθήκη ειρήνης, που θα επισφραγιστεί με τον γάμο του Αλέξανδρου με την κόρη του. Ο Αλέξανδρος αρνείται. Φιλοδοξεί να ολοκληρώσει τη νίκη του εναντίον του Πέρση βασιλιά. Την 1η Οκτωβρίου του έτους 331 π.Χ., την τελευταία μέρα του Βοηδρωμώνα, σε μία μεγάλη πεδιάδα, στα Γαυγάμηλα, έναν οικισμό κοντά στα Άρβηλα, στις όχθες του Τίγρη, θα λάβει χώρα μία μάχη που θα καθορίσει την τύχη των δύο ανδρών. Η επόμενη μέρα θα βρει τον Αλέξανδρο νικητή και τον Δαρείο φυγά.

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

31.1 Αλέξανδρος δὲ τὴν ἐντὸς τοῦ Εὐφράτου¹ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος, ἤλαυνεν ἐπὶ Δαρεῖον, ἑκατὸν μυριάσι² στρατοῦ καταβαίνοντα.

31.2-31.5 Κάποιος από τους υπασπιστές του Αλέξανδρου περιγράφει ένα αστείο περιστατικό: κάποιοι άνδρες της ακολουθίας του χωρίστηκαν παίζοντας σε δύο ομάδες με αρχηγούς που ονόμασαν Δαρείο και Αλέξανδρο αντίστοιχα και άρχισαν να μάχονται. Γρήγορα το παιχνίδι παρεκτράπηκε και δεν μπορούσαν να σταματήσουν. Τότε ο Αλέξανδρος έδωσε διαταγή να μονομαχήσουν οι δύο αρχηγοί με όπλα που έδωσε ο ίδιος στον Αλέξανδρο και ο Φιλώτας στον Δαρείο. Πιστεύοντας ότι πρόκειται για οiwνό, όλοι παρακολούθησαν την μονομαχία στην οποία νίκησε ο Αλέξανδρος και ανταμείφτηκε με δώδεκα χωριά και την άδεια να χρησιμοποιεί περσική ενδυμασία.

¹ Βρισκόμαστε στα τέλη του καλοκαιριού του έτους 331 π.Χ.

² Ο Αρριανός παραδίδει ότι ο περσικός στρατός που συγκεντρώθηκε έφτανε τους 1.000.000 πεζούς και 40.000 ιππείς. Κατ' άλλους, ο στρατός του Δαρείου ήταν 100.000 πεζοί και 34.000 ιππείς. Επίσης, ο Δαρείος φέρεται να έχει και 15 ινδικούς ελέφαντες, οι οποίοι μετά τη μάχη περιήλθαν στην κατοχή των νικητών. Οι δυνάμεις που παρέταξε ο Αλέξανδρος ήταν 40.000 πεζοί και 7.000 ιππείς.

31.6 Τὴν δὲ μεγάλην μάχην³ πρὸς Δαρεῖον οὐκ ἐν Ἀρβήλοις,⁴ ὥσπερ οἱ πολλοὶ γράφουσιν, ἀλλ' ἐν Γαυγαμήλοις γενέσθαι συνέπεσε. **31.7** σημαίνειν δὲ φασιν οἶκον καμήλου τὴν διάλεκτον, ἐπεὶ τῶν πάλαι τις βασιλέων **ἐκφυγὼν** πολεμίου ἐπὶ καμήλου δρομάδος, ἐνταῦθα **καθίδρυσεν** αὐτήν, **ἀποτάξας** τινὰς **κόμας** καὶ **προσόδους** εἰς τὴν ἐπιμέλειαν.

31.8-32.7 Στο διάστημα της εκστρατείας έγινε έκλειψη σελήνης. Την ενδέκατη νύχτα, μετά την έκλειψη σελήνης, οι δύο στρατοὶ ἦρθαν ἀντιμέτωποι. Ο Δαρεῖος περιφερόταν ἀνάμεσα στις τάξεις των στρατιωτῶν, ἐνῶ ο Αλέξανδρος πέρασε τὴ νύχτα μπροστὰ στη σκηνή με τὸν μάντη Ἀρίστανδρο, κάνοντας τελετές καὶ θυσίες. Το πλῆθος του στρατοῦ των ἀντιπάλων ἔκανε τους φίλους του να προτείνουν στον Αλέξανδρο να ἐπιτεθεῖ τὴ νύχτα. Αὐτός, ὅμως, ἀρνήθηκε λέγοντας ὅτι δεν κλέβει τὴ νίκη. Ἡ ἀπάντηση φάνηκε σε μερικὸς ἐπιπόλαιη καὶ ματαιόδοξη, ἀλλὰ ο Αλέξανδρος δεν ἠθέλε να δώσει καμία δικαιολογία στον Δαρεῖο, γνωρίζοντας ὅτι αὐτός θα ἔπαυε να πολεμᾶ μόνο αν ἔχανε τὸ φρόνημά του. Ο Αλέξανδρος, ἀντίθετα με τις συνήθειές του, κοιμήθηκε βαθιά καὶ ο Παρμενίων πῆγε στη σκηνή του καὶ τὸν ξύπνησε, ρωτώντας τὸν γιατί κοιμόταν σαν να ἦταν ἤδη νικητὴς καὶ ὄχι σαν να πρόκειται να δώσει τὴν πιο μεγάλη ἀπὸ τις μάχες. Αὐτός χαμογελώντας του ἀπάντησε ὅτι εἶναι ἤδη νικητὴς, ἀφοῦ σταμάτησαν να κυνηγοῦν τὸν Δαρεῖο.⁵ Τὴ στιγμή τῆς ἐπίθεσης ἔλαβε μήνυμα ἀπὸ τὸν Παρμενίωνα που του ζητοῦσε ἐνισχύσεις, φοβούμενος ὅτι θα ἔχανε τὸ χαρακῶμα καὶ τις ἀποσκευές κάτω ἀπὸ τὴν πίεση του Βακτριανοῦ ἱππικῶ καὶ του Μαζαίου.⁶ Ο Αλέξανδρος του ἀπάντησε ὅτι, αν νικήσουν, θα ἀποκτήσουν καὶ τὰ υπάρχοντα των ἐχθρῶν, ἐνῶ, αν χάσουν, δε θα τους ἐνδιαφέρουν τὰ χρήματα καὶ οἱ δούλοι, ἀλλὰ με ποιὸν τρόπο θα πεθάνουν πολεμώντας ἐνδοξα.

32.8 Ταῦτ' ἐπιστείλας Παρμενίῳ, τὸ κράνος περιέδετο, τὸν δ' ἄλλον ὄπλισμόν εὐδὺς ἀπὸ σκηνῆς εἶχεν, ὑπένδυμα τῶν Σικελικῶν ζωστόν, ἐπὶ δὲ τούτῳ θώρακα διπλοῦν λινοῦν ἐκ τῶν ληφθέντων ἐν Ἰσσοῖ. **32.9** τὸ δὲ κράνος ἦν μὲν σιδηροῦν, **ἔστιλθε** δ' ὥσπερ ἄργυρος καθαρός, ἔργον Θεοφίλου· **συνήρμοστο** δ' αὐτῷ περιτραχήλιον ὁμοίως σιδηροῦν, λιδοκόλλητον· **32.10** μάχαιραν δὲ θαυμαστὴν βαφῆ καὶ **κουφότητι**, δωρησαμένου τοῦ Κιτιέων βασιλέως, [ἦν] εἶχεν, ἠσκημένος τὰ πολλὰ χρῆσθαι μάχαιρα παρὰ τὰς μάχας. **32.11** **ἐπιπόρωμα** δ' ἐφόρει τῇ μὲν ἐργασία **σοβαρώτερον ἢ κατὰ τὸν ἄλλον ὄπλισμόν**· ἦν γὰρ ἔργον Ἐλικῶνος τοῦ παιοῦ, τιμὴ δὲ τῆς Ῥοδίων πόλεως, ὑφ' ἧς ἐδόθη δῶρον· **ἐχρῆτο** δὲ καὶ τούτῳ πρὸς τοὺς ἀγῶνας. **32.12** ἄχρι μὲν οὖν **συντάττων** τι τῆς **φάλαγγος** ἢ **παρακελευόμενος** ἢ διδάσκων ἢ **ἐφορῶν** παρεξήλαυνεν, ἄλλον ἵππον εἶχε, τοῦ Βουκεφάλᾳ **φειδόμενος**, ἥδη **παρήλικος** ὄντος· **χωροῦντι** δὲ πρὸς ἔργον ἐκεῖνος **προσήγετο**, καὶ μεταβάς εὐδὺς ἤρχεν ἐφόδου.

33.1-33.11 Αφοῦ ο Αλέξανδρος μίλησε στους στρατιώτες του καὶ ἀντλήσε κουράγιο ἀπὸ αὐτούς, πῆρε με τὸ ἀριστερὸ χέρι τὸ ἀκόντιο, ἐνῶ με τὸ δεξί προσευχόταν στους θεούς, αν εἶναι ὄντος γιος του Δία, να βοηθήσουν τους Ἴλληνες ἐναντίον των βαρβάρων. Ο μάντης Ἀρίστανδρος δίπλα του ἐρμήνευσε ὡς καλὸ οἰωνό τὸ πέταγμα ἐνός αετοῦ πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Ο Δαρεῖος βρισκόταν στη μέση τῆς παράταξης, πάνω σε ψηλὸ ἄρμα. Οἱ Ἴλληνες ἐπερίσχυσαν. Ο Δαρεῖος, ἀφοῦ ἐγκατέλειψε τὸ ἄρμα του, ἀνέβηκε σε ἐνα ἄλογο καὶ τράπηκε σε φυγή. Βέβαια, δε θα ξέφευγε, αν δεν ἔρχονταν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τὸν Παρμενίωνα να ζητήσουν ἐνισχύσεις, γεγονός που ἔκανε πολλοὺς να τὸν κατηγορήσουν για νωθρότητα.

³ Ο ἑλληνικὸς στρατός ἔδωσε τρεῖς ἀποφασιστικὲς μάχες, στον Γρανικό, στην Ἰσσοῦ καὶ στα Γαυγάμηλα, με τὴν οποία κατέλυσε τὸ περσικὸ κράτος καὶ κατέλαβε τὴν Περσέπολη.

⁴ Ἡ πόλη Ἐρμπίλ στο Βόρειο Ἰράκ.

⁵ Ο Δαρεῖος ἀπέφυγε να δώσει μάχη.

⁶ Πέρσης στρατηγός. Μετὰ τὴν ἥττα του περσικῶ στρατοῦ στα Γαυγάμηλα, ὑποχώρησε στη Βαβυλώνα καὶ παρέδωσε τὴν πόλη στον Αλέξανδρο, ο ὁποῖος τὸν ἔκανε σατράπη.

34.1 Τοῦτο τῆς μάχης ἐκείνης λαβούσης τὸ πέρας, ἡ μὲν ἀρχὴ **παντάπασιν** ἡ Περσῶν **ἔδοκει** καταλεύσθαι, βασιλεὺς δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ἀνηγορευμένος, ἔθυε τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῖς φίλοις ἔδωρεῖτο πλούτους καὶ οἴκους καὶ ἡγεμονίας. **34.2** φιλοτιμούμενος δὲ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἔγραψε τὰς τυραννίδας πάσας καταλυθῆναι, καὶ πολιτεύειν αὐτονόμους, ἰδίᾳ δὲ Πλαταιεῦσι τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν, ὅτι τὴν χώραν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐναγωνίασθαι τοῖς Ἕλλησιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας παρέσχον. **34.3** ἔπεμψε δὲ καὶ Κροτωνιάταις εἰς Ἰταλίαν μέρος τῶν λαφύρων, τὴν Φαύλλου⁷ τοῦ ἀθλητοῦ τιμῶν προθυμίαν καὶ ἀρετὴν, ὃς περὶ τὰ Μηδικά, τῶν ἄλλων Ἰταλιωτῶν ἀπεγνωκότων τοὺς Ἕλληνας, ἰδιόστολον ἔχων ναῦν ἔπλευσεν εἰς Σαλαμίνα, τοῦ κινδύνου **συμμεδέξων**. **34.4** οὕτω τις εὐμενῆς ἦν πρὸς ἅπασαν ἀρετὴν καὶ καλῶν ἔργων φύλαξ καὶ οἰκεῖος.

35.1-38.8 Μετά από τη μάχη στα Γαυγάμηλα, ο Αλέξανδρος κατέλαβε το παλάτι του Δαρείου στη Βαβυλώνα, θαυμάζοντας τα πλούτη και τη χλιδή του. Εκεί έμεινε με τον στρατό του για τέσσερις μήνες, ώστε να ξεκουραστούν και να περάσει ο χειμώνας. Παρότι ο νεαρός βασιλιάς ήταν θυμωμένος με όσες καταστροφές είχαν προξενήσει οι Πέρσες στις ελληνικές πόλεις κατά τη διάρκεια των Περσικών πολέμων, σεβάστηκε το παλάτι του Δαρείου, ο οποίος είχε τραπεί σε φυγή, και δεν το κατέστρεψε.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και [ηλεκτρονικού](http://ebooks.edu) (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

31.1 Ο Αλέξανδρος, αφού κυρίεψε όλη την περιοχή δυτικά του Ευφράτη, προχωρούσε ακάθεκτος εναντίον του Δαρείου, που ερχόταν από τα ενδότερα με ένα εκατομμύριο στρατό **31.6** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: Τὴν δὲ μεγάλην μάχην πρὸς Δαρεῖον συνέπεσε γενέσθαι οὐκ ἐν Ἀρβήλοις, ὥσπερ οἱ πολλοὶ γράφουσιν, ἀλλ' ἐν Γαυγαμήλοις) .....

31.7 (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: φασίν σημαίνειν δέ οἶκον καμήλου τὴν διάλεκτον, ἐπεὶ τις τῶν πάλαι βασιλέων ἐκφυγῶν πολεμίους ἐπὶ καμήλου δρομάδος, ἐνταῦθα καθίδρυσεν αὐτήν, ἀποτάξας τινὰς κόμας καὶ προσόδους εἰς τὴν ἐπιμέλειαν) .....

32.8 Αφού έστειλε αυτό το μήνυμα στον Παρμενίωνα, έβαλε την περικεφαλαία του, ενώ τον υπόλοιπο οπλισμό τον φορούσε από τη στιγμή που βγήκε από τη σκηνή, έναν επενδύτη σικελικό με ζώνη, και από πάνω διπλό λινό θώρακα από τα λάφυρα που πήρε στη μάχη της Ισσοῦ. **32.9** (αποδίδω την παρακάτω φράση: τὸ δὲ κράνος ἦν μὲν σιδηροῦν, ἔστιλβε δ' ὥσπερ ἄργυρος καθαρός, ἔργον Θεοφίλου·) .....

..... ἦταν περασμένο σε αὐτήν ένα σιδερένιο περιτραχήλιο (τραχηλιά) με πετράδια· **32.10** το μαχαίρι του είχε υπέροχο χρώμα και ήταν ελαφρύ, δῶρο του βασιλιά του Κιτίου, που είχε μαζί του, επειδή είχε ασκηθεῖ πολύ να χειρίζεται μαχαίρι στις μάχες. **32.11** (αποδίδω την παρακάτω φράση: ἐπιπόρπωμα δ' ἐφόρει τῇ μὲν ἔργασία σοβαρότερον ἢ κατὰ τὸν ἄλλον ὄπλισμόν· ἦν γὰρ ἔργον Ἑλικῶνος τοῦ παλαιοῦ, τιμὴ δὲ τῆς Ῥοδίων

⁷ Ο Φάυλλος ήταν πυθιονικής αθλητής από τον Κρότωνα της Νότιας Ιταλίας. Εξόπλισε με δικά του έξοδα πλοίο και πήρε μέρος στη ναυμαχία της Σαλαμίνας.

πόλεως, ὑφ' ἧς ἐδόθη δῶρον· ἐχρήτο δὲ καὶ τούτῳ πρὸς τοὺς ἀγῶνας) .....

..... **32.12** Ὄταν περνούσε μπροστά από τη φάλαγγα ἑφιππος ἢ τακτοποιώντας την ἢ δίνοντας οδηγίες ἢ συμβουλές ἢ ἐπιβλέποντας, εἶχε ἄλλο ἄλογο, ἐπειδὴ λυπόταν τον Βουκεφάλα, που ἦταν ἤδη πολὺ γερασμένος· ἀλλὰ ὅταν κινούσε για μάχη, του ἔφερναν ἐκεῖνον· ἵππευε καὶ ἀρχίζε ἀμέσως την ἐπίθεση.

34.1 (ἀποδίδω την παρακάτω φράση με την ἐξῆς σειρά: ἐκείνης τῆς μάχης λαβούσης τοῦτο τὸ πέρας, ἐδόκει καταλελυθεῖν ἢ μὲν ἀρχὴ παντάπασιν ἢ Περσῶν, Ἀλέξανδρος δὲ ἀνηγορευμένος βασιλεὺς τῆς Ἀσίας, ἔδυνε τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῖς φίλοις ἐδωρεῖτο πλοῦτους καὶ οἴκους καὶ ἡγεμονίας) .....

34.2 Για να δείξει τη γενναιοδωρία του πρὸς τους Ἕλληνες, ἔγραψε ὅτι καταλύονται ὅλα τα τυραννικά πολιτεύματα καὶ θα εἶναι αὐτόνομοι· ἰδιαίτερα για τους Πλαταιεῖς ἔγραψε ὅτι θα ξανακτίσει την πόλη τους, ἐπειδὴ οἱ πατέρες τους πρόσφεραν τη χώρα τους στους Ἕλληνες να αγωνιστοῦν ἐκεῖ για την ἐλευθερία τους. **34.3** Ἐστειλε ἐπίσης καὶ στους Κροτωνιάτες στην Ἰταλία ἕνα μέρος ἀπὸ τα λάφυρα, τιμώντας την προθυμία καὶ την ἀρετὴ του Φαῦλλου του ἀθλητῆ, ἐπειδὴ στους Μηδικούς πολέμους, ἐνῶ οἱ υπόλοιποι Ἰταλιῶτες εἶχαν ἐγκαταλείψει τους Ἕλληνες, αὐτὸς με δικό του ἐξοπλισμένο πλοῖο ἐπλευσε στη Σαλαμίνα για να πάρει μέρος στον ἀγῶνα. **34.4** Τόσο φιλικὰ διατεθειμένος, προστάτης καὶ φίλος ἦταν πρὸς κάθε ἀρετῆ.

Λεξιλόγιο

ἤλαυνε < γ' ἐνικὸ παρατατικὸ του ρήματος ἐλαύνω = κινῶ πρὸς τα μπρος, προχωρῶ

ἑκατὸν μυριάσι στρατοῦ = ἕνα ἑκατομύριο στρατὸ

ἐκφυγῶν < μτχ. ἀορίστου β' του ρήματος ἐκφεύγω = ξεφεύγω, διαφεύγω

καθίδρυσεν < γ' ἐνικὸ ἀορίστου του ρ. καθιδρύω = τοποθετῶ

ἀποτάξας < μτχ. ἀορίστου του ρήματος ἀποτάσσω = ξεχωρίζω, προσδιορίζω

κώμας < ἢ κώμη = χωριὸ

προσόδους < ἢ πρόσοδος = εἰσόδημα

ἐπιστείλας < μτχ. ἀορίστου του ρήματος ἐπιστέλλω = στέλνω μήνυμα, παραγγέλλω, διατάσσω, ἀναγγέλλω

ἔστιλβε < γ' ἐνικὸ παρατατικὸ του ρήματος στίλβω = λάμπω, ἀκτινοβολῶ

συνήρμοστο δ' αὐτῷ = περασμένο σε αὐτῆ

κουφότητι < ἢ κουφότης = ἐλαφρότητα (ετυμ. κοῦφος = ἐλαφρὺς)

ἐπιπόρρωμα δ' ἐφόρει τῇ μὲν ἐργασία σοβαρώτερον ἢ κατὰ τὸν ἄλλον ὄπλισμόν = φορούσε χλαμύδα με πόρπη στον ὦμο, δουλεμένη πολὺ καλύτερα ἀπὸ τον υπόλοιπο ὄπλισμό

ἐχρήτο < γ' ἐνικὸ παρατατικὸ του ρήματος χρήομαι-χρῶμαι = χρησιμοποιῶ

συντάττων < μτχ. ἐνεστώτα του ρήματος συντάττω = τακτοποιῶ, βάζω σε τάξη, παρατάσσω πρὸς μάχη, διευθετῶ

τῆς φάλαγγος < φάλαγξ (ἦ) = στρατιωτικὸ σῶμα

παρακελευόμενος < μτχ. ἐνεστώτα του ρήματος παρακελεύομαι = συμβουλευῶ κάποιον να κάνει κάτι, δίνω ἐντολὴ

ἐφορῶν < μτχ. ἐνεστώτα του ρήματος ἐφοράω-ῶ = ἐπιβλέπω, ἐπιτηρῶ, παρατηρῶ, ἐπιθεωρῶ

φειδόμενος < μτχ. ἐνεστώτα του ρήματος φείδομαι = λυπάμαι, οικονομῶ

παρήλικος < παρήλιξ (ὀ) = ἠλικιωμένος

χωροῦντι δὲ πρὸς ἔργον = ὅταν ξεκινούσε για μάχη

προσήγετο < γ' ἐνικὸ παρατατικὸ του ρήματος προσάγομαι = φέρνω πρὸς το μέρος μου

παντάπασιν = ἐντελῶς, ὀλοσχερῶς (ετυμ. πᾶς)

ἐδόκει < γ' ἐνικὸ παρατατικὸ του ρήματος δοκέω-ῶ = νομίζω, φαίνομαι

τῶν ἄλλων Ἰταλιωτῶν ἀπεγνωκότων τοὺς Ἕλληνας = ἐνῶ οἱ υπόλοιποι Ἰταλιῶτες εἶχαν ἐγκαταλείψει τους Ἕλληνες (εἶχαν ἀπελπιστεῖ για την τύχη των Ἑλλήνων)

συμμεθέξων < μτχ. μέλλοντα του ρήματος συμμετέχω = συμμετέχω

Ὀργάνωσε μία φάλαγγα

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Να διακρίνεις στο κείμενο: α. τα όπλα, β. τα ρούχα του Αλέξανδρου.
2. Ποια εντύπωση σου δημιουργείται για τις στρατιωτικές ικανότητες του Αλέξανδρου μέσα από την παράθεση των γεγονότων αλλά και των σχολίων του Πλούταρχου;
3. Ο Πλούταρχος πριν από την κρίσιμη μάχη περιγράφει εξονυχιστικά την εμφάνιση του βασιλιά. Τι πιστεύεις ότι πετυχαίνει με αυτό;
4. Ποιο αποτέλεσμα είχε η νικηφόρα έκβαση της μάχης; Να εντοπίσεις την απάντηση στο κείμενο.
5. Ποια ενέργεια θα επέλεγες ως χαρακτηριστική για την περιγραφή της προσωπικότητας του Αλέξανδρου; Τι έμαθες για τον Αλέξανδρο από αυτή;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Ο Αλέξανδρος και ο Παρμενίων συζητούν την πρόταση του Δαρείου: αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να γράψεις στο τετράδιό σου τον μεταξύ τους διάλογο. Ποια πιστεύεις ότι θα ήταν τα επιχειρήματα κάθε πλευράς; Αξιοποίησε την πρόταση του Δαρείου και το αποτέλεσμα που είχε η απάντηση του Αλέξανδρου (100-150 λέξεις):

Ἄρριανου, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>2.25.1 Ἐτι δὲ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Τύρου ξυνεχομένου Ἀλεξάνδρου ἀφίκοντο παρὰ Δαρείου πρέσβεις ὡς αὐτὸν ἀπαγγέλλοντες μύρια μὲν τάλαντα ὑπὲρ τῆς μητρός τε καὶ τῆς γυναίκος καὶ τῶν παιδῶν δοῦναι ἐθέλειν Ἀλεξάνδρῳ Δαρείῳ· τὴν δὲ χώραν πᾶσαν τὴν ἐντὸς Εὐφράτου ποταμοῦ ὅστε ἐπὶ θάλασσαν τὴν Ἑλληνικὴν Ἀλεξάνδρου εἶναι· γῆμαντα δὲ τὴν Δαρείου παῖδα Ἀλέξανδρον φίλον τε εἶναι Δαρείῳ καὶ ξύμμαχον. 2.25.2 καὶ τούτων ἐν τῷ ξυλλόγῳ τῶν ἐταίρων ἀπαγγελθέντων Παρμενίωνα μὲν λέγουσιν Ἀλεξάνδρῳ εἰπεῖν ὅτι αὐτὸς ἂν Ἀλέξανδρος ὦν ἐπὶ τούτοις ἠγάπησεν καταλύσας τὸν πόλεμον μηκέτι τὸ πρόσω κινδυνεύειν· Ἀλέξανδρον δὲ Παρμενίωνι ἀποκρίνασθαι ὅτι καὶ αὐτὸς ἂν, εἴπερ Παρμενίων ἦν, οὕτως ἔπραξεν, ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρός ἐστιν, ἀποκρινεῖσθαι Δαρείῳ ἄπερ δὴ καὶ ἀπεκρίνατο. 2.25.3 ἔφη γὰρ οὔτε χρημάτων δεῖσθαι παρὰ Δαρείου οὔτε τῆς χώρας λαβεῖν ἀντὶ τῆς πάσης τὸ μέρος· εἶναι γὰρ τὰ τε χρήματα καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πᾶσαν· γῆμαί τε εἰ ἐθέλοι τὴν Δαρείου παῖδα, γῆμαι ἂν καὶ οὐ διδόντος Δαρείου· ἐκέλευε τε αὐτὸν ἤκειν, εἴ τι εὐρέσθαι ἐθέλοι φιλάνθρωπον παρ' αὐτοῦ. ταῦτα ὡς ἤκουσε Δαρείος, τὰς μὲν ξυμβάσεις ἀπέγνω τὰς πρὸς Ἀλέξανδρον, ἐν παρασκευῇ δὲ τοῦ πολέμου αὐτὸς ἦν.</p>	<p>2.25.1 Ἐνῶς ὁ Αλέξανδρος ἦταν ἀκόμη ἀπασχολημένος με τὴν πολιορκία τῆς Τύρου, ἐφθασαν πρέσβεις ἀπὸ τοῦ Δαρείου, γιὰ νὰ τοῦ ἀναγγελοῦν ὅτι ὁ βασιλιάς τοὺς ἦταν πρόθυμος νὰ τοῦ δώσει δέκα χιλιάδες τάλαντα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς μητέρας, τῆς γυναίκας καὶ τῶν παιδιῶν του· ὅτι τοῦ παραχωρεῖ ὅλη τὴ χώρα τοῦ που βρίσκεται ἀνάμεσα στὸν Εὐφράτη καὶ τὴν ἑλληνικὴ θάλασσα καὶ ὅτι θὰ τοῦ ἀναγνωρίσει ὡς φίλο καὶ σύμμαχο, ἀν παντρευτεῖ τὴν κόρη του. 2.25.2 Ὅταν ἀνακοίνωσε αὐτὰ στὸ συμβούλιο τῶν ἐταίρων, ὁ Παρμενίων εἶπε, λένε, στὸν Αλέξανδρο ὅτι, ἀν ἦταν αὐτὸς Αλέξανδρος, θὰ δεχόταν με τοὺς ὅρους αὐτοὺς νὰ τερματίσει τὸν πόλεμο χωρὶς νὰ διακινδυνεύει πια στὸ μέλλον. Ὁ Αλέξανδρος ἀποκρίθηκε στὸν Παρμενίωνα, ὅπως λένε, ὅτι καὶ αὐτὸς θὰ ἔκανε τὸ ἴδιο, ἀν ἦταν Παρμενίων· ἐπειδὴ ὁμοῦς εἶναι Αλέξανδρος, θὰ ἀποκριθεῖ στὸν Δαρείο ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἀποκρίθηκε. 2.25.3 Εἶπε δηλαδὴ ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη οὔτε νὰ πάρει χρήματα ἀπὸ τοῦ Δαρείου οὔτε νὰ δεχθεῖ μέρος τῆς χώρας τοῦ ἀντὶ γιὰ ὁλόκληρη, γιὰτί καὶ τὰ χρήματα καὶ ἡ χώρα ὁλόκληρη εἶναι δικά του· κι ἀν ἤθελε νὰ παντρευτεῖ τὴν κόρη του, μποροῦσε νὰ τὴν παντρευτεῖ καὶ χωρὶς τὴ συγκατάθεση τοῦ πατέρα τῆς· ἀν πάλι ἤθελε ὁ Δαρείος νὰ τύχει φιλικῆς συμπεριφορᾶς ἀπὸ μέρους τοῦ Αλέξανδρου, τοῦ ἐπέδειξε νὰ παρουσιαστεῖ ὁ ἴδιος μπροστά του. Ὅταν τὰ πληροφορήθηκε αὐτὰ ὁ Δαρείος, ἔχασε κάθε ἐλπίδα γιὰ συνθηκολόγηση με τὸν Αλέξανδρο καὶ ἀρτίσε πάλι νὰ προετοιμάζεται γιὰ πόλεμο.</p>

Η επίδραση της προσωπικότητας του Αλέξανδρου στην εξέλιξη της ιστορίας

Η βιογραφία του Αλέξανδρου

Βιογραφικό Σημείωμα Αλέξανδρου

Ο Αλέξανδρος και ο Βουκεφάλας

Ο Βουκεφάλας

Η μάχη στα Γαυγάμηλα

III. Συγκρίνω διαφορετικές αποδόσεις του κειμένου

Να βρεις συγκλίσεις και αποκλίσεις στη χρήση της ελληνικής γλώσσας καθώς αυτή εξελίσσεται.

Κείμενο α.ε.	(1) Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας	(2) Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ. 1932. Βιβλιοθήκη Μεταφράσεων Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων Αθήνα: Έκδοσις Εφημερίδος «Ελεύθερος Άνθρωπος»
32.9 τὸ δὲ κράνος ἦν μὲν σιδηροῦν, ἔστιλθε δ' ὡσπερ ἄργυρος καθαρὸς, ἔργον Θεοφίλου· συνήρμοστο δ' αὐτῷ περιτραχήλιον ὁμοίως σιδηροῦν, λιθοκόλλητον· 32.10 μάχαιραν δὲ θαυμαστὴν βαφῆ καὶ κουφότητι...	Η περικεφαλαία ήταν σιδερένια, γυάλιζε σαν καθαρό ασήμι, έργο του Θεοφίλου. Πιασμένο με αυτήν ήταν ένα σιδερένιο πάλι κομμάτι γύρω από τον τράχηλο με ένθετα πετράδια· το μαχαίρι του ήταν υπέροχο για το χρώμα του και ήταν ελαφρύ...	Ἡ περικεφαλαία του δέ, ἔργον τοῦ Θεοφίλου, με ὄλο ποῦ ἦτο ἀπὸ σίδηρο, ἐγυάλιζε σάν ἀσήμι. Ἔφερεν ὅμως καί περί τὸν τράχηλόν του ἐπίσης σιδερένια τραχηλιά με πολύτιμα πετράδια καὶ μιὰ μάχαιρα μοναδική γιὰ τὴν βαφή της καὶ τὴν ἐλαφρότητά της...

Προτιμῶ την απόδοση ..... γιατί .....

.....

.....

.....

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ...

Οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις

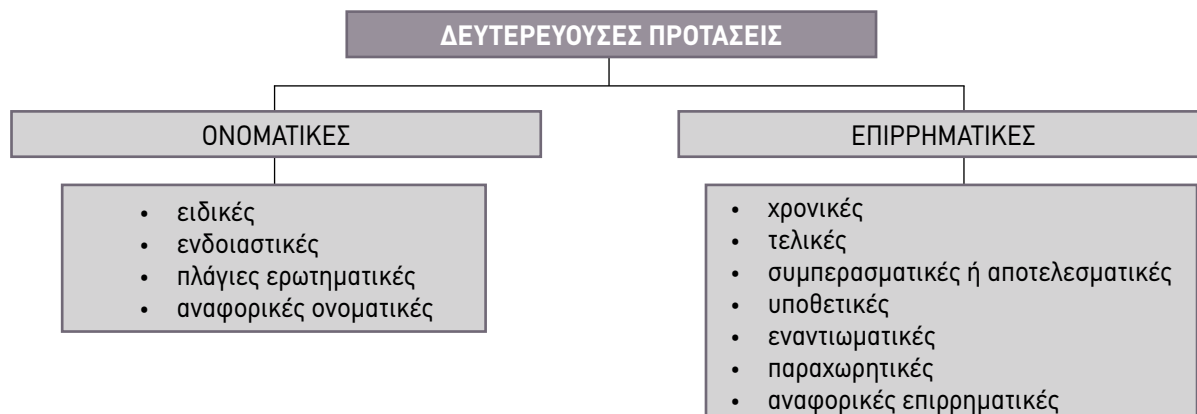
ΘΥΜΑΜΑΙ ότι οι επιρρηματικές προτάσεις στη **νέα ελληνική**:

- α) λειτουργούν στον λόγο ως προσδιορισμοί του ρήματος, όπως και τα επιρρήματα,
- β) εκφράζουν μία επιρρηματική σχέση,
- γ) είναι αιτιολογικές, χρονικές, τελικές ή του σκοπού, αποτελεσματικές ή συμπερασματικές, υποθετικές, εναντιωματικές-παραχωρητικές, αναφορικές επιρρηματικές.

Έτσι συμβαίνει και στην **αρχαία ελληνική**! Εκτός από τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις, τις οποίες έχουμε ήδη μελετήσει, υπάρχουν και οι **δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις, οι οποίες:**

- λειτουργούν ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί,
- εκφράζουν επιρρηματικές σχέσεις και
- διακρίνονται σε: αιτιολογικές, χρονικές, τελικές, συμπερασματικές ή αποτελεσματικές, υποθετικές, εναντιωματικές, παραχωρητικές, αναφορικές επιρρηματικές (βλ. αναλυτικά στον παρακάτω Πίνακα):

 Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική

Μελέτησε τον Πίνακα με τους τρόπους εισαγωγής των δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων που ακολουθεί. Ποιους από τους συνδέσμους που εισάγουν δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση στην α.ε. χρησιμοποιούμε και στη ν.ε.; Να τους καταγράψεις και να σημειώσεις δίπλα ποια επιρρηματική σχέση δηλώνεται με τη χρήση τους. Μην ξεχάσεις να συμβουλευτείς το Συντακτικό της α.ε και της ν.ε.

Σύνδεσμος	Επιρρηματική Σχέση

Διαβάζω τον παρακάτω Πίνακα και στη συνέχεια προσπαθώ να εξασκηθώ στην αναγνώριση των δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων, συμπληρώνοντας τις πληροφορίες με τη χρήση του Συντακτικού μου και, όπου χρειάζεται, και της Γραμματικής μου:

Είδος Πρότασης	Εισαγωγή	Λειτουργία
ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ	διότι, ὅτι (για αντικειμενική αιτιολογία), ὡς (για υποκειμενική αιτιολογία), ἐπεὶ, ἐπειδὴ	επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας, κυρίως σε ρήματα ψυχικού πάθους, επεξηγήσεις σε εμπρόθετους προσδιορισμούς της αιτίας
	εἰ (για υποθετική αιτιολογία)	υποκείμενο σε απρόσωπες εκφράσεις ψυχικού πάθους
ΧΡΟΝΙΚΕΣ	ὅτε, ὁπότε, ὡς, ἡνίκα, ὀπηνίκα, ἐν ᾧ, ἐπεὶ, ἐπειδὴ, ἕως, ἕστε, ἄχρι, μέχρι, ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου, ἐν ψ, μέχρι οὗ, ἄχρι οὗ, ἕως οὗ, πρὶν	επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου
ΤΕΛΙΚΕΣ	ἵνα, ὅπως, ὡς	επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού, κυρίως σε ρήματα κίνησης ή σκόπιμης ενέργειας επεξήγηση σε εμπρόθετους προσδιορισμούς του σκοπού
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ή ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ	ὥστε, ὡς	επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος
	ἐφ' ᾧ, ἐφ' ᾧτε	επιρρηματικός προσδιορισμός ὄρου, προϋπόθεσης ή συμφωνίας επεξηγήσεις σε εμπρόθετους προσδιορισμούς ὄρου, προϋπόθεσης ή συμφωνίας
ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ	εἰ, ἐάν, ἄν, ἦν	επιρρηματικός προσδιορισμός προϋπόθεσης
ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ	εἰ καὶ, ἐάν καὶ, ἄν καὶ, ἦν καὶ	επιρρηματικός προσδιορισμός εναντίωσης
ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ	καὶ εἰ, καὶ εἰ, καὶ ἄν, καὶ ἄν, καὶ ἦν, καὶ ἐάν	επιρρηματικός προσδιορισμός παραχώρησης
ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ	αναφορικά επιρρήματα	επιρρηματικός προσδιορισμός

1. Υπογράμμισε τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις στο κείμενό σου και προσπάθησε να αναγνωρίσεις το είδος τους.

2. Μελέτησε ξανά τους τρόπους εισαγωγής των ονοματικών και επιρρηματικών προτάσεων. Κάποιες λέξεις (σύνδεσμοι, αντωνυμίες, επιρρήματα) εισάγουν περισσότερα από ένα είδη δευτερευουσών προτάσεων. Να τις εντοπίσεις και να τις καταγράψεις στον παρακάτω Πίνακα σημειώνοντας δίπλα και τα είδη των προτάσεων.

Σύνδεσμος - Αντωνυμία - Επίρρημα	Είδος Δευτερεύουσας Πρότασης

3. Με ποιους τρόπους συνδέονται οι παρακάτω προτάσεις;

- Τὸ κράνος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦν μὲν σιδηροῦν, ἔστιλβε δὲ.
- Ἐπεὶ ἐπέστειλε ταῦτα Παρμενίῳνι, περιέδητο τὸ κράνος.
- Ὁ Ἀλέξανδρος ἔφιππος παρακελεύεται, ἐφορᾷ, διδάσκει.
- Οἱ στρατιῶται ἐτόξευον, ἠκόντιζον, ἐμάχοντο.
- Οἱ ἵπποι τοῦ ἄρματος τοῦ Δαρείου ἐξήλλοντο (αναπηδούσαν) καὶ συνετάραττον τὸν ἠνίοχον.

4. Να αναγνωρίσεις το είδος των δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων και να κυκλώσεις τη λέξη εισαγωγής τους:

- Οἱ Πέρσαι ἐθαύμαζον, ὅτι Δαρεῖος ἠττήθη.
- Πορεύεται ἐκτὸς τείχους, ἵνα βοηθήσῃ Παρμενίῳνι.
- Πολὺς σάλος γίγνεται, ὥστε ἅπαντες ἀκούουσι.
- Συμμαχίαν ἐποιήσαντο, ἐφ' ᾧτε μὴ στρατεύσει.
- Ὅτε ἡ μάχη ἐγένετο, οἱ σύμμαχοι ἦσαν ἐν Βαβυλώνι.
- Εἰ καὶ μὴ βούλει, λέγε.
- Εἰ βούλει, λέγε.
- Κἄν οἱ στρατιῶται μὴ δέλωσιν, οἱ θεοὶ βουλήσονται.
- Ἐστρατοπέδευον ὅπου ἐτύγχανον.

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε!**
Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου! (ebooks.edu)!

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους (ουσιαστικά, μετοχές) που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο):

τὴν μάχην	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
ὁ ἐκφυγών	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
ὁ ἀποτάξας	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὰς προσόδους	Ονομαστική ενικού	Ονομαστική πληθυντικού .....

Ενότητα 5. Η μάχη στα Γαυγάμηλα – Η κατάκτηση της Μεσοποταμίας και της Περσίας

τὸν δῶρακα	Δοτική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
τῶν ληφθέντων	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὸν ὄπλισμόν	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὸ ἔργον	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τοὺς Ἕλληνας	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
οἱ πατέρες	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....

2. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους (ρήματα):

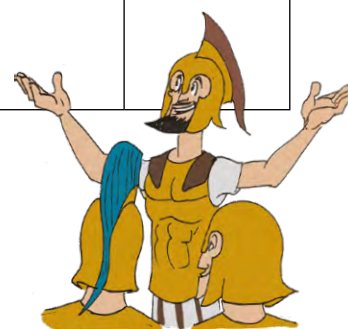
	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	γράφουσι			
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ				
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ				
ΑΟΡΙΣΤΟΣ				
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ				
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ				

3. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους (ρήματα):

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ἤρχεν			
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ				
ΑΟΡΙΣΤΟΣ				
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ				
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ				

4. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες για την κλίση των Παθητικών Χρόνων, να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα μεταφέροντας τη μετοχή **ληφθέντων** στις εγκλίσεις και στους ονοματικούς τύπους του **παθητικού Αορίστου** που ζητούνται:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΗ
β' ενικό						ὀ ῆ τό
β' πληθυντικό						

➔ **Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα**

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος).

Τοῦτο τῆς μάχης (.....) ἐκείνης λαβούσης τὸ πέρας, ἢ μὲν ἀρχὴ (.....) ..... παντάπασιν ἢ Περσῶν ἐδόκει καταλεύσθαι (.....) .....), βασιλεὺς δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ἀνηγορευμένος, ἔδυε τοῖς θεοῖς μεγαλοπρεπῶς (.....), καὶ τοῖς φίλοις (.....) ἐδωρεῖτο πλούτους (.....) καὶ οἴκους καὶ ἡγεμονίας. [34.2] φιλοτιμούμενος δὲ πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἔγραψε τὰς τυραννίδας (.....) ..... πάσας καταλυθῆναι, καὶ πολιτεύειν αὐτονόμους, ἰδίᾳ δὲ Πλαταιεῦσι τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν, ὅτι τὴν χώραν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐναγωνίασθαι τοῖς Ἕλλησιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας (.....) παρέσχον.

2. Ἀς θυμηθῶ:

Ποια στοιχεία με βοηθούν να αναγνωρίσω μία δευτερεύουσα πρόταση;	Με ποιους τρόπους συνδέονται οι προτάσεις στην αρχαία και στη νέα ελληνική;	Πώς χρησιμοποιούνται στον λόγο οι ονομαστικές προτάσεις;

Δευτερεύουσες
Επιρρηματικές
προτάσεις

Δευτερεύουσες
Επιρρηματικές
προτάσεις

Δημιουργία
κόμικ

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ **Ἀς θυμηθούμε:**

1. Ποιες οι ενέργειες του Αλέξανδρου μετά τη μεγάλη νίκη;
2. Ποια η σημασία της μάχης για την έκβαση της εκστρατείας;

➔ **Ἀς συζητήσουμε:**

Ποιες σκέψεις σου προκάλεσε η άρνηση του Αλέξανδρου να επιτεθεί τη νύχτα; Μετάφερε τον προβληματισμό σου στη σύγχρονη εποχή.

Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:

3 - 2 - 1

3 πράγματα που έμαθα		
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα		
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη		

Ενότητα 6 Ο χαρακτήρας του Αλέξανδρου

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **Υποενότητα ΣΤ1** (39.1,41.1-41.2, 42.3-42.4)
Τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του Αλέξανδρου
- **Υποενότητα ΣΤ2** (42.7-42.10)
Ένας ηγέτης με ψυχικό μεγαλείο

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στην Ασία μετά την κατάληψη των Σούσων
Πόσων ετών είναι ο Αλέξανδρος; 25 ετών (331 π.Χ.)

Ποια είναι τα πρόσωπα που θα δούμε στην ενότητα αυτή; Ο Αλέξανδρος και οι στρατιώτες του

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** στοιχεία της προσωπικότητας του Αλέξανδρου,
- ✓ **θα ερμηνεύσουμε** τις ενέργειες και τις επιλογές του Αλέξανδρου με βάση το χωροχρονικό πλαίσιο,
- ✓ **θα συγκρίνουμε** τα συγκεκριμένα χωρία του κειμένου του Πλούταρχου με άλλες ιστορικές πηγές,
- ✓ **θα διατυπώσουμε** αξιολογικές κρίσεις για τις διάφορες και διαφορετικές αποδόσεις του α.ε. κειμένου,
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική.
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα μάθαμε για τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων και τον Αόριστο β´,
- ✓ **θα μελετήσουμε** τα είδη του μορίου ἄν.

Σπουδαία λόγια...

...ὅτι τοῦ κρατεῖν πέρας ἡμῖν ἐστὶ τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν τοῖς κεκρατημένοις; (40.3, ...ὅτι ἡ τέλεια επικράτηση γιὰ ἐμὰς (τοὺς κατακτητὲς) εἶναι νὰ μὴ κάνουμε τὰ ἴδια με τοὺς κατακτημένους;)

...δουλικώτατον μὲν ἐστὶ τὸ τρυφᾶν, βασιλικώτατον δὲ τὸ πονεῖν. (40.2, ...ἡ πολυτελής ζωή εἶναι ἡ μεγαλύτερη δουλεία, ἐνὼ τὸ πιο βασιλικό εἶναι νὰ κοπιᾷζει κανεῖς.)

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο *Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*.

Υποενότητα ΣΤ1 (39.1,41.1-41.2, 42.3-42.4) Τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του Αλέξανδρου

Α. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αλέξανδρος ήταν πολύ γενναιόδωρος και συνήθιζε να προσφέρει πολλά δώρα στους φίλους και τους στρατιώτες του, ωστόσο, επέκρινε τους ανθρώπους του περιβάλλοντός του που ζούσαν με πολυτέλεια, υποστηρίζοντας ότι οι ίδιοι ως κατακτητές δεν πρέπει να κάνουν τα ίδια με τους κατακτημένους. Επίσης, αντιδρούσε ήρεμα όταν τον κακολογούσαν και έβρισκε χρόνο να ασχοληθεί ακόμη και με ασήμαντα περιστατικά, προκειμένου να αποδείξει στους φίλους του ότι τους τιμά. Ξεκινώντας την καταδίωξη του Δαρείου, διέσχισε με το ιππικό του μία άνυδρη περιοχή και εκεί συνέβη ένα περιστατικό που αποδεικνύει την εγκράτειά του και την αφοσίωση του στρατεύματός του.

Για να ξέρεις...

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο...

39.1 Φύσει δ' ὢν μεγαλοδωρότατος, ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκεν εἰς τοῦτο τῶν πραγμάτων αὐξομένων· καὶ προσῆν ἢ φιλοφροσύνη,¹ μεθ' ἧς μόνης ὡς ἀληθῶς οἱ διδόντες χαρίζονται.

39.2-40.5 Ἦταν τόσο γενναιόδωρος ο Αλέξανδρος, ώστε ενοχλούνταν/ενοχλείτο περισσότερο με όσους δε δέχονταν δώρα παρά με όσους ζητούσαν. Ἐστειλε πολλά δώρα και στη μητέρα του, αλλά δεν της επέτρεπε να αναμειγνύεται στις υποθέσεις των στρατηγών, εντούτοις, όταν τον κατέκρινε, ανεχόταν ήρεμα τις αυστηρές παρατηρήσεις της. Από την άλλη πλευρά, τον ενοχλούσε ότι οι άνθρωποι του περιβάλλοντός του είχαν γίνει τρυφηλοί (τους άρεσε η χλιδή και η καλοπέραση) και επέλεγαν έναν πολυτελή τρόπο ζωής, ενώ ο ίδιος εξέθετε τη ζωή του σε κίνδυνο, τόσο στις εκστρατείες, όσο και στα κυνήγια.

¹ Το χαρακτηριστικό αυτό του Αλέξανδρου το εντοπίσαμε και στην Υποενότητα Α2 – «5.1 Τοὺς δὲ παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως πρέσβεις... οὕτως ἐχειρώσατο τῇ φιλοφροσύνῃ...», αλλά το συναντάμε και στον Αρριανό (Αλέξανδρου Ἀνάβασις – «Ζ.29.4 Καὶ οἱ πότοι..., οὐ τοῦ οἴνου ἔνεκα μακροὶ αὐτῷ ἐγίνοντο, ..., ἀλλὰ φιλοφροσύνης τῆς ἐς τοὺς ἐταίρους.»).

41.1 Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ἑαυτὸν, ἀσκῶν, ἅμα καὶ τοὺς ἄλλους παροξύνων πρὸς ἀρετὴν ἐκινδύνευεν· οἱ δὲ φίλοι διὰ πλοῦτον καὶ ὄγκον ἤδη τροφᾶν, βουλόμενοι, καὶ σχολάζειν, ἐβαρύνοντο τὰς πλάνας καὶ τὰς στρατείας, καὶ κατὰ μικρὸν οὕτω προῆλθον εἰς τὸ βλασφημεῖν καὶ κακῶς λέγειν αὐτόν. **41.2** ὁ δὲ καὶ πάνυ πρῶως ἐν ἀρχῇ πρὸς ταῦτα διέκειτο,² φάσκων βασιλικὸν εἶναι τὸ κακῶς ἀκούειν εὖ ποιῶντα.

41.3-42.2 Κάποια εντελῶς ἀσήμαντα περιστατικά ἀποτελοῦν ἰσχυρές ἀποδείξεις ὅτι ὁ Αλέξανδρος ἀγαπούσε καὶ τιμοῦσε ἐμπρακτὰ τοὺς φίλους του. Για παράδειγμα, ἐπέστελε ἐπιστολές σὲ φίλους του, σὲ τὶς ὁποῖες φαίνεται τὸ εὐκρινές ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴν υγεία τους καὶ τὶς προσωπικὲς τους υποθέσεις, γεγονός ἀξιοθαύμαστο, ἀν σκεφτεῖ κανεὶς τὶς τόσες υποχρεώσεις του. Ἐπίσης, ὅταν ἐκδίκασε υποθέσεις ποὺ ἐπέσυραν τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου, ἐβάζε τὸ χέρι σὲ τὸ ἕνα αὐτῶν, ὅταν μιλοῦσε ὁ κατηγορῶν, προκειμένου νὰ τὸ διατηρεῖ καθαρὸ καὶ χωρὶς προκατάληψη γιὰ τὸν κατηγορούμενο.

42.3 ἀλλ' ὕστερόν γ' αὐτὸν ἐξετράχυναν αἱ πολλαὶ διαβολαί, διὰ τῶν ἀληθῶν πάροδον <καὶ> πίστιν ἐπὶ τὰ ψευδῆ λαβοῦσαι, **42.4** καὶ μάλιστα κακῶς ἀκούων ἐξίστατο τοῦ φρονεῖν, καὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ἀπαράιτος, ἄτε δὴ τὴν δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν καὶ τῆς βασιλείας ἠγαπηκῶς.

Συμπληρώνω τὴν ἀπόδοση τοῦ κειμένου στὴ νέα ἐλληνικὴ...

Με τὴ βοήθεια τοῦ Λεξικοῦ σου, ἐντύπου ἢ/καὶ ηλεκτρονικοῦ (ebooks.edu), ἀλλὰ καὶ τοῦ λεξιλογίου ποὺ σου δίνεται παρακάτω, ὀλοκλήρωσε τὴν ἀπόδοση τοῦ κειμένου, λαμβάνοντας ὑπόψη σου ὅτι, ὅπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις γιὰ τὴ σειρά τῶν λέξεων στὴν ἀπόδοση:

39.1 Ὁ Αλέξανδρος, (ἀποδίδω τὴ φράση: Φύσει δ' ὦν μεγαλοδωρότατος) .....
....., ἐγένε ἀκόμη περισσότερο, ὅταν αὐξήθηκε ὁ πλοῦτος του. Καὶ (ἀποδίδω τὸ ῥῆμα προσῆν) .....
..... σ' αὐτόν καὶ ἡ φιλοφροσύνη, με τὴν ὁποία μόνο (ἀποδίδω τὴ φράση: ὡς ἀληθῶς οἱ διδόντες χαρίζονται) .....

41.1 Ὁ Αλέξανδρος λοιπόν, (ἀποδίδω τὴ μτχ. ἀσκῶν) .....
τον ἑαυτοῦ καὶ συνάμα (ἀποδίδω τὴ μτχ. παροξύνων) .....
καὶ τοὺς ἄλλους γιὰ τὴν ἀρετὴ (ἀποδίδω τὸ ῥῆμα ἐκινδύνευεν) .....
..... Οἱ φίλοι του, ὅμως, (ἀποδίδω τὴ μτχ. βουλόμενοι) .....
..... λόγω τοῦ πλοῦτος καὶ (ἀποδίδω τὴ λέξη ὄγκον) ..... (ἀπο-
δίδω τὰ ἀπαρέμματα τροφᾶν καὶ σχολάζειν) ....., (ἀπο-
δίδω τὸ ῥῆμα ἐβαρύνοντο) ..... με τὶς περιπλανήσεις καὶ
τὶς ἐκστρατείες καὶ ἔτσι, ἐφτάσαν σιγά σιγά σὲ τὸ σημεῖο (ἀποδίδω τὴ φράση: βλασφημεῖν καὶ κακῶς λέγειν αὐτόν) ..... **41.2** Ὁ Αλέξανδρος στὴν ἀρχὴ (ἀποδίδω τὴ φράση: πάνυ πρῶως διέκειτο) .....
..... αὐτὲς τὶς συμπεριφορές, (ἀποδίδω τὴ μτχ. φάσκων) .....
..... ὅτι τὸ νὰ κακολογεῖται ἕνας βασιλιάς εἶναι κάτι σὺνήθες, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτός

² Ὁ Πλούταρχος δίνει ἐμφάση στὴν ἀρχικὴ ἠπία στάση τοῦ Αλέξανδρου ἀπέναντι στὴν ἀλαζονεία καὶ τὶς συκοφαντίες τῶν φίλων του, προκειμένου νὰ δικαιολογήσει τὴ μετέπειτα ἀλλαγὴ τῆς συμπεριφορᾶς του (42.3 – ἀλλ' ὕστερόν γ' αὐτόν ἐξετράχυναν αἱ πολλαὶ διαβολαί).

κάνει ευεργεσίες. **42.3** Αργότερα, όμως, (αποδίδω τη φράση: αὐτὸν ἐξετράχυναν αἱ πολλαὶ διαβολαί) .....
 ..... καθώς, περνώντας μέσα από τις αληθινές, εύρισκαν δρό-
 μο ώστε να γίνουν και αυτές πιστευτές. **42.4** Μάλιστα, (αποδίδω τη φράση: ἐξίστατο τοῦ φρονεῖν) .....
 ..... και ήταν σκληρός και αλύγιστος, όταν τον κακολογού-
 σαν επειδή (αποδίδω τη μτχ. ἄτε ἡγαπηκώς) ..... **ΠΙΟ**
 πολύ τη δόξα παρά τη ζωή και τη βασιλεία.

Λεξιλόγιο

μεγαλοδωρότατος < μεγαλόδωρος = γενναιόδωρος (ετυμ. μέγα + δῶρον)

προσῆν < γ' εν. πρτ. του ρ. πρόσειμι = είμαι εδώ, είμαι πλησίον, υπάρχω (α.ε. και ν.ε. το προσόν)

φιλοφροσύνη = φιλία, εύνοια προς κάποιον (ετυμ. ὁ, ἡ φιλόφρων, το φιλόφρον - φιλέω-ῶ + ἡ φρήν = μυαλό)

χαρίζονται < χαρίζομαι = χαιρομαι, παίρνω χαρά από κάτι

παροξύνων < μτχ. ενεστ. παροξύνω = παρακινώ, παροτρύνω, προτρέπω

ὄγκον < ὁ ὄγκος = μέγεθος, (εδώ μεταφορ. η έπαρση, η αλαζονεία)

τρυφᾶν < απρφμ. ενεστ. τρυφάω-ῶ = ζω με πολυτέλεια (ετυμ. τρυφή < θρύπτω = θραύω, συντριβώ/θρύ-
 πτομαι = σπάω σε μικρά κομμάτια, ζω ακόλαστα)

σχολάζειν < απρφμ. ενεστ. σχολάζω = δεν έχω ασχολία, δεν έχω κάποια εργασία (ετυμ. σχολήν ἄγω ἄσχολία)

έβαρύνοντο < βαρύνομαι = πιέζομαι, ενοχλούμαι (ν.ε. βαριέμαι)

βλασφημεῖν < απαρ. ενεστ. βλασφημέω-ῶ = κακολογώ, συκοφαντώ

πάνυ = πολύ, υπερβολικά, εντελώς

πράως δέκειτο < πράως διάκειμαι = αντιμετωπίζω με ηρεμία

φάσκων < μτχ. ενεστ. φάσκω = λέω, ισχυρίζομαι

έξετράχυναν < έκτραχύνω = κάνω κάτι τραχύ, σκληρό, εξοργίζω

διαβολαί < ἡ διαβολή = η συκοφαντία (ετυμ. διαβάλλω τινά = διασύρω, κατηγορώ, συκοφαντώ κάποιον)

έξίστατο τοῦ φρονεῖν < εξίσταμαι τοῦ φρονεῖν = είμαι εκτός εαυτού

χαλεπὸς ἦν καὶ ἀπαραίτητος = ήταν σκληρός και αλύγιστος

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό...

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αλέξανδρου εντοπίζεις στα συγκεκριμένα χωρία; Υπογράμμισέ τα στο κείμενο.
2. Πώς θα αιτιολογούσες τη μεταστροφή της συμπεριφοράς των φίλων του Αλέξανδρου, οι οποίοι από θαυμαστές μετατράπηκαν σταδιακά σε επικριτές και συκοφάντες του; Γιατί συνέβη αυτό;
3. Ο Αλέξανδρος είχε διαφορετική στάση απέναντι στην αλαζονεία και τις συκοφαντίες των φίλων του στην αρχή (ὁ δὲ καὶ πάνυ πράως ἐν ἀρχῇ πρὸς ταῦτα δέκειτο) και διαφορετική στη συνέχεια (ἀλλ' ὕστερόν γ' αὐτὸν ἐξετράχυναν αἱ πολλαὶ διαβολαί). Μπορείς να αναφέρεις δύο λόγους που προκάλεσαν αυτή την αλλαγή συμπεριφοράς;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) με τις αρετές του Αλέξανδρου, όπως τις παραθέτει ο Αρριανός στο έργο του «Αλεξάνδρου Ἀνάβασις»:

Παρατήρηση -
 σχολιασμός
 ζωγραφικού πίνακα

Άρριανού, Άλεξάνδρου Άνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>Z.28 ... ἐβίω δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη καὶ τοῦ τρίτου μῆ- νας ἐπέλαβεν ὀκτώ, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος· ἐβασίλευσε δὲ δώδεκα ἔτη καὶ τοὺς ὀκτὼ τούτους μῆνας, τὸ τε σῶμα κάλλιστος καὶ φιλοπονώτατος καὶ ὀξύτατος γενόμενος καὶ τὴν γνώμην ἀνδριότατος καὶ φιλοτιμότατος καὶ φιλοκινδυ- νότατος καὶ τοῦ δειοῦ ἐπιμελέστατος· 2 ἡδονῶν δὲ τῶν μὲν τοῦ σώματος ἐγκρατέστατος, τῶν δὲ τῆς γνώμης ἐπαίνοι μόνου ἀπληστότατος· ξυνιδεῖν δὲ τὸ δέον ἔτι ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄν δεινότατος, καὶ ἐκ τῶν φαινομένων τὸ εἰκὸς ξυμβαλεῖν ἐπιτυχέστατος, καὶ τάξει στρατιᾶν καὶ ὀπίσσει τε καὶ κο- σμήσαι δαημονέστατος· καὶ τὸν θυμὸν τοῖς στρατιώταις ἐπάραι καὶ ἐλπίδων ἀγαθῶν ἐμπλήσαι καὶ τὸ δέημα ἐν τοῖς κινδύνοις τῷ ἀδεεῖ τῷ αὐτοῦ ἀφανίσαι, ξύμπαντα ταῦτα γενναϊότατος. 3 Καὶ οὖν καὶ ὅσα ἐν τῷ ἐμφανεῖ πράξει, ξὺν μεγίστῳ θάρσει ἔπραξεν, ὅσα τε φθάσας ὑφαρπάσαι τῶν πολεμίων, πρὶν καὶ δεῖσθαι τινα αὐτὰ ὡς ἐσόμενα, προ- λαβεῖν δεινότατος· καὶ τὰ μὲν ξυντεθέντα ἢ ὁμολογηθέντα φυλάξει βεβαιότατος, πρὸς δὲ τῶν ἐξαπατώντων μὴ ἀλῶ- ναι ἀσφαλέστατος, χρημάτων τε ἐς μὲν ἡδονὰς τὰς αὐτοῦ φειδωλότατος, ἐς δὲ εὐποιᾶν τῶν πέλας ἀφρονώτατος.</p>	<p>Ἐζησε τριάντα δύο χρόνια και οκτώ μήνες, όπως αναφέρει ο Αριστόβουλος, και βασίλευσε δώδεκα χρόνια και οκτώ μήνες. Ἦταν εξαιρετικά ωραίος, εργατικώτατος, ταχύτατος στη λήψη αποφάσεων, γενναϊότατος, πολύ επιρρηπής στις τιμές και ευσεβέστατος προς τους θεούς. Σε σχέση με τις απολαύσεις, ήταν εξαιρετικά εγκρατής στις σωματικές, ενώ από τις πνευματικές τον ενδιέφεραν ιδιαίτερα μόνο οι έπαινοι. Ἦταν ακόμα εξαιρετικά ικανός να διακρίνει αυτό που έπρεπε να γίνει, πριν ακόμα φανερωθεί, να συμπεραίνει το πιθανό από τα φαινόμενα και πολύ έμπειρος στο να παρατάσει τον στρατό, να τον εξοπλίζει και να τον οργανώνει. Και στο να αναπερώνει το ηθικό των στρατιωτών, να τους εμπνέει αισιοδοξία και να απομακρύνει με την τόλμη του τους φόβους τους στους κινδύνους, σε όλα αυτά ήταν πάρα πολύ ικανός. Ὅσα ήταν φανερό ότι έπρεπε να κάνει τα πραγματοποιούσε με πολύ μεγάλη τόλμη· και ήταν πολύ ικανός να προλαβαίνει γρήγορα να αρπάζει κρυφά από τους εχθρούς όσα μπορούσε, προτού κανείς υποψιαστεί ότι θα συμβούν αυτά. Ἦταν ακόμη απόλυτα συνεπής στην τήρηση συνθηκών ή συμφωνιών, ικανότατος στο να μην ξεγελιέται από τους απατεώνες, εξαιρετικά φειδωλός σε δαπάνες για την προσωπική του ευχαρίστηση, αλλά και πολύ γενναϊό-δωρος στο να ευεργετεί τους φίλους.</p>

Η προσωπικότητα του Αλέξανδρου

III. Συγκρίνω διαφορετικές αποδόσεις του κειμένου

Να βρεις συγκλίσεις και αποκλίσεις στη χρήση της ελληνικής γλώσσας καθώς αυτή εξελίσσεται.

Κείμενο α.ε.	(1) Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας	(2) Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ. 1932. Βιβλιοθήκη Μεταφράσεων Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων Αθήνα: Έκδοσις Εφημερίδος «Ελεύθερος Άνθρωπος»
<p>39.1 Φύσει δ' ὄν μεγαλοδωρότατος, ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκεν εἰς τοῦτο τῶν πραγμάτων αὐξομένων· καὶ προσῆν ἢ φιλοφροσύνη, μεθ' ἧς μόνης ὡς ἀληθῶς οἱ διδόντες χαρίζονται.</p>	<p>Ο Αλέξανδρος, όντας από τη φύση του πάρα πολύ γενναϊόδωρος, έγινε ακόμη περισσότερο, όταν αυξήθηκε ο πλούτος του. Υπήρχε σ' αυτόν και η φιλοφροσύνη, που και από μόνη της δίνει χαρά σε όσους προσφέρουν δώρα·</p>	<p>Όσον αφορά τώρα την εκ φύσεως εξαιρετική μεγαλοδωρία του Αλεξάνδρου, αυτή ηύξησεν ακόμη περισσότερο, όσο ηύξαναν τα πράγματά του. Μαζί δε με τη μεγαλοδωρία του συνυπήρχαν και η αγάπη και ο ευγενικός τρόπος, με τα οποία και μόνο αληθινά ευχαριστούν αυτοί που δίδουν.</p>

Προτιμώ την απόδοση ..... γιατί .....

.....

.....

.....

.....

.....

B. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις.
Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!
 (ebooks.edu)

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους (ουσιαστικά, μετοχή, επίθετα) των λέξεων του κειμένου που ζητούνται (να βάλεις και το κατάλληλο άρθρο):

Φύσει	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
ῶν	Γενική ενικού	Αιτιατική πληθυντικού .....
ἀρετῆν	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
πλοῦτον	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τάς πλάνας	Ονομαστική ενικού	Ονομαστική πληθυντικού .....
τάς στρατείας	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τῶν ἀληθῶν (θ.)	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὰ ψευδῆ	Ονομαστική ενικού	Γενική πληθυντικού .....

2. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους (ρήματα):

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό Ενεστώ- τα						ὁ ἡ τὸ
β' πληθ. Ενεστώ- τα						
ΠΑΡΑΤΑΤ.	προσῆν	-	-	-	-	-

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ἐκινδύνευεν				
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
ΑΟΡΙΣΤΟΣ					
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ					

3. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες για τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων, να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τον ίδιο τύπο των τριών βαθμών των επιθέτων/επιρρημάτων του κειμένου:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
.....	.....	μεγαλοδωρότατος
.....	μᾶλλον	.....
ἀληθῶς	.....	.....
μικρὸν	.....	.....
κακῶς	.....	.....
πρῶως	.....	.....
κακῶς	.....	.....
εὖ	.....	.....
πολλὰ	.....	.....
χαλεπὸς	.....	.....

Επανάληψη στα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων

4. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες για την κλίση του Αόριστου β', να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους τύπους του Αορίστου β' των ρηματικών τύπων προῆλθον και λαβοῦσαι:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό						ὁ ἦ τὸ
β' πληθ.						

Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Επανάληψη στον Αόριστο β'

Φύσει δ' ὦν μεγαλοδωρότατος (.....), ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκεν εἰς τοῦτο τῶν πραγμάτων ἀυξομένων· καὶ προσῆν ἢ φιλοφροσύνη (.....). Οἱ δὲ φίλοι διὰ πλοῦτον (.....) καὶ ὄγκον (.....) ἤδη τρυφᾶν (.....) βουλόμενοι καὶ σχολάζειν (.....), ἐβαρύνοντο τὰς πλάνας (.....) καὶ τὰς στρατείας (.....), καὶ κατὰ μικρὸν οὕτω προῆλθον εἰς τὸ βλασφημεῖν καὶ κακῶς (.....) λέγειν (.....) αὐτόν. ἀλλ' ὕστερόν γ' αὐτόν (.....) ἐξετράχυναν αἱ πολλὰ (.....) διαβολαί (.....), καὶ χαλεπὸς (.....) ἦν καὶ ἀπαραίτητος (.....), ἄτε δὴ τὴν δόξαν (.....) ἀντὶ τοῦ ζῆν καὶ τῆς βασιλείας ἡγαπηκώς.

Επανάληψη στο συντακτικό της α.ε. - Σχηματισμός προτάσεων

2. Στην ημιπερίοδο λόγου που ακολουθεί: (α) να χαρακτηρίσεις τη συντακτική θέση του εμπρόθετου προσδιορισμού «πρὸς ἀρετὴν» και (β) να δηλώσεις την ίδια επιρρηματική σχέση αξιοποιώντας δύο ακόμη προθέσεις. Στην προσπάθεια αυτή θα σε βοηθήσει ο Πίνακας με τη σύνταξη των προθέσεων στην §156 του Σ.Α.Ε.

Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ἑαυτὸν ἀσκῶν ἅμα καὶ τοὺς ἄλλους παροξύνων πρὸς ἀρετὴν ἐκινδύνευεν·

α) Ο εμπρόθετος προσδιορισμός δηλώνει: ..... και εξαρτάται από .....

β) i) Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ἑαυτὸν ἀσκῶν ἅμα καὶ τοὺς ἄλλους παροξύνων ..... ἐκινδύνευεν·

ii) Ἀλέξανδρος μὲν οὖν ἑαυτὸν ἀσκῶν ἅμα καὶ τοὺς ἄλλους παροξύνων ..... ἐκινδύνευεν·

Υποενότητα ΣΤ2 (42.7-42.10) Ένας ηγέτης με ψυχικό μεγαλείο

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

42.5-42.6 Ενώ ο Αλέξανδρος ήταν έτοιμος να δώσει μάχη πάλι εναντίον του Δαρείου, πληροφορήθηκε τη σύλληψή του. Η καταδίωξη ήταν επίπονη και μεγάλης διάρκειας, με αποτέλεσμα να κουραστούν οι ιππείς του διανύοντας μία μεγάλη απόσταση σε άνυδρη περιοχή.

42.7 ἔνθα δὴ Μακεδόνες ἀπήντησαν αὐτῷ τινες ὕδωρ ἐν ἀσκοῖς ἐφ' ἡμιόνων κομίζοντες ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ δεασάμενοι τὸν Ἀλέξανδρον ἤδη μεσημβρίας οὔσης κακῶς ὑπὸ δίψους ἔχοντα, ταχὺ πλησάμενοι κράνος προσήνεγκαν. **42.8** πυθομένου δ' αὐτοῦ τίσι κομίζοιεν, «υἱοῖς» ἔφασαν «ἰδίους· ἀλλὰ σοῦ ζῶντος ἐτέρους ποιησόμεθα, κἂν ἐκείνους ἀπολέσωμεν». **42.9** ταῦτ' ἀκούσας, ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ κράνος· περιβλέψας δὲ καὶ δεασάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν ἰππεῖς ἅπαντας ἐγκεκλικότας ταῖς κεφαλαῖς καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέποντας, ἀπέδωκεν οὐ πιῶν,³ ἀλλ' ἐπαίνεσας τοὺς ἀνθρώπους «ἂν γὰρ αὐτὸς» ἔφη «πίω μόνος, ἀθυμήσουσιν οὗτοι». **42.10** δεασάμενοι δὲ τὴν ἐγκράτειαν αὐτοῦ καὶ μεγαλοψυχίαν οἱ ἰππεῖς ἄγειν ἀνέκραγον θαρροῦντα καὶ τοὺς ἵππους ἐμάστιζον· οὔτε γὰρ κάμνουν οὔτε διψᾶν οὔθ' ὄλως θνητοὺς εἶναι νομίζουσιν αὐτούς, ἕως ἂν ἔχωσι βασιλέα τοιοῦτον.⁴

43.1-46.5 Μετά από μεγάλη καταδίωξη, ο στρατός του Αλέξανδρου κατάφερε να εντοπίσει και να σκοτώσει τον Δαρείο. Ο Αλέξανδρος σκέπασε τη σορό του με τη χλαμύδα του, την περιποιήθηκε και την έστειλε στολισμένη στη μητέρα του δείχνοντας, έτσι, το ήθος του. Μετά από αυτό, συνέχισε τη νικηφόρα πορεία του στα βάθη της Περσίας υιοθετώντας, μάλιστα, και κάποια περσικά στοιχεία στην ενδυμασία του, για να δείξει τη φιλική του διάθεση απέναντι στους λαούς που συναντούσε και τις συνήθειές τους.

³ Το περιστατικό αυτό αναφέρεται και στον Αρριανό (Αλεξάνδρου Ἀνάβασις, ΣΤ.26.1-3), αλλά με κάποιες διαφορές. Αφενός διαφέρει ο τόπος που το περιστατικό έλαβε χώρα και αφετέρου δεν αναφέρονται παιδιά, επομένως, ο Αλέξανδρος χύνει το νερό μπροστά σε όλους τους στρατιώτες. Η εκδοχή του Πλούταρχου, να επιστρέψει το νερό στους στρατιώτες για τα παιδιά τους, αναδεικνύει περισσότερο την εγκράτεια, την ενσυναίσθηση και το ηγετικό χάρισμα του Αλέξανδρου.

⁴ Η πράξη του Αλέξανδρου είχε, κατά τον Πλούταρχο, άμεσα αποτελέσματα στο ηθικό των στρατιωτών, μέχρι του σημείου να πιστεύουν ότι δεν ήταν θνητοί, εφόσον καθοδηγούνται από έναν τόσο χαρισματικό ηγέτη.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και *ηλεκτρονικού* (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

42.7 Ακριβώς εκεί τον συνάντησαν κάποιοι Μακεδόνες, (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: κομίζοντες ἐφ’ ἡμιόνων ὕδωρ ἐν ἄσκοις ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ) .....
 ..... και (αποδίδω την παρακάτω φράση: θεασάμενοι τὸν Ἀλέξανδρον) .....
 ..... –ἦταν κιόλας μεσημέρι– να είναι σε άσχημη κατάσταση λόγω δίψας (αποδίδω τη φράση: ταχὺ πλησάμενοι κράνος) .....
 ..... του προσέφεραν. 42.8 Όταν αυτός ζήτησε να μάθει για ποιους μετέφεραν το νερό, του είπαν: «για τα παιδιά μας. Αλλά, και αν ακόμη τα χάσουμε, με εσένα ζωντανό θα κάνουμε άλλα». 42.9 (αποδίδω την παρακάτω περίοδο με την εξής σειρά: ταῦτ’ ἀκούσας, ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ κράνος· περιβλέψας δὲ καὶ θεασάμενος ἅπαντας τοὺς ἰππεῖς περὶ αὐτὸν ἐγκεκλιότας ταῖς κεφαλαῖς καὶ ἀποβλέποντας πρὸς αὐτὸν, ἀπέδωκεν οὐ πῖόν, ἀλλ’ ἐπαινέσας τοὺς ἀνθρώπους ἔφη «ἂν γὰρ αὐτὸς πῖω μόνος, ἀδυμήσουσιν οὔτοι» ...

42.10 Βλέποντας οι ιππεῖς την εγκράτεια και το μεγαλείο της ψυχῆς του, φώναζαν να συνεχίσει να τους οδηγεί με δάρρος και μαστίγωναν τα ἀλόγά τους. Γιατί, όσο είχαν έναν τέτοιο βασιλιά, ούτε κουράζονταν ούτε διψούσαν και, γενικά, δε θεωρούσαν τους εαυτούς τους θνητούς.

Λεξιλόγιο

- ἀσκοῖς < ὁ ἄσκος = σάκος κατασκευασμένος από κοιλιά ζώου π.χ. ο ασκός του Αιόλου
- ἡμιόνων < ὁ ἡμίονος = μουλάρι, ζώο προερχόμενο από διασταύρωση αλόγου και όνου (γαῖδουριού)
- δίψους < τό δίψος-ους = η δίψα
- πλησάμενοι < μτχ. αορ. α΄, μ.φ. του ρ. πίμπλημι = γεμίζω
- προσῆνεγκαν < οριστ. αορ. α΄ του ρ. προσφέρω
- πυθομένου < μτχ. αορ. β΄ πυθάνομαι = ζητώ να μάθω, πληροφοροῦμαι
- τίσι < δοτ. πληθ. αρσ. της ερωτηματικής αντωνυμίας τίς (αρσ. και δηλ.), τί (ουδ.) (= ποιος;)
- ἔφασαν < γ΄ πληθ. πρτ. του ρ. φημί = διακηρύσσω, φανερώνω, λέω
- ἀπολέσωμεν < υποτ. αορ. α΄ ἀπόλλυμι = καταστρέφω, χάνω
- περιβλέψας < μτχ. αορ. α΄ περιβλέπω = κοιτώ τριγύρω
- ἐγκεκλιότας < μτχ. πρκ. ἐν+κλίνω/ἐγκλίνω = κλίνω προς τα μέσα
- ἀδυμήσουσιν < οριστ. μέλλ. ἀδυμέω-ῶ = είμαι στενοχωρημένος
- κάμνειν < απρμφ. ενεστ. κάμνω = εργάζομαι, κοπιάζω, κουράζομαι

Τα χαρακτηριστικά του Αλέξανδρου

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό...

Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αλέξανδρου αναδεικνύονται στο συγκεκριμένο περιστατικό;
2. Πώς θα χαρακτήριζες τους στρατιώτες του Αλέξανδρου, οι οποίοι επέλεξαν να προσφέρουν σε αυτόν το νερό που προοριζόταν για τα παιδιά τους, με ενδεχόμενο κίνδυνο αυτά να πεθάνουν από τη δίψα;
3. Ποιον αντίκτυπο είχε στην ψυχολογία του στρατεύματος η απόφαση του Αλέξανδρου να μην πιει το νερό που του προσφέρθηκε, αλλά να το επιστρέψει στους στρατιώτες του;

Η γενναιοδωρία του Αλέξανδρου

B. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ...

Το μόριο «άν»

ΘΥΜΑΜΑΙ ότι το «αν» στη **νέα ελληνική**:

- α) είναι υποθετικός σύνδεσμος: π.χ. Αν θέλεις, έλα μαζί μας
- β) εισάγει ερώτηση, αμφιβολία, απορία στον πλάγιο λόγο: π.χ. Με ρώτησε αν θα πάω μαζί τους
- γ) χρησιμοποιείται με χρονική έννοια: π.χ. Αν έρθεις (όταν έρθεις), θα σου το δώσω
- δ) μαζί με το «και» εισάγουν εναντιωματικές προτάσεις: π.χ. Αν και θέλω, δε θα μπορέσω να έρθω

Στην **αρχαία ελληνική** το «άν» ήταν **μόριο, άκλιτη λέξη** δηλαδή, η οποία **είτε** συνοδεύει το ρήμα μιας πρότασης, **είτε** χρησιμοποιείται ως σύνδεσμος για να εισάγει **δευτερεύουσες υποθετικές προτάσεις, πλάγιες ερωτηματικές ολικής άγνοιας και εναντιωματικές μαζί με το «και» (άν καιί).**

➡ Συγκρίνω τη νέα με την αρχαία ελληνική

Σημείωσε τις ομοιότητες και διαφορές της χρήσης του «άν» ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική, αφού διαβάσεις όσα αναφέρονται παραπάνω:

ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ: .....

.....

.....

ΔΙΑΦΟΡΕΣ: .....

.....

.....

➔ **Διαβάξω** τον παρακάτω Πίνακα και στη συνέχεια **προσπαθώ να εξασκηθώ** στη χρήση του «άν» με τη βοήθεια παραδειγμάτων που θα βρω στο Συντακτικό μου. Συμβουλευόμαι και τη γραμματική μου, όπου χρειαστεί.

Είδος μόριου άν	Εκφράζει	Απόδοση ν.ε.
Δυνητικό • άν + Οριστική ιστορικού χρόνου (δυνητική Οριστική) • άν + Ευκτική κάθε χρόνου, εκτός του μέλλοντα (δυνητική ευκτική)	Κάτι που μπορούσε να γίνει στο παρελθόν ή το αντίθετο του πραγματικού	θα + Παρατατικός
	Κάτι που μπορεί να γίνει στο παρόν ή στο μέλλον	θα + Παρατατικός ή μπορώ + Υποτακτική
Αοριστολογικό άν + Υποτακτική	Αοριστία ως προς το πρόσωπο ή το πράγμα που ενεργεί	«τυχόν», «ίσως» ή χωρίς μετάφραση
Υποθετικό άν + Υποτακτική)	Υπόθεση και μαζί με την απόδοση (υποθετικός λόγος) το προσδοκώμενο ή την αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον	αν + Οριστική
Ερωτηματικό άν + Υποτακτική	Απορία σε Πλάγιες Ερωτηματικές προτάσεις ολικής άγνοιας	αν + Οριστική

- Υπογράμμισε τα μόρια άν στο κείμενο της Υποεπότητας ΣΤ2. και προσπάθησε να αναγνωρίσεις το είδος του καθενός.
- Στις παρακάτω περιόδους λόγου να εντοπίσεις τα μόρια άν και να αναγνωρίσεις το είδος του καθενός. Στη συνέχεια, προσπάθησε να αποδώσεις τις περιόδους στη ν.ε.:
  - Οὗτος λέγει ὅτι οὐκ ἂν ἠδίκηι.
  - Ἄν ἐγγύς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν.
  - Ἐγὼ δ' ἐβουλόμην ἂν, ὃ Κῦρε, οὕτως ἔχειν ταῦτα.
  - Ἄν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε.
  - Καὶ περὶ μὲν τῶν παλαιῶν πολὺ ἂν ἔργον εἶη λέγειν.
  - Δίς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης.
  - Τοῦτο σκέψασθε (εξετάστε), ὅπως ἂν ὁ πόλεμος γένηται.
  - Ἄν τούτους νικῶμεν, πάντας νικῶμεν.
  - Τὰς ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, ὅπως ἂν τὸν βίον καλῶς διάγωμεν.
  - Οὗτος μὴ ἐλθόντος τοῦ ἱατροῦ ἀπέθανεν ἂν.

Γ. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο):

ὕδωρ	Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
κράνος	Δοτική ενικού	Αιτιατική πληθυντικού .....
ἵππεις	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
ταῖς κεφαλαῖς	Γενική ενικού	Αιτιατική πληθυντικού .....
ἐπαινέσας	Γενική ενικού	Αιτιατική πληθυντικού .....
βασιλέα	Κλητική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....

2. Να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους. Για τους αρχικούς χρόνους του ρήματος μπορείς να συμβουλευθείς το Λεξικό σου:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ					
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
ΑΟΡΙΣΤΟΣ Α΄	προσήνεγκαν				
ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β΄					
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ					

3. Σκέψου κάποιες παράγωγες και σύνθετες λέξεις του ρήματος **φέρω** στη ν.ε., ώστε να συμπληρώσεις τα κενά στις ακόλουθες προτάσεις:

- Η σελήνη είναι ..... της γης.
- Η ..... της ήταν πολύ ελκυστική και δεν την αρνήθηκα.
- Πόσο ..... χαρακτήρες έχουν, αν και αδέρφια!
- Αν ..... τόσο πολύ, μη συνεχίζεις τον αγώνα.
- Τη Μεγάλη Παρασκευή πήγαμε στην ..... του Επιταφίου.
- Αυτό το μπαούλο που αγόρασες μοιάζει με ..... και με φοβίζει.
- Τον μετέφεραν με ..... έξω από το γήπεδο.
- Είμαι βέβαιος ότι θα τα ..... στη ζωή σου.
- Δε νομίζω ότι σε ..... αυτή η συναλλαγή.
- Η επαγγελματική δραστηριότητα πρέπει να σου ..... κέρδη.

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

ἔνθα δὴ Μακεδόνες ἀπήνησαν αὐτῷ τινες ὕδωρ ἐν ἀσκοῖς (.....)
ἐφ' ἡμιόνων (.....) κομίζοντες (.....)
 ..... ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ θεασάμενοι τὸν Ἀλέξανδρον ἤδη μεσημβρίας οὔσης (.....
 .....) κακῶς ὑπὸ δίφους ἔχοντα (.....), ταχὺ
 πλησάμενοι κράνος προσήνεγκαν. .... ταῦτ' ἀκούσας (.....), ἔλαβεν εἰς
 τὰς χεῖρας τὸ κράνος (.....): περιβλέψας δὲ καὶ θεασάμενος
 τοὺς περὶ αὐτὸν ἵππεῖς ἅπαντας ἐγκεκλιότας (.....) ταῖς
 κεφαλαῖς καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέποντας, ἀπέδωκεν ..... ἕως ἂν ἔχῃσι βασιλέα (.....
 .....) τοιούτον (.....).

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ Ας θυμηθούμε:

1. Ποια τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αλέξανδρου;
2. Πώς φέρονταν οι σύντροφοι του Αλέξανδρου στον ηγέτη τους στην αρχή και πώς στη συνέχεια;
3. Ποια η στάση του Αλέξανδρου απέναντι στις «διαβολές» στην αρχή και ποια στη συνέχεια;

Τι λέει η τεχνητή
νοημοσύνη για τον
Αλέξανδρο

Απόδωσε σωστά
τις φράσεις

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ – ΕΜΠΕΔΩΣΗ – ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ 4-6

➔ **Ας συζητήσουμε:**

Ποια συναισθήματα σου προκάλεσε το περιστατικό με το νερό που ο διψασμένος και ταλαιπωρημένος Αλέξανδρος επέστρεψε στους στρατιώτες του;

➔ **Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:**

3 - 2 - 1

3 πράγματα που έμαθα		
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα		
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη		

Παιχνίδι γνώσεων 6

*Γραμματικά -
Συντακτικά λάθη*

Ο Αλέξανδρος και ο Βουκεφάλας. Άγαλμα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Νάπολης, 1ος αι. π.Χ.
Πηγή: <https://www.metmuseum.org>

Μόλις ολοκληρώσαμε τις Ενότητες 4, 5 και 6.

Είναι, λοιπόν, η κατάλληλη στιγμή να διαπιστώσουμε τι μάθαμε σε αυτές:

- ✓ για τη μάχη του Αλέξανδρου στην Ισσό,
- ✓ για την ίδρυση της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου,
- ✓ για τη μάχη στα Γαυγάμηλα και την κατάληψη Μεσοποταμίας και Περσίας,
- ✓ για τον χαρακτήρα του Αλέξανδρου,
- ✓ για τους παθητικούς χρόνους των φωνηεντόληκτων και αφωνόληκτων ρημάτων,
- ✓ για την παθητική φωνή, την παθητική σύνταξη και το ποιητικό αίτιο,
- ✓ για τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις,

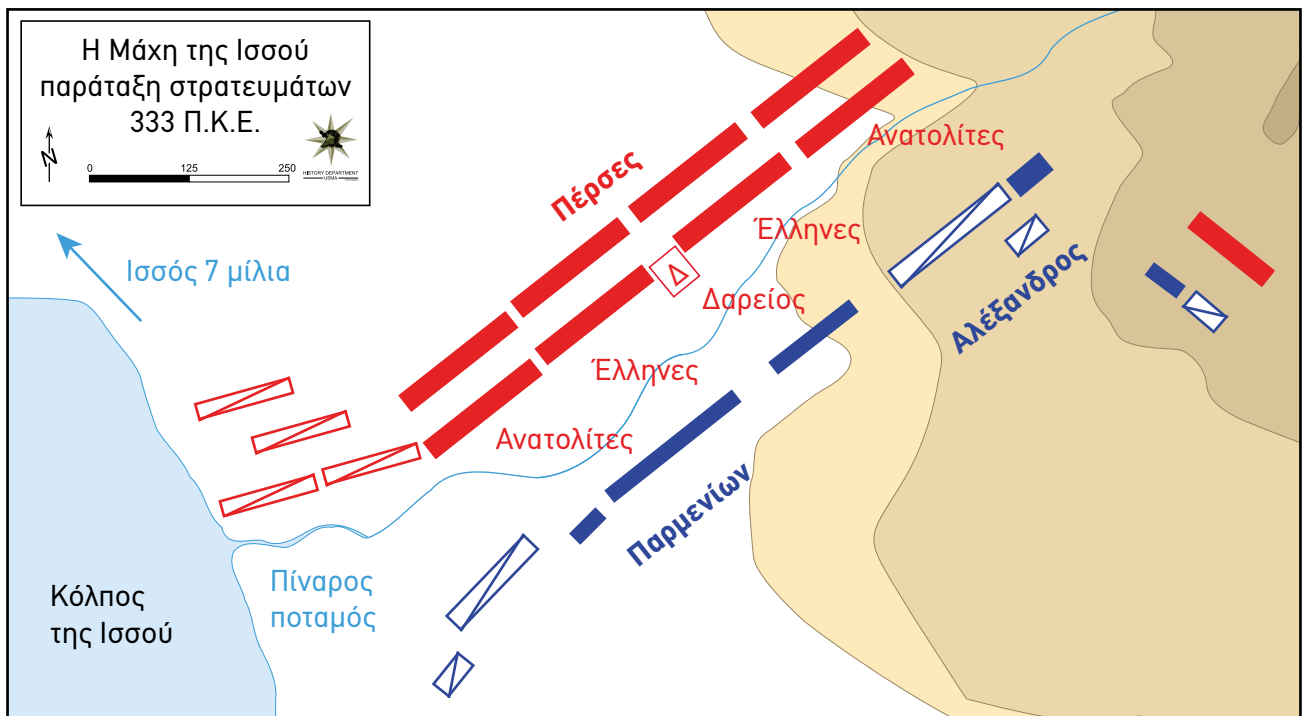

αλλά και να θυμηθούμε:

- ✓ τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων και τον Αόριστο β' και
- ✓ τα είδη του μορίου ἄν.

A. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΑΣ

1. Αξιοποιώντας τον επόμενο χάρτη, το απόσπασμα που δίνεται πιο κάτω και τις γνώσεις σου από την Ενότητα 4, να αποτυπώσεις σε ένα σύντομο κείμενο (έως 250 λέξεων) την εξέλιξη της μάχης στην Ισσό και να αιτιολογήσεις τη στρατηγική ικανότητα του Αλέξανδρου.

Το σχέδιο μάχης του Αλέξανδρου προέβλεπε άμυνα αποφασιστική στο αριστερό, όπου ο εχθρός είχε συντριπτική υπεροχή με το πολυάριθμο βαρύ ιππικό του, και επίθεση στο δεξιό από το ιππικό των εταίρων, εναντίον του πεζικού του εχθρού, με αντικειμενικό σκοπό την ταχεία απώθησή τους, ώστε να μπορέσει να πραγματοποιηθεί αμέσως έπειτα επίθεση από τα νώτα εναντίον των Ελλήνων μισθοφόρων οπλιτών, του επίλεκτου δηλαδή τμήματος του εχθρικού στρατού και εναντίον της θέσης του Δαρείου. Η φάλαγγ των πεζεταίρων έπρεπε να κρατήσει αδιάσπαστο το όλο μέτωπο, συνδέοντας τα δεξιό κι αριστερό άκρο, όπου θα αγωνίζονταν κυρίως οι ιππείς, παρακολουθώντας το πρώτο στην επίθεση και στηρίζοντας το δεύτερο στην άμυνα. Η όλη παράταξη, δηλαδή θα παρουσίαζε στην αρχή της μάχης λοξή διάταξη.

Το σχέδιο αυτό ήταν απλό, όπως και του Δαρείου κι ως ένα βαθμό όμοιο με εκείνο, καθώς προέβλεπε επιθετικό ελιγμό από το ένα κέρασ. Παρουσίαζε, όμως, σημαντικές διαφορές, που του παρείχαν σπουδαία πλεονεκτήματα: είχε διαθέσει ιππείς και στα δύο άκρα της παράταξης, ώστε το εχθρικό ιππικό να αντιμετωπίσει κατά την επίθεσή του επίσης ιππικό· είχε καταναίμει τις διαθέσιμες δυνάμεις στους διάφορους υποτομείς της παράταξης κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι επαρκείς σε συνάρτηση προς τον χώρο, αλλά και ποσοτικά και ποιοτικά για την εκπλήρωση της αποστολής τους. (Πηγή: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος Δ΄*, σελ. 84-85. Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., 1973 – με παρεμβάσεις στην ορθογραφία του κειμένου)

- Μετά τη μάχη στην Ισσό ο Αλέξανδρος ενημέρωσε τα αιχμάλωτα μέλη της οικογένειας του Δαρείου για την τύχη του και για τη στάση του απέναντί τους («πέμπει Λεοννάτον, άπαγγεῖλαι κελεύσας ως οὔτε Δαρείος τέθνηκεν οὔτ' Ἀλέξανδρον δεδιέναι χρή»). Ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η ενέργεια αυτή του Αλέξανδρου;
- Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) συγκρίνοντας όσα αναφέρει ο Πλούταρχος για την ίδρυση της Αλεξάνδρειας με όσα αναφέρει για το ίδιο θέμα ο Αρριανός στο έργο του «Αλεξάνδρου Ἀνάβασις»:

Ἀρριανοῦ, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>3.1.5 ἐλθὼν δὲ ἐς Κάνωπον καὶ κατὰ τὴν λίμνην τὴν Μαρῖαν περιπλεύσας ἀποβαίνει, ὅπου νῦν Ἀλεξάνδρεια πόλις ᾤκισται, Ἀλεξάνδρου ἐπώνυμος. καὶ ἔδοξεν αὐτῷ ὁ χῶρος κάλλιστος κτίσαι ἐν αὐτῷ πόλιν καὶ γενέσθαι ἂν εὐδαίμονα τὴν πόλιν. πόδος οὖν λαμβάνει αὐτὸν τοῦ ἔργου, καὶ αὐτὸς τὰ σημεῖα τῆ πόλει ἔθηκεν, ἵνα τε ἀγορὰν ἐν αὐτῇ δεῖμασθαι ἔδει καὶ ἱερὰ ὅσα καὶ θεῶν ὠντινων, τῶν μὲν Ἑλληνικῶν, Ἰσίδος δὲ Αἰγυπτίας, καὶ τὸ τεῖχος ἦ περιβεβλήσθαι. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο, καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἐφαίνετο.</p>	<p>3.1.5 Ὄταν ἐφθασε στην πόλη Κάνωπο και ἐπλευσε γύρω ἀπὸ τὴ Μαρεώτιδα λίμνη, ἀποβίβάστηκε στο μέρος όπου εἶναι σήμερα χτισμένη ἡ Αλεξάνδρεια, που πήρε τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸν Αλέξανδρο. Ὁ τόπος αὐτός του φάνηκε κατάλληλος για να ιδρύσει μία πόλη που θα μπορούσε να ευτυχήσει. Τον κατέλαβε, λοιπόν, μεγάλη ἐπιθυμία να προχωρήσει στην ίδρυσή της και χάραξε μάλιστα και ὁ ἴδιος τὰ ὀριά της, δηλαδή ὀρισε και πού ἔπρεπε να χτιστεῖ ἡ ἀγορά της και πόσοι ναοὶ και προς τιμὴ ποιῶν θεῶν, ἐλληνικῶν και της Ἰσίδας της αἰγυπτιακής, καθώς και πού τὸ τεῖχος θα περιέβαλλε τὴν πόλη. Για τὸν σκοπὸ αὐτὸν πρόσφερε θυσία που ἀποδείχθηκε ευνοϊκή.</p>

4. Σύμφωνα με τους ιστορικούς, «η μάχη των Γαυγαμήλων υπήρξε η περριφανέστερη νίκη του Αλέξανδρου που έκρινε οριστικά την τύχη της περρικής αυτοκρατορίας και μία από τις σπουδαιότερες μάχες όλων των αιώνων». Αξιοποίησε τις γνώσεις σου και όποιες πληροφορίες συλλέξεις από αξιόπιστες πηγές του Διαδικτύου και σε ένα σύντομο κείμενο (έως 250 λέξεων) να αιτιολογήσεις την άποψη αυτή.

5. Έχοντας μελετήσει αρκετά για τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Αλέξανδρου, να συνθέσεις ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) με τη δική σου άποψη για τον μεγάλο στρατηλάτη.

B. Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΜΑΣ

1. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό Παθ. Αορ.	ἐπαιδευθῆς					ὁ ἡ τὸ
β' πληθ. Αορίστ. β'						

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό Παθ. Αορ.						ὁ ἡ τὸ
β' πληθ. Αορίστ. β'	ἐπίσθητε					

2. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τον ίδιο τύπο των τριών βαθμῶν των επιθέτων/επιρρημάτων:

Θετικός

.....
.....
χαλεπῶς

Συγκριτικός

.....
πλείονας
.....

Υπερθετικός

εὐδαιμονεστάτη
.....
.....

3. Να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους Αορίστου β΄:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΕΣ
β΄ ενικό						
β΄ πληθ.	ἐγένεσθε					

Γ. ΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΜΑΣ

1. Στις παρακάτω περιόδους λόγου αναγνώρισε τη συντακτική θέση όλων των λέξεων και απόδωσε τις περιόδους στη ν.ε.:

- Οὐδὲν κακὸν ἐπράχθη ὑπ’ αὐτῶν.
- Παρὰ πάντων ὁμολογεῖται τοῦτο εἶναι τὸ δίκαιον.
- Πολλὰι θεραπείαι τοῖς ἰατροῖς εὖρηνται.
- Ἡ φυλακὴ (= ἡ φρουρά) κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐδελοντῶν.
- Ἡ Τροία ἐάλω (= κυριεύθηκε) ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.
- Δέξιππος ἀπέθανεν (= σκοτώθηκε) ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.
- Ἡγγέλθη ὅτι φεύγοιεν (= εξορίζονταν) ὑπὸ τοῦ δήμου.
- Ἐν μάχῃ ὑπὸ ἵππου οὐδεὶς ἀπέθανεν.
- Κερκυραῖοι ὑπὸ τῶν Κορινθίων ἐπολεμήθησαν.
- Ταῦτα ὠμολόγητο (= εἶχαν συμφωνηθεῖ) ἡμῖν τε καὶ σοί;

2. Στις παρακάτω περιόδους λόγου να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και το αντίστροφο:

- Σωκράτης ἐδίδασκεν τοὺς νέους.
- Ἡ φυλακὴ (= ἡ φρουρά) κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐδελοντῶν.

3. Στις παρακάτω περιόδους λόγου: α) να εντοπίσεις τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις, β) να βρεις τον συντακτικό ρόλο τους και γ) να δηλώσεις πώς εισάγονται, πώς εκφέρονται και από πού εξαρτώνται. Στην προσπάθεια αυτή θα σε βοηθήσει το Συντακτικό σου, καθώς και οι Πίνακες για τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις του βιβλίου σου:

- Οὐδεὶς οὕτω φαῦλος ἦν, ὅς οὐκ ἂν ἔπραττε ταῦτα.
- Καὶ ἂν οἱ πολέμιοι τὸ ναυτικὸν ἡμῶν νικήσωσι, κρατήσομεν αὐτῶν.
- Μὴ θαναμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασι.

- Ήν ποτε χρόνος , ὅτε οὐκ ἦν γένη θνητά.
- Εἰ οἱ πολῖται ὁμονοοῖεν, εὐδαίμων ἂν γίγνοιτο ἡ πόλις.
- Κύνας τρέφομεν, ἵνα φυλάττωσι τὰς οἰκίας.
- Οὕτω χρηστὸς ἦν, ὥστε εἴλετο μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ ἀδίκως τινά ἀπολέσαι.
- Ἐάν ταῦτα παραβῆς, τί ἀγαθὸν ἐργάσει;
- Οὕτω σκαιὸς εἶ, ὥστε οὐ δύνασαι λογίσασθαι.
- Τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτείνειν.

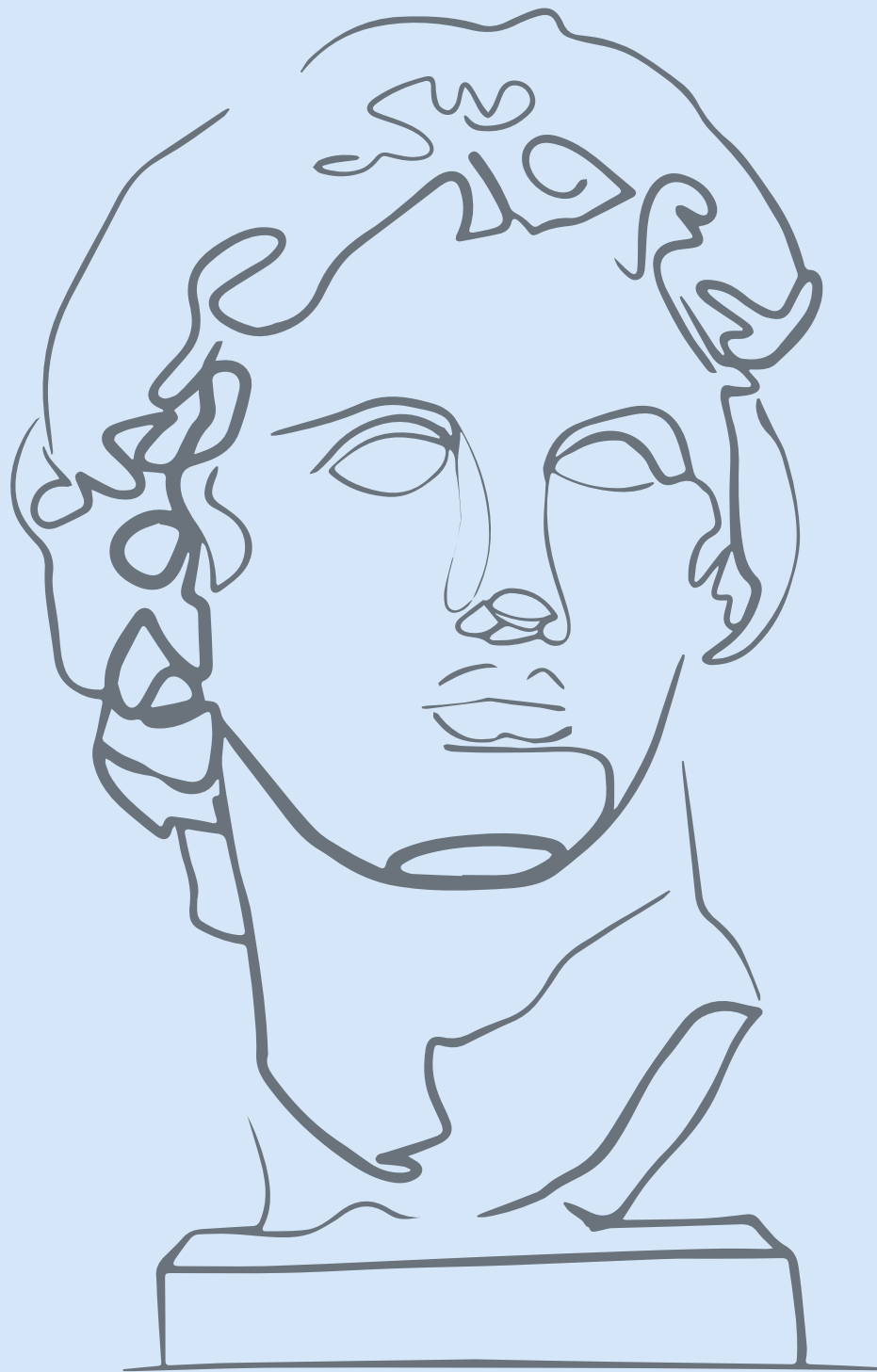
4. Στις παρακάτω περιόδους λόγου αναγνώρισε το εἶδος του ἂν και ἀπόδωσε τις περιόδους στη ν.ε.:

- Ἴσως εἴποιεν ἂν πολλοὶ, ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο.
- Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὶν ἂν ἐξετάσης πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις.
- Ἄν ταῦτα πράξητε, ἀμαρτήσεσθε.

Ο Αλέξανδρος αρνείται να πάρει νερό, Giuseppe Cades, 1792, hermitage Museum.

Πηγή: <https://commons.wikimedia.org>

Ενότητα 7 Η πολιτική του Αλέξανδρου στις ανατολικές σατραπείες

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **Υποενότητα Z1** (47.1-47.2, 47.5-47.8)
Ο Αλέξανδρος και οι Μακεδόνες – Ο γάμος με τη Ρωξάνη
- **Υποενότητα Z2** (47.9-47.12)
Ηφαιστίωνας και Κρατερός, οι φίλοι του Αλέξανδρου

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στην περιοχή της Σογδιανής (σημερινό Ουζμπεκιστάν)

Πότε παντρεύτηκε ο Αλέξανδρος τη Ρωξάνη; Το 327 π.Χ.

Ποια είναι τα πρόσωπα που θα δούμε στην ενότητα αυτή; Αλέξανδρος, Ρωξάνη, Ηφαιστίωνας και Κρατερός

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** στοιχεία της πολιτικής του Αλέξανδρου για το μέλλον των κατακτήσεών του,
- ✓ **θα ερμηνεύσουμε** τις ενέργειες και τις επιλογές του Αλέξανδρου με βάση το χωροχρονικό πλαίσιο,
- ✓ **θα συγκρίνουμε** τα συγκεκριμένα χωρία του κειμένου του Πλούταρχου με άλλες ιστορικές πηγές,
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική,
- ✓ **θα διατυπώσουμε** αξιολογικές κρίσεις για διάφορες και διαφορετικές αποδόσεις του α.ε. κειμένου,
- ✓ **θα χαρακτηρίσουμε** συντακτικά λέξεις του κειμένου και λέξεις σε παραδείγματα ασκήσεων,
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα μάθαμε για τις α', β', γ' κλίσεις ουσιαστικών και μετοχών, για τα παραθετικά επιθέτων και επιρρημάτων, για την κλίση των βαρύτονων ρημάτων, για τον Αόριστο β' και τον παθητικό Αόριστο, για τις δευτερεύουσες προτάσεις, για τα συνηρημένα ρήματα σε -άω, -ῶ.

Σπουδαία λόγια...

... μισῶ σοφιστήν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός. (53.2, ... μισῶ τον σοφιστή που δεν είναι σοφός για τον εαυτό του.)

... κατηγορήσας Μακεδόνων, ἵνα καὶ βελτίους γένωνται μαδόντες ἢ πλημμελοῦσιν. (53.4, ... κατηγορώντας τους Μακεδόνες, για να γίνουν καλύτεροι μαθαίνοντας από τα λάθη τους.)

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Υποενότητα Ζ1 (47.1-47.2, 47.5-47.8). Ο Αλέξανδρος και οι Μακεδόνες – Ο γάμος με τη Ρωξάνη

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Για να ξέρεις...

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αλέξανδρος ήταν δυσαρεστημένος από τη συμπεριφορά των Μακεδόνων στρατιωτών, γιατί κάποιες φορές αμφισβητούσαν απροκάλυπτα την ορθότητα των αποφάσεών του. Για τον λόγο αυτό επέτρεψε να αποχωρήσουν από το εκστρατευτικό σώμα όσοι από αυτούς το επιθυμούσαν και να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Ταυτόχρονα, για να εδραιώσει τον ελληνικό πολιτισμό στην Ασία, από τη μία πλευρά διέταξε την εκπαίδευση χιλιάδων ντόπιων παιδιών στην ελληνική γλώσσα και τα μακεδονικά όπλα και από την άλλη πλευρά παντρεύτηκε την ντόπια Ρωξάνη, για να αποδείξει τον σεβασμό στα έθιμα της περιοχής που κατέκτησε.

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

47.1 Φοβούμενος δὲ τοὺς Μακεδόνας μὴ εἰς τὰ υπόλοιπα τῆς στρατείας ἀπαγορεύσωσι, τὸ μὲν ἄλλο πλήθος εἴασε κατὰ χώραν, τοὺς δ' ἀρίστους ἔχων ἐν Ἰρκανίᾳ μεθ' ἑαυτοῦ,¹ δισμυρίους πεζοὺς καὶ τρισχιλίους ἰππεῖς, <πεῖραν> προσέβαλε, λέγων ὡς νῦν μὲν αὐτοὺς ἐνύπνιον τῶν βαρβάρων ὀρώντων, ἂν δὲ μόνον ταράξαντες τὴν Ἀσίαν ἀπίωσιν, ἐπιδησομένων εὐδὺς ὥσπερ γυναῖξιν. **47.2** οὐ μὴν ἀλλ' ἀφιέναι γε τοὺς βουλομένους ἔφη, καὶ μαρτυράμενος ὅτι τὴν οἰκουμένην τοῖς Μακεδόσι κτώμενος ἐγκαταλέλειπται, μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἐδελόντων στρατεύειν.

47.3-47.4 Ὅταν ο Αλέξανδρος εἶπε αὐτὰ τα λόγια, ὅλοι φώναζαν να τους οδηγήσει σε ὅποιο μέρος του κόσμου επιθυμούσε, γεγονός που κινητοποίησε και το υπόλοιπο πλήθος να τον ακολουθήσει.

47.5 Οὕτω δὴ καὶ τὴν δίαιταν ἔτι μᾶλλον ὁμοίου τε τοῖς ἐπιχωρίοις ἑαυτόν, ἐκείνους τε προσῆγε τοῖς Μακεδονικοῖς ἔδεσιν, ἀνακράσει καὶ κοινωνίᾳ μᾶλλον δι' εὐνοίας καταστήσεσθαι τὰ πράγματα νομίζων ἢ βία,

¹ Ο Αλέξανδρος είχε πάρει μαζί του τους ἀρίστους πολεμιστές του, επειδή στην περιοχή κατοικούσαν ἀγριοι νομάδες.

μακρὰν ἀπαίροντος αὐτοῦ. **47.6** διὸ καὶ τρισμυρίους παῖδας ἐπιλεξάμενος, ἐκέλευσε γράμματά τε μανθάνειν Ἑλληνικὰ, καὶ Μακεδονικοῖς ὅπλοις ἐντρέφεσθαι,² πολλοὺς ἐπιστάτας καταστήσας, **47.7** καὶ τὰ περὶ Ῥωξάνην ἔρωτι μὲν ἐπράχθη,³ καλὴν καὶ ὠραίαν ἔν τινι χορῶ παρὰ πότον ὄφθεισαν, ἔδοξε δ' οὐκ ἀνάρμοστα τοῖς ὑποκειμένοις εἶναι πράγμασιν. **47.8** ἐδάρρησαν γὰρ οἱ θάρβαροι τῇ κοινῶνίᾳ τοῦ γάμου, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερηγάπησαν, ὅτι σωφρονέστατος περὶ ταῦτα γεγονώς, οὐδ' ἦς μόνης ἡττήθη γυναικὸς ἄνευ νόμου διγεῖν ὑπέμεινεν.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και ηλεκτρονικού (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

47.1 (αποδίδω τη μτχ. Φοβούμενος) ..... για τους Μακεδόνες μήπως κουραστούν στην εκστρατεία από εδώ και στο εξής, (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: εἶσαε τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος) ..... του στρατοῦ στις θέσεις του και με τους ἀρίστους που εἶχε στην Ὑρκανία μαζί του, (αποδίδω τη λέξη τρισμυρίους) ..... πεζοῦς και (αποδίδω τη λέξη τρισηλίους) ..... ιππεῖς, ἔκανε επίθεση, λέγοντας ὅτι οἱ θάρβαροι τους βλέπουν τώρα σαν ὄνειρο, αν ὁμως (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: ἀπίωσιν ταράξαντες μόνον τὴν Ἀσίαν) ....., θα τους επιτεθούν σαν να εἶναι γυναῖκες. **47.2** Ὡστόσο, εἶπε ὅτι ἀφηνε να φύγουν (αποδίδω τη μτχ. τοὺς βουλομένους) ..... , παραπονούμενος ὅτι, παρόλο που κατακτούσε ὅλο τον κόσμον για χάρη των Μακεδόνων, ἔχει εγκαταλειφθεῖ και εκστρατεύει μόνο με τους φίλους του και τους εθελοντές. **47.5** Ἔτσι, λοιπόν, και ο ἴδιος (αποδίδω το ρήμα ὠμοῖου) ..... ἀκόμη περισσότερο με τον τρόπο ζωῆς των ντόπιων και εκείνους (αποδίδω τη φράση: προσῆγε τοῖς Μακεδονικοῖς ἔθεσιν) ..... των Μακεδόνων, επειδὴ πίστευε ὅτι θα επιτύχανε ευνοϊκὴ κατάσταση περισσότερο με την επικοινωνία και την καλοσύνη (αποδίδω τη φράση: ἦ βίᾱ) ..... , ἀκόμη και ὅταν αὐτὸς θα ἔφευγε. **47.6** Γι' αὐτό, ἀφοῦ ἐπέλεξε (αποδίδω τη φράση: τρισμυρίους παῖδας) ..... ,διέταξε και (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: μανθάνειν γράμματά τε Ἑλληνικὰ) ..... και (αποδίδω τη φράση με την εξής σειρά: ἐντρέφεσθαι Μακεδονικοῖς ὅπλοις) ..... ὀρίζοντας πολλοὺς εκπαιδευτές. **47.7** Επίσης, ο γάμος του με τη Ρωξάνη, που την εἶδε ὁμορφη και νέα σε κάποιον χορὸ σε διασκέδαση, ἐγινε ἀπὸ ἔρωτα και φάνηκε ὅτι δεν ἦταν ἀσχετος με την κατάσταση που επικρατοῦσε. **47.8** (αποδίδω τη φράση: ἐδάρρησαν γὰρ οἱ θάρβαροι τῇ κοινῶνίᾳ τοῦ γάμου, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερηγάπησαν) ..... , επειδὴ υπήρξε πάρα πολὺ συνειτός σχετικά με τα ζητήματα αὐτά και δεν το βάσταξε ἡ συνειδησή του να συζεῖ παράνομα με τη μοναδικὴ γυναῖκα που τον εἶχε σκλαβώσει.

² Ο Πλούταρχος ἀπέφυγε να δώσει περισσότερες πληροφορίες για τον χρόνο δημιουργίας του συγκεκριμένου στρατιωτικού σώματος, καθὼς και να προσδιορίσει τα αἷτια της ἐνέργειας αὐτῆς του Αλέξανδρου. Εἶναι πολὺ πιθανὸ με την ἐπιλογή αὐτὴ ο Αλέξανδρος να προσπάθησε να μειώσει την ἐξάρτησή του ἀπὸ τους Μακεδόνες στρατιώτες, γιατί υπήρχαν φορές που τον ἀμφισβήτησαν για τις ἐπιλογές του.

³ Ο γάμος του Αλέξανδρου με τη Ρωξάνη ἐγινε ἀπὸ ἔρωτα, ἐξυπηρέτησε, ὠστόσο, πολιτικὲς σκοπιμότητες και ἐνίσχυσε την ἀποδοχή του Αλέξανδρου ἀπὸ τους ντόπιους.

Λεξιλόγιο

εἶασε < γ' εν. ορ. αορ. του ρ. εἶω-ῶ = αφήνω, επιτρέπω (ιστορ. φράση: οὐκ ἔῃ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον)

ἀπίωσιν < γ' εν. υποτ. ενεστ. του ρ. ἀπέρχομαι = φεύγω

ἀφιέναι < απαρ. ενεστ. του ρ. ἀφίημι < ἀπό + ἵημι = αφήνω, στέλνω (Θρησκ.: ἀπό το «Πάτερ ἡμῶν»: καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν)

δίαιταν < ἡ δίαιτα, -ης = ο τρόπος ζωής

ὁμοίου < β' εν. ορ. παρατ. ὁμοιοῦμαι -οῦμαι = γίνομαι ὁμοιος

ἀνακράσει < ἡ ἀνάκρασις, -εως = η επαφή με άλλους, η συναναστροφή

ἀπαίροντος < γεν. εν. αρσ. μτχ. ενεστ. του ρ. ἀπαίρω = φεύγω, αναχωρώ

ἐντρέφεσθαι < ἐντρέφομαι = εκπαιδεύομαι

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποια η συμπεριφορά του Αλέξανδρου προς τους Μακεδόνες στρατιώτες; Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις ή τα χωρία που την αναδεικνύουν.
2. Πώς θα αιτιολογούσες την επιλογή του Αλέξανδρου να προσπαθήσει να διαδώσει χωρίς βία τον ελληνικό πολιτισμό στην περιοχή που κατέκτησε;
3. Ο γάμος του Αλέξανδρου με τη Ρωξάνη είχε θετικό αντίκτυπο στους ντόπιους και ενίσχυσε την αγάπη τους προς αυτόν. Μπορείς να φανταστείς ποια συναισθήματα προξένησε στους Έλληνες στρατιώτες που συνόδευαν τον Αλέξανδρο από την αρχή της εκστρατείας;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο και τη Ρωξάνη

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) για τη γνωριμία και τον γάμο του Αλέξανδρου με τη Ρωξάνη, σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Αρριανός στο έργο του «Αλεξάνδρου Ἀνάβασις»:

Παρατήρηση -
σχολιασμός
ζωγραφικού
πίνακα

Ἀρριανοῦ, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>Δ.19 ἔνθα δὴ ἄλλων τε πολλῶν γυναῖκες καὶ παῖδες ἐλήφθησαν καὶ ἡ γυνὴ ἡ Ὀξυάρτου καὶ οἱ παῖδες. 5 καὶ ἦν γὰρ Ὀξυάρτη παῖς παρθένος ἐν ᾧρᾳ γάμου, Ῥωξάνη ὀνόματι, ἦν δὴ καλλίστην τῶν Ἀσιανῶν γυναικῶν λέγουσιν ὀφθῆναι οἱ ξὺν Ἀλεξάνδρῳ στρατεύσαντες μετὰ γε τὴν Δαρείου γυναῖκα, καὶ ταύτην ἰδόντα Ἀλέξανδρον ἐς ἔρωτα ἐλθεῖν αὐτῆς· ἔρασθέντα δὲ οὐκ ἐθελήσῃ ὑβρίσαι καθάπερ αἰχμάλωτον, ἀλλὰ γῆμαι γὰρ οὐκ ἀπαξιῶσαι.</p>	<p>Τότε, λοιπόν, αιχμαλωτίστηκαν οι γυναίκες και τα παιδιά πολλών βαρβάρων και ανάμεσά τους η γυναίκα και τα παιδιά του Οξυάρτη. 5 Είχε μάλιστα ο Οξυάρτης και κόρη παρθένο σε ηλικία γάμου που ονομαζόταν Ρωξάνη, για την οποία λένε αυτοί που εκστράτευσαν μαζί με τον Αλέξανδρο ότι φαινόταν να είναι η ωραιότερη γυναίκα της Ασίας, ύστερα βέβαια από τη γυναίκα του Δαρείου. Όταν την είδε ο Αλέξανδρος, την ερωτεύθηκε, αλλά, αν και την ερωτεύθηκε, δε θέλησε να την ατιμάσει ως αιχμάλωτο. Αντίθετα, την έκρινε άξια να την κάνει γυναίκα του.</p>

III. Σχολιάζω τον αντίκτυπο των ενεργειών του Αλέξανδρου

Αφού μελετήσεις το α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να υπογραμμίσεις τις λέξεις που αποκαλύπτουν τα συναισθήματα των Μακεδόνων στρατιωτών και να τα σχολιάσεις;

Επανάληψη
στο Σύντακτικό της α.ε. -
Σχηματισμός προτάσεων

Πλούταρχου, Παράλληλοι Βίοι: Άλέξανδρος	Απόδοση κειμένου (Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας)
<p>71.1 Τῶν δὲ παίδων τῶν τρισμυρίων, οὓς ἀσκουμένους καὶ μανθάνοντας ἀπέλιπε, τοῖς τε σώμασιν ἀνδρείων φανέντων καὶ τοῖς εἶδεσιν εὐπρεπῶν, ἔτι δὲ καὶ ταῖς μελέταις εὐχέρειαν καὶ κουφότητα θαυμαστὴν ἐπιδειξαμένων, αὐτὸς μὲν ἦσθη, τοῖς δὲ Μακεδόσι δυσθυμία παρέστη καὶ δέος, ὡς ἦττον αὐτοῖς τοῦ βασιλέως προσέζοντος.</p> <p>71.2 διὸ καὶ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πεπηρωμένους αὐτοῦ καταπέμποντος ἐπὶ θάλατταν, ὕβριν ἔφασαν εἶναι καὶ προπηλακισμόν, ἀνθρώποις ἀποχρησάμενον εἰς ἅπαντα, νῦν ἀποτίδесθαι σὺν αἰσχύνῃ καὶ προσρίπτειν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς γονεῦσιν, οὐ τοιοῦτους παραλαβόντα. 71.3 πάντας οὖν ἐκέλευον ἀφιέναι καὶ πάντας ἀχρήστους νομίζειν Μακεδόνας, ἔχοντα τοὺς νέους τούτους πυρριχιάς, σὺν οἷς ἐπιὼν κατακτήσεται τὴν οἰκουμένην.</p>	<p>71.1 Με τους τριάντα χιλιάδες νέους, που είχε αφήσει να ασκούνται και να μαθαίνουν, καθώς είχαν ανδρωθεί στο σώμα και ήταν ωραίοι στη μορφή και επιπλέον είχαν επιδείξει στις ασκήσεις μεγάλη ευκολία και θαυμαστή ευκινησία, ο Αλέξανδρος προσωπικά χάρηκε, οι Μακεδόνες όμως στενοχωρήθηκαν και φοβήθηκαν, επειδή πίστεψαν ότι ο βασιλιάς θα τους πρόσχε από εδώ και πέρα λιγότερο. 71.2 Γι' αυτό, όταν έστειλε προς τα παράλια τους αρρώστους και τους αναπήρους, έλεγαν ότι αποτελεί προσβολή και ταπεινωτική μεταχείριση να έχει εκμεταλλευτεί στο έπακρο τους ανθρώπους στα πάντα και τώρα να τους πετάει χωρίς να ντρέπεται και να τους φορτώνει στις πατρίδες και στους γονεῖς τους όχι στην κατάσταση στην οποία τους παρέλαβε. 71.3 Τον προέτρεπαν να απολύσει τους πάντες και να θεωρήσει όλους τους Μακεδόνες άχρηστους, αφού έχει αυτούς τους νέους χορευτές του πυρρίχιου, με τους οποίους, εάν εξεστράτευε, θα κατακτούσε όλο τον κόσμο.</p>

B. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις.
Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!
 (ebooks.edu)

➔ **Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους**

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους (ουσιαστικά, μετοχές, επίθετο) που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο):

(ὁ) φοβούμενος	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(τὸ) πλήθος	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(ὁ) ἔχων	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(οἱ) ταραξάντες	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(ταῖς) γυναίξιν	Ονομαστική ενικού	Ονομαστική πληθυντικού .....
(τοῖς) ἔδειςιν	Ονομαστική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
(τοὺς) παῖδας	Ονομαστική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
(τὰ) γράμματα	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(ὁ) σωφρονέστατος	Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού .....

Ενότητα 7. Η πολιτική του Αλέξανδρου στις ανατολικές σατραπείες

2. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους (ρήματα):

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό Αορίστ. β'						ὁ ἡ τὸ
β' πληθ. Αορίστ. β'						
Ἐνεστώτας	-	-	-	-	μανθάνειν	-

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ					
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
ΑΟΡΙΣΤΟΣ	<i>προσέβαλε</i>				
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ					

3. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες στην Ενότητα 1 και την Ενότητα 3 για τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων, να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τον ίδιο τύπο των τριών βαθμών των επιθέτων του κειμένου:

Θετικός

.....

πολλούς

καλήν

.....

Συγκριτικός

.....

.....

.....

.....

Υπερθετικός

αρίστους

.....

.....

σωφρονέστατος

4. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες στην Ενότητα 3 και την Ενότητα 4 για την κλίση του παθητικού Αόριστου, να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους τύπους του παθητικού Αόριστου των ρηματικών τύπων *έπράχθη* και *ήττηθη*:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό						ὁ ἡ τὸ
β' πληθ.						

Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Φοβούμενος δὲ τοὺς Μακεδόνας μὴ εἰς τὰ ὑπόλοιπα τῆς στρατείας ἀπαγορεύσωσι, τὸ μὲν ἄλλο (.....) .....) πλήθος (.....) εἶασε κατὰ χώραν, τοὺς δ' ἀρίστους (.....) ἔχων (.....) ἐν Ὑρκανία μεθ' ἑαυτοῦ (.....), δισμυρίους πεζοὺς καὶ τρισχιλίους ἵππεῖς, <πειρα> προσέβαλε, διὸ καὶ τρισμυρίους παῖδας (.....) ἐπιλεξάμενος (.....) .....) ἐκέλευσε γράμματά (.....) τε μανθάνειν (.....) Ἑλληνικά καὶ Μακεδονικοῖς (.....) .....) ὅπλοις ἐντρέφεσθαι (.....), πολλοὺς ἐπιστάτας (.....) .....) καταστήσας, καὶ τὰ περὶ Ρωξάνην (.....) ἔρωτι μὲν ἐπράχθη, καλὴν καὶ ὠραίαν ἐν τινι χορῶ (.....) παρὰ πότον ὄφθεισαν, ἔδοξε δ' οὐκ ἀνάρμοστα τοῖς ὑποκειμένοις (.....) εἶναι πράγμασιν.

2. Στα χωρία του κειμένου που ακολουθούν: α) να εντοπίσεις τις δευτερεύουσες προτάσεις, β) να βρεις τον συντακτικό ρόλο τους και γ) να δηλώσεις πώς εισάγονται, πώς εκφέρονται και από πού εξαρτώνται. Στην προσπάθεια αυτή θα σε βοηθήσει το Συντακτικό σου:

Σχολιασμός της γνωριμίας και του γάμου του Αλέξανδρου με τη Ρωξάνη

A. Φοβούμενος δὲ τοὺς Μακεδόνας μὴ εἰς τὰ ὑπόλοιπα τῆς στρατείας ἀπαγορεύσωσι, τὸ μὲν ἄλλο πλήθος εἶασε κατὰ χώραν, ...

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

B. προσέβαλε, λέγων ὡς νῦν μὲν αὐτοὺς ἐνύπνιον τῶν βαρβάρων ὁρώντων, ἂν δὲ μόνον ταράξαντες τὴν Ἀσίαν ἀπίωσιν, ἐπιδησομένων εὐδὺς ὡσπερ γυναίξιν

- α) .....

β) .....

γ) .....

Γ. οὐ μὴν ἀλλ' ἀφιέναι γε τοὺς βουλομένους ἔφη, καὶ μαρτυράμενος ὅτι τὴν οἰκουμένην τοῖς Μακεδόσι κτώμενος ἐγκαταλέλειπται, μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἐθελόντων στρατεύειν.

α) .....

β) .....

γ) .....

Δ. ... οἱ βάρβαροι ..., καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερηγάπησαν, ὅτι σωφρονέστατος περὶ ταῦτα γεγονὸς οὐδ' ἦς μόνης ἠττήθη γυναικὸς ἄνευ νόμου διγεῖν ὑπέμεινε.

α) .....

β) .....

γ) .....

Υποενότητα Z2 (47.9-47.12). Ηφαιστίωνας και Κρατερός, οι φίλοι του Αλέξανδρου

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

47.9 Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν φίλων ἑώρα τῶν μεγίστων Ἡφαιστίωνα⁴ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ **συμμετακοσμούμενον** αὐτῷ, Κρατερόν⁵ δὲ τοῖς πατρίοις ἐμμένοντα, δι' ἐκείνου μὲν **ἐχρημάτιζε** τοῖς βαρβάροις, διὰ τούτου δὲ τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς Μακεδόσι· **47.10** καὶ ὄλως τὸν μὲν ἐφίλει μάλιστα, τὸν δ' ἔτιμα, νομίζων καὶ λέγων αἰεὶ, τὸν μὲν Ἡφαιστίωνα φιλαλέξανδρον εἶναι, τὸν δὲ Κρατερόν φιλοβασιλέα. **47.11** διὸ καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑπούλως ἔχοντες, συνέκρουον πολλάκις. ἅπαξ δὲ περὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ εἰς χεῖρας ἦλθον, σπασάμενοι τὰ ξίφη, καὶ τῶν φίλων ἑκατέρῳ παραβοηθούντων, **προσελάσας** <ὁ> Ἀλέξανδρος **ἐλοιδορεῖ** τὸν Ἡφαιστίωνα φανερώς, **ἐμπληκτον** καλῶν καὶ μαινόμενον, εἰ μὴ **συνήσιν** ὡς ἕαν τις αὐτοῦ τὸν Ἀλέξανδρον **ἀφέληται**, μηδὲν ἔστιν· **47.12** ἰδίᾳ δὲ καὶ τοῦ Κρατεροῦ πικρῶς **καθήψατο**. καὶ **συναγαγὼν** αὐτοὺς καὶ διαλλάξας, **ἐπόμωσε** τὸν Ἄμμωνα καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς, ἧ μὴν μάλιστα φιλεῖν ἀνθρώπων ἀπάντων ἐκείνους· ἂν δὲ πάλιν αἰσθηταὶ διαφερομένους, ἀποκτενεῖν ἀμφοτέρους ἢ τὸν ἀρξάμενον. ὅθεν ὕστερον οὐδὲ **παίζοντες εἰπεῖν τι** πρὸς ἀλλήλους οὐδὲ **πρᾶξι** λέγονται.

48.1-57.9 Ο Αλέξανδρος ήταν αμείλικτος με όσους παρέβαιναν το καθήκον τους, όπως ο Μένανδρος, με όσους συνωμοτούσαν εις βάρος του, όπως οι Φιλώτας και Λίμνος, και με όσους τον προσέβαλαν, ακούσια ή εκούσια, όπως ο Κλειτός. Λίγο πριν περάσει στην Ινδία, έκαψε τις άμαξες τις δικές του και των Μακεδόνων, οι οποίες, βαριές από τα λάφυρα, δε θα επέτρεπαν στον στρατό να είναι γρήγορος και ευέλικτος και έλαβε ευνοϊκούς χρησμούς για τη συνέχιση της εκστρατείας του.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

47.9 Επειδή έβλεπε ότι από τους επιστήδιους φίλους του ο μεν Ηφαιστίων τον επιδοκίμαζε και τον ακολουθούσε σε αυτές τις συνήθειες, ενώ ο Κρατερός έμενε αφοσιωμένος στις πατροπαράδοτες συνήθειες, με τον πρώτο τακτοποιούσε τα σχετικά με τους βαρβάρους, με τον άλλον τα σχετικά με τους Έλληνες και τους Μακεδόνες. **47.10** (αποδίδω την παρακάτω φράση: καὶ ὄλως τὸν μὲν ἐφίλει μάλιστα, τὸν δ' ἔτιμα, νομίζων καὶ λέγων αἰεὶ, τὸν μὲν Ἡφαιστίωνα φιλαλέξανδρον εἶναι, τὸν δὲ Κρατερόν φιλοβασιλέα) .....
.....
..... **47.11** Γι' αυτό, συγκρούονταν πολλές φορές μεταξύ τους. (αποδίδω την παρακάτω φράση: ἅπαξ δὲ περὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ εἰς χεῖρας ἦλθον, σπασάμενοι τὰ ξίφη) ...
.....
..... Ἐτρεξαν οι φίλοι να βοηθήσουν τον καθένα τους και, όταν

⁴ Παιδικός φίλος του Αλέξανδρου, ο οποίος κατείχε τη δεύτερη θέση στην ιεραρχία του στρατεύματος και απολάμβανε την ιδιαίτερη εύνοια του στρατηλάτη, υπηρετώντας μέχρι τον θάνατό του την πολιτική και τις επιλογές του.

⁵ Γενναίος και ικανός αξιωματικός που έχαιρε της εμπιστοσύνης του Αλέξανδρου, τον οποίο στήριξε αποτελεσματικά σε όλες τις αποστολές που του ανατέθηκαν.

έφτασε ο Αλέξανδρος, κοροΐδευε φανερά τον Ηφαιστίωνα, αποκαλώντας τον τρελό και μανιακό, αν δεν καταλαβαίνει ότι, αν κάποιος του πάρει τον Αλέξανδρο, είναι ένα τίποτε· 47.12 ιδιαιτέρως, όμως, μίλησε σκληρά και στον Κρατερό· πήρε, όμως, και τους δυο μαζί, τους συμφιλίωσε και ορκίστηκε στον Άμμωνα και στους άλλους θεούς ότι χωρίς αμφιβολία τους αγαπούσε περισσότερο από όλους τους ανθρώπους· (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ἂν δὲ αἰσθηταὶ διαφορομένους πάλιν, (ἔλεγεν) ἀποκτενεῖν ἀμφοτέρους ἢ τὸν ἀρξάμενον. ὅθεν ὕστερον λέγονται οὐδὲ παίζοντες εἰπεῖν τι πρὸς ἀλλήλους οὐδὲ πρᾶξαι) .....

Λεξιλόγιο

συμμετακοσμούμενον < μτχ. ενεστ. του ρ. συν+μετά+κοσμέομαι-οὔμαι = ακολουθώ τις ίδιες συνήθειες

ἐχρημάτιζε < χρηματίζω = διαχειρίζομαι υποθέσεις

προσελάσας < μτχ. αορ. α΄, του ρ. προσελαύνω = προχωρώ κάπου, φτάνω

ἔλοιδόρει < οριστ. παρατ. του ρ. λοιδορέω-ῶ = προπηλακίζω, κακολογώ κάποιον

ἔμπληκτον < ὁ, ἡ ἔμπληκτος, τὸ ἔμπληκτον = ανόητος, άφρων

συνήσιν < γ΄ εν. οριστ. ενεστ. του ρ. συν+ἴημι = (μεταφορ.) αντιλαμβάνομαι - Γ.Α.Ε. § 339

ἀφέληται < γ΄ εν. υποτ. αορ. β΄ του ρ. ἀφαιρέομαι-οὔμαι τι τινός = αφαιρώ κάτι από κάποιον

καθήψατο < γ΄ εν. οριστ. αορ. α΄ καθάπτομαι τινός = προσβάλλω, μιλώ σκληρά

συναγαγὼν < μτχ. αορ. β΄ συν+ ἄγω = συγκεντρώνω, μαζεύω (ν.ε. συναγωγή)

ἐπώμοσε < γ΄ εν. οριστ. αορ. α΄ ἐπι+ῶμυμι τινά θεῶν = ορκίζομαι στο όνομα κάποιου από τους θεούς

παίζοντες εἰπεῖν τι < παίζω λέγω τι = λέω κάτι για αστείο

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποια συναισθήματα τρέφει ο Αλέξανδρος για τον Ηφαιστίωνα και τον Κρατερό; Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις/φράσεις που τα φανερώνουν.
2. Πώς θα χαρακτήριζες τη σχέση του Ηφαιστίωνα με τον Κρατερό; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου με βάση χωρία του κειμένου.
3. Πώς κρίνεις την παρέμβαση του Αλέξανδρου στη διαμάχη Ηφαιστίωνα και Κρατερού;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τη σχέση του Αλέξανδρου με τον Ηφαιστίωνα

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) για τη φιλική σχέση του Αλέξανδρου με τον Ηφαιστίωνα, σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Αρριανός στο έργο του «Αλέξανδρου Ἀνάβασις»:

Σχολιασμός του
υψηλού φρονήματος
του Αλέξανδρου

Ἀρριανού, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>4.4 Ὁ δὲ καὶ γάμους ἐποίησεν ἐν Σούσοις αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐταίρων· αὐτὸς μὲν τῶν Δαρείου θυγατέρων τὴν πρεσβυτάτην Βαρσίνην ἡγάγετο, ὡς δὲ λέγει Ἀριστόβουλος, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτην, τῶν Ὠχοῦ θυγατέρων τὴν νεωτάτην Παρύσατιν. ἤδη δὲ ἦν αὐτῷ ἡγμένη καὶ ἡ Ὀξυάρτου τοῦ Βακτρίου παῖς Ῥωξάνη. 4.5 Δρύπετιν δὲ Ἡφαιστίῳν δίδωσι, Δαρείου παῖδα καὶ ταύτην, ἀδελφὴν τῆς αὐτοῦ γυναικός· ἐθέλειν γάρ οἱ ἀνεπιούς τῶν παιδῶν γενέσθαι τοὺς Ἡφαιστίωνος παῖδας·</p>	<p>4.4 Στα Σούσα ο Αλέξανδρος τέλεσε γάμους, και δικούς του και των εταιρων· ο ίδιος πήρε ως σύζυγο τη Βαρσίνη, τη μεγαλύτερη από τις κόρες του Δαρείου και, όπως αναφέρει ο Αριστόβουλος, εκτός από αυτήν πήρε και άλλη, την Παρύσατη, τη νεότερη από τις κόρες του Ὠχοῦ. Πρωτίτερα είχε νυμφευθεῖ και τη Ρωξάνη, την κόρη του Οξυάρτη του Βακτριανού. 4.5 Στον Ηφαιστίωνα ἔδωσε τη Δρύπετη, που ἦταν και αυτή κόρη του Δαρείου και αδερφή της γυναίκας του, γιατί ἠθελε τα παιδιά του Ηφαιστίωνα να είναι πρώτα εξαδέλφια των παιδιών του·</p>

B. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους (ουσιαστικά, μετοχές, επίθετο) που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο):

τῶν μεγίστων	Δοτική ενικού.....	Δοτική πληθυντικού .....
τοῖς Ἑλλήσι	Δοτική ενικού	Αιτιατική πληθυντικού .....
(ὁ) λέγων	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(τὰς) χεῖρας	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὰ ξίφη	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(τὸν) μαινόμενον	Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
(ὁ) συναγαγὼν	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
(ὁ) διαλλάξας	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....

Επανάληψη στην κλίση
ουσιαστικών, μετοχών,
αντωνυμιών

Ενότητα 7. Η πολιτική του Αλέξανδρου στις ανατολικές σατραπείες

2. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες στην Ενότητα 1 για τα συνηρημένα ρήματα (-άω, -ῶ), να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ β' εν.					
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ β' πλ.					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	<i>ἔώρα</i>	ΜΕΤΟΧΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ: ὁ ἢ τὸ			
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ γ' εν.					
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ γ' πλ.					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	<i>ἔτιμα</i>	ΜΕΤΟΧΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ: ὁ ἢ τὸ			

3. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες για τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων, να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τον ίδιο τύπο των τριών βαθμών των επιθέτων και επιρρημάτων του κειμένου:

Επανάληψη
στον Ενεστώτα
συνηρημένων
ρημάτων
σε άω-ῶ

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
.....	.....	<i>τῶν μεγίστων</i>
<i>(τόν) ἔμπληκτον</i>	.....	.....
<i>πικρῶς</i>	.....	.....
.....	.....	<i>μάλιστα</i>

4. Σκέψου κάποιες παράγωγες και σύνθετες λέξεις του ρήματος *τιμάω -ῶ* στη ν.ε., ώστε να συμπληρώσεις τα κενά στις ακόλουθες προτάσεις:

- Η ..... για την αιτία της συμπεριφοράς της είναι αυθαίρετη.
- Πού ..... να πάμε το βράδυ, θέατρο ή κινηματογράφο;
- Μάλλον ..... τις δυνάμεις σας, για αυτό και δεν τα καταφέρατε.
- Κανείς δεν αμφισβητεί την ..... και τη φερεγγυότητά του.
- Για την παράβαση που έκανες θα κληθείς να πληρώσεις .....
- Το 7-0 ήταν μία ..... ήττα για την ομάδα μας.
- Κάναμε λάθος προσέγγιση, οπότε πρέπει να ..... την κατάσταση.
- Αν ο δημόσιος υπάλληλος έχει ..... εργάζεται συνειδητά χωρίς να τον πιέζουν.
- Οι γονείς μου για ..... δε θα με αφήσουν να βγω αύριο με την παρέα μου.
- Οι συνεχείς ..... των προϊόντων φέρνουν πολλά κέρδη στις εταιρείες.
- Ποτέ να μην ..... τον αντίπαλό σου.

➔ **Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα**

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν φίλων ἑώρα τῶν μεγίστων Ἡφαιστίωνα μὲν ἐπαινοῦντα (.....) .....) καὶ συμμετακοσμούμενον αὐτῷ (.....), Κρατερόν δὲ τοῖς πατρίοις (.....) ἐμμένοντα, δι' ἐκείνου (.....) μὲν ἐχρημάτιζε τοῖς βαρβάροις, διὰ τούτου δὲ τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς Μακεδόσι· καὶ ὄλως τὸν μὲν (.....) ἐφίλει μάλιστα, τὸν δ' ἐτίμα, νομίζων καὶ λέγων ἀεὶ, τὸν μὲν Ἡφαιστίωνα φιλαλέξανδρον (.....) εἶναι, τὸν δὲ Κρατερόν (.....) φιλοβασιλέα. .... προσελάσας (.....) <ὁ> Ἀλέξανδρος ἐλοιδόρει τὸν Ἡφαιστίωνα φανερῶς (.....), ἔμπληκτον (.....) καλῶν (.....) καὶ μαινόμενον, εἰ μὴ συνήσιν ὡς ἐάν τις αὐτοῦ (.....) τὸν Ἀλέξανδρον (.....) ἀφέληται, μηδέν (.....) ἐστίν·

2. Στην ημιπερίοδο του κειμένου που ακολουθεί: α) να εντοπίσεις τη δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση, β) να βρεις τον συντακτικό ρόλο της και γ) να δηλώσεις πώς εισάγεται, πώς εκφέρεται και από πού εξαρτάται. Στην προσπάθεια αυτή θα σε βοηθήσει το Συντακτικό σου:

– Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν φίλων ἑώρα τῶν μεγίστων Ἡφαιστίωνα μὲν ἐπαινοῦντα καὶ συμμετακοσμούμενον αὐτῷ, Κρατερόν δὲ τοῖς πατρίοις ἐμμένοντα, δι' ἐκείνου μὲν ἐχρημάτιζε τοῖς βαρβάροις, διὰ τούτου δὲ τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς Μακεδόσι·

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

Απόδωσε σωστά τις φράσεις

Τεχνητή νοημοσύνη και Αλέξανδρος

Παιχνίδι γνώσεων 7

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ **Ας θυμηθούμε:**

1. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο «*ἐδάρρησαν γὰρ οἱ βάρβαροι τῇ κοινωνίᾳ τοῦ γάμου, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερηγάπησαν*». Πώς αξιολογείς τη συγκεκριμένη επιλογή του Αλέξανδρου στο πλαίσιο της επεκτατικής του πολιτικής;
2. Τι ακριβώς κατάλαβες από η φράση του κειμένου «*τὸν μὲν Ἡφαιστίωνα φιλαλέξανδρον εἶναι, τὸν δὲ Κρατερὸν φιλοβασιλέα*»;
3. Ο Αλέξανδρος, εκτός από ηγέτης του στρατεύματος, ήταν και άνθρωπος με φιλικές σχέσεις με κάποιους από τους αξιωματικούς του. Ωστόσο, για τον Ηφαιστίωνα και τον Κρατερό πήρε την απόφαση «*ἂν δὲ πάλιν αἰσθηταὶ διαφερομένους, ἀποκτενεῖν ἀμφοτέρους ἢ τὸν ἀρξάμενον*». Να δικαιολογήσεις τη στάση του.

➔ **Ας συζητήσουμε:**

Πώς κρίνεις τη στάση του Αλέξανδρου να προσαρμόζεται ο ίδιος στον τρόπο ζωής των ντόπιων και ταυτόχρονα να τους φέρνει σε επαφή με τις συνήθειες των Μακεδόνων;

➔ **Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:**

Για την πολιτική εξελληνισμού του Αλέξανδρου στις περιοχές που κατακτούσε:

ΓΝΩΡΙΖΑ ΗΔΗ	ΘΕΛΩ ΝΑ ΜΑΘΩ	ΕΜΑΘΑ

Συμπλήρωση ρουμπρίκας
για την Ενότητα 7

Γραμματικά-Συντακτικά
λάθη

ΗΞΕΡΕΣ ΟΤΙ...

Η **σάρισα** ήταν το φημισμένο δόρυ των Μακεδόνων στρατιωτών, το οποίο είχε περίπου 6,5 μέτρα μήκος και αποτελούσε ισχυρό όπλο άμυνας αλλά και επίθεσης για τον στρατό του Αλέξανδρου.

Ενότητα 8 Η εκστρατεία στην Ινδία

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **Υποενότητα Η** (58.1-58.2, 61.1-62.3)
Η μεγάλη απόφαση

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στον Υδάσπη ποταμό

Πότε πέθανε ο Βουκεφάλας; Το 326 π.Χ.

Ποια είναι τα πρόσωπα που θα δούμε στην ενότητα αυτή; Αλέξανδρος, Πώρος, Ονησίκριτος, Βουκεφάλας και Περίτας.

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** πώς η μάχη εναντίον του Πώρου επηρέασε τη συνέχιση της εκστρατείας,
- ✓ **θα μελετήσουμε** τη σχέση του Αλέξανδρου με το άλογό του,
- ✓ **θα ερμηνεύσουμε** τις ενέργειες και τις επιλογές του Αλέξανδρου με βάση το χωροχρονικό πλαίσιο,
- ✓ **θα συγκρίνουμε** τα χωρία του Πλούταρχου με άλλες ιστορικές πηγές,
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική,
- ✓ **θα διατυπώσουμε** αξιολογικές κρίσεις για διάφορες και διαφορετικές αποδόσεις του α.ε. κειμένου,
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα μάθαμε για τις αντωνυμίες, τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων, τον Αόριστο β'.

Σπουδαία λόγια...

.... ἐν δὲ διχوستασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔλλαχε τιμῆς. (53.5...ὅταν ὑπάρχει διχόνοια καὶ ὁ πιο κακός αποκτά τιμές.)

... οὕτω γὰρ ἐστὶ χρηστὸς κρατήσας Ἀλέξανδρος ὡς δεινὸς μαχόμενος. (30.6 ... γιὰτὶ ὁ Αλέξανδρος ὅσο φοβερὸς εἶναι στὴ μάχη, τόσο καλὸς εἶναι μετὰ τὴ νίκη.)

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Υποενότητα Η (58.1-58.2, 61.1-62.3): Η μεγάλη απόφαση

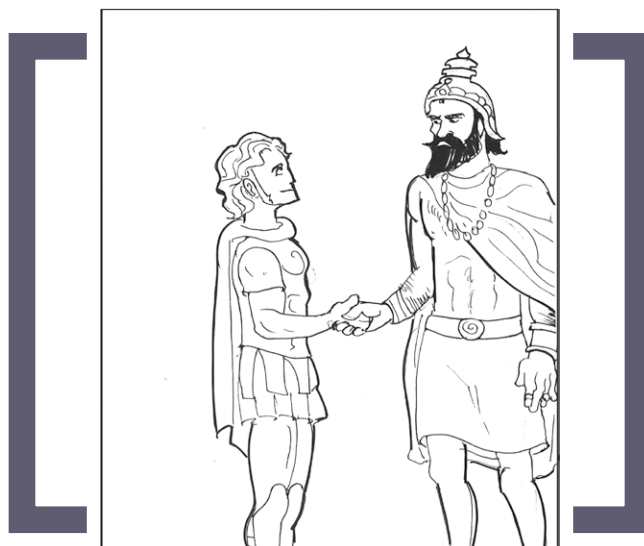
Α. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

Για να ξέρεις...

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Αλέξανδρος έχει νικήσει σε τρεις αποφασιστικές μάχες, στον Γρανικό, στην Ισσό και στα Γαυγάμηλα, καταλύοντας το περσικό κράτος. Στη συνέχεια, οργανώνει εκστρατεία στην Ινδία. Περνάει τον Ινδό και στον Υδάσπη δίνει την τελευταία μάχη εναντίον του βασιλιά Πώρου. Μετά τη νίκη του προχωράει μέχρι τον Ύφαση, τον ανατολικότερο παραπόταμο του Ινδού, και ετοιμάζεται να περάσει απέναντι φιλοδοξώντας να φτάσει ως τον Γάγγη. Όμως, οι στρατιώτες του έχουν κουραστεί και είναι απρόθυμοι να τον ακολουθήσουν σε νέους κινδύνους. Ο Αλέξανδρος αποφασίζει να γυρίσει πίσω στη Βαβυλώνα, οδηγώντας τον στρατό μέσα από την αφιλόξενη έρημο της Γεδρωσίας και στέλνοντας τον στόλο με τον Νέαρχο να πλεύσει παράλληλα με τις ακτές προς τον Περσικό Κόλπο.

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

58.1 Πολλοὶ μὲν οὖν κατὰ τὰς μάχας αὐτῷ κίνδυνοι συνέπεσον, καὶ τραύμασι νεανικοῖς ἀπήνητ' αὐτὸν, τὴν δὲ πλείστην φθορὰν ἀπορίαι τῶν ἀναγκαίων καὶ δυσκρασίαι τοῦ περιέχοντος ἀπειργάσαντο τῆς στρατιᾶς. **58.2** αὐτὸς δὲ τόλμη τὴν τύχην ὑπερβαλέσθαι καὶ τὴν δύναμιν ἀρετῇ φιλοτιμούμενος, οὐδὲν ὤετο τοῖς θαρροῦσιν ἀνάλωτον, οὐδ' ὄχυρόν εἶναι τοῖς ἀτόλμοις.

58.3-60.16 Ο Αλέξανδρος προσπαθεί να υποτάξει τους βαρβάρους με τα όπλα ή τη γενναιόδωρη διάθεσή του, προκαλώντας συχνά τη δυσαρέσκεια των φίλων του. Προχωρώντας προς την Ινδία, εξουδετερώνει του Ινδούς μισθοφόρους με δόλο και σκοτώνει πολλούς φιλοσόφους που ξεσήκωναν τον λαό. Στον Υδάσπη καλείται να αντιμετωπίσει τον Πώρο που έχει παραταχθεί με μεγάλες δυνάμεις στην αντίπερα όχθη. Μία νύχτα με καταρρακτώδη βροχή περνάει τον ποταμό και νικά τον Πώρο. Ο Αλέξανδρος θα συμπεριφερθεί στον ηττημένο «βασιλικά», κάνοντάς τον σατράπη στην περιοχή.

61.1 Ἐκ δὲ τῆς πρὸς Πῶρον¹ μάχης καὶ ὁ Βουκεφάλας² ἐτελεύτησεν, οὐκ εὐθύς, ἀλλ' ὕστερον, ὡς οἱ πλείστοι λέγουσιν, ἀπὸ τραυμάτων θεραπευόμενος, ὡς δ' Ὀνησίκριτος, διὰ γῆρας **ὑπέρπονος** γενόμενος· τριακόνα γὰρ ἐτῶν ἀποθανεῖν αὐτόν. **61.2** ἐδήχθη δ' ἰσχυρῶς Ἀλέξανδρος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ **συνήθη** καὶ φίλον ἀποβεβληκέναι νομίζων, καὶ πόλιν οἰκίσας ἐπ' αὐτῷ παρὰ τὸν Ὑδάσπην Βουκεφαλίαν προσηγόρευσε. **61.3** λέγεται δὲ καὶ **κῦνα** Περίταν ὄνομα τεδραμμένον ὑπ' αὐτοῦ καὶ στεργόμενον **ἀποβαλὼν**, κτίσαι πόλιν ἐπώνυμον. τοῦτο δὲ Σωτίων φησὶ Ποτάμῳ ἀκούσαι τοῦ Λεσβίου. **62.1** Τοὺς μέντοι Μακεδόνας ὁ πρὸς Πῶρον ἀγὼν ἀμβλυτέρους ἐποίησε, καὶ **τοῦ πρόσω τῆς Ἰνδικῆς ἔτι προελθεῖν ἐπέσχε.** **62.2** μόλις γὰρ ἐκείνον ὡσάμενοι, δισμυρίοις πεζοῖς καὶ δισχιλίοις ἵππευσι παραταξάμενον, ἀντέστησαν ἰσχυρῶς Ἀλεξάνδρῳ, διαζομένῳ καὶ τὸν Γάγγην³ περᾶσαι ποταμόν, εὖρος μὲν αὐτοῦ δύο καὶ τριάκοντα σταδίων εἶναι πυνθανόμενοι καὶ βάθος ὀργυιᾶς ἑκατόν, ἀντιπέρας δὲ τὰς ὄχθας ἀποκεκρῦφθαι πλήθεισιν ὄπλων καὶ ἵππων καὶ ἐλεφάντων. **62.3** ἐλέγοντο γὰρ ὀκτὼ μὲν μυριάδας ἵπποτων, εἴκοσι δὲ πεζῶν, ἄρματα δ' ὀκτακισχίλια καὶ μαχίμους ἐλέφαντας ἑξακισχιλίους ἔχοντες οἱ Γανδαριτῶν καὶ Πραισίων βασιλεῖς ὑπομένειν.

62.4-75.6 Ο στρατός του Αλέξανδρου ήταν κουρασμένος και αντιστεκόταν στη συνέχιση της εκστρατείας, επιθυμώντας να επιστρέψει πίσω στη Μακεδονία. Ο Αλέξανδρος, αν και επιθυμούσε να περάσει τον Γάγγη ποταμό, ενέδωσε στις αντιδράσεις των στρατιωτών του, κατηύθυνε τον στρατό του προς τη θάλασσα, έστειλε τα καράβια προς την πατρίδα και ο ίδιος με τους πεζοὺς και τους ιππεῖς πήρε τον δρόμο της επιστροφής. Οι συγκρούσεις στον δρόμο του ήταν πολλές, ο ίδιος τραυματίστηκε σοβαρά, ο φίλος του ο Ηφαιστίωνας σκοτώθηκε και ο στρατός του δοκιμάστηκε από ποικίλες κακουχίες. Ο Αλέξανδρος επέστρεψε στη Βαβυλώνα και εκεί αρρώστησε σοβαρά.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

58.1 (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: συνέπεσον μὲν οὖν πολλοὶ κίνδυνοι αὐτῷ κατὰ τὰς μάχας) ..... και τραυματίστηκε λόγω της νεανικής του ορμής, αλλά τη μεγαλύτερη φθορά στο στρατό προκάλεσαν η έλλειψη τροφίμων και το άσχημο κλίμα της περιοχής. **58.2** Ο Αλέξανδρος, όμως, με τη φιλοδοξία που είχε να ξεπεράσει την τύχη με την τόλμη και τη δύναμη με την παλικαριά, (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ᾤετο οὐδὲν (εἶναι) ἀνάλωτον τοῖς θαρροῦσιν, οὐδ' ὀχυρὸν εἶναι τοῖς ἀτόλμοις) .....
 ..... **61.1** Μετά τη μάχη εναντίον του Πώρου φόφησε και ο Βουκεφάλας, όχι αμέσως αλλά αργότερα, όπως λένε οι περισσότεροι, από τα τραύματα που προσπαθούσαν να του θεραπεύσουν, όπως, όμως, λέει ο Ονησίκριτος, επειδή είχε κουραστεί πολύ λόγω γήρατος· (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: λέγουσι) ἀποθανεῖν αὐτόν τριακόνα γὰρ ἐτῶν) .....
 ..... **61.2** (αποδίδω την παρακάτω φράση: ἐδήχθη δ' ἰσχυρῶς Ἀλέξανδρος) .....
 ..... σαν να είχε χάσει όχι κάτι άλλο παρά συγγενή

¹ Ο Πώρος ήταν Ινδός βασιλιάς με εντυπωσιακό παράστημα. Το βασίλειό του βρισκόταν ανάμεσα στους ποταμούς Υδάσπη και Ακεσίνη.

² Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, ένας έμπορος αλόγων ζήτησε 13 τάλαντα, ένα πολύ μεγάλο ποσό, για να πουλήσει τον Βουκεφάλα που ήταν ένα ατίτασο άλογο. Ο Φίλιππος ήταν έτοιμος να απορρίψει την προσφορά, όταν ο Αλέξανδρος παρατήρησε ότι το άλογο φοβόταν τη σκιά του. Το έστρεψε προς τον ήλιο και το ίππευσε κάτω από τις επευφημίες των παρευρισκομένων. Στον Ψευδοκαλλιθένη διαβάζουμε ότι ο Φίλιππος πήρε χρησμό από το μαντείο των Δελφών ότι θα τον διαδεχθεί όποιος ιππεύσει τον Βουκεφάλα και τον οδηγήσει μέσα από την Πέλλα και ότι ο Βουκεφάλας ήταν παρών στον θάνατο του Αλέξανδρου.

³ Βρισκόμαστε στο 326 π.Χ. Ο Αλέξανδρος επιθυμούσε να προχωρήσει πέρα από τον Ὑφαση.

ή φίλο· (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: καὶ οἰκίσας πόλιν ἐπ’ αὐτῷ παρὰ τὸν Ὑδάσπην προσηγόρευσε Βουκεφαλίαν) .....

..... **61.3** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: λέγεται δὲ κτίσαι πόλιν ἐπώνυμον ἀποβαλῶν καὶ κύνα Περίταν ὄνομα τεθραμμένον ὑπ’ αὐτοῦ καὶ στεργόμενον) .....

..... Αυτό λέει ο Σωτίων ὅτι το ἄκουσε ἀπὸ τον Ποτάμωνα τον Λέσβιο. **62.1** Η μάχη ἐναντίον του Πώρου ἔκανε τους Μακεδόνες περισσότερο ἀπρόθυμους και σταμάτησε την περαιτέρω πορεία τους προς την Ινδική. **62.2** Γιατί, ἀφού με δυσκολία ἀπώθησαν ἐκείνον, που παρατάχθηκε ἀπέναντί τους με εἴκοσι χιλιάδες πεζούς και δύο χιλιάδες ἰππεῖς, ἀντιτάχθηκαν ἔντονα στον Ἀλέξανδρο, που τους πίεζε να περάσουν και τον Γάγγη ποταμό, του οποίου, ὅπως πληροφοροῦνταν, το πλάτος ἦταν τριάντα δύο στάδια, το βάθος ἑκατό ὀργιές και οι ἀπέναντι ὄχθες του ἦταν καλυμμένες ἀπὸ ὄπλα, ἄλογα και ἐλέφαντες. **62.3** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ἐλέγοντο γὰρ οἱ Γανδαριτῶν καὶ Πραισιῶν βασιλεῖς ὑπομένειν ἔχοντες ὀκτῶ μὲν μυριάδας ἵπποτῶν, εἴκοσι δὲ πεζῶν, ἄρματα δ’ ὀκτακισχίλια καὶ μαχίμους ἐλέφαντας ἑξακισχιλίους) .....

Σύγχρονοι Προβληματισμοί

Λεξιλόγιο

ἀπορία < ἡ ἀπορία = ἡ ἔλλειψη, ἡ ἀπουσία

δυσκρασία < ἡ δυσκρασία = κακή κατάσταση, κακό κλίμα

περιέχοντος < μτχ. ἐνεστώτα του ρήματος περιέχω = περιέχω, περιλαμβάνω, περιβάλλω, περικλείω (εδώ: περιοχή)

ἀπειργάσαντο < γ’ πληθυντικό αορίστου του ρήματος ἀπεργάζομαι = κατεργάζομαι κάτι, ἀποτελειώνω κάτι (εδώ: προκαλώ)

ᾤετο < γ’ ἐνικό παρατατικού του ρήματος οἶομαι/οἶμαι = νομίζω, πιστεύω

ἀν-άλωτος-ον < ἀν-άλισκομαι = ἀνίκητος, ἀκυρίευτος, ἀκλόνητος, ἀπόρθητος, ἀκαταμάχητος

ὑπέρπονος < πολύ κουρασμένος, ταλαιπωρημένος

ἐδήχθη < γ’ ἐνικό παθητικού αορίστου του ρήματος δάκνομαι, δάκνω = δαγκώνω, (εδώ: πικραίνω)

συνήθη < ὁ συνήθης = ὁ συγγενής, ὁ φίλος

προσηγόρευσε < γ’ ἐνικό αορίστου του ρήματος προσαγορεύω = ὀνομάζω

κύνα < ὁ κύων = ὁ σκύλος

στεργόμενον < μτχ. ἀρσ. ἐνεστ. του ρ. στέργομαι = ἀγαπῶ

ἀποβαλῶν < μτχ. ἀρσ. ἀορ. β’ του ρ. ἀποβάλλω = ρίχνω, πετῶ ἀπὸ πάνω μου (εδώ: χάνω)

τοῦ πρόσω τῆς Ἰνδικῆς ἔτι προελθεῖν ἐπέσχε = ἀνέκοψε την περαιτέρω πορεία στην Ινδία

ὑπομένειν < ὑπομένω = παραμένω, δείχνω ὑπομονή, (εδώ: περιμένω)

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

1. Ποιοι παράγοντες προκάλεσαν τη μεγαλύτερη φθορά στον στρατό; Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις ή τα κωρία που τους αναφέρουν.
2. Υπογράμμισε σημεία στο κείμενο που δείχνουν ότι ο Πλούταρχος αντλεί πληροφορίες από πηγές.
3. Ποιοι παράγοντες διαμόρφωσαν την απόφαση του Αλέξανδρου να μην περάσει τον Γάγγη; Αν ήσουν στη θέση του, ποια απόφαση θα έπαιρνες; Να λάβεις υπόψη τις χωροχρονικές συνθήκες.
4. Οι ζωές του Αλέξανδρου και του Βουκεφάλα ήταν άρρηκτα δεμένες. Σκέψου ποια κοινά είχαν το άλογο και ο βασιλιάς στον τρόπο που έζησαν και πέθαναν.

Παρατήρησε
την εικόνα

Ο Αλέξανδρος
ζωντανεύει

Η καχυποψία
των ισχυρών

II. Συγκρίνω διαφορετικές αποδόσεις του κειμένου

Να βρεις συγκλίσεις και αποκλίσεις στη χρήση της ελληνικής γλώσσας καθώς αυτή εξελίσσεται.

Κείμενο α.ε.	(1) Α.Ι. Γιαγκόπουλος -Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας	(2) Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ (1932). Βιβλιοθήκη Μεταφράσεων Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων Αθήνα: Έκδοσις Εφημερίδος «Ελεύθερος Άνθρωπος»
62.1 Τους μέντοι Μακεδόνας ὁ πρὸς Πῶρον ἀγὼν ἀμβλυτέρους ἐποίησε, καὶ τοῦ πρόσω τῆς Ἰνδικῆς ἔτι προελθεῖν ἐπέσχε.	62.1 Η μάχη εναντίον του Πώρου έκανε τους Μακεδόνες περισσότερο απρόθυμους και σταμάτησε την περαιτέρω προέλαση προς την Ινδία.	Ὁ πόλεμος ἐν τούτοις αὐτός κατὰ τοῦ Πώρου ἐψύχρανε τὴν προθυμία τῶν Μακεδόνων καὶ ἀνέκοψε τὴν περαιτέρω πρόοδον των εἰς τὰς Ἰνδίας.

Προτιμῶ την απόδοση ..... γιατί .....

.....

.....

.....

.....

III. Μελετώ τον λόγο του Αλέξανδρου

Στην Ὀπη ο Αλέξανδρος θέλησε να στείλει πίσω στην πατρίδα όσους είχαν γίνει ακατάλληλοι για πόλεμο εξαιτίας της ηλικίας ή της φυσικής τους κατάστασης. Οι στρατιώτες, δυσαρεστημένοι με την εύνοια που αντιμετώπιζει τους βαρβάρους, τον καλούν να τους απολύσει όλους και να εκστρατεύσει μόνος. Ο Αλέξανδρος ανεβαίνει στο βήμα και προσπαθεί να τους πείσει να συνεχίσουν την εκστρατεία. Αφού διαβάσεις το παρακάτω κείμενο στα α.ε. και την απόδοσή του, να καταγράψεις στο τετράδιό σου το βασικό του επιχείρημα, προσέχοντας ιδιαίτερα τη φράση τῶν γε δὴ ἔμπροσθεν μερῶν:

Άρριανού, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου (Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη, 2012. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας)
<p>7.10.1 καὶ τίς ὑμῶν ἢ πονήσας οἶδεν ἐμοῦ μᾶλλον ..... ἢ ἐγὼ ὑπὲρ ἐκείνου; ἄγε δὴ καὶ ὅτω τραύματα ὑμῶν ἐστὶ γυμνώσας αὐτὰ ἐπιδείξάτω καὶ ἐγὼ τὰ ἐμὰ ἐπιδείξω ἐν μέρει· 7.10.2 ὡς ἔμοιγε οὐκ ἔστιν ὅ τι τοῦ σώματος τῶν γε δὴ ἔμπροσθεν μερῶν ἄτρωτον ὑπολέλειπται, οὐδὲ ὄπλον τι ἔστιν ἢ ἐκ χειρὸς ἢ τῶν ἀφιεμένων οὐ γε οὐκ ἴχνη ἐν ἐμαυτῷ φέρω· ἀλλὰ καὶ ξίφει ἐκ χειρὸς τέτρωμαι καὶ τετόξευμαι ἤδη καὶ ἀπὸ μηχανῆς βέβλημαι, καὶ λίθοις πολλαῇ καὶ ξύλοις παιόμενος ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας δόξης καὶ τοῦ ὑμετέρου πλοῦτου νικῶντας ὑμᾶς ἄγω διὰ πάσης γῆς καὶ θαλάσσης καὶ πάντων ποταμῶν καὶ ὁρῶν καὶ πεδίων πάντων, τῆς ἐξ ἐμοῦ τιμῆς ἀθάνατα.</p>	<p>7.10.1 Ποιος ὅμως ἀπὸ σας ἔχει τὴ συναίσθηση ὅτι κοπίασε περισσότερο γιὰ χάρη μου ἀπὸ ὅ,τι ἐγὼ γιὰ ἐκεῖνον; Ἐμπρός, λοιπόν, ὁποῖος ἀπὸ σας ἔχει τραύματα ἀς γυμνωθεῖ καὶ ἀς τὰ δείξει καὶ ἐγὼ με τὴ σειρὰ μου θὰ δείξω τὰ δικά μου, 7.10.2 γιατί σε μένα δὲν ὑπάρχει κανένα μέρος τοῦ σώματος, μπροστά τουλάχιστον, ποὺ νὰ ἔχει μείνει ἀτρωτό. Οὔτε ὑπάρχει κανένα εἶδος ὄπλου ἀπὸ ὅσα χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ κοντὰ ἢ ἀπὸ ὅσα ρίχνονται ἀπὸ μακριὰ ποὺ νὰ μὴν ἔχει ἀφήσει τὰ ἴχνη τοῦ ἐπάνω μου, ἀλλὰ καὶ με ξίφος ἔχω τραυματισθεῖ σε συμπλοκὴ καὶ με βέλος ἔχω ἤδη χτυπηθεῖ καὶ ἀπὸ πολεμικὴ μηχανὴ ἔχω πληγεῖ καὶ πολλές φορὲς χτυπηθεῖ κα με πέτρες καὶ με ξύλα γιὰ σας καὶ γιὰ τὴ δική σας δόξα καὶ τὸν δικό σας πλοῦτο. Νικητὲς σὰς ὁδηγῶ μέσα ἀπὸ ὅλη τὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσα καὶ ὅλους τοὺς ποταμούς καὶ τὰ βουνὰ καὶ τὶς πεδιάδες.</p>

Τα επιχειρήματα του Αλέξανδρου

B. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις.

Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη **Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους (ουσιαστικά, μετοχές, επίθετο) που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο):

τάς μάχας	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τοῖς τραύμασι	Δοτική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
τὴν δύναμιν	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τῶν ἐτῶν	Ονομαστική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὴν πόλιν	Κλητική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὸν κύνα	Ονομαστική ενικού	Ονομαστική πληθυντικού .....
τοῦτο	Δοτική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
ὁ ἀγών	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τοῖς ἵππεῦσι	Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
τὸ εὖρος	Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού .....

2. Αφού θυμηθείς όσα έμαθες για τις αντωνυμίες στην Ενότητα Α5, να υπογραμμίσεις τις αντωνυμίες του κειμένου και να αναγνωρίσεις το είδος τους. Ποιο είδος επαναλαμβάνεται συχνότερα; Γιατί νομίζεις ότι συμβαίνει αυτό;
3. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες στην 1η και 3η Ενότητα για τα παραθετικά των επιθέτων και των επιρρημάτων, να συμπληρώσεις τα κενά του παρακάτω Πίνακα με τους υπόλοιπους βαθμούς διατηρώντας το γένος, τον αριθμό και την πτώση:

Θετικός Βαθμός	Συγκριτικός Βαθμός	Υπερθετικός Βαθμός
πολλοί		
		πλείστην
ἀναγκαίων		
ἰσχυρῶς		
	ἀμβλυτέρους	

4. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες για την κλίση του Αόριστου β', να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους τύπους του Αόριστου β' των ρημάτων στα οποία ανήκουν τα απαρέμφατα ὑπερβαλέσθαι και προελθεῖν στο β' ενικό και πληθυντικό:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό					ὑπερβαλέσθαι	ὁ ἢ τὸ
β' πληθ.					προελθεῖν	

➔ Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα

Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Πολλοὶ μὲν οὖν κατὰ τὰς μάχας (.....) αὐτῶ κίνδυνοι συνέπεσον, καὶ τραύμασι νεανικοῖς ἀπήντησε, τὴν δὲ πλείστην (.....) φθορὰν ἀπορίαι τῶν ἀναγκαίων καὶ δυσκρασίαι τοῦ περιέχοντος ἀπειργάσαντο τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δὲ τόλμη (.....) τὴν τύχην ὑπερβαλέσθαι καὶ τὴν δύναμιν ἀρετῆ φιλοτιμούμενος, οὐδὲν (.....) ᾗετο τοῖς θαρροῦσιν ἀνάλωτον (.....), οὐδ' ὄχυρόν εἶναι τοῖς ἀτόλμοις.

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ **Ας θυμηθούμε:**

1. Ο Αλέξανδρος αγαπούσε το άλογο και τον σκύλο του και στεναχωρήθηκε πολύ με την απώλειά τους. Ποια συμπεράσματα μπορούμε να βγάλουμε από αυτό για τον χαρακτήρα του Αλέξανδρου και την εποχή του;
2. Ποια αρετή του Αλέξανδρου περιγράφει ο Πλούταρχος όταν λέει «αὐτὸς δὲ τόλμη τὴν τύχην ὑπερβαλέσθαι καὶ τὴν δύναμιν ἀρετῇ φιλοτιμούμενος, οὐδὲν ἔφετο τοῖς θαρροῦσιν ἀνάλωτον, οὐδ' ὄχυρὸν εἶναι τοῖς ἀτόλμοις.»; Πώς πιστεύεις ότι η αρετή του αυτή διαμόρφωσε όχι μόνο τη δική του ζωή αλλά και την ιστορία γενικότερα;

➔ **Ας συζητήσουμε:**

Η ανιδιοτελής αγάπη που αναπτύσσεται μεταξύ των ανθρώπων και των ζώων έχει εμπνεύσει την τέχνη από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας. Σκέψου παραδείγματα φιλίας ανθρώπων και ζώων και αναζήτησε έργα τέχνης (εικαστικά, λογοτεχνικά, κινηματογραφικά, μουσικά ...) εμπνευσμένα από αυτά.

Νοητικός
χάρτης

Διαλογικό
κείμενο

➔ **Ας συμπληρώσουμε τον Πίνακα:**

3 – 2 – 1

3 πράγματα που έμαθα		
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα		
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη		

Ενότητα 9 Ο θάνατος του Αλέξανδρου

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **Υποενότητα Θ (76.1-76.9)**
Το τέλος ενός σπουδαίου άνδρα

Πού, πότε και ποιος;

Πού είμαστε; Στη Βαβυλώνα

Πότε πεθαίνει ο Αλέξανδρος; Το 323 π.Χ.

Ποια είναι τα πρόσωπα που θα δούμε στην ενότητα αυτή; Αλέξανδρος, Νέαρχος, Πύθωνας, Σέλευκος, Μήδιος

Στην ενότητα αυτή:

- ✓ **θα μελετήσουμε** το χρονικό του θανάτου του Αλέξανδρου,
- ✓ **θα συγκρίνουμε** το κείμενο του Πλούταρχου με άλλες ιστορικές πηγές,
- ✓ **θα ασκηθούμε** στην απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική,
- ✓ **θα διατυπώσουμε** αξιολογικές κρίσεις για διάφορες και διαφορετικές αποδόσεις του α.ε. κειμένου,
- ✓ **θα επαναλάβουμε** όσα μάθαμε για τον παθητικό Μέλλοντα και Αόριστο, την ενεργητική και παθητική σύνταξη και το ποιητικό αίτιο.

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

Σπουδαία λόγια...

... 28.4 ἐπει δὲ μεγάλης ποτὲ βροντῆς γενομένης καὶ πάντων ἐκπλαγέντων Ἀνάξαρχος ὁ σοφιστὴς παρὼν ἔφη πρὸς αὐτὸν «μὴ τι σὺ τοιοῦτον ὁ τοῦ Διός;». (28.4, ... ὅταν κάποτε ἀκούστηκε δυνατὴ βροντὴ καὶ ὅλοι τρομοκρατήθηκαν, ὁ Ἀνάξαρχος ὁ σοφιστὴς, ποὺ ἦταν παρὼν, τοῦ εἶπε «μήπως ἐσύ, γιὰ τοῦ Δία, βροντᾶς με τέτοιο τρόπο;»)

... ὕστερον δὲ πληγῆ περιπεσὼν ὑπὸ τοξεύματος καὶ περιαλγῆς γενομένου· «τοῦτο μὲν» εἶπεν «ὦ φίλοι, τὸ ῥέον αἶμα καὶ οὐκ «ἰχώρ, οἶός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν»». (28.3, ... ἀργότερα, πληγωμένος ἀπὸ βέλους, καὶ πονώντας, εἶπε: «φίλοι μου, αὐτὸ ποὺ τρέχει εἶναι αἶμα καὶ ὄχι «ἰχώρ ποὺ ῥέει μέσα στὸν μακάρι-στος θεός»».)

Υποενότητα Θ (76.1-76.9): Το τέλος ενός σπουδαίου άνδρα

A. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Μετά τον θάνατο του Ηφαιστίωνα ο Αλέξανδρος καταστρέφει το έθνος των Κουσσαίων και αναθέτει στον Στασικράτη να φτιάξει το μνημείο του φίλου του. Τον περισσότερο καιρό μένει έξω από τη Βαβυλώνα και περιπλέει τον Ευφράτη, καθώς τα σημάδια των θεών δε φαίνονται ευνοϊκά. Είναι ευάλωτος στη δεισιδαιμονία και την καχυποψία. Το βράδυ μετά το γεύμα στου Μηδίου τού εκδηλώνεται πυρετός.

Για να
ξέρεις...

Αναγινώσκω το αρχαίο ελληνικό κείμενο

76.1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμερῶσιν¹ οὕτως γέγραπται <τὰ> περὶ τὴν νόσον. ὀγδοὴ ἐπὶ δεκάτῃ Δαισίου μηνὸς ἐκάθου-
δεν ἐν τῷ λουτρῶνι διὰ τὸ **πυρέξαι**. 76.2 τῇ δ' ἑξῆς λουσάμενος εἰς **τὸν θάλαμον** μετῆλθε, καὶ διημέρευε
πρὸς Μῆδιον **κυβεύων**. εἶτ' ὄψε λουσάμενος, καὶ **τὰ ἱερά τοῖς θεοῖς ἐπιθείς**, ἐμπαγὼν διὰ νυκτὸς ἐπύρε-
ξε. 76.3 **τῇ εἰκάδι** λουσάμενος πάλιν ἔδυσε τὴν εἰδισμένην θυσίαν, καὶ κατακείμενος ἐν τῷ λουτρῶνι τοῖς
περὶ Νέαρχον² **ἐσχόλαζεν**, ἀκροώμενος τὰ περὶ τὸν πλοῦν καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν. 76.4 τῇ δεκάτῃ φθί-
νοντος ταῦτά ποιήσας, μᾶλλον ἀνεφλέχθη, καὶ τὴν νύκτα βαρῶς ἔσχε, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἐπύρεττε
σφόδρα. 76.5 καὶ μεταρθεὶς κατέκειτο παρὰ τὴν μεγάλην κολυμβήθραν, ὅτε δὴ τοῖς ἡγεμόσι διελέχθη περὶ
τῶν ἐρήμων ἡγεμονίας τάξεων, ὅπως καταστήσωσι δοκιμάσαντες. 76.6 ἑβδόμη σφόδρα πυρέττων, ἔδυσεν
ἐξαρθεὶς πρὸς τὰ ἱερά· **τῶν δ' ἡγεμόνων ἐκέλευε τοὺς μεγίστους διατρίβειν ἐν τῇ αὐλῇ**, ταξιάρχους δὲ καὶ

¹ Πρόκειται για στρατιωτικά ημερολόγια που κατέγραφαν τα γεγονότα.

² Ο Νέαρχος ήταν επικεφαλής του στόλου που περιλάμβανε περίπου 150 πλοία. Ο Νέαρχος έπλευσε από τον Υδάστη στις ακτές του Περσικού Κόλπου μέχρι τις εκβολές του Ευφράτη.

πεντακοσιάρχους ἔξω νυκτερεύειν. **76.7** εἰς δὲ τὰ πέραν βασιλεία διακομισθεῖς, τῇ ἕκτη μικρὸν ὕπνωσεν, ὃ δὲ πυρετὸς οὐκ ἀνήκεν· ἐπελθόντων δὲ τῶν ἡγεμόνων ἦν ἄφρονος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πέμπτην. **76.8** διὸ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἔδοξε τεθνάναι, καὶ κατεβῶν ἐλθόντες ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ διηπειλοῦντο τοῖς ἑταίροις, ἕως ἐβίασαντο· καὶ τῶν θυρῶν αὐτοῖς ἀνοιχθεισῶν, ἐν τοῖς χιτῶσι καθ' ἓνα πάντες παρὰ τὴν κλίνην παρεξήλθον. **76.9** ταύτης δὲ τῆς ἡμέρας οἱ περὶ Πύθωνα καὶ Σέλευκον εἰς τὸ Σεραπεῖον³ ἀποσταλέντες, ἠρώτων εἰ κομίσωσιν ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον· ὃ δὲ θεὸς κατὰ χώραν ἔαν ἀνεῖλε. τῇ δὲ τρίτῃ φθίνοντος πρὸς δείλην ἀπέθανε.⁴

77.1-77.8 Η αρχική αίσθηση ήταν ότι ο Αλέξανδρος πέθανε από δηλητήριο που του δόθηκε αλλά, στη συνέχεια, διεπίστωσαν ότι η σορός του δεν αλλοιώθηκε, γεγονός που ανέτρεψε αυτήν την εκδοχή.

Συμπληρώνω την απόδοση του κειμένου στη νέα ελληνική

Με τη βοήθεια του Λεξικού σου, έντυπου ή/και **ηλεκτρονικού** (ebooks.edu), αλλά και του λεξιλογίου που σου δίνεται παρακάτω, ολοκλήρωσε την απόδοση του κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σου ότι, όπου χρειάζεται, σου δίνονται κατευθύνσεις για τη σειρά των λέξεων στην απόδοση:

76.1 Στα στρατιωτικά ημερολόγια έτσι έχουν γραφεί τα σχετικά με την αρρώστια του: στις 18 του μηνός Δαισίου, κοιμόταν στο λουτρό λόγω του πυρετού. **76.2** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: τῇ δ' ἐξῆς λουσάμενος μετῆλθε εἰς τὸν θάλαμον, καὶ διημέρευε κυβεύων πρὸς Μῆδιον) .....

Ἐπειτα, ἀργὰ το βράδυ, ἀφού λούστηκε καὶ πρόσφερε θυσία στους θεούς, ἔφαγε, ἀλλά σε ὅλη τη διάρκεια της νύχτας ἀνέβασε πυρετό **76.3** (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: τῇ εἰκάδι λουσάμενος πάλιν ἔθυσσε τὴν εἰδισμένην θυσίαν, καὶ κατακείμενος ἐν τῷ λουτρῶνι ἐσχόλαζεν τοῖς περὶ Νέαρχον, ἀκροώμενος τὰ περὶ τὸν πλοῦν καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν) .....

76.4 Τὴν εικοστή πρώτη, ἀφού ἔκανε τα ἴδια, ἔκαιγε ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τον πυρετό καὶ τη νύχτα ἦταν ἀσχημα καὶ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα εἶχε πολὺ πυρετό. **76.5** Μεταφέρθηκε ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἦταν ξαπλωμένος κοντὰ στη μεγάλη κολυμβήθρα καὶ συζήτησε με τους ἀρχηγούς για τις κενές θέσεις στη διοίκηση του στρατού, με σκοπὸ να τις συμπληρώσουν, ἀφού δοκιμάσουν τους επικεφαλής. **76.6** Τὴν εικοστή τέταρτη μέρα, ἀν καὶ εἶχε πολὺ πυρετό, ἀφού σηκώθηκε, πρόσφερε θυσία· (αποδίδω την παρακάτω φράση με την εξής σειρά: ἐκέλευε τοὺς μεγίστους τῶν δ' ἡγεμόνων διατρίβειν ἐν τῇ αὐλῇ, ταξιάρχους δὲ καὶ πεντακοσιάρχους ἔξω νυκτερεύειν) .....

³ Ναός αφιερωμένος στον θεό Σέραπις.

⁴ Ο Αλέξανδρος πέθανε το 323 π.Χ. (114η Ολυμπιάδα, ὅταν ἦταν ἐπώνυμος ἀρχοντας ο Ηγησίας στην Αθήνα). Ἦταν 32 ἐτῶν καὶ 8 μηνῶν καὶ εἶχε βασιλέψει 12 ἔτη καὶ 8 μῆνες.

76.7 Την εικοστή πέμπτη μέρα, αφού μεταφέρθηκε στο απέναντι παλάτι, κοιμήθηκε για λίγο, ο πυρετός όμως δεν υποχώρησε· (αποδίδω την παρακάτω φράση: ἐπελθόντων δὲ τῶν ἡγεμόνων ἦν ἄφρονος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πέμπτην) .....

76.8 (αποδίδω την παρακάτω φράση: διὸ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ἔδοξε τεθνάναι) .....

Μαζεμένοι έξω από τις πύλες διαμαρτύρονταν και απειλούσαν τους εταίρους, ώσπου τις παραβίασαν. Και όταν άνοιξαν, πέρασαν από το κρεβάτι του ένας-ένας όλοι μόνο με τους χιτώνες. **76.9** Στη διάρκεια αυτής της ημέρας άνθρωποι του Πύθωνα και του Σέλευκου στάλθηκαν στο Σεραπεύο και ρωτούσαν αν έπρεπε να φέρουν εκεί τον Αλέξανδρο. Ο θεός, όμως, απάντησε να τον αφήσουν εκεί που ήταν. Στις 28 προς το βράδυ πέθανε.

Λεξιλόγιο

ἐκάθειδεν < γ' ενικό παρατατικού του ρήματος καθεύδω = κοιμάμαι, αναπαύομαι, ησυχάζω

πυρέξει < απαρέμφατο αορίστου του ρήματος πυρέτ(σ)ω = έχω πυρετό

τόν δάλαμον < ὁ δάλαμος = δωμάτιο

κυβεύων < μτχ. ενεστώτα του ρήματος κυβεύω = παίζω τους κύβους

τά ιερά τοῖς θεοῖς ἐπιθείς = αφού πρόσφερε θυσία στους θεούς

τῇ εἰκάδι < εἰκάς (ἡ) < αριθμητικό ουσιαστικό του εἴκοσι

ἐσχόλαζεν < γ' ενικό παρατατικού του ρήματος σχολάζω = έχω ελεύθερο χρόνο, (εδώ: περνώ την ώρα μου)

διατρίβειν < απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος διατρίβω = χρονοτριβώ, περνώ την ώρα μου, (εδώ: παραμένω)

πεντακοσιάρχους < ὁ πεντακοσι-άρχης ἢ -αρχος = ο αρχηγός πεντακοσίων ατόμων, πεντακοσίων ανδρών

Σχολιάζω το περιεχόμενο του κειμένου και εμβαθύνω σε αυτό

I. Απαντώ σε ερωτήσεις

- Μέχρι το τέλος ο Αλέξανδρος παραμένει αρχηγός και σύντροφος.
Να υπογραμμίσεις σημεία του κειμένου που επιβεβαιώνουν την παραπάνω πρόταση.
- Να εντοπίσεις στο κείμενο την κλιμάκωση που περιγράφει την επιδείνωση της κατάστασης της υγείας του Αλέξανδρου.
- Πώς αντέδρασαν οι στρατιώτες την ύστατη ώρα του βασιλιά;

II. Μαθαίνω όσα είπαν και άλλοι για τον Αλέξανδρο

Αφού διαβάσεις το παρακάτω α.ε. κείμενο και την απόδοσή του, να συνθέσεις στο τετράδιό σου ένα σύντομο κείμενο (έως 150 λέξεων) με τις επιπλέον ή διαφορετικές πληροφορίες που έμαθες για τον θάνατο του Αλέξανδρου, σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Αρριανός στο έργο του «Αλεξάνδρου Ἀνάβασις»:

Ἀρριανοῦ, Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις	Απόδοση κειμένου
<p>7.26.1 Οὕτως ἐν ταῖς ἐφημερίσι ταῖς βασιλείοις ἀναγέγραπται, καὶ ἐπὶ τούτοις ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπόθησαν ἰδεῖν αὐτόν, οἱ μὲν, ὡς ζῶντα ἔτι ἴδοιεν, οἱ δέ, ὅτι τεθνηκέναι ἤδη ἐξηγγέλλετο, ἐπικρύπτεσθαι δὲ αὐτοῦ ἐτόπαζον πρὸς τῶν σωματοφυλάκων τὸν θάνατον, ὡς ἔγωγε δοκῶ· τοὺς πολλοὺς <δὲ> ὑπὸ πένθους καὶ πόθου τοῦ βασιλέως βιάσασθαι ἰδεῖν Ἀλέξανδρον. τὸν δὲ ἄφωνον μὲν εἶναι λέγουσι παραπορευομένης τῆς στρατιᾶς, δεξιούσθαι δὲ ὡς ἐκάστους τὴν τε κεφαλὴν ἐπαίροντα μόγις καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν ἐπισημαίνοντα. 7.26.2 λέγουσι δὲ αἱ ἐφημερίδες αἱ βασιλικοὶ ἐν τοῦ Σαράπιδος τῷ ἱερῷ Πείθωνα τε ἐγκοιμηθέντα καὶ Ἄτταλον καὶ Δημοφῶντα καὶ Πευκέσταν, πρὸς δὲ Κλεομένην τε καὶ Μενίδαν καὶ Σέλευκον, ἐπερωτᾶν τὸν θεὸν εἰ λῶν καὶ ἄμεινον Ἀλεξάνδρῳ εἰς τὸ ἱερόν τοῦ θεοῦ κοιμισθέντα καὶ ἰκετεύσαντα θεραπευέσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ· καὶ γενέσθαι φήμην τινὰ ἐκ τοῦ θεοῦ μὴ κοιμίζεσθαι εἰς τὸ ἱερόν, ἀλλὰ αὐτοῦ μένοντι ἔσεσθαι ἄμεινον. 7.26.3 ταῦτά τε ἀπαγγεῖλαι τοὺς ἐταίρους καὶ Ἀλέξανδρον οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθανεῖν, ὡς τοῦτο ἄρα ἤδη ὄν τὸ ἄμεινον. οὐ πόρρω δὲ τούτων οὔτε Ἀριστοβούλῳ οὔτε Πτολεμαίῳ ἀναγέγραπται. οἱ δὲ καὶ τάδε ἀνέγραψαν, ἐρέσθαι μὲν τοὺς ἐταίρους αὐτὸν ὅτῳ τὴν βασιλείαν ἀπολείπει, τὸν δὲ ὑποκρίνασθαι ὅτι τῷ κρατίστῳ· οἱ δέ, προσθεῖναι πρὸς τούτῳ τῷ λόγῳ ὅτι μέγαν ἐπιτάφιον ἀγῶνα ὄρᾳ ἐφ' αὐτῷ ἐσόμενον..</p>	<p>7.26.1Αὐτὰ ἔχουν γραφεῖ στις βασιλικές εφημερίδες και ἀκόμη ὅτι οἱ στρατιῶτες τοῦ πόθησαν να τον δουν· ἄλλοι νόμιζαν ὅτι θα τον ἐβλεπαν ἀκόμη ζωντανό, ἐνῶ ἄλλοι, ὅπως ἐγώ τουλάχιστο νομίζω, υπέθεταν ὅτι οἱ σωματοφύλακες ἀπέκρυσαν τον θάνατό του, γιατί κυκλοφοροῦσε ἡ φήμη ὅτι εἶχε πλέον πεθάνει. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἀπὸ θλίψη και ἐπιθυμία για τον βασιλιά τους ἄσκησαν βία για να δουν τον Αλέξανδρο. Λένε ὅτι ἦταν ἀφωνος, ὅταν οἱ στρατιῶτες περνούσαν ἀπὸ κοντά του, τους χαιρετούσε, ὅμως, ἐναν-ἐναν ὑψώνοντας με δυσκολία το κεφάλι του και κάνοντας νεύμα με τα μάτια του. 7.26.2Οἱ βασιλικές εφημερίδες ἀναφέρουν ὅτι ο Πείθων και ο Ἄτταλος και ο Δημοφῶν και ο Πευκέστας, και ἐπιπλέον ο Κλεομένης και ο Μενίδας και ο Σέλευκος, κοιμήθηκαν στον ναό του Σαράπιδος και ρώτησαν τον θεό αν ἦταν προτιμότερο και καλύτερο για τον Αλέξανδρο να μεταφερθεῖ στον ναό του θεοῦ και, ἀφού γίνει ἰκετής του, να θεραπευθεῖ ἀπὸ αὐτόν. Δόθηκε ἀπὸ τον θεό κάποιος χρησμός να μη μεταφερθεῖ στον ναό του, ἀλλὰ θα ἦταν καλύτερο, αν ἔμενε ἐκεῖ ὅπου ἦταν. 7.26.3Αὐτὰ ἀνήγγειλαν οἱ εταῖροι· λίγο ἀργότερα ο Αλέξανδρος πέθανε, σαν να ἦταν αὐτό πράγματι καλύτερο. Οὔτε ο Αριστόβουλος οὔτε ο Πτολεμαῖος ἔχουν γράψει τίποτα περισσότερο ἀπὸ αὐτά. Ἄλλοι ὅμως συγγραφεῖς ἐγράψαν και τα ἐξῆς, ὅτι τον ρώτησαν οἱ ἐταῖροι σε ποιὸν ἀφήνει τὴ βασιλεία και ο Αλέξανδρος ἀπάντησε «στον καλύτερο»· ἄλλοι, ὅτι πρόσθεσε σε αὐτά του τα λόγια ὅτι βλέπει ὅτι θα διεξαγόταν για αὐτόν μέγανος ἐπιτάφιος ἀγῶνας.</p>

III. Συγκρίνω διαφορετικές αποδόσεις του κειμένου

Να βρεις συγκλίσεις και αποκλίσεις στη χρήση της ελληνικής γλώσσας καθώς αυτή εξελίσσεται.

Κείμενο α.ε.	(1) Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας	(2) Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ (1932). Βιβλιοθήκη Μεταφράσεων Αρχαίων Ελλήνων Συγγραφέων Αθήνα: Έκδοσις Εφημερίδος «Ελεύθερος Άνθρωπος»
76.9 ταύτης δὲ τῆς ἡμέρας οἱ περὶ Πύθωνα καὶ Σέλευκον εἰς τὸ Σεραπεῖον ἀποσταλέντες, ἠρώτων εἰ κομίσωσιν ἐκεῖ τὸν Ἀλέξανδρον· ὁ δὲ θεὸς κατὰ χώραν εἴαν ἀνεῖλε. τῇ δὲ τρίτῃ φθίνοντος πρὸς δεῖλιν ἀπέθανε.	76.9 Στη διάρκεια αυτής της ημέρας άνθρωποι του Πύθωνα και του Σέλευκου στάλθηκαν στο Σεραπεῖο και ρωτούσαν αν έπρεπε να φέρουν εκεί τον Αλέξανδρο. Ο θεός όμως απάντησε να τον αφήσουν εκεί που ήταν. Στις 28 προς το βράδυ πέθανε.	Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀποσταλέντες ἀπὸ τὸν Πύθωνα καὶ τὸν Σέλευκον ἄνθρωποι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σαράπιδος, ἠρώτων ἂν ἔπρεπε νὰ μεταφέρουν αὐτοῦ τὸν Ἀλέξανδρον. Ὁ δὲ θεὸς εἶπε νὰ τὸν ἀφήσουν ἐκεῖ. Τὴν εἰκοστὴν δὲ ὀγδόην πρὸς τὸ δεῖλι ἀπέθανε.

Προτιμῶ την ἀπόδοση ..... γιατί .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΘΥΜΑΣΑΙ...

➔ **Επαναλαμβάνοντας γραμματικούς τύπους**

Κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα του κειμένου τα έχεις ήδη συναντήσει και μελετήσει σε προηγούμενες ενότητες ή ακόμα και σε προηγούμενες τάξεις. **Ας τα ξαναθυμηθούμε! Μην ξεχάσεις να έχεις δίπλα σου τη Γραμματική και το Συντακτικό σου!** (ebooks.edu)

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους (ουσιαστικά, αντωνυμίες) που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο):

ταῖς ἐφημερίσιν	Γενική ενικού	Γενική πληθυντικού .....
τὴν νόσον	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού .....
τὸν θάλαμον	Δοτική ενικού.....	Δοτική πληθυντικού .....
τῆς νυκτός	Δοτική ενικού.....	Δοτική πληθυντικού .....
τὴν ἡμέραν	Δοτική ενικού.....	Δοτική πληθυντικού .....
τῶν ἡγεμόνων	Κλητική ενικού.....	Κλητική πληθυντικού .....
τῇ αὐτῇ	Αιτιατική ενικού.....	Αιτιατική πληθυντικού .....
τοῖς χιτῶσι	Ονομαστική ενικού.....	Αιτιατική πληθυντικού .....
τὴν κλίνην	Γενική ενικού	Ονομαστική πληθυντικού .....
ταύτης	Ονομαστική ενικού.....	Γενική πληθυντικού .....

2. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους (ρήματα):

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	ΜΕΤΟΧΕΣ
μετῆλθε					
ἔσχε					

3. Αφού θυμηθείς ξανά όσα έμαθες στην 3η και 4η Ενότητα για την κλίση του παθητικού Αόριστου, να υπογραμμίσεις τους παθητικούς Αορίστους α΄ και β΄ που συνάντησες στο κείμενο.

4. Να συμπληρώσεις τον πιο κάτω Πίνακα με τους κατάλληλους τύπους του παθητικού Αόριστου της μετοχής διακομισθείς και του ρήματος διελέχθη:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό						ὁ ἢ τὸ
β' πληθ.						

➔ **Επαναλαμβάνοντας συντακτικά φαινόμενα**

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά, χαρακτηρίζοντας τη συντακτική θέση της υπογραμμισμένης λέξης/φράσης που προηγείται, χωρίς να ξεχνάς ότι ο χαρακτηρισμός πρέπει να είναι πλήρης (π.χ. υποκείμενο του τάδε ρήματος):

Τῇ δεκάτῃ φθίνοντος ταῦτᾶ (.....) ποιήσας, μᾶλλον (.....) .....) ἀνεφλέχθη, καὶ τὴν νύκτα βαρέως (.....) ἔσχε, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν (.....) ἐπύρεττε σφόδρα. καὶ μεταρθεὶς κατέκειτο παρὰ τὴν μεγάλην κολυμβήθραν, ὅτε δὴ τοῖς ἡγεμόσι διελέχθη περὶ τῶν ἐρήμων ἡγεμονίας τάξεων, ὅπως καταστήσωσι δοκιμάσαντες. ἐβδόμῃ σφόδρα πυρέττων, ἔδυσεν ἐξαρθεὶς πρὸς τὰ ἱερά (.....) .....): τῶν δ' ἡγεμόνων (.....) ἐκέλευε τοὺς μεγίστους διατρίβειν ἐν τῇ αὐλῇ (.....), ταξιάρχους δὲ καὶ πεντακοσιάρχους ἔξω (.....) .....) νυκτερεύειν.

2. Αφού θυμηθείς όσα έμαθες στην 4η Ενότητα και συμβουλευτείς και το βιβλίο του Συντακτικού της α.ε. σχετικά με την ενεργητική και παθητική σύνταξη, να διακρίνεις στα παρακάτω παραδείγματα το είδος της σύνταξης και στη συνέχεια να μεταφέρεις σε παθητική σύνταξη τις προτάσεις που είναι σε ενεργητική σύνταξη και το αντίστροφο. Τι αλλαγές παρατηρείς στο ύφος της πρότασης μετά τη μετατροπή;

Ό Άλέξανδρος δωρεΐται ήγεμονΐας τοΐς φίλοις.

.....

Οὐδέν ἐπράχθη ὑφ' ὑμῶν.

.....

Ό Δαρειός ἐνικήθη ὑπό τοῦ Άλεξάνδρου.

.....

Οΐ στρατιῶται ἐβλάφθησαν ὑπό τοῦ Πύρου.

.....

Ό Άριστοτέλης διδάσκει τόν Άλέξανδρον τὰ τοῦ Όμήρου ἔπη.

.....

Οΐ Ίνδοΐ ἔδοσαν ἐλέφαντα τῷ Άλεξάνδρῳ.

.....

Παρατηρώ ότι στην ενεργητική σύνταξη τονίζεται .....
ενώ στην παθητική .....

3. Στις ακόλουθες προτάσεις να υπογραμμίσεις το ποιητικό αίτιο. Συμβουλευσου το βιβλίο του Συντακτικού της α.ε. σχετικά με την εκφορά του ποιητικού αιτίου.

Ό φαῦλος μισεΐται ὑπό πάντων.

Ταῦτα γέγραπται Πλουτάρχῳ.

Άλέξανδρος ἐπλήγη ὑπό τοξεύματος.

Ταῦτα ἐπράχθησαν ἀπό τῶν βασιλέων.

Όμολογεΐτο τοῦτο παρά σοι.

ΓΙΑ ΝΑ ΔΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ...

➔ **Ας θυμηθούμε:**

1. Πολλοί πίστευαν ότι ο βασιλιάς τους είναι γιος του Δία. Βλέποντας τον θάνατό του πιστεύεις ότι άλλαξαν γνώμη;
2. Ποια συναισθήματα θεωρείς ότι ένιωσε ένας στρατιώτης μπροστά στον ετοιμοθάνατο Αλέξανδρο; Ποιες σκέψεις περνούσαν από το μυαλό του;

➔ **Ας συζητήσουμε:**

Ποια πιστεύεις ότι θα ήταν η συνέχεια αν ο Αλέξανδρος θεραπευόταν; Θα συνέχιζε την επεκτατική του πορεία ή θα επέστρεφε στη Μακεδονία;

➔ **Ας διαβάσουμε και την άποψη του Αρριανού.** Πώς σχολιάζει τα σχέδια του Αλέξανδρου;

Άρριανού, Άλεξάνδρου Άνάβασις, 7.1.4	Απόδοση κειμένου (Α.Ι. Γιαγκόπουλος - Ζ.Ε. Μαλαθούνη. 2012. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας)
<p>7.1.4 Ἐγὼ δὲ ὅποια μὲν ἦν Ἀλεξάνδρου τὰ ἐνθυμήματα οὔτε ἔχω ἀτρεκῶς ξυμβαλεῖν οὔτε μέλει ἔμοιγε εἰκάξειν, ἐκεῖνο δὲ καὶ αὐτὸς ἂν μοι δοκῶ ἰσχυρίσασθαι, οὔτε μικρὸν τι καὶ φαῦλον ἐπινοεῖν Ἀλέξανδρον οὔτε μείναι ἂν ἀτρεμοῦντα ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἤδη κεκτημένων, οὐδὲ εἰ τὴν Εὐρώπην τῇ Ἀσίᾳ προσέδηκεν, οὐδ' εἰ τὰς Βρεττανῶν νήσους τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ ἔτι ἂν ἐπέκεινα ζητεῖν τι τῶν ἡγνοημένων, εἰ καὶ μὴ ἄλλω τῷ, ἀλλὰ αὐτόν γε αὐτῷ ἐρίζοντα.</p>	<p>7.1.4 Όσο για μένα, δεν μπορώ να συμπεράνω με βεβαιότητα ποια ήταν τα σχέδια του Αλέξανδρου ούτε με ενδιαφέρει να κάνω υποθέσεις, τούτο όμως, όπως νομίζω, και εγώ ο ίδιος μπορώ να βεβαιώσω, ότι ο Αλέξανδρος ούτε μικρά και ασήμαντα έργα σχεδίαζε ούτε μπορούσε να παραμείνει αδρανής και να περιορισθεί σε ό,τι είχε μέχρι τότε ἀποκτήσει, ακόμη και αν είχε προσαρτήσει την Ευρώπη στην Ασία και τα νησιά της Βρετανίας στην Ευρώπη. Αντίθετα, θα αναζητούσε ακόμη παραπέρα ἀγνωστους τόπους και αν δεν είχε κανέναν άλλον ανταγωνιστή, θα ανταγωνιζόταν τον ίδιο τον εαυτό του.</p>

Ας συμπληρώσουμε τον παρακάτω Πίνακα:

Δημιουργείστε ένα διήγημα

3 - 2 - 1

3 πράγματα που έμαθα	
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα	
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη	

ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ – ΕΜΠΕΔΩΣΗ – ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ

Ας ανακεφαλιώσουμε...

Εδώ ολοκληρώνεται το ταξίδι μας στη μάθηση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με σημείο αναφοράς τη ζωή και τη δράση του Αλέξανδρου (του Γ'), γιου του Φίλιππου (του Β') της Μακεδονίας, και έρχεται η στιγμή του αποχαιρετισμού μας. Εύχομαι να απόλαυσε το ταξίδι και να αποκόμισες πολλές και ενδιαφέρουσες γνώσεις τόσο για την ελληνική γλώσσα, όσο και για τον μεγάλο στρατηλάτη, η ζωή και τα κατορθώματα του οποίου διδάσκονται σε πολλές χώρες του κόσμου μέχρι και σήμερα. Με την ευκαιρία αυτή προτείνω να διαπιστώσουμε τι θυμάσαι από την αρχή του βιβλίου μέχρι τώρα. Ασφαλώς μπορείς να επιστρέφεις στις ενότητες του βιβλίου ή/και στα βιβλία της Γραμματικής και του Συντακτικού της αρχαίας ελληνικής σε όποια σημεία πιστεύεις ότι χρειάζεσαι κάποια βοήθεια. Ξεκινάμε, λοιπόν...

A. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΑΣ

1. Όταν ο Αλέξανδρος ήταν μικρός στην ηλικία, έλεγε στους συνομηλίκους του: «ὦ παῖδες, πάντα προλήπεται ὁ πατήρ, ἐμοὶ δ' οὐδὲν ἀπολείπει μεθ' ὑμῶν ἔργον ἀποδείξασθαι μέγα καὶ λαμπρόν». Ποια στοιχεία της προσωπικότητάς του διαφαίνονται στη φράση αυτή; Να τεκμηριώσεις την άποψή σου σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων).
2. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, ο Αλέξανδρος κατάφερε να ιππεύσει τον Βουκεφάλα, το αγαπημένο του άλογο, παρατηρώντας το και ακολουθώντας κάποια συγκεκριμένα βήματα. Να αποτυπώσεις σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) τα βήματα αυτά και να σχολιάσεις τις ενέργειές του σαν να ήσουν μπροστά στη σκηνή της εξημέρωσης του Βουκεφάλα.
3. Ο Αλέξανδρος κατά τον βιογράφο του «ἦν δὲ καὶ φύσει φιλόλογος καὶ φιλομαθῆς καὶ φιλιανγνώστης». Ποιο ρόλο πιστεύεις ότι έπαιξε στη διαμόρφωση αυτών των στοιχείων ο δάσκαλός του, ο Αριστοτέλης; Να τεκμηριώσεις την άποψή σου σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων).
4. Στην υποτιθέμενη συνάντησή του με τον Διογένη από τη Σινώπη ο Αλέξανδρος αισθάνθηκε ταπεινωμένος, ωστόσο, είπε τη χαρακτηριστική φράση: «εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦμην, Διογένης ἂν ἦμην». Να συνθέσεις ένα σύντομο διάλογο (έως 300 λέξεων) μεταξύ του Αλέξανδρου κι ενός από τους άντρες της ακολουθίας του, στον οποίο θα αναπτύξεις δύο επιχειρήματα του Αλέξανδρου για τη φράση αυτή.
5. Όταν ο Αλέξανδρος κυρίευσε την πόλη Γόρδιο, «λόγον ἐπ' αὐτῇ πιστευόμενον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἤκουσεν, ὡς τῷ λύσαντι τὸν δεσμόν εἴμαρται βασιλεῖ γενέσθαι τῆς οἰκουμένης». Σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) να περιγράψεις τον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισε ο Αλέξανδρος την πρόκληση του κόμπου (Γόρδιον δεσμόν) και να δικαιολογήσεις την επιλογή του.

6. Μετά τη σημαντική νίκη στην Ισσό η μητέρα, η γυναίκα και οι δύο ανύπαντρες κόρες του Δαρείου θρηνούσαν με τη βεβαιότητα ότι ο Δαρείος ήταν νεκρός. Τότε ο Αλέξανδρος «πέμπει Λεοννάτον, ἀπαγγέλλει κελεύσας ὡς οὔτε Δαρεῖος τέθνηκεν οὔτ' Ἀλέξανδρον δεδιέναι χρῆ· Δαρείῳ γὰρ ὑπὲρ ἡγεμονίας πολεμεῖν, ἐκείναις δὲ πάνθ' ὑπάρξεν ὧν καὶ Δαρεῖου βασιλεύοντος ἤξιουντο.» Να χαρακτηρίσεις τον Αλέξανδρο για την πράξη του αυτή σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων).
7. Μετά τη μάχη στα Γαυγάμηλα και την κατάλυση της κυριαρχίας των Περσών ο Αλέξανδρος αναγορεύτηκε βασιλιάς της Ασίας και φέρθηκε με σεβασμό προς τους θεούς και με γενναιοδωρία προς τους φίλους του. Προς τους Έλληνες, μάλιστα, «ἔγραψε τὰς τυραννίδας πάσας καταλυθῆναι καὶ πολιτεῦειν αὐτονόμους». Να σχολιάσεις σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) τον Αλέξανδρο ως πολιτική προσωπικότητα.
8. Ο Αλέξανδρος, σύμφωνα με τον βιογράφο του, Πλούταρχο, ήταν από τη φύση του πάρα πολύ γενναιοδωρος, έγινε ακόμη πιο γενναιοδωρος, όταν αυξήθηκε ο πλούτος του και αισθανόταν χαρά προσφέροντας δώρα στους φίλους του. Σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων) να περιγράψεις πώς αισθάνεσαι εσύ όταν προσφέρεις κάτι στους φίλους ή/και στα μέλη της οικογένειάς σου και να συγκρίνεις τα συναισθήματά σου με αυτά που εκτιμάς ότι αισθανόταν και ο μεγάλος στρατηλάτης όταν προσέφερε στους γύρω του.
9. Στη φράση «ὅτι τὴν οἰκουμένην τοῖς Μακεδόσι κτώμενος ἐγκαταλείπεται, μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἐθελόντων στρατεύειν» αναδεικνύεται το παράπονο του Αλέξανδρου για τη συμπεριφορά των Μακεδόνων. Θεωρείς δικαιολογημένη την απογοήτευσή του; Να τη σχολιάσεις σε ένα σύντομο κείμενο (έως 100 λέξεων).
10. Ο θάνατος του Αλέξανδρου ήταν πρόωρος και είχε ως αποτέλεσμα να μην ολοκληρωθούν τα σχέδιά του. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της μέχρι τη στιγμή του θανάτου δράσης του ήταν πάρα πολύ σημαντικά. Σε ένα κείμενο, σε έναν εννοιολογικό χάρτη ή σε έναν Πίνακα να καταγράψεις τα στρατιωτικά επιτεύγματα και τον πολιτικό αντίκτυπο της εκστρατείας του Αλέξανδρου.

Κάθε φορά που έχεις μια άσκηση για λέξεις και σημασίες, αναζήτησε περισσότερη βοήθεια στο [Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας](#).

B. Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΜΑΣ

1. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους που ζητούνται (μαζί με το κατάλληλο άρθρο) και με την κλίση κάθε ουσιαστικού:

Ουσιαστικό του κειμένου	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού	Κλίση
(τὸ) σημεῖον			
(τὸν) παῖδα			
(τὸ) σῶμα			
(ὁ) τεχνίτης			

Ουσιαστικό του κειμένου	Γενική ενικού	Δοτική πληθυντικού	Κλίση
(τάς) νίκας			
(ὁ) πατήρ			
(τῷ) ἵππῳ			
(τὸν) βασιλέα			
(τήν) διατριβήν			
(τῶν) πολιτῶν			
(τὸ) κράνος			
(τήν) πόλιν			
(τὸ) μέγεθος			
(τήν) ὑπεροψίαν			
(τῷ) θεῷ			
(τὸν) ναόν			
(τήν) βασιλείαν			
(τάς) ἡμέρας			
(τὸ) πλῆθος			
(τῶν) στρατηγῶν			
(τῇ) διαβάσει			
(τῷ) λόφῳ			
(τῇ) μητρὶ			
(τὸν) δεσμὸν			
(τῇ) μαχαίρᾳ			
(τάς) χεῖρας			
(τὸ) ἄρμα			
(ἡ) νῆσος			
(τῇ) θαλάττῃ			
(τῷ) λιμένι			
(τῇ) φυγῇ			
(τὰ) ἔπη			

2. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τους γραμματικούς τύπους που ζητούνται και με την κλίση κάθε επιθέτου:

Επίθετο του κειμένου	Γενική ενικού θηλυκού γένους	Δοτική πληθυντικού ουδετέρου γένους	Κλίση
(ὁ) σοφώτατος	τῆς	τοῖς	
(ὁ) καθαρός			
(ὁ) εὐμενής			
(τῶν) καλῶν			
(ὁ) μεγαλοδωρότατος			
(αἱ) πολλαὶ			
(ὁ) χαλεπός			
(ὁ) σωφρονέστατος			
(τῶν) μεγίστων			
(οἱ) πλεῖστοι			
(τὴν) μεγάλην			
(τὸ) ἐμβριδῆς			
(ὁ) καλλωπιζόμενος			
(τὴν) περιβόητον			
(ὁ) δύσχρηστος			
(τὸν) ἄγριον			
(τὸν) ἀκόλαστον			
(τὸν) ἐνδοξότατον			
(τὰς) λιθίνας			
(ὁ) φιλόλογος			
(ὁ) φιλομαθῆς			
(τοὺς) αὐτονόμους			
(τὰ) δεινὰ			
(τὸν) ἐλάχιστον			
(τὴν) φιλοτιμοτάτην			
(τῶν) ὀλίγων			
(τὴν) ῥαδίαν			
(τῷ) δεξιῷ			
(τὸ) πολυτελέστερον			
(τὸ) ἀληθές			
(τὴν) θαυμαστήν			
(τὸν) σοβαρότερον			

3. Να συμπληρώσεις τα πιο κάτω κενά με τον ίδιο τύπο των τριών βαθμών των επιθέτων/επιρρημάτων του κειμένου:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
(τὸ) ἀληθές		
	μᾶλλον	
(ὁ) εὐμενής		
		(ὁ) μεγαλοδωρότατος
ἀληθῶς		
	(τὸ) πολυτελέστερον	
κακῶς		
	(τῆ) θρασυτέρα	
(τὸ) μικρὸν		
		(ὁ) σωφρονέστατος
(τῶν) καλῶν		
		(οἱ) πλεῖστοι
(ὁ) φιλομαθής		
		(ὁ) σοφώτατος
(τῶν) ὀλίγων		
		(τὸν) ἐνδοξότατον
(ὁ) χαλεπὸς		
(τὴν) μεγάλην		
		(τὴν) φιλοτιμοτάτην
(ὁ) συμπαθής		
ἀσφαλῶς		
	(τὸν) σοβαρότερον	
		(τοὺς) μεγίστους
(τὰ) ψευδῆ		
		(τοὺς) ἀρίστους
(τὴν) ὡραίαν		
πικρῶς		
	βέλτιον (επίρρημα)	
		(τὸν) ἐλάχιστον
(ὁ) καθαρὸς		
(τῆς) πολλῆς		
	(τῆς) μείζονος	
(τὸ) λαμπρὸν		
(ὁ) συνήθης		

4. Να συμπληρώσεις τους πιο κάτω Πίνακες με τους κατάλληλους γραμματικούς τύπους. Για τους αρχικούς χρόνους του ρήματος μπορείς να συμβουλευθείς τον Κατάλογο Ανωμάτων Ρημάτων της Γ.Α.Ε.:

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	έώρα				
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β'					
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ					

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ					
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β'	παρέσχεν				
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ					

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	λέγουσιν				
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ					
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ					
ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β'					
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ					
ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ					

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦ.	ΜΕΤΟΧΕΣ
β' ενικό β' πληθ.	προήλδες					ὁ ἡ τὸ
γ' ενικό γ' πληθ.	ἠττήθη					

5. Σκέψου κάποιες παράγωγες και σύνθετες λέξεις του ρήματος λαμβάνω στη ν.ε., για να συμπληρώσεις τα κενά στις ακόλουθες προτάσεις:

- Οι οικονομικές ..... αυτής της δουλειάς καλύπτουν τις ανάγκες μου.
- Η ..... της τροφής είναι απαραίτητη για την επιβίωση.
- Ποιος ήταν ο ..... του συγκεκριμένου δέματος ποτέ δε μάθαμε.
- Την Κυριακή στην εκκλησία υπάρχει το μυστήριο της Θείας .....
- Ο θεός μου έκανε ..... ενός μεγάλου χρηματικού ποσού από την τράπεζα.
- Ποιος θα ..... την ευθύνη για κάτι τόσο σοβαρό;
- Το ενδεχόμενο ..... του σχολείου συζητήθηκε στη συνεδρίαση των μαθητών.
- Μετά την έρευνα της αστυνομίας η ..... των δραστών είναι θέμα χρόνου.
- Τελικά, θα γράψεις την ..... του κειμένου που σου ζήτησα;
- Δε νομίζω ότι έχεις ..... πόσο σοβαρή είναι η κατάσταση.

Γ. ΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΜΑΣ

Στις περιόδους λόγου που ακολουθούν: α) να εντοπίσεις τις δευτερεύουσες προτάσεις και να τις χαρακτηρίσεις, β) να βρεις τον συντακτικό ρόλο τους και γ) να δηλώσεις πώς εισάγονται, πώς εκφέρονται και από πού εξαρτώνται. Μην παραλείψεις να συμβουλευτείς, όποτε χρειαστεί, το Συντακτικό και τη Γραμματική σου και να αποδώσεις τις περιόδους στη νέα ελληνική.

1. Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῆ.

α) .....

β) .....

γ) .....

2. Κρύπτε μὴδέν, ὡς ὁ πάνθ' ὀρῶν καὶ πάντ' ἀκούων πάντ' ἀναπτύσσει χρόνος.

α) .....

β) .....

γ) .....

3. Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι.

α) .....

β) .....

γ) .....

4. Ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὼν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυσε καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους.

α) .....

β) .....

γ) .....

5. Ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς δείξομεν τοῖς βαρβάροις ὅτι δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.

α) .....

β) .....

γ) .....

6. Εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν.

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

7. Φοβοῦμαι μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων.

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

8. Γελᾷ ὁ μωρός, κἄν τι μὴ γελοῖον ᾖ.

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

9. Ὄταν πλεῖστά τις ἔχη, τότε πλεῖστοι τούτῳ φθονοῦσιν.

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

10. Ξενοφῶν ἐκέλευε σκέπασθαι τί εἴη τὸ κωλύον.

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

11. Οὗτός ἐστιν ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς.

- α) .....
- β) .....
- γ) .....

ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΓΚΡΑΤΗΣΩ ΑΥΤΗΝ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ

1η Ενότητα

ἄγω = οδηγώ, φέρνω

ἀεὶ = πάντα

ἄπτομαι = αγγίζω

δεινότης-ητος (ή) = η ικανότητα

δοκεῖ = φαίνεται καλό

ἔοικα (πρκ. με σημασία ενεστώτα) = φαίνομαι

ἡγέομαι-οὔμαι = 1. εἶμαι αρχηγός 2. θεωρώ

ἡδομαι = ευχαριστιέμαι

κελεύω = παραγγέλλω, διατάζω

ὁράω-ῶ = βλέπω

περιβαίνω = βαδίζω ολόγυρα

συνοικῶ = διαμένω/κατοικῶ μαζί

τίκτω = γεννῶ

φαιδρός-ἄ-ὄν = χαρούμενος-η-ο

χαλεπός-ἡ-ὄν = δύσκολος-η-ο

χρήομαι-χρῶμαι = χρησιμοποιοῦ

2η Ενότητα

ἀθροίζω = συγκεντρώνω

ἀλλὰ μὴν = ἀλλὰ ὅμως

ἀναγκαῖον ἦν < ἀναγκαῖόν ἐστι (απρόσωπη ἔκφραση) = εἶναι ἀνάγκη

ἀναγορεύομαι = ἀνακηρύσσομαι δημόσια

δέομαι = στερούμαι, ἔχω ἀνάγκη ἀπό

διάνοια (ή) = σκέψη, πρόθεση, σκοπός, ἀντίληψη

διατρίβω = σπαταλώ, δαπανῶ, περνᾶω χρόνο

μεθίστημι = μεταβάλλω

προσλέγω = προσφωνῶ

σπένδω = κάνω σπονδὴ/θυσία μαζί με κάποιον

χρῶμαι = ρωτῶ ἢ συμβουλευομαι θεοῦ ἢ μαντεῖο

3η Ενότητα

ἐστία (ή) = τὸ σπίτι

διάνοια (ή) = σκέψη, πρόθεση, σκοπός, ἀντίληψη

πάνυ = πολὺ, υπερβολικά

παρασκευή (ή) = προετοιμασία

ῥᾶδιος -α-ον = εὐκόλος

συνίστημι = συγκεντρώνω, συσπειρώνω

4η Ενότητα

αἰρέω-ῶ = κυριεύω, συλλαμβάνω

ἐπανερχομαι = ἐπανερχομαι, ἐπιστρέφω

ἐπέχω = περιμένω, ἀναμένω

θνήσκω = πεθαίνω

λείπομαι τινος = εἶμαι κατώτερος ἀπὸ κάποιον

ποιῶ φυγὴν = τρέπω σε φυγὴν

χρῆ ἀπρόσωπο ρήμα, ενεστ. = εἶναι ἀναγκαῖο, πρέπει

5η Ενότητα

ἀποτάσσω = ξεχωρίζω, προσδιορίζω

δοκέω-ῶ = νομίζω, φαίνομαι

ἐκφεύγω = ξεφεύγω, διαφεύγω

ἐλαύνω = κινῶ πρὸς τὰ μπρος, προχωρῶ

ἐπιστέλλω = στέλλω μήνυμα, παραγγέλλω, διατάσσω, ἀναγγέλλω

κώμη (ή) = χωριό

παντάπασιν = ἐντελῶς, ολοσχερῶς

πρόσοδος (ή) = εἰσόδημα

συντάττω = τακτοποιῶ, βάζω σε τάξη, παρατάσσω πρὸς μάχη, διευθετῶ

φείδομαι = λυπάμαι, οικονομῶ

χρήομαι-χρῶμαι = χρησιμοποιοῦ

6η Ενότητα

ἀπόλλυμι = καταστρέφω, χάνω

διαβολή (ή) = ψευδῆς κατηγορία

ἐγκλίνω = κλίνω πρὸς τὰ μέσα

ὄγκος (ὄ) = μέγεθος

πλάνη (ή) = περιπλάνηση, ἀπάτη

πρόσειμι = εἶμαι ἐδῶ, εἶμαι πλησίον, ὑπάρχω

τρυφή (ή) = πολυτέλεια

ὔδωρ (τό) = νερό

φάσκω = λέω, ισχυρίζομαι
φιλοφροσύνη (ή) = φιλία, εύνοια προς κάποιον
τρυφάω-ῶ = ζω με πολυτέλεια

7η Ενότητα

ἀφήμι = αφήνω
δίαιτα (ή) = ο τρόπος ζωής
θιγγάνω = αγγίζω
λοιδορέω-ῶ = προπηλακίζω, κακολογώ κάποιον
προσελαύνω = προχωρώ κάπου, φτάνω
συνάγω = συγκεντρώνω, μαζεύω
χρηματίζω = διαχειρίζομαι υποθέσεις

8η Ενότητα

ἀναλίσκομαι = είμαι ανίκητος, ακυρίευτος, ακλόνητος, ἀπόρθητος, ακαταμάχητος
ἀπεργάζομαι = κατεργάζομαι κάτι, αποτελειώνω κάτι
ἀπορία (ή) = η έλλειψη, η απουσία
δυσκρασία (ή) = κακή κατάσταση, κακό κλίμα
προσαγορεύω = ονομάζω
κύων (ὀ) = ο σκύλος
οἶμαι = νομίζω, πιστεύω

περιέχω = περιέχω, περιλαμβάνω, περιβάλλω, περικλείω
ὑπέρπονος, -ος, -ον = πολύ κουρασμένος, ταλαιπωρημένος
ὑπομένω = παραμένω, δείχνω υπομονή

9η Ενότητα

πυρέττ(σσ)ω = είμαι άρρωστος με πυρετό
θάλαμος (ὀ) = δωμάτιο
καθεύδω = κοιμάμαι, αναπαύομαι, ησυχάζω
πεντακοσιάρχης ή -αρχος (ὀ) = ο αρχηγός πεντακοσίων ατόμων, πεντακοσίων ανδρών
σχολάζω = έχω ελεύθερο χρόνο
διατρίβω = χρονοτριβώ, περνώ την ώρα μου

